

Ghid pentru realizarea analizei comunităților marginalizate în vederea identificării nevoilor și posibilelor soluții pentru acestea

Martie 2017

Acest raport a fost livrat în conformitate cu Acordul privind Serviciile de Consultanță încheiat între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Ministerul Fondurilor Europene (actual Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene) încheiat la 9 septembrie 2016 pentru implementarea proiectului „Sprijin pentru evaluare”. Acest raport face parte din pachetul de documente livrate la finalizarea acordului mai sus menționat.

Declinarea responsabilității

Volumul de față a fost realizat de către angajații Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare/ Băncii Mondiale. Constatările, interpretările și concluziile exprimate în prezenta lucrare nu reflectă în mod necesar opiniile Directorilor Executivi ai Băncii Mondiale sau ale guvernelor pe care le reprezintă. Banca Mondială nu garantează acuratețea datelor incluse în acest document.

Raportul de față nu reprezintă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Drepturi de autor

Materialul inclus în prezenta publicație este protejat de legea drepturilor de autor. Copierea și/sau transmiterea fără permisiune a unor porțiuni sau a conținutului integral al acestei lucrări poate constitui o încălcare a legislației în vigoare.

Pentru a obține permisiunea de a fotocopia sau a retipări o parte din lucrare, vă rugăm să transmiteți o cerere cu toate informațiile către (i) Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, Bd. Libertății, nr. 16, Latura Nord, sector 5, București, cod postal 050706, sau către (ii) Banca Mondială România (Strada Vasile Lascăr, Nr. 31, Et. 6, Sector 2, București, România.

Cuprins

Introducere.....	8
1. De ce este necesară analiza comunităților marginalizate?.....	11
1.1. De ce se pune accent pe abordarea participativă?.....	11
1.2. Cum se realizează analiza la nivelul comunității marginalizate?	11
1.3. Cum poate fi folosit cel mai bine Ghidul	14
2. Definirea zonelor marginalizate.....	16
2.1. Identificarea zonelor marginalizate	21
2.2. Tipologia zonelor marginalizate.....	25
2.2.1. Tipurile de zone urbane marginalizate	25
2.2.2. Tipurile de zone rurale marginalizate.....	31
3. Validarea comunităților marginalizate	34
3.1. Realizarea studiului de validare a comunităților marginalizate	34
3.1.1. Dezvoltarea instrumentului de cercetare pentru validare	36
3.1.2. Elaborarea designului de cercetare și implementarea lui	37
3.2. Evaluarea condițiilor privind demonstrarea comunității ca fiind marginalizate.....	41
4. Identificarea nevoilor comunităților marginalizate și posibile soluții	45
4.1. Specificul datelor cantitative și calitative	46
4.2. Date cantitative în identificarea nevoilor	47
4.2.1. Tipuri de instrumente utile în analiza comunității marginalizate	48
4.2.2. Repere orientative pentru evaluarea (i) identificării grupului țintă și a nevoilor, (ii) a metodologiei și rezultatelor și a (iii) fișei comunității marginalizate	50
4.3. Date calitative pentru identificarea nevoilor și validarea soluțiilor cu sprijinul comunității.....	55
4.3.1. De ce este nevoie și de metode calitative?	55
4.3.2. Metode utilizate	56
4.3.3. Grupul țintă vizat de cercetare	58
4.4. Metode participative de identificare a soluțiilor.....	59
4.4.1. Ce sunt metodele participative și pentru ce sunt utilizate?.....	59
4.4.2. Tipuri de metode participative utilizabile	62
4.4.3. Criterii de evaluare a utilizării abordării participative de identificare a nevoilor și a soluțiilor.....	64
5. Segregarea comunităților marginalizate	66
6. Identificarea etniei membrilor comunității și posibile domenii de intervenție specifică	76

7. Evaluarea de impact și sustenabilitatea proiectelor.....	83
7.1. Sustenabilitatea proiectelor, context și miză	84
7.2. Evaluarea de impact.....	85
Referințe.....	89
Anexe.....	93
Anexa 1: Repere completare "Anexa B: Fișă sintetică minimală a comunității"	94
Anexa 2: Calculare volum de eșantion in excel	100
Anexa 3: Ghid pentru selecția de tip "drum aleator" în construirea eșantioanelor.....	101
Anexa 4: Contextualizarea comunităților rurale marginalizate	104
Anexa 5: Indicatori pentru justificarea activităților eligibile	106
Anexa 6: Chestionar minimal la nivel de gospodărie în rural	124
Anexa 7: Chestionar minimal la nivel de gospodărie în urban.....	128
Anexa 8: Chestionar extins la nivel de gospodărie	132
Anexa 9: Fișa de diagnoză a comunității marginalizate	143
Anexa 10: Indicatorii la nivel de comunitate pe baza chestionarului la nivel de gospodărie	168
Anexa 11: Fișa de diagnoză a satului în care se află comunitatea marginalizată	170
Anexa 12: Fișa de diagnoză a comunei/orașului în care se află comunitatea marginalizată	174
Anexa 13: Fișă sintetică minimală a comunității marginalizate.....	179
Anexa 14: Chestionar de validare a apartenenței la grupul țintă din proiect (în sărăcie sau excluziune socială).....	191
Anexa 15: Indicatori utili în evaluarea activităților proiectului	195
Anexa 16: Instrumente de cercetare calitativă.....	198
Ghid de interviu (individual sau de focus grup).....	198
Model fișă observație comunitate/zonă vizată de intervenție.....	202
Anexa 17: Ghid privind mobilizarea comunității	207

Mulțumiri

Acest raport produs în conformitate cu Acordul de Servicii de Consultanță Rambursabile pentru „Sprijin pentru evaluare” a fost pregătit sub supravegherea d-lui Andrew Mason și sub îndrumarea generală a d-nei Elisabetta Capannelli.

Raportul a fost realizat sub coordonarea lui Vlad Grigoraș și a Alinei-Nona Petric (lideri de echipă). La livrabil au contribuit Mircea Comșa, Claudiu Ivan, Vintilă Mihăilescu, Dumitru Sandu, și Manuela Sofia Stănculescu. Echipa a beneficiat de asemenea de sprijinul următorilor: Cristina Vladu, Andrei Zambor, Raluca Baniotii, Monica Ion, Oana Maria Caraba, și Corina Grigore. Raportul a beneficiat de feedback-ul Yuliei Smolyar (Specialist Senior Protecție Socială, GSP03), al lui Marcel Heroiu (Specialist Senior Dezvoltare Urbană, GSU09) și al lui Șandor Karacsony (Specialist Protecție Socială, GSP03).

Banca Mondială apreciază cooperarea excelentă, îndrumarea și feedback-ul în timp util din partea reprezentanților Autorității de Management a Programului Operațional Capital Uman (AM POCU), în particular a d-lui Ciprian Cătălin Necula, a d-nei Daniela Bălan și a d-lui Daniel Chițoi.

Acronime

POCU	Programul Operațional Capital Uman
MMJS	Ministerul Muncii și Justiției Sociale
MDRAPFE	Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene
MEN	Ministerul Educației Naționale
ONG	Organizație non-guvernamentală
POR	Programul Operațional Regional
BM	Banca Mondială

Introducere

Ghidul pentru realizarea analizei comunităților marginalizate în vederea identificării nevoilor și posibilelor soluții pentru acestea (numit pe scurt în continuare „Ghidul”) a fost pregătit pentru a sprijini elaborarea și evaluarea de analize ale comunităților marginalizate în vederea implementării de proiecte de dezvoltare viabile și sustenabile în astfel de zone. Documentul are ca prim scop susținerea viitorilor aplicanți la proiecte țintite către comunități marginalizate prin furnizarea unui set extins de instrumente de cercetare cantitativă și calitativă, de indicatori sociali relevanți, și de recomandări de opțiuni de cercetare atât pentru validarea zonelor marginalizate, cât și pentru identificarea problemelor și soluțiilor specifice acestor concentrații teritoriale. De asemenea, Ghidul își propune să fie un document de referință pentru evaluatorii proiectelor ce includ analize ale comunităților marginalizate - inclusiv prin includerea unor sugestii de seturi de criterii pe baza cărora evaluatorii să evalueze astfel de analize.

În România, 4,5% din populație (peste 900 de mii de persoane) trăiește în comunități marginalizate (3,2% din populația urbană și 6,2% din populația rurală).¹ Comunitățile marginalizate sunt, prin definiție, zone ce cumulează capital uman redus (precum lipsa de educație), șomaj ridicat și locuințe inadecvate. Zonele marginalizate sunt “problematică” din cauza unei combinații de factori: locuințe neadecvate, străzi insalubre sau inexistente, număr mare de gospodării în sărăcie extremă, nivel foarte scăzut de educație, stare de sănătate precară, mame singure sau minore, număr mare de copii, școli de calitate proastă și/sau segregate și rate ridicate ale infracțiunilor minore. Aici serviciile publice lipsesc sau sunt de calitate proastă. Categoriile și așa marginalizate sunt în plus stigmatizate teritorial, ceea ce le reduce și mai mult șansa la o educație adecvată sau la un loc de muncă decent. În general, interesele acestor zone sunt subreprezentate în structurile de decizie politică de la nivel local.

În astfel de zone, populația de etnie romă este suprareprezentată și are probleme de excluziune socială chiar mai acute decât locuitorii de alte etnii, ceea ce face ca intervențiile țintite către comunitățile marginalizate romă să fie o prioritate. Studiul de fundamentare pentru Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020² ne arată că: (i) populația autoidentificată de etnie romă este extrem de concentrată la nivel teritorial în comunități marginalizate³, (ii) în cadrul aceluiași tipuri de comunități (rurale sau urbane, marginalizate/ nemarginalizate și cu procente similare de romi în comunitate), romii sunt mult mai des excluși din punct de vedere social de la educație și locuri de muncă⁴, (iii) în general, cu cât este mai mare ponderea romilor într-o comunitate marginalizată, cu atât sunt mai scăzute valorile tuturor indicatorilor referitori la excluziunea socială⁵. În

---

¹ Vezi *Atlasului Zonelor Urbane Marginalizate din România* (Swinkels et al., 2014) și *Atlasul Zonelor Marginalizate Rurale și al Dezvoltării Umane Locale din Romania* (Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.), 2015).

² Teșliuc, E., Grigoraș, V., Stănculescu, M.S. (coord.) (2015b).

³ “În mediul rural, aproape 39% dintre romii autoidentificați trăiesc în comunități marginalizate (care acumulează capital uman redus, nivel scăzut de ocupare formală și condiții precare de locuit) față de sub 5% dintre persoanele aparținând altor etnii. În mediul urban, aproape 31% dintre romii autoidentificați locuiesc în zone marginalizate, în timp ce ponderea persoanelor non-rome este de doar 2,6%.” (Teșliuc, E., Grigoraș, V., Stănculescu, M.S. (coord.) (2015b), pg 329).

⁴ “De exemplu, în comunitățile marginalizate din mediul rural cu un număr mare de romi, proporția tinerilor de 16-24 de ani ce au terminat cel mult ciclul gimnazial este de 83% în rândul romilor și scade până la 52% în cazul non-romilor.” (Teșliuc, E., Grigoraș, V., Stănculescu, M.S. (coord.) (2015b), pg 330).

⁵ “Dacă, de exemplu, în zonele marginalizate fără romi autodeclarați, 31% dintre tinerii de 16-24 de ani nu merg la școală și au cel mult studii gimnaziale, în comunitățile marginalizate cu o populație romă de peste 40%, procentul este de 65%.” (Teșliuc, E., Grigoraș, V., Stănculescu, M.S. (coord.) (2015b), pg 332).

aceste condiții, intervențiile de dezvoltare ar trebui să fie țintite cu prioritate către zonele marginalizate Roma pentru a reduce decalajele lor față de restul populației.

Fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI)⁶ reprezintă instrumente cheie în sprijinirea eforturilor membre de a îmbunătăți viața grupurilor vulnerabile, inclusiv a romilor. În mod particular, Programul Operațional Capital Uman (POCU) furnizează fonduri de 4,7 miliarde euro (din care 4,3 miliarde euro din bugetul european) pentru finanțarea proiectelor care contribuie la reducerea sărăciei și incluziunea socială, acordând o atenție specială tinerilor, romilor și populației aflate în zonele cele mai defavorizate. Axa prioritară 4 din POCU prin măsurile integrate va ajuta persoanele vulnerabile și defavorizate - inclusiv romi - pentru a avea acces la piața muncii prin îmbunătățirea competențelor și susținerea întreprinderilor sociale, printre alte măsuri. Pe lângă grupul vulnerabil de persoane de etnie romă sunt abordate provocările specifice mai multor grupuri vulnerabile – persoane fără adăpost, persoane care suferă de dependență, victimele violenței în familie sau ale traficului de persoane, deținuți sau foști infractori, persoane în vârstă și cu dizabilități.

Luând în considerare rata scăzută de absorbție și impactul real limitat al proiectelor țintite către zonele marginalizate finanțate pe perioada perioadei de programare 2007-2013, **Guvernul României, prin Autoritatea de Management POCU face eforturi pentru a întări capacitatea și cunoștințele personalului implicat în designul apelurilor de proiecte și în evaluarea acestora.** În acest context, Guvernul României, prin Ministerul Fondurilor Europene, a cerut Băncii Mondiale în luna septembrie 2016 să sprijine pregătirea evaluatorilor POCU ce evaluează proiecte în cadrul axei prioritare 4 (cu obiectivele specifice 4.1. și 4.2.) în privința dificultăților comunităților marginalizate.⁷ Acest ghid este parte din sprijinul oferit Ministerului Fondurilor Europene în cadrul acestor Servicii de Asistență Tehnică⁸.

Acest ghid poate reprezenta un instrument util⁹ nu doar pentru echipa de evaluatori implicată în selecția proiectelor pe primul Apel privind obiectivele 4.1. și 4.2¹⁰, dar și **pentru autoritățile locale sau ONGurile implicate în scrierea proiectelor în sine în viitor.** Autoritățile locale și ONGurile care fac intervenții aplicate în astfel de zone au experiență practică în lucrul în astfel de comunități, însă nu au întotdeauna toată informația tehnică necesară pentru a dezvolta metodologia de culegere a datelor și de analiză necesară pentru a cartografia problemele comunității marginalizate în care doresc să intervină. De aceea, ghidul a fost dezvoltat pentru a furniza instrumente pentru apeluri de proiecte viitoare, indiferent că sunt finanțate din fonduri europene sau din alte surse. Mai mult decât atât, acest ghid poate reprezenta un instrument orientativ util chiar și pentru actorii care dețin cunoștințe de specialitate în cercetarea socială întrucât permite reducerea semnificativă de resurse financiare și de timp necesare realizării instrumentelor de cercetare a zonelor marginalizate și totodată le permite validarea metodologiei abordate.

---

⁶ În principal, Fondul Social European (FSE), Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul de Coeziune (FC) și Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR).

⁷ La momentul realizării Ghidului, prima rundă de Apeluri de Proiecte pentru obiectivele 4.1. și 4.2. fusese deja închisă (Ghidul solicitantului era pregătit iar proiectele aplicanților fuseseră deja depuse în sistem, iar personalul Autorității de Management urma să înceapă deja evaluarea proiectelor).

⁸ Acest Ghid a fost acompaniat de două sesiuni de training cu echipa de evaluatori (aproximativ 100 de persoane participând la prima sesiune de training și 70 la cea de-a doua) și de servicii de help-desk privind analiza comunităților marginalizate pe durata celor 6 luni de contract.

⁹ Acest Ghid trebuie considerat o sursă de referință fără caracter obligatoriu și tratat ca un document complementar normelor și liniilor directoare ale POCU care operaționalizează politicile UE și reglementările din România.

¹⁰ Informațiile specifice care țin de aceste apeluri deja lansate și care nu sunt aplicabile și altor situații vor fi marcate în mod specific în cadrul ghidului prin includerea lor în chenare de culoare albastră (de exemplu, definiția zonei de intervenție, criteriile de evaluare a nevoilor sau a metodologiei sau validarea comunității marginalizate folosindu-se Tabelul 1 din Ghidul solicitantului).

Trebuie totuși menționat faptul că informațiile din Ghid sunt extrem de specializate și de tehnice, chiar dacă par simple, deoarece includ și activități care de cele mai multe ori sunt realizate de solicitanți, ca de exemplu întâlnirile sau adunările publice cu beneficiarii, înțelegerea nevoilor comunităților, interviuri cu actorii implicați, analiza indicatorilor, etc. Însă analiza comunităților marginalizate, așa cum a fost propusă în Ghidul Solicitantului pentru Obiectivele specifice 4.1 și 4.2 necesită o abordare sistematică în ceea ce privește culegerea, analiza și raportarea datelor, atât pentru validarea comunităților marginalizate cât și pentru înțelegerea nevoilor acestora și a soluțiilor existente pentru ele. Prin urmare, dacă pentru apelurile viitoare va fi adoptată o abordare similară, recomandăm ca Ghidul să fie completat de sprijin specific pentru solicitanți, ca de exemplu sesiuni de instruire și asistență tehnică practică.

Ghidul începe cu o justificare a necesității analizelor zonelor marginalizate și cu o trecere în revistă a metodelor ce pot fi folosite în această întreprindere (Capitolul 1). Documentul continuă cu expunerea metodologiei de identificare a zonelor marginalizate urbane și rurale, și cu descrierea tipologiei acestor zone și a problemelor specifice cu care fiecare dintre ele se confruntă (Capitolul 2). În capitolul 3 sunt făcute recomandări de metodologie de cercetare în vederea validării zonelor marginalizate în situațiile în care este necesară identificarea lor în prezent (fie pentru că sunt zone cu un profil diferit de cel observat la recensământul din 2011, fie pentru că nu se suprapun perfect peste sectoarele de recensământ identificate ca marginalizate în cele două Atlase). Întrucât fiecare comunitate are propriile sale caracteristici specifice (atât în termeni de nevoi cât și în termeni de soluții posibile la acestea), ghidul descrie tipurile de date cantitative și calitative, precum și a metodelor participative, ce pot fi utilizate pentru a cartografia aceste probleme și soluții (Capitolul 4). Capitolul 5 descrie problematica comunităților marginalizate segregate propunând intervenții specifice în astfel de zone precum și semnalând potențialilor actori (aplicanți și evaluatori) posibilele derapaje care pot duce la adâncirea segregării. Capitolul 6 abordează modul în care pot fi identificate comunitățile de romi și particularitățile acestora (inclusiv în termeni de soluții). Capitolul 7 atrage atenția asupra importanței evaluărilor de impact ale acestor intervenții și a asigurării sustenabilității proiectelor după finalizarea finanțării. Anexele oferă o gamă largă de modele de instrumente care pot fi utilizate de către viitori aplicanți pentru înțelegerea mai bună a problemelor și soluțiilor comunităților marginalizate.

1. De ce este necesară analiza comunităților marginalizate?

Fiecare comunitate are particularitatea sa – sau chiar particularitățile sale – de marginalizare, discriminare, excludere etc. Un proiect de intervenție nu poate să fie eficient decât dacă ține cont de contextul local și de nevoile particulare ale comunității și grupului țintă respectiv și dacă se bazează pe consultări cu populația în vederea alegerii soluțiilor finale. Introducerea acestei condiții în realizarea proiectelor țintite către comunitățile marginalizate vizează deci garantarea unei cunoașteri participative cât mai detaliate a populației beneficiare. Pe această cale se evită nu doar replicarea unor proiecte de succes din alte zone sau domenii, cât și proiectele motivate de intenția de a ajuta o populație dezavantajată fără o fundamentare adecvată.

Realizarea unei analize a comunității marginalizate pentru fundamentarea necesității proiectului și a soluțiilor propuse:

- Obligă solicitanții să ia legătura mai aprofundată cu respectivele comunități, grupuri și indivizi și să le cunoască „pe viu” nevoile, problemele și așteptările;
- Permite comunităților familiarizarea cu proiectul și operatorii săi;
- Facilitează comunicarea (solicitanții și beneficiarii ajung să „vorbească aceeași limbă”), crescând astfel șansele unei încrederi și cooperări mai bune pe viitor.

1.1. De ce se pune accent pe abordarea participativă?

Abordarea participativă este „un proces prin care oamenii, în special cei dezavantajați, își pot exercita influența asupra formulării politicilor, proiectării alternativelor și variantelor, pentru realizarea investițiilor, management și monitorizarea intervențiilor realizate pentru dezvoltarea comunităților”¹¹. Cerința expresă pentru o abordare participativă în analiza comunității are deci în vedere antrenarea comunității atât în procesul de cunoaștere al nevoilor, cât și în cel decizional, al soluțiilor. O astfel de participare este menită să evite apariția unor soluții abstracte, generale sau care „au mers în altă parte”, obligând solicitantul să-și valideze rezultatele și soluțiile propuse prin consultări sistematice cu beneficiarii potențiali și reali ai proiectului. De asemenea, prin consultările cu populația în ceea ce privește soluțiile propuse se reduce riscul unor efecte involuntare de (re)segregare a comunităților (a se vedea secțiunea 5. Segregarea comunităților Marginalizate).

Totodată, participarea comunitară este o modalitate de “empowerment”, *de responsabilizare* și de creștere a implicării comunității și beneficiarilor direcți. Tot din această perspectivă, participarea comunitară reprezintă modalitatea de conștientizare a responsabilităților, a repartiției rolurilor și a obstacolelor în implementarea proiectului. De aceea este important ca în cadrul consultărilor comunitare să se insiste asupra rolului perceput al diferiților actori sociali (stat, primărie, biserică, servicii etc.), dar și a comunității și/sau unora dintre membrii acesteia în rezolvarea problemelor/nevoilor grupului țintă. Pe scurt, introducerea condiției unei abordări participative își propune să garanteze un parteneriat cu comunitatea vizată, acesta fiind considerat obligatoriu pentru reușita unui proiect de acest gen.

1.2. Cum se realizează analiza la nivelul comunității marginalizate?

Analiza comunității vizate trebuie să răspundă următoarelor trei categorii de cerințe:

- **Cerințe de identificare și validare**, prin care să se facă proba că grupul țintă se înscrie în categoria comunităților marginalizate în conformitate cu termenii și criteriile programului de finanțare;

---

¹¹ Banca Mondială (1992). Discussion Paper # 183: Dezvoltarea Participativă și Banca Mondială, p. 2.

- **Cerințe de cunoaștere socială**, prin metode diverse și opționale de cercetare statistică și de teren, prin care să fie prezentată o situație detaliată și aprofundată a nivelului, domeniilor și factorilor de marginalizare/discriminare existenți la nivel local și a nevoilor particulare ale comunității vizate;
- **Cerințe de participare comunitară**, prin care să se asigure informarea comunității asupra rezultatelor cercetării, a soluțiilor preconizate și să se obțină feedback de la membrii comunității, atât în ceea ce privește nevoile identificate, cât și referitor la soluțiile preconizate.

Totodată, participarea comunitară trebuie să fie și o modalitate de responsabilizare și de creștere a implicării beneficiarilor direcți. Pentru aceasta, solicitantul poate apela la următoarele instrumente și metode de cercetare:

- **Instrumente de suport.** Solicitanții au la dispoziție două instrumente de bază elaborate de Banca mondială: *Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România* și *Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România*. Acestea permit o identificare preliminară a zonelor marginalizate și pot oferi date de referință în cazurile în care comunitatea marginalizată aleasă se înscrie în baza de date a atlaselor;
- **Instrumente de validare a comunității marginalizate.** Pentru respectarea criteriilor de validare a comunității marginalizate, solicitanții pot consulta lista indicatorilor utilizați pentru identificarea zonelor marginalizate. Pentru a testa dacă o comunitate este marginalizată sau nu, solicitanții pot aplica metodologia de cercetare recomandată și unul dintre chestionarele (reduc sau extins) propuse în anexe (Anexa 6, Anexa 7 și Anexa 8).
- **Analiza secundară a datelor.** Solicitanții pot să recurgă la date statistice și administrative existente (recensământ, evidențe ale UAT, anchete disponibile etc.) pentru a obține o serie de informații necesare despre comunitatea vizată. Acestea trebuie însă coroborate și, eventual, verificate prin cercetări noi, căci nu toate sunt complete, la zi sau valide.
- **Metode de cercetare cantitative, calitative și metode participative.** Solicitanții ar trebui să realizeze o cercetare de teren în formatul ales de către aceștia. Alegerea instrumentelor de cercetare depinde, într-o primă etapă, de datele de referință existente. Astfel, de pildă, grupul-țintă (unitatea de analiză) se poate regăsi în întregime sau nu într-unul dintre atlase, în datele de recensământ sau în evidențele primăriei. În funcție de aceasta, solicitantul va putea recurge sau nu la un sondaj sau va trebui să realizeze sau nu propriul său „recensământ”¹². De asemenea, solicitantul ar trebui să opteze pentru variantele de analiză cantitativă și calitativă și modul de combinare a lor astfel încât să obțină o imagine cât mai cuprinzătoare și integratoare a situației și problemelor comunității marginalizate, fără a dubla însă inutil datele cantitative cu cele calitative. Alegerea acestor metode și a instrumentelor aferente depinde și de mărimea și specificul comunității, de accesibilitatea informatorilor etc. astfel încât solicitantul trebuie să pornească de la o minimă cunoaștere prealabilă, prin participare observativă, a comunității respective.

Pe lângă informațiile obținute prin analiza secundară a datelor, solicitanții ar trebui să producă propriile lor informații, apelând la:

- **Metode cantitative** (de exemplu sondajul), care trebuie să ofere date reprezentative statistic despre grupurile vizate (respectarea regulilor de construcție a chestionarului, a celor de eșantionare și de prelucrare statistică a datelor); aplicarea unui chestionar pe „niște” oameni din comunitate, la întâmplare, nu este reprezentativă și deci nu are nici o valoare în analiza comunității;

---

¹² Pentru anumite apeluri de proiecte (cum este cel pentru obiectivul specific 5.1.) realizarea sondajului este obligatorie.

- **Metode calitative** (de exemplu interviul, focus grup, observație participativă), care nu oferă date reprezentative statistic despre totalitatea comunității, dar completează informațiile despre comunitate printr-o serie de elemente semnificative referitoare la valori și practici, diferite sau comune ale acesteia, la motivații și așteptări profunde ale indivizilor sau grupurilor etc.;
- **Metode participative**, care se refera la diferite forme de implicare a comunității (consultări, brainstorming, forum de dezbateri etc.). Scopul lor principal este de a oferi feedback util despre valabilitatea și realismul soluțiilor avute în vedere de către solicitant.

Pe scurt, solicitantul ar trebui să parcurgă următoarele etape prin care să răspundă la următoarele aspecte cheie:

- Cunoașterea criteriilor de definire a zonelor marginalizate cu care operează programul de finanțare.
- Identificarea și validarea comunității marginalizate: este aceasta cu adevărat „marginalizată” în termenii reglementărilor existente și adoptate de programul de finanțare? Care sînt „probele” aduse în acest sens?
- Organizarea datelor existente: ce se cunoaște deja (atlase, recensăminte, date de la primărie, date din alte cercetări etc.)? Sunt acestea suficiente? Sunt ele valide?
- Stabilirea designului cercetării și culegerea datelor pentru analiza nevoilor: cum pot fi culese informațiile necesare lipsă apelând adecvat la metode cantitative și calitative de cercetare.
- Elaborarea și validarea soluțiilor, apelând în principal la metode participative.

În consecință, analiza comunității marginalizate este necesară pentru identificarea nevoilor reale ale comunității marginalizate și fundamentarea în cunoștință de cauză a demersului de intervenție propus de solicitant. Anumite elemente ce trebuie luate în considerare sunt și criteriile de eligibilitate¹³; calitatea acestei analize în ansamblul ei constituie un criteriu esențial de evaluare a proiectelor, garantând pertinenta, oportunitatea și fezabilitatea intervenției propuse prin proiectul solicitantului.

---

¹³ De exemplu, în cadrul Apelurilor pentru obiectivele 4.1. și 4.2, validarea comunității marginalizate și completarea Anexei B reprezintă criteriile de eligibilitate obligatorii.

1.3. Cum poate fi folosit cel mai bine Ghidul

Când a fost redactat Ghidul au fost vizate două tipuri de beneficiari: pe de o parte (i) cei care aplică pe proiecte cu finanțare de la UE și alți actori interesați să afle provocările anumitor comunități marginalizate și să identifice soluții, și, de cealaltă parte (ii) evaluatorii propunerilor de proiecte care includ analize ale comunităților marginalizate, mai ales evaluatorii proiectelor ce vor fi finanțate din POCU, obiectivele specifice 4.1 și 4.2 (Ghidul a fost elaborat pentru a răspunde la întrebările specifice privind apelul de proiecte lansat în 2016, însă poate fi ajustat și aplicat și pentru alte apeluri). Mai jos veți găsi pașii pe care fiecare actor trebuie să îi urmeze pentru a-și atinge obiectivele specifice, precum și capitolele din Ghid care descriu modul în care pot fi atinși acești pași.

Caseta 1: Pași pentru solicitanții de proiecte care realizează analize ale comunităților marginalizate

Pas	Capitol/sub-capitol din Ghid
1. Înțelegerea necesității de a realiza analize ale comunităților marginalizate	1. De ce este necesară analiza comunităților marginalizate?
2. Validarea comunităților marginalizate	
2.1. Înțelegerea indicatorilor de marginalizare pentru zonele rurale și urbane și a tipologiilor zonelor marginalizate	2.1. Identificarea zonelor marginalizate; 2.2. Tipologia zonelor marginalizate
2.2. Dezvoltarea instrumentului de cercetare pentru validarea zonelor marginalizate	3.1.1. Dezvoltarea instrumentului de cercetare pentru validare
2.3. Proiectarea cercetării pentru validarea comunităților marginalizate și realizarea acesteia	3.1.2. Elaborarea designului de cercetare și implementarea lui
3. Identificarea nevoilor comunităților marginalizate	
3.1. Elaborarea instrumentelor pentru cercetarea cantitativă, aplicarea acestora și înregistrarea/analizarea informațiilor	4.2. Date cantitative în identificarea nevoilor
3.2. Elaborarea instrumentelor pentru cercetarea calitativă, aplicarea acestora și înregistrarea/analizarea informațiilor	4.3. Date calitative pentru identificarea nevoilor și validarea soluțiilor cu sprijinul comunității
4. Identificarea soluțiilor pentru problemele sociale ale comunităților marginalizate	4.4. Metode participative de identificare a soluțiilor
5. Asigurarea că intervențiile propuse nu favorizează segregarea comunităților marginalizate	5. Segregarea comunităților marginalizate
6. Identificarea comunităților romă și includerea în intervențiile propuse a unor activități specifice pentru membrii de etnie romă	6. Identificarea etniei membrilor comunității și posibile domenii de intervenție specifică
7. Asigurarea faptului că proiectele sunt sustenabile și că au un impact asupra comunităților	7. Evaluare de impact și sustenabilitatea proiectelor

Caseta 2: Pași pentru evaluatorii de proiecte care includ analize ale comunităților marginalizate

Pas	Capitol/sub-capitol din Ghid
Evaluarea modului în care au fost validate comunitățile marginalizate	3.2. Evaluarea condițiilor privind demonstrarea comunității ca fiind marginalizate
Evaluarea modului în care au fost identificate grupurile țintă și nevoile acestora	Identificarea și definirea grupului țintă și a nevoilor aferente

Evaluarea solidității metodologiei folosite în analiza comunităților marginalizate	Analiza la nivelul comunității marginalizate (rome) prezintă detaliat metodologia și rezultatele analizei?
Evaluarea calității informațiilor folosite în <i>Fișa sintetică minimală a comunității marginalizate</i>	Completarea Fișei Sintetice Minimale a comunității; Anexa 1 – Repere completare „Anexa B: Fișă sintetică minimală a comunității”
Evaluarea modului în care a fost folosită evaluarea participatorie pentru a identifica nevoile și soluțiile	4.4.3. Criterii de evaluare a utilizării abordării participative de identificare a nevoilor și a soluțiilor
Evaluarea faptului că activitățile proiectului nu duc la segregarea comunităților	Analiza propunerilor de proiect prin intermediul principiului non-segregării
Evaluarea faptului că respectiva comunitate marginalizată are peste 10% cetățeni romi	Calcularea numărului/procentului de romi conform cerințelor din Ghidul Solicitantului pentru obiectivele specifice 4.1 și 4.2

2. Definirea zonelor marginalizate

Există o largă varietate de zone urbane și rurale dezavantajate. Unele sunt dezavantajate pe dimensiunea infrastructurii sau a locuirii, fără ca populația din aceste zone să aibă un capital uman sau un grad de ocupare semnificativ diferit de cel al populației din alte zone. Exemple în acest sens sunt cartierele vechi de case din orașe (cartiere de blocuri de slabă calitate construite în anii '60 sau '70 și locuite predominant de pensionari) sau zonele emergente situate în suburbiile orașelor unde primăria a concesionat terenuri de case unor persoane selectate pe baza unui set de criterii (Legea 15/2003) și care nu au fost încă racordate la utilități (Figura 1 A2). Alte zone, precum majoritatea satelor din orașe¹⁴, sunt dezavantajate atât în ceea ce privește infrastructura cât și la accesul la servicii (Figura 1 A1) însă capitalul uman și nivelul de ocupare ale rezidenților nu diferă semnificativ de cele ale celorlalți locuitori. O serie de alte zone sunt dezavantajate pe dimensiunea ocupării, dar nu și pe dimensiunile locuirii sau capitalului uman. Acesta este cazul multor orașe mici mono-industriale în care a fost închisă întreprinderea ce angaja majoritatea populației și nu s-au dezvoltat decât firme mici (în general de comerț).

Criterii diferite pot fi stabilite pentru a defini și clasifica toate aceste tipuri de zone dezavantajate. O analiză¹⁵ a studiilor existente cu privire la „comunitățile sărace”, „comunitățile segregate” și „comunitățile marginalizate” din România a arătat că aproape toate studiile, indiferent de metoda de cercetare utilizată,¹⁶ indică trei criterii principale pentru definirea și analiza diferitelor tipuri de zone dezavantajate, respectiv marginalizate, și anume: (1) capitalul uman (de obicei, educație, starea de sănătate, mărimea și compoziția gospodăriei), (2) gradul de ocupare formală a forței de muncă și (3) condițiile de locuire. Pornind de la aceste trei criterii principale, în 2014-2015, Banca Mondială a dezvoltat o nouă metodologie (care combină metodele cantitative și calitative de cercetare) pentru a identifica zonele marginalizate atât din mediul urban, cât și din mediul rural.

Ghidul de față are în vedere zonele marginalizate care reprezintă concentrări teritoriale de sărăcie și diferă de zonele dezavantajate (Tabel 1, mai jos). Conform metodologiei Băncii Mondiale, atât în mediul urban, cât și în mediul rural, „zonele marginalizate” sunt definite ca zone din interiorul localităților (comune, orașe și municipii) care nu satisfac un standard corespunzător pe nici unul din cele trei criterii, adică au deficit de capital uman, au un nivel scăzut de ocupare formală și oferă condiții improprii de locuire (vezi Figura 1 B1 și B2 de mai jos). Spre deosebire, „zonele dezavantajate” sunt, prin definiție, zone din interiorul localităților care nu ating un standard corespunzător pe unul sau pe două din cele trei criterii avute în vedere.

---

¹⁴ Doar 81 de orașe (din cele 320 din țară) nu includ sate. În schimb, 88% dintre orașele mici declarate recent (în perioada 2002-2006), 80% dintre celelalte orașe mici și 62% dintre orașele mijlocii cuprind între 1 și 21 de sate. Există, de exemplu, orașe mici în zona montană, unde satele sunt răspândite pe o rază de peste 10 km față de centrul orașului. Multe orașe mici sunt slab populate și apar pe hartă ca niște aglomerări de așezări distante, cu o slabă conectare rutieră între acestea. (Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu, coord., 2015: 308-315).

¹⁵ Swinkels et al., 2014.

¹⁶ Majoritatea studiilor au avut în vedere mediul rural și au estimat „sărăcia comunitară” și/sau „deprivarea comunitară” la nivel de unitate administrativă (cel mai adesea, la nivel de comună). Un număr foarte mic de studii au analizat marginalizarea în mediul urban, la nivel de sub-localitate (cartier, zonă etc.), și cele mai multe dintre acestea au fost realizate prin metode de cercetare calitativă.

Figura 2. Zonele marginalizate diferă de zonele dezavantajate

A) Zone dezavantajate cu privire la infrastructură:

(A1) Satele din oraș

Foto: Satul Stănțești, oraș Strehaia

(A2) Zonele emergente

Singura utilitate disponibilă în cartier este „împrumutată” de la vecini, așa cum se poate observa din modul în care sunt trase firele de electricitate.

Foto: Cartierul Tineretului, municipiu Slobozia

(B) Zone marginalizate:

(B1) Ghetou

Foto: Blocul Turol, municipiu Oltenița

(B2) Adăposturi improvizate

Zona Craica, municipiu Baia Mare

Sursa: Banca Mondială (2013) *Zone Urbane Sărace și Comunități Dezavantajate: Evaluare Calitativă*.

Tabelul 1: Tipologia zonelor urbane din Romania

	CRITERII		
	Nivel scăzut de CAPITAL UMAN	Nivel scăzut de OCUPARE FORMALĂ	Condiții precare de LOCUIRE
1. Zone dezavantajate pe locuire	Variază	NU	DA
2. Zone dezavantajate pe ocupare	NU	DA	Variază
3. Zone dezavantajate pe capital uman	DA	Variază	NU
4. Zone marginalizate	DA	DA	DA
5. Zone nedezavantajate	NU	NU	NU

Sursa: Swinkels et al. (2014: 6). Notă: Au fost luate în considerare doar sectoarele de recensământ de gospodării de populație cu 50 de locuitori și peste. Deși, la nivel teoretic, ar fi fost posibile mai multe combinații ale criteriilor, analiza datelor de recensământ și studiile de teren au arătat că doar combinațiile din acest tabel sunt tipice pentru mediul urban din România.

Zonele marginalizate se referă la sărăcia extremă¹⁷ (multidimensională) și nu la sărăcia relativă (insuficiența veniturilor/consumului). Studiile Băncii Mondiale asupra zonelor marginalizate, din 2014-2015, au reconfirmat cercetările¹⁸ realizate în România încă din 1990 care au arătat că sărăcia extremă nu este doar un fenomen individual sau familial ci și unul geografic, pentru că de obicei se concentrează în zonele marginalizate, atât rurale cât și urbane, în cadrul cărora sărăcia extremă se transmite de la o generație la alta.

Astfel, zonele marginalizate urbane și rurale sunt considerate „problematică” din perspectiva politicilor și acțiunii sociale tocmai deoarece au următoarele caracteristici comune:¹⁹

- Suprareprezentarea statistică a gospodăriilor de dimensiuni mari,²⁰ cu mulți copii,²¹ precum și a familiilor monoparentale (mai ales mame singure, inclusiv mame minore);

¹⁷ Familiile extrem de sărace se confruntă cu numeroase alte constrângeri pe lângă sărăcia monetară, inclusiv cu șomajul pe termen lung în rândul adulților și cu lipsa locurilor de muncă, cu alimentația necorespunzătoare a copiilor, cu un risc ridicat de neglijare sau de abuzuri asupra copiilor (asociate cu consumul excesiv de alcool al părinților), cu comportamente nepotrivite pentru educarea copiilor, cu familii monoparentale sau foarte tinere, cu căsătorii instabile, cu sănătate precară sau dizabilități, cu prezență școlară slabă sau abandon școlar, cu locuințe improprie sau lipsa unui adăpost, cu violență domestică, cu delikte minore și cu discriminare. Mai sunt și probleme legate de nivelul scăzut al aspirațiilor și al respectului de sine și de neajutorarea dobândită. Familiile aflate în situație de sărăcie extremă reprezintă așadar o provocare deosebit de mare, nu doar în ceea ce privește competențele și capitalul fizic, ci și în ceea ce privește problemele psihologice.

¹⁸ De exemplu, studii despre „sărăcie extremă” și „zone sărace” sau „zone marginalizate” Chelcea (2000), Stănculescu și Berevoescu (coord., 2004), Constantinescu et al. (2005), Berescu et al. (2007), Preda (coord., 2009), Stănculescu et al. (2010), Berescu (2011), Stănculescu și Marin (2012), Stănculescu et al. (2012), Stănculescu et al. (2013) și Swinkels et al. (2014). Studii despre romi și comunitățile rome: Zamfir and Zamfir (coord., 1993), Rughiniș (2000), Zamfir și Preda (coord., 2002), Duminică și Preda (2003), Sandu (2005), Berescu et al. (2006), Bădescu et al. (2007), Fleck și Rughiniș (ed., 2008), Preoteasa et al. (2009), ICCV (2010), Botonogu (2011), Daragiu și Daragiu (2012), Giurcă (coord., 2012), Tarnovschi (ed., 2012), FRA et al (2012) și Anan et al. (2014).

¹⁹ Toate notele de subsol de la această secțiune reprezintă calcule ale Băncii Mondiale folosind Recensământul populației și al locuințelor din 2011.

²⁰ În zonele urbane marginalizate, dimensiunea medie a gospodăriei este de 3,2 persoane comparativ cu media națională la nivel urban de 2,53 persoane, iar numărul mediu de copii pe gospodărie este de 1,0 în zonele

- Un nivel redus de educație al adulților²² și o pondere mult peste medie a copiilor de vârstă școlară care nu merg la școală (niciodată înscriși în învățământ sau care au abandonat/ părăsit timpuriu școala), în special în cazul copiilor cu vârstă de peste 14 ani și în cel al copiilor romi;
- O pondere peste medie a persoanelor adulte care nu sunt nici angajate, nici cuprinse într-o formă de învățământ sau formare, în special în rândul femeilor și al romilor;²³
- Suprareprezentarea statistică a persoanelor care se autoidentifică ca fiind de etnie romă. Există o mare variație privind ponderea romilor în zonele marginalizate, între virtual 0% și 100% dintre rezidenți. Oricum, ponderea medie a persoanelor care se autoidentifică ca fiind romi în populația totală este de circa 21% în zonele urbane marginalizate, respectiv 27% în zonele rurale marginalizate. Dat fiind faptul că unele persoane rome sunt reticente să-și declare etnia, este de așteptat ca ponderea romilor în aceste zone să fie mai mare. Potrivit studiului național privind populația romă,²⁴ realizat de Institutul de Cercetare a Calității Vieții în 1998, raportul dintre hetero-identificare și autoidentificare, în cazul romilor, este următorul: la fiecare 100 de persoane hetero-identificate de autorități ca fiind de etnie romă, 56 de persoane din mediul urban și 64 de persoane din mediul rural se autoidentifică rome. Prin urmare, prin aplicarea acestui raport hetero-identificare - autoidentificare rezultă că ponderea persoanelor hetero-identificate ca fiind de etnie romă ar crește la aproximativ 37% în zonele urbane marginalizate și la 42% în zonele rurale marginalizate;
- O proporție mare de locuințe din zonă sunt realizate din materiale de construcții ieftine (de exemplu, chirpici, lemn, plastic și alte materiale neconvenționale) și sunt slab dotate cu utilități urbane: nu sunt conectate la rețeaua de alimentare cu apă,²⁵ nu sunt conectate la un sistem de canalizare, nu au curent electric.²⁶ În plus, în mediul urban, o mare parte dintre locuințe nu se află în proprietatea personală a locatarilor,²⁷ o proporție aproape de trei ori mai mare decât media urbană la nivel național;
- Un acces redus la servicii a rezidenților, adeseori zona fiind descrisă de populația locală drept „focar de infecție” ignorat de experții în sănătate, iar o mare parte dintre copiii din zonă fiind nevoiți să meargă la școli segregate, la care numai familiile sărace își duc copiii;

---

marginalizate față de doar 0,37 în zonele nedezavantajate (și 0,44 media națională la nivel urban). În zonele rurale marginalizate, o gospodărie din patru are cel puțin cinci membri față de doar 15% în zonele nemarginalizate, în timp ce 16% dintre gospodăriile au trei copii față de doar 5% în zonele nemarginalizate.

²¹ Ca rezultat, ponderea medie a copiilor (0-17 ani) în total populație este de peste 31% în zonele urbane marginalizate, respectiv 34% în zonele rurale marginalizate (față de o medie națională de circa 22%). Proporțiile corespunzătoare de persoane cu vârsta de cel puțin 65 de ani sunt de doar 4%, respectiv 13%.

²² În zonele urbane marginalizate, aproape jumătate dintre locuitorii adulți (18 ani și peste) au absolvit opt clase sau mai puțin. În zonele rurale marginalizate, circa 80% dintre adulți au absolvit cel mult opt clase, iar dintre aceștia 35% doar școala primară.

²³ Proporția persoanelor cu un loc de muncă în rândul populației de 20-64 ani ajunge la aproape 63% la nivel național în mediul urban, dar scade la aproximativ 48% în zonele urbane marginalizate și chiar mai mult, până la 35%, în rândul femeilor, respectiv la 31% în cazul romilor din aceste comunități. Pentru același indicator, media națională în mediul rural este de doar 36% și scade la 12% în zonele rurale marginalizate, respectiv la numai 5% în rândul femeilor rome din aceste comunități.

²⁴ Zamfir și Preda (coord.). 2002.

²⁵ În zonele urbane marginalizate, 30% dintre locuințe nu sunt conectate la rețeaua de alimentare cu apă (comparativ cu 6,3% la nivel național urban). În mediul rural, 72% dintre locuințe nu sunt conectate la apă curentă în zonele marginalizate, ponderea crescând la 88% în rândul romilor din aceste zone (față de 38% la nivel național rural).

²⁶ În zonele urbane marginalizate, peste 4% dintre locuințe nu au curent electric (comparativ cu 0,4% la nivel național urban). În zonele rurale marginalizate, 5% dintre locuințe sunt fără curent electric, ponderea crescând la 10% în rândul romilor din aceste zone (față de 1% la nivel național rural).

²⁷ Include chiriași și alte situații (de exemplu, locuință cu titlu gratuit).

- O probabilitate mare să reprezinte comunități sursă pentru sistemul de protecție specială a copilului, din cauză că trimit în sistem semnificativ mai mulți copii decât alte zone;²⁸
- Comunități marcate de teamă, violență domestică, mici infracțiuni și stigmatizare din partea populației locale care reduce și mai mult șansele rezidenților de a scăpa de sărăcie.

Caseta 3. Condițiile de trai în zonele rurale marginalizate

Aproape jumătate dintre zonele rurale marginalizate sunt comunități de romi, de obicei numite „țigănie”, „rudărie” sau *mahala*. Cealaltă jumătate dintre zonele rurale marginalizate este în cea mai mare parte formată din comunități de localnici care lucrau înainte la o fabrică dintr-un oraș din apropiere. Cum fabricile s-au închis, au rămas fără locuri de muncă, au ajuns săraci și au început să lucreze în agricultură. De cele mai multe ori, comunitățile acestea sunt denumite după satul respectiv sau după un element geografic, cum ar fi o vale, o luncă, o pădure ș.a.

Zonele marginalizate sunt, în general, locuite de comunități stabile care trăiesc în aceeași comună dinainte de 1990. Mai puțin de 10% dintre zonele rurale marginalizate s-au format după 1990 sau sunt emergente.

Majoritatea comunităților marginalizate sunt alcătuite din familii tinere cu copii, care își câștigă traiul din agricultură, din lucrul cu ziua și din beneficii sociale, mai ales alocații pentru copii și venitul minim garantat sau pensiile pentru agricultori.

În aproape jumătate dintre zonele rurale marginalizate studiate se înregistrează mici furturi, gălăgie, certuri, bătăi, scandaluri, violență domestică și un fel de dezordine generată de numărul mare de copii și de lipsa gardurilor.

Aproape toate casele din zonele marginalizate sunt din chirpici sau sunt adăposturi improvizate, în mare parte deteriorate și care trebuie reparate. În cam jumătate din zonele marginalizate sunt declarate probleme cu documente de proprietate (pentru terenuri sau case), iar 10% din locuitori nu au documente de identitate.

În unele zone accesul la apă potabilă este problematic. Serviciile de colectare a deșeurilor sunt foarte rare. Inundațiile și alunecările de teren par să fie foarte des întâlnite.

Totuși, în majoritatea zonelor rurale marginalizate problema principală identificată de sursele locale este de departe lipsa locurilor de muncă. Aceasta derivă din nivelul scăzut de educație al adulților și din participarea redusă la școală a copiilor, din lipsa veniturilor și lipsa infrastructurii, mai ales drumuri și apă.

Sursa: Extrase din *Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate* (Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu, coord., 2015: 27-28).

²⁸ Stănculescu, Grigoraș, Teșliuc, Pop (coord.), 2016.

2.1. Identificarea zonelor marginalizate

Metodologiile dezvoltate până în prezent pentru identificarea zonelor marginalizate diferă sensibil, dincolo de cele trei criterii principale - capital uman, ocupare și locuire. Diferențele se referă la datele folosite, nivelul de analiză, indicatorii selectați și metoda de agregare a acestora. Acest ghid face referire la cea mai recentă metodologie, dezvoltată de Banca Mondială în 2014-2015 și expusă în *Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate*²⁹ și în *Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate*.³⁰

Cele două atlasuri oferă o bază de date necesare pentru luarea unor decizii fundamentate și pentru acțiuni publice corespunzătoare, adresate comunităților urbane și rurale cu cele mai mari lipsuri din România, astfel încât intervențiile de la nivel comunitar, create pentru a reduce sărăcia și excluziunea socială, să fie cât mai eficiente. Astfel, atlasurile sunt instrumente pentru țintirea anumitor zone, monitorizarea și evaluarea programelor și intervențiilor anti-sărăcie și promovarea incluziunii sociale, atât la nivel național, (micro-) regional, județean, cât și local. Cum marginalizarea este definită nu doar din punctul de vedere al sărăciei veniturilor, dar și în funcție de capitalul uman (educație și sănătate), ocupare și condițiile de locuire, utilitatea atlasurilor se extinde și asupra programelor legate de educație, sănătate, infrastructură și locuințe sociale, cum sunt părăsirea timpurie a școlii, servicii primare de asistență medicală, planificare familială, educație parentală, violența domestică și alte riscuri/ vulnerabilități răspândite în comunitățile marginalizate.

Atât în mediul urban cât și în cel rural, metodologia Băncii Mondiale a avut la bază Recensământul populației și al locuințelor din 2011. Pentru a ajunge la cele mai mici unități teritoriale sub-localitate, nivelul ales a fost sectorul de recensământ (mapa) care cuprinde, de obicei, în jur de 200 persoane, dar poate fi mai mic în mediul rural. Așadar, pentru analiză, au fost folosite micro-datele recensământului din 2011 agregate la nivel de sector de recensământ.

Este important de remarcat faptul că datele la nivel de sub-localitate trebuie interpretate cu prudență, deoarece suprapunerea între comunitățile marginalizate reale și sectoarele de recensământ este, de obicei, doar parțială. Cu alte cuvinte, o comunitate marginalizată reală poate reprezenta doar o parte dintr-un sector de recensământ sau poate să acopere două sau mai multe sectoare de recensământ (adică zone marginalizate identificate prin cele două atlasuri). Prin urmare, caracteristicile unei comunități marginalizate reale nu pot fi întotdeauna analizate la nivel de sector de recensământ. Figura următoare prezintă câteva exemple tipice pentru această situație. Exemplul 1 ilustrează situația în care o comunitate mare acoperă mai multe sectoare de recensământ. Exemplul 2 descrie o situație în care o comunitate acoperă părți din două sau mai multe sectoare de recensământ. Exemplul 3 corespunde unei situații în care o comunitate mică se află într-un sector de recensământ alături de alte grupuri de populație. Și, în sfârșit, exemplul 4 prezintă o comunitate care se află la marginea orașului (de exemplu, adăposturi improvizate, situate în apropierea gropilor de gunoi), parțial pe teren intravilan, parțial pe teren extravilan. Datele recensământului nu sunt cele mai potrivite pentru a identifica situații similare acestui ultim exemplu. În astfel de zone, unii localnici nu au răspuns la recensământ, iar cei care au răspuns au fost repartizați în sectoarele de recensământ existente, situate în proximitate. Așadar, utilizând date agregate la nivel de sector de recensământ se pot identifica sau reconstitui doar o parte din comunitățile de acest fel.

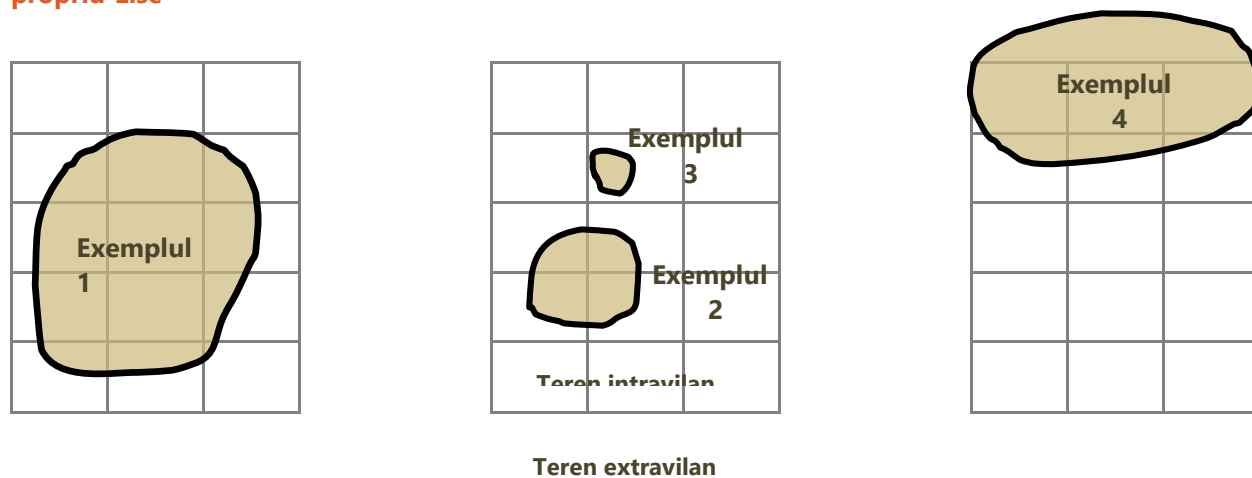
---

²⁹ Swinkels et al. (2014).

³⁰ Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015).

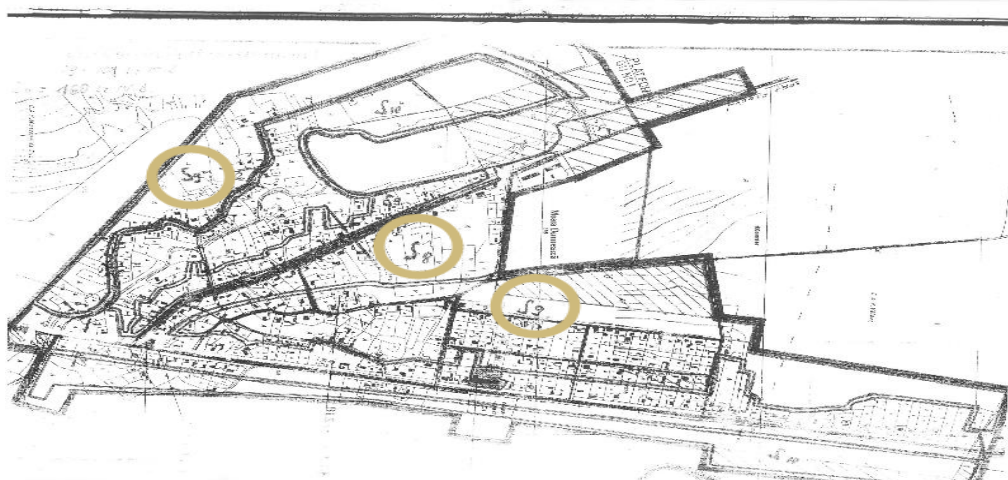

Figura 3. Exemple de interacțiuni în teritoriu între sectoarele de recensământ și comunitățile propriu-zise

Notă: Celulele indică terenul intravilan împărțit în sectoare de recensământ, iar figurile prezintă comunitățile propriu-zise.

Figura 4. Sectoarele de recensământ în mediul rural nu constituie întotdeauna o unitate teritorială

Sursa: Harta de la Recensământul populației și al locuințelor din 2011 din comuna Văleni, județul Vaslui.

Mai mult, în mediul rural, studiul³¹ de validare a zonelor marginalizate identificate pe baza datelor de recensământ a arătat că tocmai pentru că sectoarele de recensământ nu sunt comunități „naturale”, autoritățile locale și liderii locali au dificultăți să le delimiteze în teritoriu. Unele autorități locale nu mai dispun de hărțile locale realizate pentru recensământul din 2011. În alte comune, sectoarele de recensământ stabilite în 2011 nu au corespuns unei unități teritoriale, ci au fost alcătuite din grupări de

³¹ Echipa Băncii Mondiale a realizat un amplu studiu de validare bazat pe îmbinarea mai multor metode calitative. Cercetarea de pe teren s-a realizat în mai-iunie 2015, în două județe, Călărași și Vaslui. Eșantionul a fost alcătuit din 68 de comune care însumează 232 de sate și respectiv 1123 de sectoare de recensământ, dintre care teoretic 82 sunt zone rurale marginalizate. Studiul de validare a arătat că: (a) Erorile de includere reprezintă 11% din toate zonele rurale teoretic marginalizate testate, când evaluarea a fost făcută de surselor locale și 26% când a fost făcută de echipa de cercetare; (b) Erorile de excludere reprezintă 2% din toate zonele teoretic nemarginalizate. Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015).

gospodării răspândite în mai multe părți din sat, așa cum arată Figura 3. Situația este mai simplă doar atunci când sectoarele de recensământ se suprapun satelor (însă în cele mai multe cazuri, un sat conține două sau mai multe sectoare de recensământ).

Indicatorii cheie folosiți pentru cele trei criterii principale ce definesc zonele marginalizate au fost determinați pe baza consultării literaturii de specialitate și a analizei empirice a datelor de recensământ.³²

Astfel, a rezultat un set de indicatori cheie care include atât indicatori comuni, cât și indicatori specifici pentru mediul urban și mediul rural, așa cum arată Tabelul 2 de mai jos. În total au fost selectați 7 indicatori: 3 indicatori pentru capitalul uman (1 indicator comun pentru urban și rural și 2 indicatori specifici pentru urban); 1 indicator pentru ocuparea formală, care este comun pentru urban și rural; și 3 indicatori pentru condiții de locuire (1 indicator comun și câte 2 indicatori specifici pentru fiecare din cele două medii de rezidență).

Atât pentru mediul urban, cât și pentru cel rural, prin definiție, zonele marginalizate se referă la sectoarele de recensământ care cumulează dezavantaje pe toate cele trei criterii. Pentru a determina sectoarele „dezavantajate”, în primă fază, s-a calculat valoarea fiecăruia dintre indicatorii cheie pentru fiecare sector de recensământ, în mediul urban, respectiv rural. În a doua fază, s-a stabilit un prag național urban/ rural pentru fiecare indicator cheie. Folosind indicatorii comuni se pot observa discrepanțele majore între urban și rural.³³ Spre exemplu, cele 20% dintre sectoarele cu cea mai mare proporție de populație cu vârste de 15-64 de ani care a absolvit cel mult 8 clase este peste 22,1%, în timp ce comunele cele mai dezavantajate în această privință au o pondere ce depășește 59,3%. În faza a treia, pentru fiecare sector de recensământ s-a determinat dacă valoarea sa depășea pragul pentru fiecare indicator și mediu de rezidență. În a patra fază, s-a stabilit pentru fiecare sector de recensământ dacă este sau nu „dezavantajat” pe fiecare dintre cele trei criterii, folosind algoritmul descris mai jos:

	URBAN	RURAL
Capital uman	Un sector urban de recensământ are un nivel scăzut de capital uman dacă oricare doi din cei trei indicatori au valori ce depășesc pragul aferent, stabilit la nivel urban național.	Un sector rural de recensământ are un nivel scăzut de capital uman dacă indicatorul folosit are valori ce depășesc pragul aferent, stabilit la nivel rural național.
Ocuparea formală	Un sector urban de recensământ are un nivel scăzut de ocupare în sectorul formal dacă indicatorul folosit are valori ce depășesc pragul aferent, stabilit la nivel urban național (adică prezintă o concentrare de șomeri și/sau persoane neîncadrate pe	Un sector rural de recensământ are un nivel scăzut de ocupare în sectorul formal dacă indicatorul folosit are valori ce depășesc pragul aferent, stabilit la nivel rural național (adică prezintă o concentrare de șomeri și/sau persoane neîncadrate pe piața

³² Mai multe detalii despre selecția indicatorilor cheie sunt disponibile în Anexa 4 a *Atlasului Zonelor Urbane Marginalizate* (Swinkels et al., 2014).

³³ Analizele au testat praguri la a 70a, 80a și 90a sutime pentru fiecare dintre indicatorii cheie. Decizia finală a ținut cont de rezultatul cel mai potrivit care indică o proporție din populația totală în zone marginalizate care nu era nici prea mică nici prea mare, astfel încât să identifice comunitățile cele mai defavorizate și să permită în același timp o intervenție publică puternică și durabilă în aceste zone. În mediul urban, pragul a fost stabilit la a 80a sutime pentru toate criteriile, în timp ce, în mediul rural, pragul a fost stabilit la a 80a sutime pentru criteriile referitoare la capitalul uman și la ocuparea forței de muncă și la a 90a sutime pentru criteriul privitor la locuire. Vezi și notele de la Tabelul 2.

	piața formală a muncii).	formală a muncii).
Locuire	Un sector urban de recensământ are locuire precară dacă oricare doi din cei trei indicatori au valori ce depășesc pragul aferent, stabilit la nivel urban național.	Un sector rural de recensământ are locuire precară dacă oricare unul din cei trei indicatori are valori ce depășesc pragul aferent, stabilit la nivel rural național.

În ultima fază, orice sector de recensământ calificat drept „dezavantajat” pe toate cele trei criterii - cu un nivel scăzut de capital uman, cu un nivel scăzut de ocupare în sectorul formal și cu locuire precară - a fost considerat zonă marginalizată (urbană sau rurală).

Tabel 1. Cele trei criterii pentru marginalizare în zonele urbane și rurale, cu indicatorii cheie și cu pragurile naționale aferente

		URBAN		RURAL	
Criterii/ Dimensiuni	Indicatori cheie	A 80-a sutime = pragul urban la nivel național *)	Indicatori cheie	A 80-a sutime = pragul urban la nivel național **)	
Capital uman	Proporția populației cu vârste de 15-64 de ani care a absolvit cel mult 8 clase	22,1	Proporția populației cu vârste de 15-64 de ani care a absolvit cel mult 8 clase	59,3	
	Proporția persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni medicale care le îngreunează activitățile zilnice	8	-		
	Proporția de copii (0-17 ani) din totalul populației	20,5	-		
Ocuparea formală a forței de muncă	Proporția persoanelor de 15-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii (salariați sau patroni) și nu urmează o formă de învățământ	22,2	Proporția persoanelor de 15-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii (salariați sau patroni) și nu urmează o formă de învățământ	72,1	
Locuire	Proporția locuințelor fără curent electric	0,0****)	Proporția locuințelor fără curent electric	2,7****)	
	Proporția locuințelor supraaglomerate (<15,33 mp pe persoană)	54,7	Proporția locuințelor supraaglomerate (indicator Eurostat*****)	26,1****)	
	Nesiguranță locativă: proporția gospodăriilor care nu dețin locuința în proprietate	12,3	Proporția locuințelor fără apă curentă	87,9****)	

Sursa: Calcule ale Băncii Mondiale folosind Recensământul populației și al locuințelor din 2011. Pentru mediul urban - Swinkels et al. (2014: 9); Pentru mediul rural - Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015: 20).

Note: *) În mediul urban, pragurile sunt calculate folosind doar sectoarele de recensământ cu gospodării, cu un număr total de 50-500 de locuitori. **) În mediul rural, pragurile sunt calculate folosind doar sectoarele de recensământ cu gospodării, cu un număr total de minim 50 de locuitori. ***) Sub 1% dintre locuințele urbane nu au curent electric, a 80-a sutime fiind prin urmare 0%. Orice sector de recensământ în care cel puțin o locuință nu este conectată la rețeaua electrică (și prin urmare valoarea este mai mare de 0 %) depășește acest prag. ****) Pentru criteriul referitor la locuire, pragul rural la nivel național a fost fixat la a 90-a sutime, iar criteriul este depășit dacă oricare dintre cei trei indicatori este mai mare decât pragul aferent. *****) Indicatorul Eurostat privind supraaglomerarea, fără condiția referitoare la existența unei camere comune per gospodărie.

Atunci când ne uităm la distribuția comunităților și amploarea lor la nivel național observăm că:

- Per ansamblu, în orașele și municipiile din România, 1.139 sectoare de recensământ³⁴ se încadrează în criteriile stabilite pentru zonele marginalizate, fiind situate în 264 de orașe și în capitală. În aceste zone, locuiesc 342.933 de persoane. La nivel național, 3,2% din populația urbană, 2,6% dintre gospodăriile din urban și 2,5% dintre locuințele din urban se află în zone (sectoare de recensământ) marginalizate.
- În total, în comunele din România, 2.244 de sectoare de recensământ³⁵ au îndeplinit criteriile pentru a fi considerate drept zone rurale marginalizate, iar în acestea locuiesc peste 564.000 de oameni. La nivel național, 6,2% din populația rurală, 5,3% din toate gospodăriile rurale și 5,2% din toate locuințele din rural se află în zone (sectoare de recensământ) marginalizate.

Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate și Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate conțin o listă de localități care au zone (sectoare de recensământ) marginalizate. Atlasul urban conține informații despre orașele/municipiile cu zone marginalizate și procentul persoanelor aflate în aceste zone. Atlasul rural conține o listă a satelor cu zone marginalizate, un interval în care se află numărul estimat de persoane aflate în sectoarele de recensământ marginalizate și dacă comunitățile au cel puțin 20% romi sau nu (conform datelor de recensământ).

2.2. Tipologia zonelor marginalizate

2.2.1. Tipurile de zone urbane marginalizate

*Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate*³⁶ identifică patru tipuri principale de zone marginalizate care se găsesc în toate tipurile de orașe, fie ele mici, medii sau mari, în toate județele și regiunile țării.³⁷ Aceste patru tipuri principale de zone urbane marginalizate sunt descrise în continuare.

---

³⁴ Din totalul de 50.299 de sectoare de recensământ din zonele urbane în cadrul recensământului realizat în 2011.

³⁵ Din cele 46.547 de sectoare de recensământ din zonele înregistrate la recensământul din 2011, 2.523 de sectoare nu au fost incluse în analiză fie pentru că aveau sub 50 de locuitori (2.473), fie pentru că nu erau sectoare cu gospodării.

³⁶ Swinkels et al. (2014).

³⁷ În 56 orașe nu sunt identificate zone marginalizate, din care doar unul are 20.000 locuitori și peste. La extrema opusă, în cinci orașe peste o treime (până la 47%) din populație trăiește în astfel de zone. Aceste orașe sunt: Aninoasa (județul Hunedoara), Podu Iloaiei (județul Iași), Budești (județul Călărași), Băneasa (județul Constanța) și Ștefănești (județul Botoșani). În 14 orașe, rezidenții zonelor marginalizate reprezintă între 20% și 31% din populația totală, iar în 50 de orașe procentul ajunge la 10-19% din populația totală. În celelalte orașe și municipii, rata populației rezidente în zone marginalizate este sub 10%.

2.2.1.1. Zone de tip ghetou sau foste colonii muncitorești

În România, zonele de tip ghetou se referă la blocuri de locuințe de proastă calitate (confort III sau IV), construite înainte de 1990 pentru muncitorii marilor întreprinderi socialiste. Cel mai adesea, sunt zone mici sau mijlocii (150-500 locuitori), formate din unul – două blocuri cu aspect dezolant. Problemele principale întâlnite aici sunt supra-aglomerarea masivă, care pune presiuni serioase asupra instalațiilor comune, și datoriile la utilități (electricitate, apă, canalizare și colectarea gunoiului).

De obicei, apartamentele din zonele de tip ghetou au o singură încăpere de 9-15 metri pătrați,³⁸ fiind supraîncărcate cu mobilier și familii numeroase cu mulți copii. În general, aceste mici încăperi îndeplinesc rol de baie, sufragerie, birou și bucătărie pentru gospodării mari cu până la 11 membri. Totuși, în interior, multe din ele sunt bine organizate și curate. Băile pot fi comune (una pe palier) sau individuale. Spațiile și instalațiile comune (curent, canalizare, apă etc.) sunt învechite, deteriorate și/sau insalubre. Utilitățile fie lipsesc, fie au fost deconectate din cauza facturilor neplătite.

În zonele de tip ghetou, regimul de proprietate asupra locuințelor și/sau a contractelor încheiate cu companiile de utilități poate lua forme diverse. În unele zone, locatarii sunt proprietarii locuinței și au contracte de utilități în nume propriu. În altele însă, locatarii sunt proprietarii încăperilor în care locuiesc, dar au un contract comun de utilități, sau locuințele sunt închiriate de primărie însă contractele de utilități sunt individuale, sau atât apartamentele, cât și contractele de utilități sunt proprietatea primăriei sau a altei instituții publice (precum consiliul județean).

Figura 5. O fostă colonie muncitorească

Sursa: Banca Mondială (2013) *Zone Urbane Sărace și Comunități Dezavantajate: Evaluare Calitativă*. Foto: Cartierul 1 Mai, oraș Călan.

Unele ghetouri sunt situate în foste colonii muncitorești. În aceste cazuri, condițiile de locuit și accesul la infrastructură sunt chiar mai problematice. Locuințele sunt adesea dărăpănate, cu pereți care stau să cadă,

³⁸În cazuri rare, încăperile pot avea o suprafață de aproximativ 30 de metri pătrați.

acoperișuri crăpate și infiltrații când plouă. Condițiile de trai extrem de proaste (umezeală, igrasie, frig, mizerie, gândaci) pun în pericol sănătatea majorității locatarilor din zonă. În consecință, această situație duce la riscuri în ceea ce privește sănătatea locuitorilor (vezi Figura 4 de mai sus). Cu toate acestea, autoritățile locale închiriază familiilor sărace aceste clădiri cu titlu de locuințe sociale. Infrastructura este aproape inexistentă. În exemplul din poză, se poate vedea singura infrastructură disponibilă în zonă, mai precis o cișmea ce constituie singura sursă de apă pentru întregul cartier. Costul apei este acoperit de primărie, dar, având în vedere consumul mare, reprezentanții primăriei declară că factura de apă reprezintă o povară pentru bugetul local.

Locuitorii zonelor de tip ghetou se confruntă cu trei probleme majore: (1) plata utilităților (electricitate, apă, canalizare și salubritate), (2) teama constantă de a fi evacuați sau de a pierde locuința din cauza restanțelor și (3) rețelele de sprijin insuficient dezvoltate și proasta reputație a zonei (capital social scăzut). Comunitățile de tip ghetou sunt fragmentate între proprietari și chiriași, între „cei răi” și „cei cuminiți”, între lideri autoproclamați care se impun prin legea pumnului și cei „slabi”. Sunt caracterizate prin stimă de sine scăzută, neîncredere în alte persoane și în instituții (publice sau private). În aceste comunități predomină neajutorarea, accentuată de rușinea permanentă de a locui într-o zonă cu o reputație proastă și asociată cu un puternic sentiment al desconsiderării și discriminării de către majoritatea populației. Mulți locuitori ai zonelor de tip ghetou nu își dezvăluie adresa tocmai pentru a fi respectați.

2.2.1.2. Zone de tip mahala cu case și/ sau adăposturi improvizate

De obicei, acestea sunt cartiere vechi, de periferie, care s-au extins după 1990, cu comunități extrem de sărace (rome, dar nu numai). Astfel, pe lângă casele de proastă calitate (din chirpici), au fost ridicate numeroase cocioabe și/sau adăposturi improvizate (din plastic și cartoane cu o oarecare structură din lemn) fie în curțile vechilor case, fie pe domeniul public din imediata vecinătate a cartierului.

Deși casele și adăposturile sunt în general foarte mici, cu o suprafață cuprinsă între 6 și 40 de metri pătrați, în ele locuiesc familii mari, cu mulți copii. Casele sunt amplasate haotic, una lângă alta, cu foarte puțin spațiu între ele. Acest tip de zonă se întâlnește de obicei de-a lungul unui râu sau al căilor ferate dezafectate. Nu toate mahalalele sunt anexe ale vechilor cartiere. Unele au fost construite la începutul anilor '90 de oamenii din zonă care și-au pierdut apartamentele din cauza restanțelor la utilități.

Figura 6. O mahala de adăposturi improvizate

Sursa: Banca Mondială (2013) *Zone Urbane Sărace și Comunități Dezavantajate: Evaluare Calitativă*. Foto: Zona Craica, municipiu Baia Mare.

În zonele de tip mahala, comunitatea este răspândită pe un teritoriu întins, ceea ce îngreunează și mai mult rezolvarea problemelor lor. În unele mahalale, practic nu există nici urmă de infrastructură (în cel mai bun caz, un robinet care asigură necesarul de apă pentru întreaga zonă), iar în altele infrastructura există pe strada principală, însă nu este disponibilă în restul zonei (nici măcar curentul electric). Prin urmare, multe dintre aceste zone sunt insalubre și expuse riscurilor climatice, cum ar fi ploile abundente sau inundațiile. Din cauza calității proaste a materialelor de construcții și a proximității locuințelor (lipite unele de altele), un incendiu cât de mic izbucnit într-o locuință poate provoca daune altor zeci de case din zonă.

Principalele probleme pentru aceste zone, pe lângă sărăcia extremă și condițiile de trai mizere, le constituie lipsa actelor de identitate și de proprietate. Problema documentelor de identitate a fost soluționată în majoritatea zonelor, potrivit celor declarate de autoritățile locale. Totuși, rămân zone, în special cele cu adăposturi improvizate, în legătură cu care nu se cunoaște nici măcar numărul de locuitori. Prin urmare, aceste zone sunt de fapt cel puțin parțial "invizibile" (administrativ vorbind) atâta timp cât locuitorii din zonă nu solicită ajutoare sociale. În consecință, localnicii vorbesc despre riscul de trafic uman și prostituție, susținând că se află la voia liderilor puternici ai bandelor opozante active în zonă. Unele mahalale sunt mai liniștite, în special cartierele vechi, în timp ce altele sunt destul de nesigure și periculoase, numeroase persoane fiind practic "slave" ale liderilor informali.

Problema actelor de proprietate asupra terenului este comună tuturor zonelor de tip mahala. În cartierele vechi, oamenii au moștenit casele de la părinți sau bunici, dar nu au acte legale pe terenul respectiv. Copiii lor și-au construit o cocioabă ca anexă sau în grădina casei vechi fără a deține însă, la rândul lor, acte de proprietate.

Mult mai complicată este situația celor ce locuiesc în adăposturi din plastic și cartoane, amplasate pe domeniul public. Aceasta este considerată o problemă majoră de ordin juridic chiar și de către reprezentanții instituționali. Legislația nu permite municipalităților să le confere statutul de proprietari și dreptul legal de a folosi domeniul public. Problema poate fi soluționată doar prin intermediul legislației naționale, mai precis printr-un cadru care să permită primarilor să recurgă la această opțiune.

De obicei, în zonele de tip mahala, există câțiva lideri care se luptă pentru supremație. Aceste comunități sunt foarte segmentate pe grupuri mai mult sau mai puțin segregate, cu lideri proprii. Legea pumnului este foarte puternică. În plus, proprietarii micilor magazine, care vând pe credit și au întreaga comunitate în caietul lor, dețin o influență importantă în aceste comunități.

Acțiunile participative sunt foarte greu de organizat în zonele de tip mahala. Principalele probleme ce trebuie rezolvate presupun fie investiții uriașe (în infrastructură și urbanism, de exemplu), fie o abordare națională, cum e cazul aspectelor juridice ce țin de proprietatea terenului. Problema participării scăzute la educație sau a abandonului școlar al copiilor ar trebui să devină o prioritate națională și trebuie abordată, în cooperare, de către primărie, școlile locale, liderii romi, experții romi, experții în educație și organizațiile societății civile. Prin urmare, aceste comunități medii spre mari, cu o importantă populație fluctuantă și tendințe de extindere, necesită un cadru național, acțiuni locale bine coordonate pe termen mediu și lung, implicarea a multor actori locali ce cunosc foarte bine situația, precum și bugete consistente.

2.2.1.3. Zone de locuințe sociale modernizate

Zonele de locuințe sociale modernizate au fost create prin proiecte integrate, care au îmbinat acțiunile în plan social cu investițiile de amploare în noi imobile și infrastructură. Acest tip de zone beneficiază de o bună infrastructură (uneori chiar mai bună decât în alte zone din orașele respective), însă aici trăiesc doar persoane sărace cu o situație socială dificilă. În consecință, plata utilităților rămâne o provocare majoră pentru acești locuitori săraci. Nu ajunge ca locuințele sociale să fie moderne și dotate cu utilități, ci trebuie să fie accesibile ca și costuri. Reabilitarea clădirilor și furnizarea tuturor utilităților populației sărace sunt intervenții sustenabile doar în prezența unui mecanism care poate asigura accesibilitatea costurilor aferente acestor locuințe. Când factura lunară la o singură utilitate (de obicei, la curent) depășește venitul familiei, atunci investiția nu este deloc sustenabilă pentru că locatarii nu își permit costurile de întreținere a locuinței. De fapt, zonele de locuințe sociale modernizate evidențiază un risc major asociat proiectelor integrate, și anume adâncirea segregării prin modernizarea infrastructurii. Când acest tip de locuințe sunt situate în afara orașului, mai aproape de un sat învecinat decât de orașul în care au locuit și crescut cetățenii respectivi, în condiții de mediu periculoase, iar mutarea populației a fost făcută fără o informare adecvată și consultări permanente, pot apărea efecte negative, cum ar fi adâncirea segregării.

Figura 7. O zonă de locuințe sociale modernizate

Sursa: Banca Mondială (2013) *Zone Urbane Sărace și Comunități Dezavantajate: Evaluare Calitativă*. Foto: Zona Drochia, municipiul Dorohoi.

Locuințele sociale modernizate trebuie să respecte toate normele tehnice cu privire la dimensiune și infrastructură, dar ar trebui să acorde atenție și următoarelor aspecte: (1) situarea geografică la nivelul teritoriului urban, (2) procesul de informare și consultare înaintea relocării și (3) componența etnică a populației relocalate. Dacă zona de locuințe sociale este situată pe un teritoriu decuplat de la țesutul vital al orașului, departe de oportunitățile de ocupare, și este locuită de un singur grup socio-economic și/sau etnic, atunci zona este segregată și are potențial de dezvoltare foarte redus, oricât de modernizate ar fi respectivele locuințe. Segregarea este exacerbată dacă formarea zonei implică un proces de relocare impus.

Este de notat faptul că în multe zone marginalizate rezidenții declară că trăiesc cu teama permanentă că vor fi strămutați de primărie, îngrijorare exprimată mai ales de persoanele care trăiesc în adăposturi improvizate sau locuințe sociale (fie în ghetouri, mahalale sau locuințe modernizate). Romii în special se tem că vor fi mutați undeva în afara orașului. Primarii mai multor orașe au în plan eliminarea „ariilor de sărăcie apărute în interiorul orașului” și relocarea populației sărace, în special a romilor, în complexe de clădiri compacte, bine utilate și cu aspect agreabil, undeva în afara orașului, pe un deal, lângă o fostă întreprindere, în apropierea unei păduri, într-o fostă fermă avicolă și exemplele pot continua. Însă astfel de proiecte nu ar face decât să adâncească izolarea socială în care trăiesc aceste persoane (familii cu copii) și nicidecum să promoveze incluziunea socială.

2.2.1.4. Zone istorice (centrale)

„Centrul istoric” sau „zonele istorice” ale orașelor/ municipiilor reprezintă al patrulea tip de zone urbane marginalizate și se referă la zone de case individuale, naționalizate în timpul perioadei comuniste, aflate într-o stare avansată de degradare, care după 1990 au fost folosite ca și locuințe sociale (sau cu caracter social). Majoritatea acestor case au fost atribuite de către autoritățile locale familiilor sărace, fie înainte de 1989, fie la începutul anilor '90 sau, în cazul imobilelor aflate în ruină, au fost ocupate ilegal de persoane fără adăpost. Astfel, aceste comunități reprezintă consecința politicii locative a partidului comunist și a celei a autorităților locale din perioada postcomunistă. Este vorba de cartiere destul de vechi, cu persoane care locuiesc în aceeași casă de mai bine de 30-35 ani, unii dintre ei chiar născându-se în casa respectivă.

Figura 8. O zonă de tip centru istoric

Sursa: Banca Mondială (2013) *Zone Urbane Sărace și Comunități Dezavantajate: Evaluare Calitativă*. Foto: Centru istoric, municipiu Brăila.

Cu excepția poziției centrale, condițiile de trai ale acestor comunități seamănă mult cu cele întâlnite în zonele de tip mahala. Cum aceste case sunt situate în zone atractive pentru investitori, cu un potențial imobiliar ridicat, foștii proprietari (sau moștenitorii lor) au făcut tot posibilul pentru a le recupera. Legea nr. 10/2001 prevede retrocedarea acestor case foștilor proprietari (sau moștenitorilor lor). Locatarii au avut la dispoziție cinci ani să își găsească o nouă locuință, altfel fiind evacuați. Pe de altă parte, anumitor persoane li s-a permis să stea în unele clădiri dărăpănate, fără însă a li se face acte de identitate în care să figureze adresa respectivă (din moment ce clădirea este înregistrată în evidențele administrative drept distrusă). Există astfel persoane care locuiesc acolo de 10-15 ani și care dețin doar acte de identitate provizorii cu mențiunea „fără domiciliu,” situație în care persoana în cauză nu se poate angaja, nu are dreptul la servicii medicale sau ajutor social și așa mai departe.

Spre deosebire de celelalte tipuri de zone marginalizate, în zonele istorice ale orașelor nu trăiesc comunități cu legături puternice, interacțiuni zilnice intense sau lideri. În schimb, în aceste zone, se întâlnesc mici nuclee de vecini ce trebuie tratate individual atunci când sunt afectate direct de o intervenție. În plus, intervențiile în clădirile din zonă pot avea costuri foarte ridicate dat fiind faptul că multe dintre acestea au statut de monument istoric.

2.2.2. Tipurile de zone rurale marginalizate

*Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate*³⁹ identifică două tipuri principale de zone marginalizate răspândite în toate județele și regiunile țării.⁴⁰ Aceste două tipuri principale de zone rurale marginalizate sunt descrise mai jos.

2.2.2.1. Sate izolate geografic

Acest tip de zone rurale marginalizate se referă la sate cu populație predominant de etnie română, izolate "după dealuri" "jos, în vale, pe malul râului" "dincolo de pădure". Aceste comunități comunică de regulă cu restul lumii doar printr-un drum neasfaltat, eventual pietruit, impracticabil în anotimpul rece. Situația este și mai gravă acolo unde pe lângă izolare mai apare și accesul greu sau imposibil la apă potabilă.

Figura 9. Marginalizarea rurală legată de izolarea geografică

Sursa: Studiu de validare al zonelor rurale marginalizate (mai-iunie 2015). Foto: Sate din județul Vaslui.

³⁹ Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015).

⁴⁰ Zone rurale marginalizate se găsesc în 991 de comune (sau 35% din toate comunele din țară), respectiv în 1.605 sate (13% din toate satele). Deci, majoritatea comunelor/ satelordin țară nu au zone marginalizate. În schimb, în 157 de comune (reprezentând 5,5 % din numărul total de comune), mai bine de o treime din populație trăiește în zone marginalizate. Cât despre sate, în 663 de sate, peste jumătate din locuitori trăiesc în astfel de zone.

Participarea scăzută la educație, părăsirea timpurie a școlii și abandonul școlar reprezintă provocări mari în aceste comunități izolate. Lipsa sau calitatea proastă a drumurilor duce la o prezență școlară scăzută și la rezultate școlare slabe în rândul copiilor precum și la o rată mare de abandon școlar după clasa a patra. Chiar și în comunele unde există autobuz școlar, în perioadele cu vreme nefavorabilă, serviciul nu mai este disponibil pentru copiii din comunitățile marginalizate.

În afară de drumul care leagă zona de alte sate, ulițele din interior sunt foarte înguste, nepermițând accesul pompierilor sau al ambulanțelor. Însă imaginea de ansamblu este destul de bucolică. Gospodăriile sârcașe, dar organizate. Case modeste, dar văruite și curți curate. Fântâni simple dar întreținute. Întreaga zonă are un pronunțat caracter agricol. Multe oi și vaci în libertate, găini, legume și pomi fructiferi în toate curțile. Caii și căruțele reprezintă principalul mijloc de transport. Inclusiv copiii mici merg cu căruța, lucrează pe câmp sau au grijă de animale. În multe dintre aceste zone, nu există nici măcar semnal la telefon.

2.2.2.2. Zone de la periferia unor sate bine conectate

Astfel de zone rurale marginalizate se referă la zone așezate la marginea unor sate bine legate de satul centru de comună și/sau de un drum național sau european.

Figura 10. Marginalizarea rurală legată de izolarea socială

Sursa: Studiu de validare al zonelor rurale marginalizate (mai-iunie 2015). Foto: Sate din județul Călărași.

Zonele acestea sunt de regulă caracterizate de sursele locale ca fiind comunități de romi. De cele mai multe ori, locuitorii se consideră și ei „romi” „țigani” or „rudari”. Zonele acestea sunt mai clar demarcate de restul satului. De obicei, la intrarea într-o zonă periferică marginalizată de acest tip, drumul asfaltat se termină brusc și se continuă cu unul pietruit sau de pământ. Ca regulă generală, cea mai mare parte a infrastructurii existente în sat ajunge la marginea și doar la strada principală a acestor zone marginalizate, dar rar și în casele oamenilor. Unii locuitori nu sunt interesați să folosească respectiva infrastructură, în timp ce alții nu-și pot permite sau au fost deconectați din cauza datoriilor. De exemplu, chiar și în satele cu rețea locală de apă curentă, cei mai mulți locuitori din zonele marginalizate aduc apă de la o fântână publică.

Deși accesul fizic la servicii publice este bun, acestea sunt utilizate destul de puțin. Tinerii își abandonează sau părăsesc timpuriu școala, chiar dacă există o școală la zece minute de mers pe jos. Lipsa de haine, încălțări și rechizite corespunzătoare este principalul motiv invocat de părinți, urmat de discriminare.

Aspectul general este mai degrabă dezordonat, multe case au acoperișuri deteriorate, nu au ferestre sau uși, nu au garduri și o mulțime de obiecte mici mai mult sau mai puțin utile sunt împrăștiate pretutindeni. Peste tot sunt atârinate covoare și pături. Copiii și adulții stau pe stradă. Grădinile de legume și animalele de curte sunt rare. Câinii și porcii în libertate reprezintă marea parte a animalelor. La marginea zonei se aruncă multe gunoaie de către toți sătenii, nu doar de către locuitorii zonei marginalizate.

Întrucât zonele acestea se află în sate bine conectate, populația are acces la locuri de muncă la negru și lucrează cu ziua. Majoritatea adună fier vechi sau sticle de plastic sau sunt vânzători ambulanti. De asemenea, cum drumul către oraș este accesibil, unii dintre ei fac naveta la firme de construcții sau de salubritate din oraș.

Aspecte cheie ce trebuie avute în vedere de către solicitanții de proiecte și evaluatorii care realizează analize ale comunităților marginalizate

---

Solicitanți Comunitățile marginalizate sunt zone teritoriale care întrunesc simultan dezavantaje semnificative în ceea ce privește locuirea, ocuparea forței de muncă și capitalul uman.

Indicatorii de marginalizare diferă în zonele urbane de cei din zonele rurale. Dacă un solicitant trebuie să își realizeze propria cercetare, va trebui să calculeze indicatorii specifici zonei din care provine comunitatea*.

Pentru a dovedi dacă o zonă este marginalizată sau nu, solicitantul va trebui să testeze dacă valorile indicatorilor de marginalizare ai respectivei comunități sunt mai mari decât pragurile calculate la nivel național (la a 80-a percentilă).

Fiecare zonă marginalizată are propriul specific și este important să înțelegem profilul fiecărei zone, pentru a adapta programele la acesta. Cercetările calitative arată că în zonele urbane comunitățile marginalizate pot fi împărțite în: (i) zone de tip ghetou/ foste colonii muncitorești, (ii) zone de tip mahala cu case și/sau adăposturi improvizate, (iii) zone de locuințe sociale modernizate și (iv) zone istorice (centrale); zone rurale pot fi împărțite în (i) sate izolate geografic; și (ii) zone de la periferia unor sate bine conectate.

Evaluatori O zonă teritorială nu este marginalizată decât dacă este defavorizată pe cele trei dimensiuni (locuire, ocuparea forței de muncă, capital uman), în același timp: valorile indicatorilor specifici zonei rezidențiale (rurale sau urbane) de care aparține comunitatea sunt peste pragurile menționate în Tabelul 2.

Notă: * Cu toate acestea, în cazul apelurilor de proiecte pentru Obiectivele Specifice 4.1 și 4.2, indicatorii și pragurile din zonele urbane au fost folosiți pentru a valida atât comunitățile marginalizate din urban cât și pe cele din rural

3. Validarea comunităților marginalizate

Așa cum s-a precizat anterior, zonele marginalizate identificate la nivel de sector de recensământ se suprapun doar parțial cu comunitățile marginalizate concrete. Concentrările teritoriale de sărăcie extremă în realitate pot fi părți dintr-un cartier de oraș/municipiu sau părți dintr-un sat și, în unele cazuri, pot acoperi un sat întreg.⁴¹ Acestea, la rândul lor, se pot suprapune total sau parțial cu unul sau mai multe sectoare de recensământ, doar uneori suprapunerea fiind perfectă (vezi și Figurile 2 și 3).

Prin urmare, simpla comparare a localității/ satului vizat de proiect cu localitățile/ satele care au sectoare de recensământ marginalizate conform celor două Atlasuri nu validează automat zonele marginalizate. Comparația trebuie efectuată la nivel de sector de recensământ (pe baza delimitării acestora conform hărților de la recensământ, puse la dispoziție de autoritățile locale sau de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară).

Totuși, pentru a valida că o comunitate concretă este marginalizată, conform Ghidului Aplicantului pentru Obiectivele Specifice 4.1. și 4.2, este obligatoriu să fie realizat un studiu de referință în comunitatea respectivă. Studiul a fost recomandat cu atât mai mult cu cât starea de fapt din 2016 poate fi foarte diferită de cea din 2011 (anul recensământului), iar o bună înțelegere a caracteristicilor comunității este esențială pentru a proiecta o intervenție eficace.

Totuși, în viitor, pentru situații similare, este recomandat să se ia în considerare cu mai mare atenție dacă utilizarea Atlaselor zonelor marginalizate urbane și rurale nu sunt suficiente pentru a valida comunitatea marginalizată (în acest caz, noile analize ar putea fi permise în situațiile în care comunitățile marginalizate nu ar fi găsite în Atlase). Această abordare ar avea un număr de avantaje: (i) ar permite decidenților care nu ar avea setul de competențe analitice să depună proiecte și să aibă mai multă încredere că ar putea primi finanțarea, (ii) ar putea extinde zona de intervenție de la zona marginalizată la împrejurimi, ceea ce nu ar încuraja segregarea, (iii) ar reduce costurile cu colectarea de date și ar maximiza resursele aplicanților în identificarea nevoilor acestor comunități.

3.1. Realizarea studiului de validare a comunităților marginalizate

Studiul de validare a zonelor marginalizate poate fi bazat pe metode calitative de cercetare. Spre exemplu, studiul de validare⁴² al Băncii Mondiale pentru zonele rurale marginalizate (sectoare identificate pe baza datelor de recensământ) s-a bazat pe îmbinarea mai multor metode calitative. În fiecare comună selectată, s-a mers întâi la primărie. S-au realizat unul sau mai multe interviuri cu primarul, vice-primarul, secretara sau asistentul social de la Serviciul Public de Asistență Socială. În fiecare comună, s-a făcut o scurtă introducere a studiului, apoi s-a prezentat metodologia pentru identificarea zonelor rurale marginalizate împreună cu rezultatele teoretice. Pornind de la o hartă a comunei, s-au identificat sectoarele de recensământ și s-au colectat câteva date statistice precum și opinii despre zonele teoretic marginalizate, pe mai multe teme (vezi Tabel 3 prima coloană). În faza următoare, s-au vizitat zonele teoretic marginalizate și s-au organizat la fața locului grupuri de discuții cu localnicii pe temele din a doua coloană din Tabelul 3. În același timp, echipa de cercetare făcea constatări directe în comunitate, folosind lista de indicatori din coloana a treia din Tabelul 3. Toate datele colectate au fost codificate și au fost înregistrate într-un set de date în scopul unei analize cvasi-statistice. În plus, s-au făcut fotografiile în toate zonele marginalizate pentru a contribui la procesul de luare a deciziilor. Pe baza tuturor acestor informații și

⁴¹ În înțelesul Ghidurilor Solicitantului pentru apelurile 4.1. și 4.2., pot fi înțelese ca comunități marginalizate inclusiv comune întregi având în vedere pragurile pentru indicatorii utilizați – vezi Tabelul 1 din ghiduri.

⁴² Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015).

folosind metoda comparației între evaluatori (*inter-rater reliability*), echipa de cercetare hotăra dacă valida sau nu zonele teoretic marginalizate.

Tabel 3. Tehnici de cercetare și teme de discuție

Interviuri structurate cu răspuns deschis cu reprezentanții autorităților locale	Discuții de grup cu locuitorii zonelor rurale marginalizate	Constatări directe
Istoricul zonei	Istoricul zonei	a. Garduri rupte
Acces la servicii publice	Acces la servicii publice	b. Acoperișuri de proastă calitate sau găurite
Infrastructură	Infrastructură	c. Case dărăpănate și sărăcicioase
Ocuparea forței de muncă și principalele surse de venit	Ocuparea forței de muncă și principalele surse de venit	d. Mulți copii pe stradă
Probleme legate de delincvență și ordine publică	Probleme legate de delincvență și ordine publică	e. Copii desculți, dezbrăcați sau îmbrăcați jerpelit și neîngrijit
Relații în comunitate	Relații în comunitate	f. Gunoi/nămol pe stradă
Condiții de locuit	Condiții de locuit	g. Pături/covoare pe garduri
Utilități (apă, canalizare, curent electric)	Utilități (apă, canalizare, curent electric)	h. Drumuri neasfaltate, străzi greu accesibile
Obstacole geografice		
Riscuri de mediu		
Grupuri cheie din zonă și fluctuații ale populației		
Probleme majore ale comunității		
Intervenții deja puse în aplicare în zona respectivă		

Prima observație utilă: informații de la nivel local au dificultăți să delimiteze sectoarele de recensământ, așa că, de obicei, furnizează estimări la întâmplare - atunci când sunt întrebați despre date statistice (cum ar fi populația, numărul de romi, de locuințe etc.) legate de zonele respective. O mare parte dintre reprezentanții locali nu au informații sistematice despre toate zonele din oraș/comună, mai ales cu privire la studiile locuitorilor, încadrarea lor în muncă, copiii care nu merg la școală și așa mai departe. Dispun cel mult de rezultatele recensământului din 2011 și de informații doar la nivel de unitate administrativă (oraș/comună) sau de sat. Prin urmare, majoritatea are tendința să-și limiteze evaluarea la aspectele vizibile, în special la infrastructură și la servicii publice. Pe de o parte, dacă o zonă se află în apropierea unui drum sau are acces la vreo infrastructură, marginalizarea este exclusă pur și simplu. Pe de altă parte, cei mai mulți au tendința să evalueze tot cartierul/satul ca fiind sărac în loc să delimiteze și identifice o anumită zonă ca fiind marginalizată.

A doua observație cheie: **un studiu de validare pe modelul celui de mai sus, deși util, nu ar fi suficient pentru a obține finanțarea din fonduri europene. În acest scop, prin studiu trebuie să se verifice și dacă valorile indicatorilor cheie de marginalizare din comunitate sunt mai mari decât pragurile din tabelul 2 (vezi mai sus) determinate la nivel național și pe medii rezidențiale pe baza datelor de recensământ.** Datele calitative nu sunt suficiente, ci trebuie completate cu date cantitative.

În concluzie, pașii pentru a valida comunitatea marginalizată sunt următorii:

A. Dezvoltarea unui instrument de cercetare prin care să se colecteze informația de teren;

- B. Elaborarea designului de cercetare;
- C. Culegerea datelor pe teren și analiza datelor.

3.1.1. Dezvoltarea instrumentului de cercetare pentru validare

Pentru a verifica pentru zona avută în vedere valorile pe fiecare indicator cheie de marginalizare (vezi Tabel 2) trebuie dezvoltat un instrument de cercetare care să fie aplicat la nivel de locuință și să aibă informații despre gospodării și indivizi. Spre exemplu, pentru urban, indicatorii din Tabelul 2 conțin informație la nivel de: (i) Persoane cu vârste între 15-64 de ani; (ii) Copii (0-17 ani); (iii) Persoane indiferent de vârstă; (iv) Gospodărie; și (v) Locuință. În consecință, chestionarul trebuie să conțină informații despre toate aceste niveluri.

Soluția optimă este completarea unui chestionar pentru fiecare gospodărie care să conțină informații despre fiecare membru al acesteia (adulți și copii), precum și date despre locuință.

Conform metodologiei folosite de Institutul Național de Statistică în anchete se definește gospodăria ca fiind:

Gospodăria: un grup de două sau mai multe persoane, cu sau fără copii, care, în mod obișnuit, locuiesc împreună, au în general legături de rudenie și se gospodăresc (fac menajul) în comun, participând integral sau parțial la bugetul de venituri și cheltuieli al gospodăriei. După caz, membrii gospodăriei lucrează împreună terenul sau cresc animale, consumă și valorifică în comun produsele obținute. Gospodăria poate fi compusă și dintr-un grup de două sau mai multe persoane, cu sau fără copii, între care nu există legături de rudenie, dar care declară că, prin înțelegere, locuiesc împreună și au buget comun. Persoanele care nu aparțin de altă gospodărie și care locuiesc și se gospodăresc singure se consideră gospodării formate dintr-o singură persoană.

Se consideră membri ai gospodăriei:

- persoanele prezente, cele temporar absente sau plecate pentru o perioadă mai îndelungată din gospodărie, dar nu mai mare de 6 luni (la studii în alte localități, în vacanță, la rude, la case de odihnă, internate în spitale sau în sanatorii);
- copiii aflați în grija unor persoane din afara gospodăriei, la creșe sau grădinițe, în tabere etc.;
- persoanele plecate la lucru (în țară sau străinătate), dacă nu au format o altă gospodărie sau nu și-au stabilit domiciliul în altă localitate;
- persoanele instituționalizate (cămine de bătrâni, cămine-spital pentru persoane cu handicap, case de copii, mănăstire etc.) care fac parte din gospodărie, sunt absente în luna de referință, dar nu lipsesc din gospodărie de mai mult de 6 luni;
- persoanele private de libertate (în detenție sau arestate) care fac parte din gospodărie, sunt absente în luna de referință, dar nu lipsesc din gospodărie de mai mult de 6 luni;
- copiii aflați în plasament familial sau în încredințare pentru o perioadă mai mare de 6 luni;
- bătrânii și alte persoane aflate în întreținerea gospodăriei;
- persoanele aflate în gazdă sau cu chirie care participă la cheltuielile gospodăriei și locuiesc împreună cu membrii gospodăriei pentru o perioadă de cel puțin 6 luni sau nu au domiciliul în altă parte;
- persoanele angajate pentru efectuarea de servicii în gospodărie care participă la cheltuielile gospodăriei și locuiesc împreună cu membrii gospodăriei pentru o perioadă de cel puțin 6 luni sau nu au domiciliul în altă parte.

Nu se consideră membri ai gospodăriei și nu fac obiectul anchetei:

- persoane/oaspeții care se află temporar în gospodărie;
- persoanele care nu au buget comun cu membrii gospodăriei;

- o persoanele care locuiesc permanent în unități de locuit în comun, cămine de batrâni, de handicapați, cămine muncitorești, sanatorii etc.

O fișă a comunității este utilă pentru a afla spre exemplu date privind accesul la servicii, dar nu este suficientă pentru a verifica criteriile de marginalizare. Instrumentele de cercetare trebuie construite pentru mediul de rezidență căruia îi aparține zona ce se dorește a fi validată ca fiind marginalizată. **Chestionarele minimale la nivel de gospodărie, precum și cel extins disponibile în anexă (Anexele 6, 7 și 8) pot fi utilizate pentru validarea comunității ca fiind marginalizată atât în mediul urban cât și în cel rural.**

Atenție! Pentru validarea comunităților marginalizate conform Ghidului solicitantului pentru obiectivele specifice 4.1. și 4.2., s-au utilizat doar indicatorii de marginalizare din urban (și pragurile corespunzătoare) atât în cazul comunităților marginalizate din rural cât și a celor din urban. De aceea, în cazul în care Apelurile următoare utilizează aceeași metodologie de identificare a comunităților marginalizate, chestionarul minimal la nivel de gospodărie pentru urban trebuie utilizat atât pentru comunitățile din mediul urban cât și pentru cele din rural.

3.1.2. Elaborarea designului de cercetare și implementarea lui

Recensământ sau sondaj?

Recensământ sau sondaj pentru culegerea datelor necesare validării? Răspunsul depinde de mărimea comunității pentru care trebuie făcută validarea caracterului marginal și de resursele disponibile pentru culegerea datelor.

- o Pentru comunitățile marginalizate cu număr redus de gospodării, sub 120-150, aproximativ, este indicată și, de cele mai multe ori și posibilă, apelarea la recensământ. Pentru comunitățile mai mari se poate apela la sondaje.
- o Atât sondajul cât și recensământul pot fi centrate pe toate cele trei categorii de indicatori necesari în identificarea marginalizării (capital uman, ocupare, locuire) sau numai pe acei indicatori pentru care nu există date disponibile. De exemplu, în anumite localități se poate colecta în mod sistematic informația despre numărul de membri din fiecare locuință și suprafața locuinței de la primărie. La fel, informația despre proporția gospodăriilor care nu dețin locuința în proprietate poate fi documentată fără a se apela la date de sondaj sau recensământ.
- o În principiu este indicat ca cercetarea de teren (prin sondaj sau recensământ) să fie făcută atât pentru validarea caracterului marginal al comunității țintă, cât și pentru identificarea caracteristicilor relevante pentru proiect la nivelul comunității de intervenție.

Volumul și calitatea eșantionului

Un eșantion are un grad de reprezentativitate⁴³ cu atât mai ridicat cu cât:

1. Gradul de concordanță între caracteristicile sale socio-demografice (vârstă, gen, educație, ocupare, etnie etc.) denumite și "statistici" și cele ale populației din care a fost extras ("parametrii") este mai mare,

⁴³ Pentru o introducere netehnică în problematica eșantionării vezi (Sandu, 1992), cu acces la varianta electronică a volumului prin pagina autorului de pe Academia.edu (la [Statistica în științele sociale. Probleme teoretice și aplicații pentru învățământul universitar, 1992](#)) și (Babbie, 2010).

2. Are un volum mai mare și
3. A permis selecția subiecților intervievați prin proceduri probabiliste și nu asociate în principal cu costuri reduse de a ajunge la cei intervievați (metode neprobabiliste)⁴⁴.

Echipa de cercetare ce realizează analiza comunității marginalizate poate determina foarte ușor volumul necesar al eșantionului precizând numai volumul populației din care urmează a fi extras eșantionul și marja de eroare acceptabilă (1%, 3%, 5%). Formula de calcul în excel poate fi găsită prin activarea tabelului excel din Anexa 2. În funcție de resursele disponibile, este indicat ca eșantionul să fie calculat pentru o marjă de eroare cât mai mică (1% sau 3%) și implicit, un volum cât mai mare.

Calculul volumului eșantionului pentru un eșantion simplu aleator

Volumul de eșantion (n) este calculat pentru a fi direct proportional cu variabilitatea din caracteristica definitorie pentru eșantion ($p \cdot q$), mărimea statisticii t sau z asociată nivelului de încredere ales, și invers proporțional cu eroarea limita acceptată (Δ^2). Un factor de corecție se adăuga la numitorul formulei de mai sus pentru a lua în calcul volumul populației (N) din care este extras eșantionul. Caracteristica de eșantionare se consideră a fi una de tip dihotomic, variabilitate maximă $p=q=50\%$. Formula de calcul, efectiv folosită în determinarea volumului de eșantion, este:
$$n = \frac{t^2 \cdot p \cdot q}{\Delta^2 + \frac{t^2 \cdot p \cdot q}{N}}$$

Bune practici în proiectarea și realizarea sondajului

Bunele practici în cercetarea prin sondaje sunt valabile indiferent de cine proiectează și aplică metodologia de sondajului.

1. Implicarea specialiștilor în realizarea sondajului, indiferent de dimensiunea eșantionului de culegere a datelor, este esențială⁴⁵:
  - Prezența unui specialist sau a unui institut specializat în sondaje (pentru proiectarea eșantionului necesar culegerii datelor și, ulterior, pentru evaluarea calității eșantionului) este soluția optimă.
  - În timp, ar fi de încurajat procesul de realizare a unor sondaje complexe la nivel local și/sau microregional care să producă date de fundamentare a unor proiecte de dezvoltare sau de combaterea a sărăciei sau precarității. Parteneriate între actorii locali semnificativi ar putea asigura finanțările necesare în acest sens.
  - În absența unor specialiști direct implicați în realizarea sondajului, este recomandată elaborarea unui plan de sondaj (proiectare de eșantion, de chestionar, de mod de culegere a datelor, de validare a acestora și de analiză) care să fie discutat în prealabil cu un specialist în domeniu.

⁴⁴ Metodele preferate sunt cele de tip probabilist (selecție random route/metoda drumului aleator sau selecție de pe liste de indivizi/gospodării/locuințe combinate cu selecție stratificată și/sau cluster). Metode neprobabiliste ce nu sunt de dorit pentru validarea comunității marginalizate sunt: metoda bulgărelui de zăpadă (respondenți care se selectează între ei), selecția de oportunitate (orice persoane/gospodării sunt dispuse să răspundă la întrebări) sau eșantionarea pe cote (selecția unor subiecți din diferite zone proporțional cu mărimea zonelor, fără însă ca subiecții să fie selectați sistematic în interiorul zonelor).

⁴⁵ Sensul acestor repere în eșantionarea corectă este acela de a oferi aplicantului de proiect un ghid simplu pentru verificarea modului în care ar trebui să lucreze cei care proiectează eșantionul și implementează realizarea acestuia prin sondaj.

2. Calitatea eșantionului poate fi substanțial îmbunătățită prin adoptarea unei proceduri de *stratificare*⁴⁶ sau clasificare prealabilă a populației din care se extrage eșantionul. Dacă, spre exemplu, comunitatea marginalizată vizată include sectoare de recensământ din satul centru de comună (cel pe teritoriul căruia se află primăria comunei) și dintr-un sat periferic, atunci ar fi util ca populația comunității să fie cunoscută pe această linie de demarcație și proiectarea eșantionului să fie făcută pe "straturi", unul referitor la ariile din satele periferice iar altul vizând satul centru de comună.
3. Culegerea datelor în teren, după proiectarea eșantionului și după elaborarea chestionarului, este indicat să fie făcută după o *schemă probabilistă*, folosind un cadru de eșantionare, cu liste de adrese aferente, pentru selectarea subiecților cărora li se aplică chestionarul sau o metoda semiprobabilistă precum cea a *drumului aleatoriu* (random route). O variantă a pașilor de selecție a gospodăriilor pentru metoda drumului aleatoriu poate fi găsită în Anexa 3.
  - În ambele variante de culegere a datelor în teren este important ca organizarea culegerii datelor în teren să fie astfel făcută încât operatorul care aplică chestionarele să aibă libertate cât mai redusă de a alege discreționar subiecții (eventual pe regula contraproductivă a operatorului comod "merg unde este mai ușor de ajuns și îi caut pe cei pe care îi cunosc eu").
  - Aplicarea chestionarelor trebuie făcută strict la persoanele selectate aleatoriu din listele electorale (sau similar) sau urmând regulile specifice metodei *drumului aleatoriu* (vezi materialele de la nota de subsol anterioară).
  - Operatorii care completează chestionarele în teren să fie, în prealabil instruiți astfel încât să respecte normele de deontologie și performanță profesională ale domeniului (să nu înlocuiască subiecții care urmau a fi intervievați prin protocolul de interviu cu persoanele care putea fi interviuate mai ușor din gospodărie, respectarea strictă a răspunsurilor date de către subiecți, abținerea de la orice formă de influențare a acestora în răspunsurile pe care le dau etc.).
  - Dacă selecția se face pornind de la votanții înscriși în listele electorale modul practic de lucru va urmări: stabilirea pasului de selecție din liste prin împărțirea numărului de votanți din secția de referință la numărul de persoane care ar urma să fie interviuate în secția respectivă. Dacă primul ales este, să presupunem, cel de-al treilea de pe prima pagină a listei electorale de secție; următorul este la numărul dat de 3+valoarea pasului de selecție determinată la punctul anterior.
  - Indiferent de modul de culegere a datelor în teren, pornind de la un cadru de eșantionare sau prin metoda drumului aleatoriu, operatorul va întocmi un tabel, de tipul celui de la punctul 8 din ghidul pentru sondajul prin metoda drumului aleatoriu din Anexa 3, astfel încât să se poată verifica modul în care a decurs lucrul efectiv în aplicarea schemei de eșantionare și a chestionarului.
4. Chestionarul este indicat:
  - Să includă întrebări referitoare la indicatorii necesari pentru validarea comunității marginale și cei pentru identificarea nevoilor și a valențelor de dezvoltare din comunitate;

---

⁴⁶ În cazul eșantionării stratificate membrii populației sunt împărțiți înainte de începerea procesului de selecție pe grupuri (relevante pentru obiectul cercetării), numite straturi. Cele două condiții ce trebuie îndeplinite în cazul eșantionării stratificate sunt: (i) fiecare unitate (de exemplu, gospodărie/locuință) aparține unui singur strat, și (ii) eșantioane probabiliste (cel mai adesea simple aleatoare) sunt selectate în cadrul fiecărui strat. Straturile trebuie să fie cât mai omogene în interior și mai eterogene în exterior după variabilele relevante pentru studiu (de exemplu, dacă ne așteptăm ca o comunitate marginalizată să fie împărțită în două subzone distincte ca și profil, atunci ar fi util ca eșantioane distincte să fie selectate din fiecare zonă. Eșantionarea stratificată poate fi proporțională sau neproporțională – eșantionarea stratificată este proporțională atunci când ponderea unui grup în eșantion este egală cu ponderea aceluiași grup în total populație.

- Să nu includă, în formularea întrebărilor, termeni tehnici, greu de înțeles de către cei care vor fi intervievați. Frazarea întrebărilor trebuie să fie astfel făcută încât cuvintele și formulările să fie inteligibile de intervievații cu nivel minim de educație.
- Să fie pre-testat pentru a vedea în ce măsură întrebările sunt înțelese de către subiecți și, de asemenea, pentru a pre-determina durata de aplicare a chestionarului.
- Să nu sugereze, prin formularea întrebărilor, răspunsul, într-o formă sau alta ("Nu este așa că....."). Astfel de întrebări nu trebuie să se regăsească nici în chestionar, nici în modul în care operatorul de chestionar reformulează întrebările.
- Cel puțin 15% dintre chestionarele completate să fie controlate în teritoriu pentru aplicare corectă. Controlul modului de aplicare a chestionarelor să fie anunțat operatorilor de interviu în prealabil. Ideea că întrebările factuale (precum nivelul de educație, venitul sau caracteristicile locuinței) care, aparent, pot primi un răspuns simplu, neinfluențabil de către operator nu pot pune probleme în sondaj este neîntemeiată de cele mai multe ori în practica de sondaj. Dacă, spre exemplu, chestionarul conține și o întrebare referitoare la etnia respondentului, atunci toate cerințele anterior menționate în legătură cu comportamentul intervievatorului își relevă importanța pe deplin.
- Controlul chestionarelor completate să fie făcut nu numai în teren, ci și înainte de introducerea pe calculator (pentru a identifica eventualele erori de completare), precum și prin verificări de tip logică de completare, după introducerea datelor pe calculator (pentru a identifica erorile de introducere a chestionarelor).

Modul de redactare a componentei de cercetare în cadrul proiectului

Ideal ar fi ca o anexă tehnică la analiza comunității marginalizate să se refere la designul de eșantion și implementarea lui. În mod specific, această anexă ar trebui să indice: schema de eșantionare (probabilist-semiprobabilist, uni- sau bistadial, stratificat sau nestratificat etc), comparația dintre caracteristicile eșantionului realizat și cele ale populației (pe o serie de variabile relevante existente la nivelul populației fie din datele de recensământ, fie din alte surse de date actualizate), cine a aplicat chestionarul și cum a fost verificată respectarea schemei de eșantionare în teren.

Accesul evaluatorilor avizați la microdate (date la nivel individual rezultate din sondaj sau din recensământ, după anonimizarea lor corespunzătoare) este de asemenea o soluție de testare directă a calității datelor folosite pentru estimarea indicatorilor de validare a comunității marginalizate⁴⁷.

Calitatea datelor

Simplul fapt de a culege date prin sondaj sau prin recensământ nu duce, automat, la o mai bună validare a marginalizării comunităților țintă sau la o mai bună cercetare a întregii zone de intervenție a proiectului (în situațiile în care comunitatea marginalizată reprezintă doar o subzonă a ariei de intervenție). Schema de eșantionare poate să fi fost bună dar aplicarea ei în teren defectuoasă. Chestionarul poate include întrebările adecvate temei dar formularea lor este posibil să fi pus probleme de comunicare sau înțelegere în relația cu cei intervievați. Din astfel de motive rezultă necesitatea de a realiza și o validare a datelor culese.

- Eșantionul a fost bine proiectat și aplicarea chestionarului și a schemei de eșantionare s-au realizat corect dacă datele care se obțin sunt "consistente", "sunt asociate așa cum ne așteptăm în teorie". De

---

⁴⁷ În cadrul Apelului de Proiecte pentru Obiectivul 5.1. accesul evaluatorilor la microdate este obligatoriu.

exemplu, ne așteptăm ca procentul populației cu un nivel scăzut de educație în aceste zone să nu fie mai redus decât cel observat la nivelul populației la nivelul întregii comune sau la nivelul satului sau ca procentul populației fără utilități din comunitatea marginalizată să fie de asemenea mai scăzut decât cel la înregistrat în mediul rural sau la nivelul comunei din care comunitatea face parte.

- De asemenea, ar fi util ca indicatorii de marginalitate, la rândul lor, să fie puși în relație cu indicatori apropiați ca semnificație, proveniți din alte cercetări sau baze de date (stoc de educație, rata mortalității infantile, indicele dezvoltării umane locale etc.).

3.2. Evaluarea condițiilor privind demonstrarea comunității ca fiind marginalizate

Cum pot fi validate, prin cercetare socială cantitativă, comunitățile considerate a fi marginalizate în proiectele de combatere a sărăciei și excluziunii sociale? Ceea ce proiectantul presupune a fi zonă sau comunitate marginalizată are, într-adevăr, caracteristici de marginalizare? Sunt respectivele comunități foarte sărace și cu probabilitate foarte ridicată de excluziune socială, în sensul definit în cercetările de tip atlas social⁴⁸?

Prezenta secțiune a ghidului își propune să ofere în principal răspunsuri punctuale la întrebările asociate evaluării modului de validare a includerii unor microzone teritoriale în categoria comunităților marginale (vezi Figura 10). Secundar, secțiunea își propune să dezvolte un cadru de gândire care să ghideze evaluatorii în selecția și în notarea proiectelor sub aspectul gradului lor de fundamentare prin cercetare cantitativă.

Situațiile care pot fi întâlnite în teren, sub aspectul relației dintre comunitatea țintă și comunitatea marginală identificată deja prin unul dintre cele două Atlase rural și urban:

1. Concordanță deplină între comunitatea adoptată ca țintă pentru intervenție și una sau mai multe comunități marginalizate identificate deja ca fiind marginalizate. Comunitatea țintă, presupusă a fi marginalizată, **depășește ca mărime un sector de recensământ**, este de dimensiune sat, comună sau oraș și este alcătuită din sectoare de recensământ de tip marginalizat. În aceste cazuri **nu mai este nevoie de o cercetare specifică de validare** a marginalității.
2. Comunitatea presupusă a fi marginalizată **se suprapune numai parțial** cu un sector de recensământ cu situația de zona marginalizată.
3. Comunitatea țintă, presupusă a fi marginalizată **se suprapune peste un sector de recensământ** dar acesta, din indiferent ce motiv, **nu a fost evaluat ca marginalizat** anterior (neînregistrat la recensământ, înregistrat deficitar, lipsă de date în analiza cantitativă, schimbări fundamentale după 2011 etc.).

Și mai simplu, sunt trei tipuri de situații pe care proiectantul de aplicație și, implicit evaluatorul, trebuie să le aibă în vedere: a) concordanța perfectă între sectorul de recensământ și comunitatea marginalizată pornind de la datele la nivel de sector de recensământ din Altase, b) suprapunere parțială între comunitatea marginalizată și un anumit sector de recensământ inclus în analizele din atlasele urban și/sau rural și c) etichetarea unei comunități ca fiind marginalizată fără a avea suprapunere parțială cu un sector de recensământ considerat ca spațiu de comunitate marginalizată prin Atlas⁴⁹.

---

⁴⁸ Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015).

⁴⁹ Prin "Atlas" desemnăm, în continuarea, în această secțiune de ghid, Teșliuc, E., Grigoras, V., Stănculescu, M., (coord), (2016) Atlasul zonelor marginalizate rurale și al dezvoltării umane locale din România, World Bank, și Swinkels, R., Stănculescu M. (coord.) (2015). Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, World Bank.

O comunitate este marginală dacă teritoriul de referință, în accepțiunea dată de către aplicant, se suprapune pe deplin, cu un teritoriu identificat prin Atlas ca fiind marginal. Pentru sectoarele de recensământ din urbanul de peste 20 mii de locuitori, zonele urbane marginalizate sunt disponibile public. În cazul mediului rural, la momentul publicării Ghidului Solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2. nu exista public o listă a sectoarelor de comunități marginalizate.

Pentru zonele considerate de aplicant ca marginalizate, dar pentru care suprapunerea cu marginalitatea dată de Atlas este numai parțială, sau nu există o astfel de suprapunere, este necesară realizarea unui studiu de referință care să valideze statutul de marginalitate al teritoriului respectiv. Nevoia de sondaj sau de recensământ pentru a estima valorile celor șase indicatori din tabelul 1 (pentru capital uman, ocupare și locuire) este stringentă în situațiile în care marginalitatea de Atlas diferă, teritorial vorbind, consistent, față de marginalitatea propusă prin aplicație. Dacă o parte din zona propusă de aplicant ca spațiu de marginalitate se suprapune cu cea care are statut de marginalitate prin Atlas atunci studiul de referință rămâne necesar dar nevoia de sondaj sau de recensământ pentru validare poate fi redusă la zona care nu este acoperită de Atlas.

De asemenea, nu este suficient să fie raportat un recensământ sau un sondaj (sau alte date administrative) pentru validarea comunității marginalizate dacă nu sunt furnizate și argumentele convingătoare referitoare la calitatea modului de culegere a datelor și la calitatea datelor ca atare.

Figura 11. Întrebări cheie în validarea cantitativă a comunităților marginalizate

Aspecte cheie ce trebuie avute în vedere de către solicitanții de proiecte și evaluatorii care realizează analize ale comunităților marginalizate

---

Solicitanți Atunci când propune o zonă marginalizată pentru un proiect, solicitantul va fi atent la specificațiile din Ghidul Solicitantului. De exemplu, în Ghidul pentru Obiectivele specifice 4.1 și 4.2, simpla includere a unei localități acoperite de proiect în lista localităților/satelor cu sectoare de recensământ marginalizate, conform Atlasurilor, nu este suficientă pentru a valida o zonă marginalizată. Comparația se va face la nivel de sector de recensământ; dacă rezultatul general nu este perfect, comunitatea marginalizată propusă va fi validată printr-o nouă cercetare. Indiferent de specificațiile din Ghid, o nouă cercetare este necesară în situațiile în care o comunitate marginalizată nu poate fi găsită în Atlasuri.

În cazul Ghidului Solicitantului pentru Obiectivele Specifice 4.1 și 4.2, pragurile și indicatorii de marginalizare din urban au fost folosiți și pentru zonele rurale și pentru cele urbane. În acest caz, chestionarul minim/extins pentru zonele urbane ar trebui folosit atât pentru comunitățile din urban cât și pentru cele din rural, pentru a calcula indicatorii de marginalizare.

Atunci când se validează dacă o comunitate este marginalizată sau nu, fișa comunității nu este suficientă pentru a verifica criteriile de marginalizare; trebuie aplicat un chestionar, la nivel de gospodărie, și trebuie incluse toate informațiile despre gospodării și persoane, care au legătură cu indicatorii de marginalizare.

Chestionarul trebuie aplicat fie pentru toată populația, sau pentru un eșantion reprezentativ de gospodării din zonele marginalizate. În cazul în care datele administrative includ deja anumite informații, solicitantul va demonstra cum au fost culese informațiile din sursele de date și care a fost cantitatea acestora.

Datele colectate vor fi agregate la nivel de comunitate, iar valorile vor fi comparate cu pragurile naționale.

Evaluatori O comunitate este marginalizată dacă teritoriul de referință se suprapune complet peste un teritoriu identificat în Atlas ca fiind marginal. Din perspectiva sectoarelor de recensământ din mediul urban cu peste 20.000 de locuitori, zonele urbane marginalizate sunt disponibile public. Pentru mediul rural, la momentul publicării Ghidului solicitantului pentru obiectivele 4.1 și 4.2 nu exista o listă publică a sectoarelor cu comunități marginalizate.

În ceea ce privește zonele pe care solicitantul le consideră ca fiind marginalizate, care nu se suprapun sau se suprapun doar parțial cu marginalitatea prezentată în Atlas, va trebui realizat un studiu de referință, care să valideze statutul de marginalitate al respectivului teritoriu.

O comunitate este marginalizată dacă valorile indicatorilor din Tabelul 2 depășesc pragurile.

În același timp, simpla citare a unui recensământ sau sondaj (sau a altor date administrative) nu este suficientă pentru a valida o comunitate marginalizată, decât dacă se oferă și argumente convingătoare cu privire la calitatea metodei de colectare a datelor și la calitatea datelor.

---

4. Identificarea nevoilor comunităților marginalizate și posibile soluții

Analiza nevoilor comunității se poate realiza folosind o combinație de date cantitative și calitative. Fiecare din aceste tipuri de date, cantitative sau calitative, sunt culese folosind instrumente specifice de tipul celor prezentate în anexe. **În logica intervențiilor de tipul celor acoperite de Ghidul Solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.**, instrumentele trebuie să îndeplinească o serie de condiții minimale:

1. Instrumentele trebuie să surprindă **nevoile pe fiecare dintre cele 7 dimensiuni din proiect:**
  - Educație:
    - Sprijin pentru creșterea accesului și a participării la educația timpurie (învățământ ante-preșcolar și preșcolar)
    - Sprijin pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii prin: programe de tip zone prioritare de educație/școală după școală
    - Programe de tip a doua șansă
  - Ocuparea forței de muncă:
    - Sprijin pentru accesul și/sau menținerea pe piața muncii
    - Participarea la programe de ucenicie la locul de muncă
    - Participarea la programe de stagii pentru absolvenții de învățământ superior (inclusiv prin acordarea de sprijin financiar angajatorilor)
    - Măsuri de sprijin pentru găsirea unui loc de muncă
  - Antreprenoriat și ocuparea pe cont-propriu:
    - Acordarea de sprijin persoanelor din grupul țintă
    - Acordarea de subvenții (micro-granturi) pentru înființarea de noi afaceri
    - Dezvoltarea / furnizarea de servicii (sociale / medicale / medico-sociale)
  - Condiții de locuit îmbunătățite
  - Acordarea de asistență juridică pentru reglementări acte
  - Combaterea discriminării și promovarea multiculturalismului.
2. Instrumentele trebuie să colecteze informații cu privire la **cererea și oferta de servicii / ajutor pentru fiecare dintre cele 7 dimensiuni.**
3. Indicatorii de interes (informațiile colectate prin chestionare/fișe/interviuri) **vor fi colectați la nivelul întregii populații din comunitate, respectiv la nivelul populației de etnie romă** din acea comunitate. Acest lucru se va realiza prin includerea în chestionare / ghiduri de interviu a unei întrebări despre etnia (declarată) a respondentului, respectiv colectarea datelor din fișe atât la nivel de total populație, cât și la nivelul populației de etnie roma. Suplimentar, acolo unde este cazul, instrumentele vor include întrebări care să adreseze problemele specifice ale populației de etnie roma (de exemplu frica cu privire la modul în care este privit sau tratat de către reprezentanții unor instituții, umilirea sau alte griji cu privire la siguranța fizică, demnitate, reputație, etc., care ar putea să îi determine pe unii romi să acceseze și beneficieze de serviciile și resursele oferite în cadrul proiectului).
4. Instrumentele trebuie gândite astfel încât să măsoare / identifice atât **nevoile cât și problemele / piedicile care există sau pot să apară în calea satisfacerii acestora.** În general fenomenele sociale au cauze multiple, scopul nostru fiind să identificăm principalele cauze. De exemplu, abandonul școlar poate fi cauzat de distanța mare față de școală și / sau lipsa transportului, costuri (haine, încălțăminte, transport, rechizite, etc.), discriminare, etc. Similar, accesul redus al unei comunități la servicii de sănătate se poate datora unor cauze precum distanța mare față de centrul de sănătate, drumuri impracticabile, lipsa mijloacelor de transport, costul mare (relativ la venituri) al transportului, barierele lingvistice, orarul redus / inadecvat al centrului, etc. Mai mult, în anumite situații respondenții preferă

să menționeze doar motivele cu un grad mai ridicat de acceptare socială și mai puțin pe cele relativ mai puțin acceptate dar poate mai importante. De exemplu, este mai ușor pentru respondenți să menționeze printre motivele frecvenței școlare reduse lipsa hainelor sau încălțămintei decât refuzul părinților de a lăsa fetele la școală sau faptul că acestea sunt deja informal căsătorite.

5. Datele colectate trebuie să permită cel puțin o **prioritizare** aproximativă a **nevoilor identificate**. Prioritizarea poate fi făcută direct de către respondenți (inclusiv printr-o abordare de tip participativ) și/sau de către cercetător, în urma analizei datelor integrate de la nivelul comunității.
6. Datele colectate trebuie să **surprindă (in)existența segregării** la nivel de educație, ocupare, servicii sociale și de sănătate, asistență juridică, locuire (granițe naturale, construite sau simbolice).

4.1. Specificul datelor cantitative și calitative

Dincolo de scopul comun de înțelegere a realității sociale și de sprijin a luării celei mai bune decizii în privința intervențiilor în comunitate, datele cantitative și calitative au o serie de caracteristici specifice care le diferențiază. O sinteză scurtă a acestor diferențe este prezentată în continuare, pornind de la următoarele dimensiuni:

Ce instrumente de cercetare sunt utilizate pentru colectarea celor două tipuri de date?

Datele cantitative sunt colectate cel mai adesea în cadrul unor anchete sau recensăminte folosind ca instrument de culegere un chestionar, adică o serie de întrebări ordonate logic și structurate tematic. Majoritatea întrebărilor care compun un chestionar sunt de tip închis, adică pe lângă întrebare, respondentului i se oferă și variantele posibile de răspuns la acea întrebare, iar respondentul alege una sau mai multe dintre aceste variante de răspuns. Condițiile în care se aplică chestionarul sunt pe cât posibil aceleași pentru toți respondenții. Datele cantitative apar în relație cu ...

- O populație (statistică) definită în spațiu și timp (sau sub-populații ale acesteia)
  - sub-populațiile pot fi definite în funcție de diferite criterii (în cazul indivizilor vorbim de gen, vârstă, nivel de educație, statut ocupațional, surse de venituri, etc.) și sunt descrise în formă numerică (frecvențe absolute și/sau relative = % - de exemplu numărul șomerilor)
- Caracteristici ale indivizilor statistici care compun o (sub-)populație statistică
  - sunt exprimate în formă numerică sub forma unor valori individuale, distribuții statistice și/sau măsuri sintetice (medie, mediană, varianță, etc.)
  - au asociate o unitate de măsură specifică (RON, ha, m², etc.) - ex: suprafața locuinței (m²), venitul net salarial mediu / lună (RON), durata medie a șomajului (luni), etc.

Datele calitative sunt produse cel mai adesea în cadrul unor interviuri individuale. Ele iau o formă discursivă. Instrumentul utilizat pentru producerea acestui tip de date se numește ghid de interviu. Un interviu poate avea grade diferite de structurare (direcționare a discursului respondenților):

- nestructurat: se prezintă doar consemnul – întrebare sau temă propusă spre discuție – general, iar intervievatorul mai intervine doar dacă este cazul, pentru a obține informații suplimentare, intervențiile luând o formă particulară acelei situații de interviu,

-
- semi-structurat: interviuatorul prezintă interviuatului un consemn general și câteva consemne specifice și
  - structurat: consemnul general și cele specifice dar și intervențiile punctuale ale interviuatorului iau o formă standardizată ca formulare și ordine (un astfel de ghid este relativ similar cu un chestionar cu întrebări deschise – variantele posibile de răspuns nu sunt precizate).
-

Ce pot oferi datele cantitative, la ce ajută?

Cu referire directă la acest tip de proiecte, principalul rol al datelor de tip cantitativ constă în estimarea numărului de potențiali beneficiari, a caracteristicilor relevante ale acestora, localizarea lor spațială, identificarea nevoilor acestora și a posibilelor soluții / servicii necesare pentru rezolvarea acestor probleme.

Ce oferă în plus datele calitative? De este nevoie și de date calitative?

Cel mai adesea realitatea socială este una sensibil mai complexă comparativ cu nivelul de cunoaștere inițial al cercetătorului. Chiar și atunci când nivelul de cunoaștere este unul ridicat, există o serie de fenomene sociale dificil de investigat prin metode cantitative. Rolul principal al datelor calitative este acela de a oferi o imagine mai complexă a realității și de a ajuta la o interpretare mai corectă a datelor cantitative. În contextul acestui proiect datele calitative sunt esențiale pentru identificarea și analiza nevoilor și a soluțiilor posibile care să adreseze aceste nevoi.

Cum se prelucrează, cum se folosesc în contextul pregătirii unui proiect finanțabil prin intermediul instrumentelor structurale, cele două tipuri de date?

Pentru prelucrarea datelor cantitative e nevoie ca acestea să fie introduse într-o bază de date. O bază de date este un tabel în format electronic în care pe linii sunt trecuți respondenții, pe coloane întrebările din chestionar iar la intersecție răspunsurile date de persoanele care răspund la chestionare. O astfel de bază poate fi realizată într-un soft specializat (Spss, Stata, etc.) sau general (Excel).

Datele calitative colectate prin intermediul interviurilor sau a altor tipuri de convorbiri sunt de obicei înregistrate audio și apoi transcrise (nu neapărat integral). Fragmente din aceste discursuri pot fi folosite pentru a justifica activitățile și alegerile proiectului.⁵⁰ Complementar, datele calitative pot fi folosite pentru a iniția alte analize de tip calitativ sau cantitativ mai extinse în vederea identificării acordului mai general al populației țintă cu problemele și soluțiile semnalate de cazurile particulare.

4.2. Date cantitative în identificarea nevoilor

Relevanța și necesitatea fiecăreia dintre activitățile și sub-activitățile proiectului trebuie să fie argumentate folosind (și) date cantitative. Drumul firesc nu este cel de la "activitățile pe care aș dori să le realizez și apoi să încerc să justific de ce este nevoie de aceste activități (măsuri)", ci invers, de la nevoile populației la activitățile care ar putea veni în întâmpinarea acestor nevoi. Pentru a identifica nevoile și a le ierarhiza este nevoie de date cantitative și calitative.

În această secțiune precum și în anexele corespunzătoare sunt prezentate câteva exemple de instrumente și indicatori care pot fi adaptate și folosite în cadrul unor proiecte specifice. Pentru fiecare indicator sunt oferite: definiția acestuia, modul de calcul și itemii necesari pentru obținerea informației necesare

---

⁵⁰ În cadrul Apelului de proiecte pentru Obiectivul specific 5.1. alegerea activităților poate fi justificată doar în baza unui proces participativ și nu doar prin utilizarea datelor calitative.

calculului. Dat fiind faptul că unii indicatori pot fi calculați la diferite nivele (individual, respectiv agregat: zonă, sat, comună/oraș) utilizatorul acestor instrumente trebuie să fie atent la selecția instrumentului adecvat (fișa de diagnoză a comunității marginalizate, fișa satului sau a comunei / orașului, chestionar la nivel de gospodărie, chestionar de validare a apartenenței la grupul țintă din proiect).

4.2.1. Tipuri de instrumente utile în analiza comunității marginalizate

În situațiile în care sectorul de recensământ nu se suprapune cu zona marginalizată, validarea zonei marginalizate se poate face doar prin colectarea de date noi (prin recensământ sau sondaj). Identificarea nevoilor, prioritizarea și validarea lor se pot face doar prin colectarea de date noi (prin recensământ, sondaj, interviuri, discuții de grup, etc.). Colectarea unor date noi prezintă o serie de avantaje și dezavantaje. Acestea sunt listate în continuare:

Avantaje: Dacă zona marginalizată de interes este doar o parte a unui sat, face posibilă colectarea de date (indicatori) la un nivel teritorial (comunitatea marginalizată) la care astfel de date nu există.

Face posibilă colectarea unor date (indicatori) noi.

Face posibilă colectarea unor date (indicatori) actualizate.

Permite colectarea datelor (indicatorilor) la un nivel dezagregat (nu doar la nivel de total populație ci și la nivelul unor sub-populații, roma de exemplu).

Dezavantaje: Presupune un cost mai ridicat.

Necesită un timp mai mare până la finalizarea analizei comunității marginalizate.

Presupune accesul la resurse umane mai numeroase și cu experiență în colectarea de date de anchetă.

Este necesară implicarea unor persoane care știu să realizeze un chestionar, să instruiască operatorii de anchetă (persoanele care vor culege datele), să realizeze o bază de date, să introducă datele colectate în această bază și să analizeze aceste date (cel puțin la nivel de frecvențe și asocieri).

Pentru a colecta date noi e nevoie de alegerea unor metode, respectiv de construirea unor instrumente de colectare a datelor. În anexele acestui ghid sunt introduse o serie de astfel de instrumente posibile. Ele reprezintă însă doar instrumente orientative ce pot fi adaptate nevoilor fiecăruia dintre solicitanți/persoanele interesate de realizarea analizei comunității marginalizate. Construirea unui instrument / set de instrumente utile pentru un anumit proiect trebuie să înceapă cu identificarea aspectelor / temelor de interes și a indicatorilor necesari pentru a măsura aceste aspecte/teme. În funcție de specificul unei comunități/zone marginalizate lista indicatorilor care vor fi colectați poate fi extinsă. Unii dintre indicatori pot fi colectați folosind surse multiple, însă, pentru simplitate și eficiență de cele mai multe ori în anexă indicatorii au fost introduși o singură dată într-unul dintre instrumente. De asemenea, unii dintre indicatori pot fi colectați și din alte surse decât recensământul/sondajul nou. În anexă, exemplele de indicatori listate pentru fiecare dintre dimensiuni sunt produși cu ajutorul informațiilor colectate printr-o serie de instrumente care se află tot în anexă.

Instrumentele incluse în Anexe sunt:

- **Chestionarele minimale la nivel de gospodărie pentru urban și rural** ce conțin doar itemii necesari (i) validării comunității marginalizate, (ii) identificării grupului țintă al proiectului în accepțiunea Ghidului Solicitantului pentru Obiectivele 4.1. și 4.2. și (iii) completării informației la nivel de

individ/gospodărie din Fișa minimală obligatorie conform Ghidului Solicitantului pentru Obiectivele 4.1. și 4.2 (vezi Anexele 6 și 7).

- **Chestionarul extins la nivel de gospodărie.** Chestionarul extins conține itemii necesari pentru (i) validarea comunității marginalizate, (ii) completarea informației la nivel de individ/gospodărie din Fișa Minimală obligatorie conform Ghidului Solicitantului pentru Obiectivele 4.1. și 4.2, (iii) identificarea grupului țintă și (iv) identificarea nevoilor de activități în cadrul proiectului (Anexa 8).
- **Fișa de diagnoză a comunității marginalizate.** Modelul de fișă alternativă celei din Ghidul Solicitantului pentru Obiectivele 4.1. și 4.2. conține o serie de informații care se pot completa la nivel de comunitate marginalizată. Cea mai mare parte a itemilor pot fi culeși de la reprezentanți ai instituțiilor locale (primărie, școală/grădiniță, poliție, medic familie, etc.). Este important ca itemii colectați să fie corelați cu indicatorii privind justificarea activităților eligibile și cu datele culese în fișa sintetică minimală a comunității (vezi Anexa 9).
- **Fișa de diagnoză a satului** în care se află comunitatea marginalizată. Modelul de fișă conține doar informațiile care se pot completa la nivel de sat (și care nu sunt colectate în chestionarul de comunitate sau cel de UAT). Itemii de chestionar trebuie să fie corelați cu indicatorii privind justificarea activităților eligibile (vezi Anexa 11).
- **Fișa de diagnoză a comunei/orașului** în care se află comunitatea marginalizată. Fișa conține doar informațiile care se pot completa la nivel de comună (și care nu sunt colectate în chestionarul de comunitate sau cel de sat). Itemii de chestionar trebuie să fie corelați cu indicatorii privind justificarea activităților eligibile (vezi Anexa 12).
- **Fișa de validare a apartenenței la grupul țintă din proiect.** Pentru identificarea persoanelor care fac parte din grupul țintă (categoriile acestuia) la nivelul fiecărei gospodării din zona marginalizată este utilă folosirea chestionarului de validare a apartenenței la grupul țintă din proiect (în sărăcie și excluziune socială) (vezi anexele). Cu ajutorul acestui chestionar se culeg datele necesare pentru a arăta că persoanele selectate drept beneficiari ai proiectului fac parte din grupul țintă (respectă condiția generală și anume "risc de sărăcie și excluziune socială"). În plus, chestionarul de validare pune în relație caracteristicile socio-demografice ale fiecăreia dintre persoanele selectate cu caracteristicile activităților și sub-activităților. Nu în ultimul rând, este consemnat acordul capului gospodăriei cu privire la participarea persoanelor din gospodărie la activitățile și sub-activitățile proiectului (vezi Anexa 14).
- **Indicatorii la nivel de comunitate pe baza chestionarului la nivel de gospodărie.** Tabelul conține toți indicatorii ce pot fi calculați la nivel de comunitate pe baza chestionarului extins: (i) indicatorii de validare a comunității marginalizate, (ii) indicatorii din Fișa minimală obligatorie conform Ghidului Solicitantului pentru Obiectivele 4.1. și 4.2, (iii) indicatorii necesari validării apartenenței gospodăriei la grupul țintă (persoane în risc de sărăcie și excluziune socială) și (iv) ceilalți indicatori care justifică nevoia de intervenții în diferite domenii identificați anterior (vezi Anexa 10).
- **Indicatori utili pentru evaluarea impactului proiectului.** Chiar dacă uneori monitorizarea și evaluarea impactului proiectului nu reprezintă un capitol necesar a fi discutat și prezentat în propunerea de proiect, considerarea acestui pas în avans poate fi util din multiple puncte de vedere: ajută la structurarea mai clară a obiectivelor și activităților proiectului, permite identificarea mai exactă a datelor care vor fi colectate (secțional dar posibil și longitudinal), induce o imagine pozitivă cu privire la proiect în ansamblu, permite o reacție rapidă de adaptare a proiectului la schimbările produse în comunitate ca urmare a derulării acestuia, etc. Anexa include include exemple de indicatori posibili cu privire la incluziunea romilor pentru fiecare domeniu (educație, ocupare, etc.) (vezi Anexa 15).

4.2.2. Repere orientative pentru evaluarea (i) identificării grupului țintă și a nevoilor, (ii) a metodologiei și rezultatelor și a (iii) fișei comunității marginalizate

Identificarea și definirea grupului țintă și a nevoilor aferente

Identificarea grupului țintă, a categoriilor acestuia și a nevoilor aferente acestor categorii constituie punctul central al unui proiect de acest tip. Modul în care este fundamentat acest lucru, sursele de date utilizate, congruența dintre nevoile adresate, activitățile propuse de proiect și caracteristicile beneficiarilor reprezintă un criteriu major în funcție de care proiectul este evaluat. Plecând de la criteriile și sub-criteriile de evaluare specificate în ghid tabelele următoare prezintă la un nivel general dar oferind și exemple, reperele (întrebări și răspunsuri) care ar trebui avute în vedere în conceperea și fundamentarea proiectului.

Identificarea și definirea grupului țintă (categoriilor acestuia) și a nevoilor aferente

ID	Întrebări / condiții ce trebuie respectate	Răspuns / informațiile necesare, sursa și calitatea lor
1	La nivelul comunității, care sunt grupurile aflate în risc de sărăcie și excluziune socială? (eventual, care sunt grupurile cu risc mai ridicat?)	Proiectul identifică și definește cel puțin două grupuri / categorii sociale aflate în risc de sărăcie și excluziune socială. Definirea grupului țintă (categoriilor acestuia) se face în funcție de caracteristicile relevante majore în relație cu unul dintre cele 7 domenii de intervenție. Existența grupului țintă (categoriilor acestuia) este argumentată folosind date statistice (recensământ, anchetă) și / sau calitative (interviuri) cu privire la mărimea și ponderea grupurilor.
2	Sunt identificate și analizate nevoile și / sau serviciile necesare acestor grupuri?	Pentru fiecare dintre grupurile de risc considerate sunt identificate și analizate nevoile și / sau serviciile necesare ținându-se cont (și) de informațiile primite de la potențialii beneficiari.
3	S-a realizat o prioritizare a nevoilor?	Nevoile identificate sunt prioritizate ținându-se cont (și) de preferințele potențialilor beneficiari, recomandările liderilor locali și a experților, contextul socio-economic local.
4	Măsurile propuse contribuie la rezolvarea problemelor?	Măsurile (activitățile) propuse relativ la aceste grupuri sunt legate de nevoile grupului și / sau serviciile necesare grupului, țin cont (și) de preferințele potențialilor beneficiari, recomandările liderilor locali și a experților, contextul socio-economic local.

Definirea grupului țintă și a categoriilor acestuia – aspecte generale

ID	Observații generale	Exemple
1	Fiecare categorie a grupului țintă este considerată	Categoria "șomeri tineri" face parte din grupul țintă dar nu are alocată nicio sub-activitate. ☒

	pentru cel puțin o sub-activitate și fiecare sub-activitate este adresată cel puțin uneia dintre categorii	Sub-activitatea "program de ucenicie la locul de muncă" nu are alocată nicio categorie socială. ~~OK~~
2	Numărul potențialilor beneficiari (relativ la o categorie a grupului țintă) este mai mare comparativ cu numărul beneficiarilor menționat în proiect.	Stagii pentru absolvenți de învățământ superior în condițiile în care nu există astfel de persoane în comunitate sau nu este menționat numărul de absolvenți existent în comunitate. ~~OK~~ Servicii de consiliere și mentorat pentru reducerea părăsirii timpurii a gimnaziului în cazul a 20 de copii dintr-o comunitate marginalizată. E OK dacă este estimat numărul de copii care au părăsit sistemul de învățământ și rata aproximativă a abandonului școlar. ~~OK~~ dacă nu se oferă astfel de informații (fie ele și aproximative).
3	Resursele alocate activităților sunt adecvate.	Bugetul alocat este insuficient / mult prea mare în raport cu ... (aprecieri în baza depășirii costurilor medii observate pentru activități similare la nivelul județului de referință) - nevoile adresate și/sau serviciile furnizate, - numărul beneficiarilor, - resursele umane și materiale implicate. ~~OK~~

Definirea grupului țintă și a categoriilor acestuia – Măsuri de ocupare

ID	Criterii minimale	Exemple
1	Grupul țintă (inclusiv la nivelul categoriile acestuia dacă sunt mai multe) este caracterizat prin attribute socio-demografice clar definite.	Ex 1. 75 tineri adulți (18-34) fără loc de muncă și fără calificare formală pe piața muncii (25 roma). Nevoia unei calificări formale pe piața muncii în vederea obținerii unui loc de muncă (în contextul în care la nivelul comunității rata de ocupare a populației în vârstă de muncă este de doar 30%).
2	Este precizat numărul vizat al beneficiarilor pentru fiecare dintre categoriile grupului țintă (total, respectiv de etnie roma)	Ex 2. 25 persoane, indiferent de vârstă și gen, care prestează informal diverse servicii la nivelul comunității / comunităților învecinate sau care produc diferite produse / obiecte comercializate informal (5 roma).
3	Sunt precizate nevoile care vor fi adresate la nivelul fiecărei categorii a grupului țintă.	Nevoia unor servicii de consiliere / consultanță în vederea realizării unui plan de afaceri și a implementării acestuia (în contextul în care numărul afacerilor din comunitate / localitate este foarte mic deși există resurse umane și materiale).

Definirea grupului țintă și a categoriilor acestuia – Educație

ID	Criterii minimale	Exemple
1	Grupul țintă (inclusiv la nivelul categoriile acestuia dacă sunt	Ex1. 20 copii (10-14 ani) care au abandonat școala gimnazială (10 roma).

	mai multe) este caracterizat prin attribute socio-demografice clar definite.	Nevoia de educație formală minimală / Reducerea ratei abandonului școlar gimnazial (în contextul în care rata abandonului este de 30%). Ex 2. 20 elevi din familii cu risc de sărăcie și excluziune socială (10 roma).
2	Este precizat numărul vizat al beneficiarilor pentru fiecare dintre categoriile grupului țintă (total, respectiv de etnie roma).	Prevenirea abandonului școlar prin pachete integrate (transport, bursă, masă caldă și materiale educaționale) acordate elevilor din familii cu risc de sărăcie și excluziune socială (în contextul în care 80% dintre respondenții recensământului declară că lipsa resurselor materiale este principala cauză a frecvenței reduse).
3	Sunt precizate nevoile care vor fi adresate la nivelul fiecărei categorii a grupului țintă.	Ex 3. 40 copii preșcolari (3-6) ani care merg mai puțin de două zile / săptămână la grădiniță deși sunt înscriși (20 roma). Creșterea participării la educația timpurie – învățământ pre-școlar.

Definirea grupului țintă și a categoriilor acestuia – Servicii sociale / medicale

ID	Criterii minimale	Exemple
1	Grupul țintă (inclusiv la nivelul categoriile acestuia dacă sunt mai multe) este caracterizat prin attribute socio-demografice clar definite.	Ex 1. 50 vârstnici (64+) (20 roma) Accesul la servicii medico-sociale de bază precum ajutor pentru igiena corporală sau îmbrăcare și dezbrăcare (în contextul în care 80% dintre vârstnicii care au participat la sondaj au declarat că nu au pe cineva care să-i ajute zilnic la activitățile mai dificile).
2	Este precizat numărul vizat al beneficiarilor pentru fiecare dintre categoriile grupului țintă (total, respectiv de etnie roma).	Ex 2. 30 minore (14-18) (10 roma). Accesul la servicii de sănătate a reproducerii și planificare familială (în contextul în care numărul nașterilor în cazul minorelor la nivelul comunității este de peste 20 pe an, conform estimărilor liderilor informal).
3	Sunt precizate nevoile care vor fi adresate la nivelul fiecărei categorii a grupului țintă.	

Definirea grupului țintă și a categoriilor acestuia – Locuire

ID	Criterii minimale	Exemple
1	Grupul țintă (inclusiv la nivelul categoriile acestuia dacă sunt mai multe) este caracterizat prin attribute socio-demografice clar definite.	Ex 1. 20 familii cu minimum 2 copii (0-15 ani) care trăiesc în locuințe supra-aglomerate (< 15.33 m ² / membru). Asigurarea dreptului la intimitate prin construirea unei noi camere (în contextul în care recensământul a identificat peste 50 de familii cu 4 sau mai multe persoane care locuiesc într-o singură cameră).
2	Este precizat numărul vizat al beneficiarilor pentru fiecare dintre categoriile grupului țintă (total, respectiv de etnie roma).	Ex 2.
3	Sunt precizate nevoile care vor fi adresate la nivelul fiecărei categorii a grupului țintă.	20 familii cu minimum 2 copii (0-15 ani) care trăiesc în locuințe fără baie în interior. Asigurarea dreptului la intimitate și condiții de igienă personală

(în contextul în care același recensământ a identificat 100 astfel de familii = 70% dintre familiile din comunitate).

Analiza la nivelul comunității marginalizate (rome) prezintă detaliat metodologia și rezultatele analizei?

ID	Criterii minimale	Exemple
1	Indicarea sursei datelor	Proiectul prezintă cel puțin o sursă a datelor prezentate și/sau metoda de colectare utilizată. Surse posibile: <ul style="list-style-type: none"> ○ INS ○ cercetare proprie ○ statistici, documente, rapoarte ale unor instituții locale, județene sau naționale Metode de colectare a datelor: <ul style="list-style-type: none"> ○ ancheta / sondajul / recensământul ○ interviul / focus-grupul ○ observația ○ analiza documentelor
2	Prezentarea instrumentului utilizat pentru colectarea datelor	Proiectul prezintă cel puțin unul dintre instrumentele utilizate: <ul style="list-style-type: none"> ○ chestionar ○ ghid de interviu / focus-grup ○ fișă observație ○ fișă date secundare ○ fișă analiză de conținut (documente, imagini, etc.) ○ alt instrument
3	Descrierea metodei de selecție a respondenților, persoanelor cu care s-a discutat pentru a afla informații	Pentru cercetarea cantitativă (anchetă / sondaj / recensământ, etc) sunt prezentate: <ul style="list-style-type: none"> ○ modalitatea de eșantionare (cum au fost selectați respondenții?) ○ mărimea eșantionului Pentru cercetarea calitativă sunt prezentate: <ul style="list-style-type: none"> ○ categoriile de respondenți cu care s-a discutat ○ numărul respondenților pe fiecare categorie / lista respondenților (anonimizată)
4	Prezentarea rezultatelor	Pentru cercetarea cantitativă sunt : <ul style="list-style-type: none"> ○ prezentate datele sub formă de frecvențe (absolute și relative) la nivel de comunitate și dezagregat pe sub-populații relevante: etnie (roma), gender, etc. ○ comentate datele în relație cu caracteristicile grupului țintă și/sau măsurile propuse de proiect. Pentru cercetarea calitativă sunt : <ul style="list-style-type: none"> ○ prezentate datele sub formă de fragmente de discurs, sinteză a discursurilor, imagini și documente relevante, etc. ○ comentate datele în relație cu caracteristicile grupului țintă și/sau măsurile propuse de proiect.

Completarea Fișei Sintetice Minimale a comunității

Fișa sintetică minimală conține o serie de indicatori cheie la nivelul comunității marginalizate. Această fișă reprezintă o versiune simplificată a fișei de diagnoză a comunității marginalizate. Aceasta din urmă se completează pe baza unor surse multiple (nu e obligatoriu să fie considerate toate):

- agregarea informației de la nivel de gospodărie (ancheta în gospodării),
- datele statistice furnizate de Recensământul INS sau recensământul propriu,
- datelor colectate de la reprezentanții instituțiilor locale, liderilor locali formali și informal, reprezentanți ai comunității marginalizate, observației personale,
- informației din fișa de comunitate/sat/localitate.

În cazul unora dintre indicatorii colectați este posibil ca sursele să prezintă o imagine relativ diferită. Dacă este cazul, se va verifica dacă într-adevăr diferența există (e posibil să apară erori de colectare, introducerea datelor, definiții diferite, ani de referință diferiți, etc.). Dacă diferența este reală se poate considera ca adevărată oricare dintre surse, funcție de nevoile proiectului.

Informații privind modalitatea de completare a fișei sintetice minimale aferente prezentului Ghid al Solicitantului pot fi găsite în Anexa 1 "Repere completare Anexa B: Fișă sintetică minimală a comunității".

4.3. Date calitative pentru identificarea nevoilor și validarea soluțiilor cu sprijinul comunității

Datele *calitative* reprezintă, în științele sociale, una din categoriile fundamentale de date care permit, alături de datele cantitative, inferențe sau concluzii despre anumite situații sau contexte sociale. Dacă datele cantitative sunt eminentemente scrise (notate în scris în cadrul chestionarelor, fișelor de colectare a datelor etc.), datele calitative sunt orale (pot consta și doar din declarații verbale, eventual înregistrate, ale unor persoane) sau vizuale (observații ale unor gospodării sau spații sociale, ale unor practici ale comunității etc.), putând fi ulterior păstrate în scris sau imagini⁵¹.

Specificul metodelor *calitative* în raport cu cele *cantitative* poate fi descris prin cel puțin următoarele aspecte:

1. În timp ce metodele cantitative permit obținerea unor date cuantificabile (în manieră standardizată, numerică) despre grupuri mari de subiecți, metodele calitative permit înregistrarea unor informații necuantificabile și personale despre indivizi sau grupuri mici de indivizi.
2. Numărul persoanelor abordate în cercetare: acesta poate fi și de ordinul miilor în cazul unor metode cantitative, dar nu poate depăși ordinul zecilor în cazul celor calitative.
3. Tipul concluziilor care pot fi extrase pe baza acestor date, nivelul lor de relevanță: în cazul datelor cantitative, acestea fie sunt date statistice culese ca atare (date demografice despre localitate, procentul gospodăriilor cu risc de sărăcie etc.), fie trebuie să fie *reprezentative statistic* (în cazul chestionarelor, de pildă, care trebuie realizate totdeauna pe un eșantion calculat după criterii precise), în timp ce datele calitative trebuie să fie *semnificative social* (să depisteze ceea ce este mai important sau diferit pentru diferiți indivizi sau grupuri de indivizi, care sunt valorile și motivațiile profunde ale acestora sau practicile curente de care s-ar putea să nu fie conștienți etc.)
4. Nivelul de competență și tipul de abilități necesare obținerii și analizei acestora. Deși pot părea mai simplu de aplicat, unele metode calitative presupun o experiență mai îndelungată a operatorilor de cercetare.

4.3.1. De ce este nevoie și de metode calitative?

Să pornim de la un exemplu: un anumit procent din populația unei comunități de vârstă 15-64 ani care nu are un loc de muncă (de exemplu 30%), identificat pe baza unui sondaj de opinie, face parte din categoria datelor de ordin cantitativ, măsurabile. Însă, faptul că cercetătorul se deplasează în localitate, discută cu locuitorii despre motivele pentru care nu au un loc de muncă, observă activitatea zilnică a unei gospodării, cum își câștigă cele necesare traiului, și concluzionează, de exemplu, că rata mare de neangajare se explică prin cauze precum faptul că familiile muncesc "la negru", fără acte, că nu au oportunități de angajare în proximitatea comunității, că multe familii au copii de vârstă ante-preșcolară, preșcolară sau școlară și părinții nu au la cine să îi lase în grijă – pentru că nu există creșă în localitate, nu pot fi apelate serviciile unor bone din lipsă de resurse, nu sunt suficiente locuri în grădinița din localitate pentru toți copiii preșcolari, nu are cine să se îngrijească de copii după programul școlar etc.; oamenii fără loc de muncă nu au calificări cerute pe piața muncii locală etc., sunt tot atâtea date de ordin calitativ care completează, în mod necesar, perspectiva cantitativistă asupra problemelor, nevoilor și soluțiilor din cadrul unei

---

⁵¹ Referințe în acest sunt, de exemplu, Babbie, E. (2010). *Practica cercetării sociale*. Iași, Editura Polirom; Krueger, Richard A. & Casey, Mary Anne. (2015). *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research, 5th Edition*. Sage Publications Inc.; Chelcea, Septimiu. (2001). *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*. București: Editura Economică.

comunități. Uneori, informația calitativă poate ghida măsurarea acestor probleme printr-o cercetare cantitativă ulterioară (datele calitative pot ghida construirea de itemi relevanți prin care să se cuantifice problemele printr-o cercetare cantitativă).

Demersul cantitativ de cercetare implică, în mod necesar, și o anumită simplificare a realității sociale, o încadrare a unor fenomene sociale, complexe prin manifestare și structura lor, în categorii mai înguste, definite cu anumite etichete sau într-o terminologie specifică. Chestionarul, ca instrument cheie în colectarea de date cantitative, uzează de întrebări și formulări prestabilite care nu mai pot fi modificate pe parcursul procesului de colectare a datelor, trebuie citite ca atare celui chestionat iar răspunsul acestuia trebuie înscris/înregistrat fidel. Astfel, respondentul la un chestionar primește invitația de a se poziționa personal în raport cu anumite cuvinte, sintagme, etichete sau formulări prestabilite și fixe. Însă, problema care se ridică aici este că aceeași întrebare, același cuvânt sau aceeași sintagmă poate însemna lucruri diferite sau pot avea o relevanță diferită pentru diferite tipuri de respondenți (a se vedea exemplul de mai jos).

Pe scurt, metodele calitative sunt necesare deoarece: a) nuanțează și detaliază datele cantitative, ajutând la o mai adecvată interpretare a lor; b) permit aflarea unor informații subiective sau intime, eventual chiar contradictorii, pe care subiecții nu vor sau nu au cum să le exprime în chestionare; permit, în cazul observației, depistarea unor practici și spații sociale neluate în seamă sau neconștientizate de către comunitate.

4.3.2. Metode utilizate

Pentru obținerea de date calitative, metoda (tehnica) consacrată cea mai utilizată în științele sociale este interviul. Pot fi obținute însă date calitative extrem de relevante și prin intermediul observației unui anumit context social de interes. Studiul de caz reprezintă de asemenea o strategie de colectare de date și analiză care poate apela la date calitative în descrierea coerentă, relevantă, a unui anumit spațiu sau context social. Vom arăta mai jos în ce constă fiecare dintre acestea.

4.3.2.1. Interviul în cercetarea socială

Interviul utilizat în cercetarea socială constă, în esență, în organizarea unei discuții/interacțiuni (interviu) cu persoane care cunosc foarte bine sau trăiesc în contextul social (de exemplu o comunitate sau zonă marginalizată) unde se intenționează realizarea unei evaluări, de unde se dorește colectarea de date. La acest demers participă, pe de o parte, cercetătorul/expertul care realizează studiul, care cunoaște mizele cercetării, obiectivele asumate de aceasta, și care inițiază și conduce discuția. Participă, pe de altă parte, persoanele intervievate – care trăiesc, sunt familiare sau cunosc foarte bine contextul social vizat de cercetare. Cercetătorul are în vedere obținerea de informații relevante privind contextul social vizat de la cei care îl cunosc cel mai bine. În acest demers cercetătorul utilizează un instrument de cercetare – numit, de regulă, grilă de interviu – care conține un set de întrebări prestabilite cu rostul de a orienta discuția cu persoanelor intervievate - vezi model grilă de interviu atașat în Anexa 16. Interviul se derulează după anumite reguli esențiale care permit obținerea de date relevante necesare atingerii obiectivelor studiului. Astfel de reguli sunt:

- Datele obținute au relevanță și sunt valoroase dacă reflectă opiniile sincere, reale, ale respondenților. Tocmai de aceea este obligatoriu ca persoanele intervievate să fie asigurate asupra confidențialității răspunsurilor furnizate, li se specifică încă de la început că răspunsurile formulate nu vor fi făcute publice nominal astfel încât identitatea lor nu va fi dezvăluită (este de la sine înțeles că, în caz contrar, mulți respondenți își vor cenzura opiniile exprimate, nu vor răspunde sincer, în acord cu credințele

proprii, ci mai degrabă în acord cu așteptările unei anumite audiențe luate în calcul, cu ceea ce este considerat corect din punct de vedere al limbajului politic etc.).

- Înregistrarea interviului permite analiza facilă și completă a răspunsurilor furnizate. De aceea este necesar a solicita respondenților permisiunea de a înregistra discuția. În anumite situații se poate apela și la notarea răspunsurilor pe parcursul discuției de către un asistent al cercetătorului.
- Se evită influențarea răspunsurilor respondentului, nu se emit judecăți de valoare de către intervievator de natură a determina anumite luări de poziție din partea respondentului. Cercetătorul are, fără îndoială, o anumită opinie sau părere asupra subiectelor discutate, însă se va abține de la a arăta propria părere cel puțin până la finalizarea interviului, păstrând o atitudine neutră asupra temelor discutate. În cazul în care totuși cercetătorului i se solicită în mod expres de către persoana interviuată o opinie, răspunsul va evita o poziție tranșantă, se va exprima mai degrabă o opinie ambiguă legată de tema discutată.
- Pe parcursul interviului temele abordate pot fi și din afara celor specificate în întrebările grilei de interviu, ordinea întrebărilor poate fi schimbată, cercetătorul are libertatea de a aborda, pe parcursul interviului, și alte teme considerate esențiale, care apar, în mod neașteptat, ca fiind importante.

Mai trebuie precizat faptul că există două categorii de interviuri, cu specificități aparte:

- a) Interviu individual, care se realizează cu o singură persoană relevantă sau cunosătoare a contextului social și a temei abordate. În științele sociale au fost avansate mai multe caracteristici ale interviului, însă foarte utilizat este așa numitul "interviu semistructurat" care este gândit astfel încât cercetătorul are libertatea de a ordona întrebările orientative cum consideră oportun și poate dezvolta pe parcursul derulării discuției cu persoanele interviuate și alte teme decât cele cuprinse în cadrul întrebărilor. Interviuul poate avea loc prin discuție față în față, dar există documentat în literatura de specialitate și interviul telefonic, în care discuția are loc de la distanță, prin mijlocirea tehnicilor moderne de comunicare.
- b) Interviu de grup (focus-grup), în care discuția are loc simultan cu mai multe persoane (6-10 persoane), cercetătorul fiind cel care moderează discuția. În acest caz fiecare participant poate interveni în discuție, spontan, respectând totuși anumite reguli de interacțiune stabilite de moderatorul discuției.

La acestea putem adăuga și interviul de gospodărie, realizat individual sau în grup cu toți membrii unei gospodării, de preferință la rezidența acestora. Avantajul său constă în posibilitatea de a identifica și eventualele conflicte sau divergențe de opinii și aspirații, mai ales cele de gen sau de vârstă, care rareori transpar din interviurile individuale.

Interviuul individual surprinde poziționarea respondenților față de anumite aspecte relevante sau caracteristici ale contextului social studiat, analizate ulterior de către cercetător. În cazul focus-grupului se obțin date calitative urmând, în plus față de interviul individual, și dinamica grupului, manifestarea mecanismelor de psihologie socială specifice grupului mic, negociere și interacțiune, argumentare și contra-argumentare etc. Focus-grupul poate descrie, față de interviul individual, și modul de emergență al anumitor percepții, luării de poziție, teme sau aspecte de interes ale contextului social studiat. În plus, în anumite situații, focus-grupul poate stimula un nivel de sinceritate mai ridicat al persoanelor interviuate.

4.3.2.2. Studiul de caz și observația în științele sociale

Studiul de caz reprezintă o strategie de cercetare prin care se analizează distinct un anumit context social luând în calcul anumite aspecte considerate importante/relevante pentru scopul cercetării. În acest caz, cercetătorul vizitează și petrece mai mult timp în spațiul social analizat, discută și are interacțiuni cu persoane cheie, relevante, observă și urmărește aspecte vizibile ale spațiului social (precum calitatea

caselor de locuit, a străzilor din localitate, a clădirii în care funcționează școala, dispensarul medical, primăria etc.) și participă la diferite evenimente sau acțiuni specifice contextului social studiat, precum nunți, botezuri, întâlniri ale comunității pentru luarea unor decizii, cluburi sau activități sociale, evenimente sportive, ore de clasă etc.

Observația în științele sociale este o metodă la îndemâna cercetătorului care sugerează acestuia să urmărească direct spațiul social vizat, să participe la activități cheie desfășurate în cadrul comunității vizate de cercetare, să observe în baza unor obiective sau ipoteze contextul social, colectând date și înțelegând astfel realist și în profunzime caracteristicile comunității, implicit problemele, respectiv nevoile acesteia.

Ce este important, însă, în cadrul unui demers de tip studiu de caz sau observație este ca cercetătorul să urmeze anumite repere de analiză bine stabilite, anumite ipoteze de lucru, să pornească de la anumite presupuneri privitoare la ceea ce ar putea găsi în cadrul unei comunități, a unei zone de intervenție. În acest sens, o bună familiarizare a cercetătorului cu literatura de specialitate, cu rezultatele unor cercetări similare este o necesitate. Instrumentul care orientează metodologic demersul unui cercetător pe teren, în contactul cu oamenii și spațiul social studiat poate fi fișa de observație. Un model de astfel de fișă de observație este furnizat în Anexa 16.

4.3.3. Grupul țintă vizat de cercetare

Interviul în științele sociale și observația sunt tehnici de colectare de date care permit, în urma analizei, identificarea problemelor, nevoilor și soluțiilor de intervenție optime într-un context social specific. Însă, pentru ca acest demers să fie unul de succes, este nevoie de asemenea ca cercetătorul să adreseze instrumentele de cercetare utilizate persoanelor potrivite, celor care pot furniza în cea mai mare măsură datele așteptate. Cu alte cuvinte, să aleagă adecvat grupul țintă vizat de cercetare.

În principiu, condițiile pe care ar trebui să le îndeplinească o persoană pentru a deveni subiect al unui studiu de analiză calitativă a unui context social sunt următoarele:

- Să dețină cunoștințe sau informații asupra contextului social studiat. Acest lucru poate decurge din experiența de viață derulată în acel context social (cazul persoanelor care trăiesc într-o comunitate, într-o zonă potențială de intervenție etc.) sau din practicarea unei activități care a vizat comunitatea sau zona de intervenție respectivă (de exemplu un asistent social care a gestionat cazuri în comunitate, un jurist al primăriei familiar cu procedura de acordare a actelor de identitate, un facilitator local, un mediator sanitar, cadre didactice, un medic sau polițist – aceste categorii de persoane pot derula activități relevante în comunitate, fără a locui în cadrul acesteia).
- Să facă parte din grupuri de persoane care sunt prezumtiv afectate de problemele sociale anticipate (de exemplu persoane din grupuri vulnerabile, romi, persoane aflate în sărăcie, asistați social etc.) sau care pot contribui la rezolvarea acestora (de exemplu primarul sau consilieri locali, antreprenori locali, experți locali care se ocupă de probleme sociale, juridice, facilitatori, conducerea școlii din localitate, cadre didactice etc.).

Interviurile se vor realiza cu persoane din grupul țintă, iar studiul de caz și observația sociologică vor viza spații sociale în care persoanele din grupul țintă trăiesc sau în care se manifestă (locuințe, școală, autoritate locală, dispensar local etc.). Mai jos prezentăm, orientativ, o listă non-exhaustivă cu persoane care ar putea deveni grup țintă al unui studiu.

Listă persoane din localitate / comunitate cu care este recomandabil a se discuta pentru obținerea de date calitative:

1. Primar/Viceprimar;

2. Consilier local rom (dacă există) sau reprezentantul pentru romi din Primarie/Consiliul Local;
3. Mediator sau facilitator local (educație, sănătate, social etc.);
4. Lideri ai romilor din localitate (sunt persoane investite sau recunoscute de comunitatea de romi din localitate cu autoritate, în care comunitatea are încredere, care au avut diverse inițiative pentru îmbunătățirea situației romilor din localitate etc.);
5. Antreprenori care activează în comunitate;
6. Medic și asistent medical care deservește dispensarul medical din localitate (dacă e cazul);
7. Asistentul social sau persoana din cadrul autorității locale care este responsabilă de asistența socială;
8. Director, profesori, consilier școlar sau psiholog din școala din localitate a cărei circumscripție școlară acoperă fie și parțial zona unde situată comunitatea marginalizată;
9. Educatoare din cadrul grădiniței/grădinițelor din localitate;
10. Reprezentant al unității de ordine și pază publică (poliție) care activează în localitate;
11. Cetățeni români de etnie Roma din comunitatea sau zona de intervenție vizată;
12. Beneficiari de asistență socială din localitate (venit minim garantat etc.);
13. Părinți din localitate care au sau au avut recent copii de vârstă preșcolară sau școlară;
14. Copiii/adolescenții care au părăsit timpuriu școala și părinți ai acestora.

Trebuie menționat că grila de interviu utilizată trebuie adaptată persoanei sau, în cazul focus-grupului, persoanelor intervievate, adresând acestora întrebări și teme de discuție relevante, pe care ele cunosc, asupra cărora se pot pronunța cel mai bine.

Abilitățile celui care realizează interviul sau moderează un focus-grup sunt extrem de importante. În cazul colectării de date calitative prin interviu sau focus-grup, moderatorul (persoana care adresează întrebările din ghid) trebuie să aibă pregătire de specialitate (în sociologie sau științe socio-umane), să fie familiar cu regulile științifice de realizare a unui interviu sau focus-grup și cu mecanismele de dinamică a grupurilor mici (în cazul focus-grup-ului), să posede o foarte bună capacitate empatică și, mai ales, să cunoscă foarte bine obiectivele cercetării și contextul specific în care are loc colectarea de date calitative raportându-se în permanență la acestea în procesul de colectare a datelor.

4.4. Metode participative de identificare a soluțiilor

4.4.1. Ce sunt metodele participative și pentru ce sunt utilizate?

Metodele participative sunt utilizate pentru necesara consultare a comunității, a reprezentanților autorităților locale, a liderilor informalți cu privire la nevoile/problemele identificate, la soluțiile alese, nefiind însă metode de colectare de date calitative propriu-zise în sens sociologic. În acest sens, metodele participative completează și răspund cerințelor cheie necesare realizării analizei de fundamentare a nevoilor unei comunități, anume:

- **Cerințe de identificare și validare**, prin care să se facă proba că grupul țintă se înscrie în categoria comunităților marginalizate în conformitate cu termenii și criteriile programului de finanțare; vezi fișa minimală a comunității (Anexa B în Ghidul Solicitantului pentru Obiectivele Specifice 4.1. și 4.2.), cu funcție de filtru de eligibilitate;

- **Cerințe de cunoaștere socială**, prin metode diverse și opționale de cercetare statistică și de teren, prin care să fie prezentată o situație detaliată și aprofundată a particularităților comunității vizate, a nivelului, domeniilor și factorilor de marginalizare/discriminare existenți la nivel local;
- **Cerințe de participare comunitară**, prin care să se asigure informarea comunității asupra rezultatelor cercetării, a soluțiilor preconizate și să se obțină feedback de la membrii comunității (e.g. testarea realismului soluțiilor). Totodată, participarea comunitară este și o modalitate de *empowerment (de responsabilizare)* și de creștere a implicării beneficiarilor direcți. Ideal, cuprinde și informații despre cine se consideră că ar trebui să rezolve problemele/nevoile grupului țintă.

EXTRAS GHIDUL SOLICITANTULUI PENTRU OBIECTIVELE SPECIFICE 4.1. ȘI 4.2.

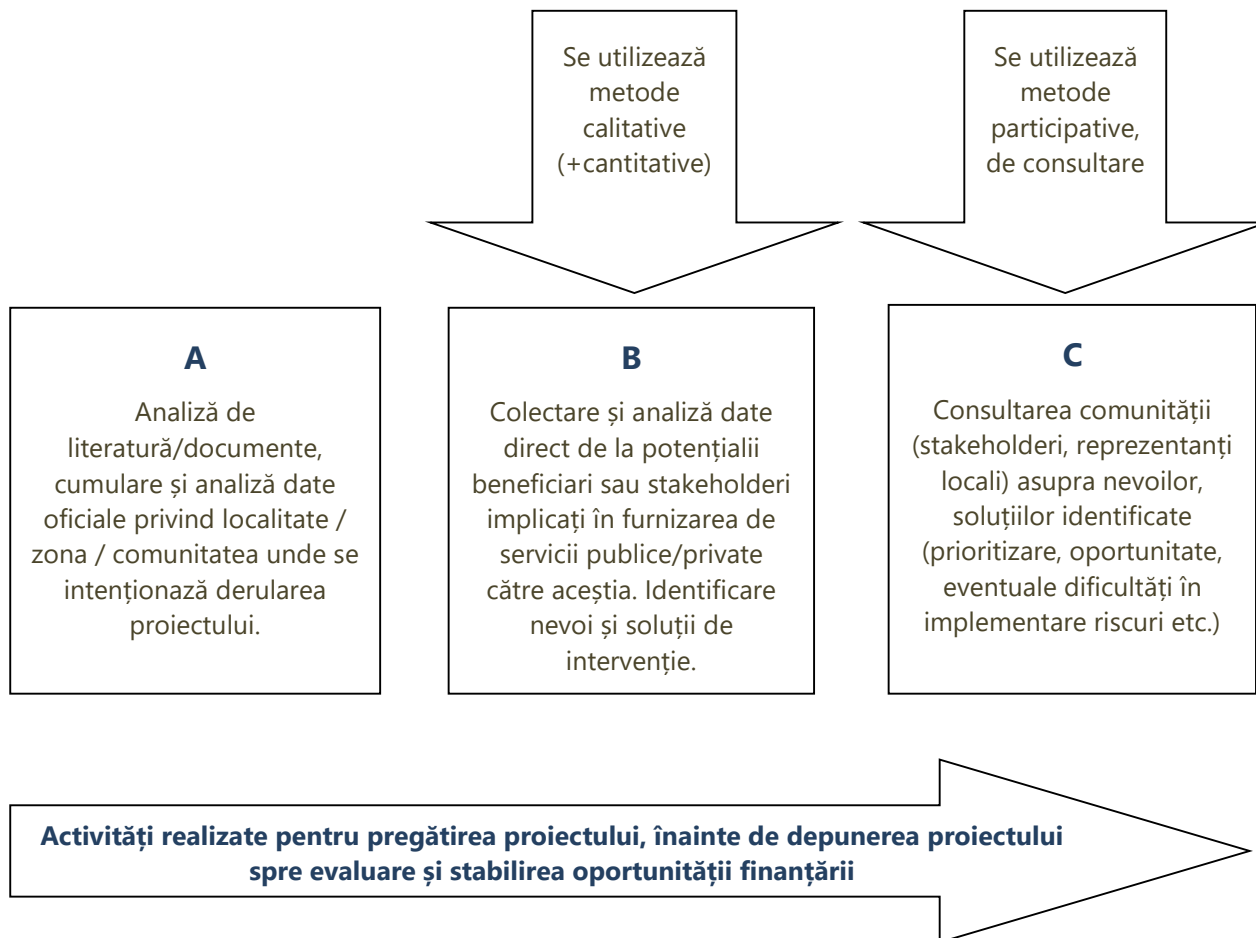
" 1.3.1. Activitate preliminară - Realizarea analizei la nivelul comunității marginalizate romă pentru fundamentarea cererii de finanțare

"Scopul acestei activități este de a valida încadrarea comunității ca fiind marginalizată și de a furniza date concrete și relevante pentru a fundamenta analiza nevoilor și problemelor populației din comunitatea marginalizată a căror rezolvare se urmărește prin proiect." (...) " Datele utilizate în analiză trebuie să fie: date statistice rezultate din cercetări științifice sau date administrative ale entităților relevante (de exemplu: Institutul Național de Statistică/ Direcțiile Județene de Statistică, Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului, Direcțiile de Sănătate Publică, Serviciile Publice de Asistență Socială, Poliția Locală etc.) și/ sau date obținute din studiul de referință prin activități de cercetare pe teren." (...) " Pentru realizarea acestei analize, este obligatorie organizarea unor activități de cercetare pe teren la nivelul comunității marginalizate cu populație romă. De asemenea, soluțiile propuse pentru incluziunea persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială trebuie să se realizeze prin implicarea actorilor locali (inclusiv a liderilor informali, romi și ne-romi), respectiv prin implicarea grupului țintă vizat de intervențiile finanțate prin proiect (persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială). Implicarea persoanelor din comunitatea marginalizată romă în activitatea de analiză va putea fi dovedită cu: de exemplu liste de prezență, minutele întâlnirilor, fotografiile, agenda întâlnirilor, materialele prezentate etc. aceste documente vor fi în mod obligatoriu anexate la documentul - analiza preliminară la nivel de comunitate. Realizarea analizei la nivel de comunitate vizată prin proiect este OBLIGATORIE și se va realiza înainte de depunerea cererii de finanțare, cu consultarea membrilor comunităților vizate și a autorităților locale, constituind baza de referință pentru identificarea priorităților și măsurilor ce vor fi incluse în proiect." – p. 10- 11

În calendarul de scriere a unei aplicații/proiect propus spre finanțare prin intermediul fondurilor europene, momentul în care se face apel la metodele calitative/cantitative este anterior celui în care se utilizează metodele participative. În graficul următor este prezentată succesiunea logică în care sunt utilizate metodele calitative, respectiv cele participative. Se poate lesne observa că utilizarea metodelor cantitative/calitative de colectare a datelor este anterioară utilizării metodelor participative. Prin intermediul acestora din urmă comunitatea este consultată și implicată în discutarea nevoilor și soluțiilor identificate pentru fundamentarea intervenției propuse în cadrul proiectului.

Figura 12: Activități necesare pentru pregătirea proiectului în vederea identificării nevoilor comunității și a soluțiilor de intervenție

Abordarea participativă reprezintă, în esență: „Un proces prin care oamenii, în special cei dezavantajați, își pot exercita influența asupra formulării politicilor, proiectării alternativelor și variantelor, pentru realizarea investițiilor, management și monitorizarea intervențiilor realizate pentru dezvoltarea comunităților”. (*The World Bank, Discussion Paper # 183: Dezvoltarea Participativa si Banca Mondiala, 1992, p. 2*)

Metodele participative permit:

- Completarea și verificarea nevoilor percepute de către membrii comunității;
- Dezvoltarea asumării (“ownership-ului”) comunității asupra soluțiilor propuse, facilitarea acceptării acestora de către beneficiarii proiectelor;
- Validarea sau nu a soluțiilor preconizate în funcție de perceperea socială a acestora (dependentă și de motivațiile, valorile, cutumele comunității etc.) prin:
  - identificarea dificultăților potențiale în implementarea, prevenirea riscurilor asociate punerii în act a anumitor soluții;
  - evaluarea asocierilor perceptivă ale comunității cu anumite soluții propuse, ierarhizarea nevoilor identificate;
  - calibrarea soluțiilor, ajustarea lor pe specificul comunității, norme, valori, univers simbolic.

4.4.2. Tipuri de metode participative utilizabile

Conform "*Handbook for improving the living conditions of Roma*"⁵², metodele participative de consultare pot fi de tipul următor:

1. Feedback-ul publicului prin solicitarea de la stakeholderi a unor comentarii scrise, pe marginea rezultatelor analizei, a nevoilor și soluțiilor identificate, prin intermediul media online, telefonic, scrisori, email, organizarea de întâlniri directe;
2. Interviu în vederea colectării opiniilor asupra rezultatelor analizei;
3. Workshop-uri, brainstorming, proiectarea de scenarii privind implementarea proiectului etc.;
4. Întâlniri în comunitate sau în cadrul Primăriei;
5. E-discuții (pe internet, în diverse rețele on-line, forumuri etc.);
6. Comunicări deschise cu și prin intermediul asistenților sociali din comunitate.

În tot acest demers trebuie reținut un element esențial: "Principalul obiectiv al procesului de consultare este de a identifica și de clarifica interesele în joc, cu scopul final de a dezvolta o strategie bine documentată sau un proiect care are șanse bune de a fi susținut și implementat de către grupul țintă de beneficiari vizat.

Consultarea comunității este eficace pentru căutarea de informații, sfaturi și opinii venite din partea comunității e-a lungul etapei de pregătire a proiectului sau în situațiile în care anumite informații specifice privitoare la proiect sunt necesare. Consultările ar trebui de asemenea să fie considerate ca o ocazie de a împărtăși informațiile disponibile cu stakeholderi"⁵³.

Checklist date calitative/participare pentru identificare nevoi și soluții

Metode calitative pentru fundamentarea proiectului:

- o Interviu individual
- o Focus-grup (interviu de grup)
- o Observație.

Dovezi privind utilizarea de date calitative în fundamentarea proiectului:

- o Listă de prezență participanți focus-grup
- o Listă persoane intervievate
- o Utilizare citate/transcrieri ale interviurilor realizate în analiza prezentată
- o Poze relevante din comunitatea vizată.

Metode participative utilizate pentru consultarea comunității în procesul de fundamentare a proiectului:

- o Feed-back din partea membrilor comunităților/stakeholderilor
- o Interviu privind rezultatele analizei
- o Workshop-uri/ brainstorming
- o Întâlniri în comunitate sau în cadrul Primăriei
- o E-discuții (pe internet, în diverse rețele on-line, forumuri etc.)
- o Comunicări cu asistenții sociali din comunitate.

Dovezi privind consultarea comunității prin metode participative:

---

⁵² World Bank & European Comission, p. 146.

⁵³ (*Handbook for improving the living conditions of Roma*", p. 145, World Bank & European Comission).

- o Listă de prezență participanți la sesiunile de consultare
- o Poze sesiune de consultare
- o Exprimare acord/dezacord participanți sesiuni de consultare privind nevoile/soluțiile identificate.

Studiu de caz privind folosirea abordărilor participatorii

Participarea crește asumarea proiectelor, identificând prioritățile actorilor și capacitatea acestora de a opera. Cu toate acestea, este puțin probabil ca aceste comunități marginalizate să vorbească într-un singur glas, puternic. În plus, este posibil ca metodele participative să fi trecut deja pe un plan secundar, având în vedere investițiile și atenția de care este nevoie pentru fazele analitice cantitative și calitative.

Un exemplu de bună practică în ceea ce privește participarea comunității o reprezintă proiectul inițiat de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Cluj, care a vizat zona Pata Rât, unde aproximativ 300 de familii roma locuiau în condiții de sărăcie extremă și lipsuri, la marginea orașului Cluj-Napoca, lângă groapa de gunoi. Proiectul a fost implementat între 2014-2017 și s-a bazat pe experiența intervențiilor implementate de echipa UNDP în Pata Rât, din 2012-2014, care sunt recunoscute ca bune practici în acest domeniu de către Consiliul Europei și Comisia Europeană. Metodologia inovatoare a proiectului folosește coaching comunitar pentru a asigura participarea comunității, combinând abordările „de jos în sus” cu cele „de sus în jos”. Implementarea proiectului s-a bazat pe consultarea continuă a comunităților beneficiare.

Un al doilea exemplu de participare comunitară este cel din cadrul unui proiect pentru integrarea locuirii, din Pécs, implementat între 2011-2015, menit a reduce segregarea locuirii din 3 colonii din zona de nord-est a orașului Pécs, pe de o parte prin îmbunătățirea condițiilor celor care trăiesc în comunitățile relevante, și, de cealaltă parte, prin relocarea a 35 de familii într-un mediu integrat. Exemplu de integrare a locuirii din Pécs oferă o experiență utilă mai multor orașe în care au apărut comunități segregate, iar în cazul de față acesta s-a realizat prin integrarea practicii de „coaching” a UNDP. Comunitatea a fost mobilizată – pe lângă faptul că au ajutat și, treptat, s-au mutat înapoi, transferând, în același timp, inițiativa relevantă către comunitate. Coach-ii au fost în contact nu doar cu beneficiarii acestor dezvoltări, ci și cu cei care, în mod firesc, erau îngrijorați de schimbările apărute odată cu acestea, e.g., mutarea unor familii dezavantajate în cartiere. Neîncrederea generată de lipsa de informații sau de răspândirea unor informații incorecte, precum și conflictele asociate, ar trebui prevenite prin interacțiuni individuale sau în grupuri mici.

4.4.3. Criterii de evaluare a utilizării abordării participative de identificare a nevoilor și a soluțiilor

„B. Analiza la nivel de comunitate s-a realizat printr-o abordare participativă de identificare a nevoilor grupului țintă vizat prin proiect, identificarea de soluții pentru rezolvarea problemelor la nivelul comunității marginalizate”

Realizarea analizei la nivelul zonei de intervenție vizate de proiect este obligatorie și se va realiza înainte de depunerea cererii de finanțare, cu consultarea membrilor comunităților vizate și a autorităților locale, aceasta constituind baza de referință pentru identificarea priorităților și măsurilor de intervenție incluse în proiect.

Soluțiile propuse pentru incluziunea persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială trebuie să se realizeze prin implicarea actorilor locali (inclusiv a liderilor informali, romi și ne-romi), respectiv prin implicarea grupului țintă vizat de intervențiile finanțate prin proiect.

Criterii de acordare a punctajului pentru identificarea nevoilor și a soluțiilor

	Doar identificarea nevoilor/doar identificarea soluțiilor		Identificarea nevoilor și soluțiilor	
	Doar autorități locale/doar grupul țintă	Grupul țintă și autorități locale	Doar autorități locale/doar grupul țintă	Grupul țintă și autorități locale
Doar date cantitative	0	0	0	0
Date calitative	0	1	1	2

Solicitantul primește:

0 puncte dacă (i) a utilizat doar date cantitative sau (ii) a utilizat date calitative doar pentru identificarea nevoilor sau a soluțiilor și doar cu o categorie de stakeholderi (doar autorități locale sau doar grupul țintă)

1 punct dacă (i) a utilizat date calitative doar pentru identificarea nevoilor sau a soluțiilor dar a luat în calcul toate categoriile semnificative de populație sau (ii) a utilizat date calitative pentru a identifica atât nevoile cât și soluțiile însă doar fără a lua în calcul toate categoriile semnificative de populație.

2 puncte dacă a utilizat date calitative pentru a identifica nevoile și soluțiile implicând toate categoriile semnificative de populație (atât grupul țintă cât și autoritățile locale).

Aspecte cheie ce trebuie avute în vedere de către solicitanții de proiecte și evaluatorii care realizează analize ale comunităților marginalizate

---

Solicitanți Nevoia comunității poate fi analizată folosind o combinație de date cantitative și calitative, și apoi validându-le printr-o abordare participativă. Fiecare din aceste tipuri de date, fie că sunt cantitative sau calitative, sunt colectate folosind instrumente specifice, ca cele descrise în anexe.

Cercetarea ar trebui să reflecte nevoile conform celor 7 dimensiuni ale proiectelor: educație, ocuparea forței de muncă, antreprenoriat și ocupare pe cont propriu, condiții de locuire, acordarea de asistență juridică pentru reglementări acte, combaterea discriminării și promovarea multiculturalismului.

Cercetarea ar trebui să indice problemele atât din perspectiva cererii cât și a ofertei de servicii/asistență, pentru cele 7 dimensiuni.

Indicatorii de interes ar trebui colectați la nivelul întregii populații din respectiva comunitate, respectiv la nivelul populației rome.

Datele colectate vor permite cel puțin o prioritizare aproximativă a nevoilor identificate.

Datele colectate vor reflecta existența/inexistența segregării în ceea ce privește educația, ocuparea forței de muncă, serviciile sociale și medicale, asistența juridică, locuirea (granițe naturale, construire sau simbolice).

Evaluatori Pentru a înțelege dacă solicitantul a identificat grupurile țintă și nevoile acestora, aceștia trebuie să răspundă la următoarele întrebări din aplicație: (i) la nivelul comunității, care sunt grupurile cu risc de sărăcie sau de excludere socială, (ii) nevoile și/sau serviciile necesare acestor grupuri au fost identificate și analizate?, (iii) nevoile au fost prioritizate?, și (iv) măsurile propuse contribuie la rezolvarea problemei? (A se vedea secțiunea 4.2.2)

Pentru a verifica dacă grupul țintă și categoriile acestuia sunt bine definite, evaluatorii vor verifica dacă: (i) fiecare categorie din grupul țintă este avută în vedere pentru cel puțin o sub-activitate și fiecare sub-activitate este dedicată cel puțin unei sub-categorii, (ii) numărul posibililor beneficiari (din perspectiva unei categorii a grupului țintă) este mai mare decât numărul beneficiarilor menționați în proiect, și (iii) resursele alocate activităților sunt corespunzătoare (A se vedea secțiunea 4.2.2)

Pentru a verifica dacă metodologia este corespunzătoare, evaluatorii vor analiza dacă: (i) sursele de date au fost indicate, (ii) au fost descrise instrumentele folosite pentru colectarea datelor, (iii) au fost înregistrate metodele de selecție a respondenților și a persoanelor cu care s-au organizat întâlniri, (iv) au fost descrise rezultatele cercetării. (A se vedea secțiunea 4.2.2)

Solicitantul va completa Fișa Sintetică Minimală a comunității (A se vedea secțiunea 4.2.2.)

Abordarea participativă pentru identificarea nevoilor și a soluțiilor este obligatorie. Pentru a-i evalua calitatea, evaluatorul trebuie să înțeleagă dacă (i) solicitanții au folosit o abordare calitativă și/sau cantitativă pentru a culege date, (ii) nevoile și/sau soluțiile au fost identificate prin aceste metode, și (iii) autoritățile și/sau grupurile țintă au fost implicate în identificarea nevoilor și a soluțiilor. (A se vedea secțiunea 4.4.4)

---

5. Segregarea comunităților marginalizate

Problematika segregării a apărut pe agenda publică odată cu procesul de pre-aderare a României la Uniunea Europeană, perioadă în care au fost adoptate o serie de acte legislative privind prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare. Astfel, Ordonanța nr. 137 din 31 august 2000 (republicată) privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare⁵⁴ definește conceptul de discriminare ca fiind *“orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”*

Recomandarea de Politică Generală nr.7 a ECRI⁵⁵ (European Commission Against Racism and Intolerance) definește discriminarea rasială directă și indirect astfel:

- “Discriminarea rasială directă” înseamnă orice tratament diferit bazat pe rasă, culoare, limbă, religie, naționalitate sau origine etnică, care nu are o justificare obiectivă și rezonabilă. Tratamentul diferit nu are nici o justificare obiectivă sau rezonabilă dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijlocele implicate și scopul urmărit”.
- “Discriminarea rasială indirectă” înseamnă cazurile în care un factor aparent neutru cum ar fi o prevedere, criteriu sau practică nu pot fi cu ușurință îndeplinite, sau dezavantaje, persoane aparținând unui grup identificat pe bază de criterii precum rasă, culoare, limbă, religie, naționalitate sau origine etnică sau națională, cu excepția cazului în care factorul are o justificare obiectivă și rezonabilă. Acesta din urmă poate fi cazul dacă se urmărește un scop legitim sau dacă nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijlocele implicate și scopul urmărit”.

Conform Handbook for Improving the Living Conditions of Roma⁵⁶ desegregarea “presupune anularea segregării, fiind o acțiune sau un proces care încheie separarea existentă dintre două grupuri (de exemplu cea dintre romi și ne-romi). Dacă luăm în considerare situația în care familiile dezavantajate de romi sunt limitate să trăiască într-un cartier izolat, cu interacțiuni și comunicare limitată cu cei de alte etnii, atunci desegregarea ar putea presupune ca acest tip de familie să trăiască alături de vecini ne-romi sau ca, copiii acestor familii rome să fie înscriși în aceleași școli cu copiii care nu sunt romi. Prima variantă ar implica desegregarea spațială în timp ce, cea din urmă implică desegregarea furnizării serviciilor. Desegregarea spațială poate avea loc la nivel de cartier și de gospodărie. Prima variantă vizează desegregarea întregului cartier, în timp ce, a doua își propune sprijinirea familiilor de romi să se mute în gospodării în cartiere integrate. Aceasta din urmă este o abordare care presupune contracararea dezvoltării cartierelor segregate.”

---

⁵⁴ Pentru mai multe informații cu privire la legislația antidiscriminare vezi <http://www.cncd.org.ro/legislatie/Legislatie-nationala/ORDONANTA-nr-137-din-31-august-2000-15/>

⁵⁵ Recomandarea Generală a ECRI nr. 7 despre legislația națională pentru combaterea rasismului și discriminării rasiale, adoptată pe 13 decembrie 2002, disponibil la: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GPR/EN/Recommendation_N7/ecri03-8%20recommendation%20nr%207.pdf

⁵⁶ World Bank. 2014. Handbook for improving the living conditions of Roma. Washington, DC: World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/426791468030548664/Handbook-for-improving-the-living-conditions-of-Roma>

Trebuie avut în vedere faptul că există o diferență între conceptul de desegregare și cel de non-segregare. Astfel, „Non-segregarea/neselegarea presupune evitarea creării unor noi situații de segregare sau întărirea unor situații existente de acest tip. Este o abordare ce vizează realizarea intervenției fără ca aceasta să conducă la situații de izolare fizică a romilor sau de concentrare a acestora în anumite spații. De exemplu, servicii de baza, precum colectarea deșeurilor menajere, pot fi extinse la cartiere segregate, astfel încât să aibă la bază neselegarea (să nu presupună creșterea izolării fizice a romilor sau concentrarea acestora în acel spațiu)”⁵⁷.

Nu există în literatura de specialitate sau în documentele legale naționale sau internaționale o definiție clară a segregării în relație cu populația romă. Elementul esențial regăsit în majoritatea documentelor care abordează problematica discriminării este acela că **selegarea este o formă gravă de discriminare**.

Vom regăsi în Recomandarea de Politică Generală nr.7 a ECRI⁵⁸ și o formulare care definește segregarea ca fiind “actul prin care o persoană (fizică sau juridică) separă alte persoane pe baza unuia dintre motivele enumerate, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, în conformitate cu definiția propusă a discriminării. Ca urmare, actul voluntar de a se separa de alte persoane pe baza unuia dintre motivele enumerate nu constituie segregare”. În acest sens, spre exemplu, constituirea unor școli cu predare în limba maghiară, la inițiativa comunității locale, sau segregarea unui ansamblu de locuințe la inițiativa proprietarilor acestora nu va putea fi considerată segregare, în înțelesul politicilor antidiscriminare.

Segregarea “este strâns legată de concentrare, ceea ce înseamnă că există o **supra-reprezentare statistică a unui grup și o sub-reprezentare a unuia sau mai multor grupuri într-un anumit spațiu**”⁵⁹, ceea ce ne conduce la câteva “spații” în care această concentrare se poate produce – sistemul educațional, rezidențial, ocupare, sănătate și alte servicii publice.

Măsurile recomandate de desegregare⁶⁰ pentru educație și posibilă non-segregare pot fi corelate cu diferite contexte teritoriale, ca de exemplu: cartiere sub-urbane și urbane integrate (non-segregate) cu școli segregate; cartiere mari sărace și segregate, din urban și rural; cartiere mici sărace și segregate, din urban și rural; localități rurale mici, cu cartiere segregate; și sate/așezări segregate din micro-regiuni defavorizate. Educația și locuirea sunt cele două domenii în care măsurile privind infrastructura (finanțate prin FEDR) și măsurile FES (cu sau fără FEDR) pot contribui la desegregare.

Segregare în educație

Ordinul nr. 1540 din 19 iulie 2007 privind interzicerea segregării școlare a copiilor romi și aprobarea metodologiei pentru prevenirea și eliminarea segregării școlare a copiilor romi⁶¹ arată că: **“Segregarea este o formă gravă de discriminare. În cadrul sistemului educațional, cu excepția școlilor / claselor cu predarea tuturor disciplinelor în limba romani, segregarea constă în separarea fizică, intenționată sau neintenționată, a copiilor romi de restul copiilor în școli, clase, clădiri și alte facilități, astfel încât numărul**

---

⁵⁷ World Bank. 2014. Handbook for improving the living conditions of Roma. Washington, DC: World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/426791468030548664/Handbook-for-improving-the-living-conditions-of-Roma>

⁵⁸ Idem

⁵⁹ Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România. Washington, D.C. : World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/Atlasul-zonelor-rurale-marginalizate-și-l-al-dezvoltării-umane-locale-din-România>

⁶⁰ The Guidance for Member States on the use of European Structural and Investment Funds in tackling educational and spatial segregation, European Commission, EGESIF_15-0224-01, 11/11/2015

⁶¹ Ordinul nr. 1540 din 19 iulie 2007 privind interzicerea segregării școlare a copiilor romi și aprobarea metodologiei pentru prevenirea și eliminarea segregării școlare a copiilor romi, emis de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Monitorul Oficial nr. 692 din 11.10.2007

copiilor romi față de cei neromi este disproporționat de mare în raport cu procentul pe care copiii romi de vârstă școlară îl reprezintă din totalul populației de vârstă școlară în respectiva unitate administrativ teritorială.”

Putem vorbi de mai multe forme de segregare școlară:

- **Intra-școlară:** presupune organizarea de clase separate pentru romi. Această formă poate include și segregarea intra-clasă, ce presupune un nivel diferit al standardului curricular aplicat în aceeași clasă cu privire la elevii romi.
- **Inter-școlară:** poate avea trei surse diferite:
  - Segregare geografică sau rezidențială între grupuri etnice, astfel încât o anumită școală va avea o majoritate de elevi de o anumită etnie; un caz des întâlnit este acela în care, deși există o școală de cartier frecventată de toții copii din zonă, treptat se produce o mutare a copiilor majoritari către alte școli, în școala din cartier rămânând o majoritate de copii romi;
  - Proces de selecție impropriu sau cultural subiectiv ce determină plasarea copiilor fără dizabilități în școli pentru copii cu dizabilități mentale
  - Existența instituțiilor private ori de confesiune religioasă, cu intrare pe bază de examen sau taxă de școlarizare, față de care copii romi sunt de facto excluși datorită dezavantajului social
- **Individuală**, sub forma școlilor de reședință, este de asemenea o formă de segregare des întâlnită, în mare măsură rezultatul procesului de înscriere a elevilor condiționat de reședință. Situaerea periferică a comunității romi va determina înscrierea preponderentă a elevilor din respectiva comunitate într-o școală de reședință ce devine majoritară sau în cele mai multe cazuri exclusiv frecventată de elevi de o anumită apartenență etnică.

Practici care pot duce la segregare școlară

Situație care conduce la segregare școlară	Observații
Școlarizarea copiilor romi în școli segregate rezidențial	Școli din cadrul sau aflate lângă un cartier "compact" de romi și fără o altă școală în apropiere, în care toți elevii sau un procent foarte mare sunt romi. Vorbim de așa-numita segregare „de facto”, în care posibilitatea de a avea o participare etnică mixtă a copiilor este foarte redusă, copii romi neavând o altă alternativă educațională.
Îndrumarea și direcționarea deliberată a copiilor romi către grădinițe/școli segregate din cadrul sau de lângă cartierele locuite de romi	Deși sunt accesibile grădinițe/școli mixte îndrumarea sau direcționarea se face către grădinițe sau școli segregate.
Plasarea tuturor copiilor care nu au frecventat grădinița în aceeași clasă 0/1	Toți elevii romi care nu au fost la grădinițe sunt puși în aceeași clasa separat de alți elevi.
Plasarea deliberată, în cadrul unei școli mixte, a elevilor romi în grupe/clase/clădiri/alte facilități destinate doar lor.	Elevii romi sunt puși în grupe sau clase separate de copii neromi sau copii romi au cursuri în clădiri sau facilități separate de copii neromi, probabil cea mai directă formă de segregare. Poate exista o presiune semnificativă în această direcție din partea părinților copiilor neromi și chiar din

	partea cadrelor didactice.
Plasarea într-o singură clasă a copiilor care s-au înscris târziu la școală	Elevii romi sunt plasați în aceeași clasă pe considerentul că s-au înscris mai târziu, situație întâlnită deseori în comunitățile în care nu activează un mediator școlar.
Păstrarea intactă de clase de romi când copiii sunt transferați de la o grădinița sau școală segregată într-o școală mixtă	Se consideră că este în beneficiul elevilor să fie păstrați în aceeași structură cu cea din grădinița, grupa, clasa sau școala din care au venit.

Segregarea în sine nu este problema fundamentală, ci asocierea elementului segregare cu cel de acces inegal al copiilor la o educație de calitate. Separarea în grădinițe și școli/clase conduce invariabil la o calitate a educației inferioară celei oferite în grupele, clasele sau școlile cu o altă majoritate etnică a populației școlare.

Interesul cadrelor didactice pentru clasele din școlile segregate este redus, ca urmare segregarea școlară este de cele mai multe ori asociată cu prezența unor învățători și profesori mai puțin pregătiți și motivați, a căror legătură cu comunitatea locală este redusă.

Segregarea școlară pe criterii etnice are efecte negative pe toate palierele sistemului educațional, atât pentru copii romi și ne-romi, cât și pentru personalul didactic, părinții elevilor, comunitățile din care aceștia provin precum și asupra sistemului educațional.

Principalele măsuri de desegregare pe care autoritățile locale și școala le pot lua sunt:

1. Realizarea și implementarea unor planuri de desegregare școlară;
2. Pregătirea profesorilor pentru educație incluzivă și asigurarea unui climat multiethnic pozitiv, de valorizare a diversității;
3. Urmărirea performanțelor școlare și acordarea de sprijin suplimentar în clasele de masă pentru copiii romi și neromi care au nevoie de asistență;
4. Asigurarea că, atât timp cât copiii rămân în școli segregate în cadrul propriilor comunități, nivelul de cheltuieli, raporturile de personal și standardele în rândul cadrelor didactice sunt direct comparabile cu cele din școlile din comunitățile ne-rome;
5. Asigurarea unui transport accesibil și convenabil din punct de vedere financiar pentru a lua copiii din localități către școlile de masă care nu au o populație semnificativă de romi;
6. Informarea comunităților de romi cu privire la calitatea educației în școlile mixte și implicarea părinților romi în deciziile care privesc educația copiilor.

Segregare rezidențială

Segregarea rezidențială a comunităților de romi conduce la o concentrare a sărăciei, la perpetuarea unor mecanisme de reproducere a marginalizării cu neparticipare școlară, șomaj, lipsa facilităților curente (apă curentă, electivitate, încălzire etc), lipsa accesului ușor la servicii publice, risc de intemperii și multe altele. Segregarea rezidențială generează și o scădere accentuată a relațiilor sociale cu alte grupuri și stigmatizare, dar și lipsa unor modele de succes, pozitive.

Segregarea rezidențială a comunităților de romi poate fi:

- **Neintenționată** – atunci când din proprie inițiativă, membrii comunităților de romi formează zone de locuire compacte, separate de restul locuitorilor, ca urmare a unor circumstanțe de viață variate ca

formă și intensitate. Spre exemplu, comunitatea Pata Rât din Cluj Napoca (lângă groapa de gunoi a orașului) s-a format în decursul ultimilor 25 de ani ca urmare a pierderii locurilor de muncă de către romi după 1990, pierderii locuințelor sociale sau de serviciu, acumulării de datorii personale, dar și datorită existenței unei surse de venit, respectiv din colectarea materialelor refofosibile din groapa de gunoi.

- **Intenționată** – aceasta realizându-se de obicei prin intervenția autorităților locale, prin acțiuni de mutare și de evacuare. Luând același exemplu, o parte a comunității Pata Rât din Cluj Napoca a fost mutată prin evacuare dintr-o zonă mediu-centrală a orașului. Putem vorbi și de o altă formă de segregare rezidențială intenționată, specifică mai degrabă comunităților tradiționale de romi, cele care doresc o limitare a schimburilor sociale cu populația învecinată, cele care respectă anumite tradiții și pentru care viața modernă a societății actuale este un posibil pericol asupra status-quo-ului comunității – spre exemplu, comunitățile de căldărari sau gabori.

Segregarea rezidențială duce la o degradare a calității locuirii, la restrângerea facilităților, căilor de acces, la apariția unor bariere fizice sau mentale. Serviciile publice, de la iluminatul public, la drumuri asfaltate, apă curentă, gaz metan, electricitate etc., sunt foarte puțin prezente. Existența actelor de identitate și proprietate este o altă problemă deoarece construcțiile/casele nu respectă criteriile de realizare a unor locuințe și nu pot primi autorizații legale. Și, chiar dacă actul de identitate există, șansele de găsire a unui loc de muncă pentru cel etichetat ca fiind din comunitatea de romi scad datorită prejudecăților și stereotipurilor curente cu privire la romi.

Desegregarea rezidențială este un proces complex și de durată, eliminarea separării dintre două comunități necesitând o anumită echilibrare a accesului la resurse, deci implică alocarea unor resurse financiare pentru investiții publice (drumuri de acces, facilități, etc) care să conducă la îmbunătățirea semnificativă a calității vieții, dar și o creștere a accesului la locuri de muncă, educație, servicii, etc. Practic, orice demers de desegregare trebuie să urmărească înlăturarea cauzelor care au dus la segregare, urmate de un proces de non-segregare, respectiv de măsuri coerente de evitare a unor noi situații de segregare.

Procesul de desegregare include elemente cheie⁶²:

(a) Creșterea gradului de conștientizare și consultări – este important ca atât factorii de decizie romi cât și cei ne-romi ce vor fi implicați în procesul de desegregare să fie informați despre aceste aspecte înainte ca procesul să înceapă. Cunoașterea obiectivelor, a proceselor și a rezultatelor așteptate ale desegregării vor duce la îmbunătățirea capacității acestora de înțelegere a intervenției dar și la posibilitatea sprijinirii intervenției de către aceștia. Ignoranța generează adesea îngrijorare, nesiguranță și suspiciuni, aceste aspecte creând diverse situații de rezistență la proces. Desegregarea nu va avea succes dacă factorii de decizie nu-i vor percepe realele beneficii, dacă nu vor fi interesați de aceste aspecte sau dacă nu vor sprijini aceste tipuri de acțiuni. Astfel, creșterea gradului de conștientizare și consultările sunt esențiale pentru informarea acestora, pentru asigurarea de feed-back, pentru a contribui la proces. În plus, familiile Rome au preferințe diferite în ceea ce privește locația relocării și modul în care ar dori să fie relocate. În timp ce multe familii Rome preferă să locuiască în cartiere mixte, există și familii care nu se simt confortabil și nu sunt pregătite să locuiască, în viitorul apropiat, alături de vecini care nu aparțin etniei Rome, considerând poate că vecinii non-Romi s-ar putea comporta impropriu cu ei. De obicei aceștia preferă să se integreze în mod voluntar, în ritmul lor, care le oferă confortul de care au nevoie. (de ex Project Brief 23, Italy). (More detailed information and good practices on stakeholder consultation are discussed in

⁶² World Bank. 2014. *Handbook for improving the living conditions of Roma*. Washington, DC: World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/426791468030548664/Handbook-for-improving-the-living-conditions-of-Roma>

Module 3 in Good Practice Note 1: Engaging Local Communities.)

(b) Menținerea rețelelor sociale de susținere –o familie de romi relocate poate risca pierderea legăturilor sociale pozitive pe care le-au format cu alte familii rome în fosta locație. Rețelele sociale servesc adesea ca puncte de legătură și siguranță în vremuri dificile, prin oferirea de ajutor reciproc și de sprijin. Multe familii de romi se sprijină reciproc în familiile extinse și în relațiile de prietenie pe care le dezvoltă; astfel pierderea accesului la aceste tipuri de relații ar putea crește vulnerabilitatea la diverse șocuri precum pierderea veniturilor sau apariția unor probleme de sănătate. De aceea, este important ca aplicarea măsurilor de desegregare să evite perturbarea unor astfel de rețele. Adesea permiterea unui acces mai bun la serviciile de asistență socială poate înlocui, cel puțin parțial, rolurile acestor tipuri de rețele, însă intervențiile la acest nivel ar trebui să includă acțiuni care să creeze și să restabilească legături sociale pozitive în noua comunitate. Intervențiile ar trebui să ia în considerare posibilitatea existenței unor tensiuni între diferite grupuri de romi; este posibil și ca, crearea pur și simplu a unei comunități mixte de romi și ne-romi să nu fie foarte funcțională.

(c) Îmbunătățirea competenței culturale și combaterea discriminării - deceniile de segregare pot fi cauza împiedicării interacțiunilor și a comunicării dintre romi și ne-romi, acest lucru ducând la existența unor dificultăți în înțelegerea dintre grupuri diferite. Obiceiurile, percepțiile și circumstanțele diferite pot determina comportamente diferite ale grupurilor, fapt ce ar putea îngreuna capacitatea grupurilor de înțelegere și acceptare. Astfel de diferențe ar putea duce la neînțelegeri, la neîncredere și dezaprobare reciprocă, alimentând tensiuni și conflicte între diferite grupuri. Aceste percepții și atitudini ar putea duce la discriminare. Astfel, creșterea capacității ambelor grupuri de a înțelege și respecta diferențele existente prin activități de interacțiune, de formare profesională, de conștientizare și de sensibilizare este foarte importantă. În plus, atunci când romii sau ne-romii sunt relocați în cartiere noi, aceștia trebuie să fie familiarizați cu regulile noii comunități și cu codurile de conduită acceptate în respectivele comunități. Activitățile care să faciliteze și să promoveze interacțiunea și cooperarea dintre romi și ne-romi pot juca, de asemenea, un rol esențial în promovarea înțelegerii reciproce și a respectului între cele două grupuri. Îmbunătățirea aprecierii generale a culturii rome poate stimula, de asemenea, stima de sine a acestui grup și împlinirea acestora în direcția asumării un rol mai activ în viața socială și economică.

(d) Medierea conflictelor și a decalajelor în comunicare – ar fi indicat să se creeze un serviciu de mediere pentru a-și aduce aportul la rezolvarea sau la detensionarea conflictelor sau tensiunilor generate de diferențele existente între grupuri la nivel de obiceiuri, coduri de conduită, percepții și valori (de exemplu, între romi și ne-romi, precum și între diferite grupuri de romi). Mediatorii și asistenții sociali pot reprezenta, de asemenea, punți de legătură între romi aflați în situații dezavantajate și funcționari publici sau furnizori de servicii; ei pot îmbunătăți comunicarea dintre aceștia și spori calitatea serviciilor sociale furnizate. Mediatori sanitari romi sunt un bun exemplu pentru întreaga regiune.

(e) Refacerea sau îmbunătățirea activităților generatoare de venituri- în cazul în care desegregarea solicită relocarea romilor dintr-un cartier segregat într-unul neselegat, familiile de romi ar fi obligate să își găsească noi surse de venit. De multe ori, locuințele și alte costuri legate de traiul zilnic sunt mai mari în cartiere nesegregate, iar romii vor trebui să câștige mai mult decât au făcut-o în vechea comunitate, unde probabil că s-au bazat pe resurse disponibile imediat, precum terenurile cultivabile, apa (dintr-un râu sau lac), pădurea, sau, în cazuri extreme, depozitele de deșeuri, nici una dintre acestea neputând fi disponibile în noul cartier.

Mai mult decât atât, tipurile de competențe și cunoștințe pe care le-au folosit pentru a-și crea o viață într-un cartier segregat ar putea fi nepotrivite pentru tipurile de trai și pentru oportunitățile generatoare de venituri în noul cartier. Prin urmare, ar fi necesare servicii de asistență pentru a-i ajuta pe romii relocați să obțină abilități adecvate pentru a se adapta la noile opțiuni de trai și oportunități de angajare. Acestea ar putea să includă formarea profesională, consiliere vocațională, formarea unor abilități noncognitive și

oferirea de asistență în căutarea unui loc de muncă.

(f) Îmbunătățirea conectivității - în timp ce desegregarea spațială este, în general, asociată cu relocarea persoanelor segregate în cartiere mixte, în funcție de contextul comunității, segregarea poate fi abordată prin îmbunătățirea conectivității cartierului segregat cu o comunitate mai largă (îmbunătățirea transportului public și a drumurilor, îndepărtarea barierelor fizice), prin creșterea accesului la serviciile de bază, prin modernizarea cartierului (de exemplu, apa, canalizare și electricitate) acesta devenind, astfel, parte integrantă a comunității mai largi. În funcție de contextul comunității, modernizarea adaptată a serviciilor ar putea fi o soluție mai eficientă și mai fezabilă pentru îmbunătățirea conectivității și a condițiilor de trai a romilor dezavantajați decât relocarea acestora într-un cartier diferit.

Abordarea segregării spațiale și a celei din educaționale

Ghidul pentru Statele membre privind folosirea Fondurilor Europene Structurale și de Investiții pentru a reduce segregarea spațială și a celei educaționale⁶³ are în vedere legislația UE și cadrul de politici, pentru a acorda asistență instituțiilor publice relevante din Statele membre, și mai ales autorităților de management, pentru a elabora și implementa eficient investițiile care vizează nevoile educaționale și de locuire ale comunităților marginalizate, rome sau non-rome, finanțate din FESI în perioada 2014-2020.

Pe baza Ghidului UE⁶⁴, o listă de verificare pentru propuneri recomandă ca următoarele aspecte să fie avute în vedere atunci când sunt elaborate apelurile:

1. Apelul de proiecte corespunde Strategiei Naționale pentru Integrarea Romilor și Recomandărilor specifice României?
2. Apelul de proiecte va contribui la atingerea indicatorilor de rezultat imediat (output) ai programului?
3. Autoritatea de management are o definiție a segregării grupurilor marginalizate în educație și locuire și indicatori pre-definiți pentru a măsura segregarea?
4. Apelul de proiecte vizează explicit problema segregării grupurilor marginalizate?
5. Apelul de proiecte exclude în mod explicit orice suport pentru acțiuni ce ar duce la segregarea grupurilor marginalizate?
6. Apelul de proiecte necesită și demonstrarea faptului că acțiunile sunt aliniate cu strategia de dezvoltare locală și regională în vigoare, care vizează incluziunea socială și desegregarea grupurilor marginalizate?
7. Apelul de proiecte necesită justificarea acțiunilor de non-segregare propuse, care:
  - a. demonstrează că desegregarea grupurilor marginalizate nu este posibilă?
  - b. acțiunea va duce, pe termen mai lung, la desegregarea grupurilor marginalizate?
  - c. acțiunea este completată cu activități de desegregare pentru grupurile marginalizate?
8. Apelul de proiecte include indicatori care monitorizează efectul de desegregare al acțiunilor, pentru grupurile marginalizate?

⁶³ European Commission, EGESIF_15-0224-01, 11/11/2015

⁶⁴ The Guidance for Member States on the use of European Structural and Investment Funds in tackling educational and spatial segregation, European Commission, EGESIF_15-0224-01, 11/11/2015

9. A existat o consultare pentru apelul de proiecte, cu reprezentanții grupurilor marginalizate sau cu actori care cunosc nevoile grupurilor țintă (ca mediul academic, ONG-urile, think-tank-uri specializate sau posibili beneficiari care lucrează cu grupurile țintă)?

10. Apelul de proiecte necesită realizarea unor activități suport pentru a asigura desegregarea eficientă a grupurilor marginalizate?

Criterii de identificare a segregării

Ghidul solicitantului pentru apelul 4.1 face referire la problematica segregării astfel: „Multe din aceste zone marginalizate pot fi segregate (separate de restul comunității). Granițele dintre comunitatea segregată și comunitatea majoritară pot fi granițe naturale (de exemplu. un râu, un deal, etc.), granițe construite (de exemplu. un zid, un gard, etc.) sau pot fi simbolice (de exemplu. locuitorii unei străzi se pot considera segregati, separati de restul comunității, nu există interacțiune socială între ei și vecini).”

De asemenea, în Anexa B Fișa sintetică minimală a comunității din Ghidul Solicitantului pentru Obiectivele specifice 4.1. și 4.2. se identifică elemente de luat în calcul în privința segregării școlare sau rezidențiale:

Segregare teritorială	<p>Se va ține cont de definiția și aspectele prezentate în Anexa B.</p> <p>Dacă există segregare teritorială se vor descrie cel puțin următoarele elemente: distanța față de cea mai apropiată localitate sau față de localitatea unde există servicii precum educație, sănătate, locuri de muncă; existența barierelor fizice sau simbolice; distanța socială – calitatea (cooperare, conflicte, indiferență, etc) și cantitatea (majoritatea interacțiunilor membrilor grupului segregat sunt realizat tot cu membrii grupului segregat sau cu membrii comunități dintre grupul segregat și comunitatea majoritară); gradul de concentrare (procentul) a romilor sau a grupului vulnerabil segregat în teritoriul vizat și procentul romilor în alte zone/cartiere ale unității administrativ-teritoriale.</p>
Segregare școlară	<p>Se va ține cont de definiția și aspectele prezentate în Anexa B. Dacă există segregare școlară se vor descrie cel puțin următoarele elemente: procentul de romi sau procentul membrilor altui grup vulnerabil segregat în școală/clasă, procentul aceluiași grup segregat în comunitatea vizată și procentul aceluiași grup în alte școli/clase care deserveșc comunitatea respectivă; distanța până la școală, distanță exprimată în timpul pe care copilul îl petrece pentru deplasarea la școală (dus-întors). E încurajată și descrierea altor aspecte (calitatea educației, dotările școlii, etc), în funcție de specificul fiecărei comunități.</p>

Astfel, vor putea fi luați în calcul o serie de indicatori cu privire la segregare:

Tip de segregare	Indicatori
Școală segregată	Procent romi în școală comparativ cu procentul de romi în circumscripția școlară Indicator de comasare - diferența între procentul de copii aparținând unui anumit grup etnic/religios/vulnerabil dintr-o școală/clădire/clasă și procentul de copii aparținând aceluiași grup vulnerabil din circumscripția școlară/școală/an școlar

	<p>Timpul petrecut de elevi pe drumul spre școală și înapoi acasă (dus – întors)</p> <p>Distanța în km necesară pentru deplasarea la școală (dus-întors)</p> <p>Existența sau nu a unor mijloace de transport în comun sau special alocate transportului școlar</p>
Clasă segregată	Procent romi în clasă comparativ cu procentul de romi în anul școlar respectiv
Clădire segregată	Procent de romi în clădire comparativ cu procent de romi în școală
Segregare rezidențială	<p>Distanța față de cea mai apropiată localitate</p> <p>Existența barierelor fizice sau simbolice</p> <hr/> <p>Distanța socială</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ calitatea (cooperare, conflicte, indiferență, etc) ○ cantitatea (majoritatea interacțiunilor membrilor grupului segregat sunt realizate tot cu membrii grupului segregat sau cu membrii comunității dintre grupul segregat și comunitatea majoritară); <hr/> <p>Gradul de concentrare (procentul) a romilor sau a grupului vulnerabil segregat în teritoriul vizat și procentul romilor în alte zone/cartiere ale unității administrative-teritoriale</p> <hr/> <p>Distanța până la primărie și serviciile sociale ale acesteia</p> <p>Calitatea drumurilor de acces către serviciile sociale</p> <p>Existența sau nu a mijloacelor de transport în comun</p> <hr/> <p>Distanța până la cel mai apropiat punct de servicii medicale – dispensar, policlinică, urgență</p> <p>Accesul serviciilor de urgență în comunitate</p> <hr/> <p>Existența sau nu a serviciilor de tip comercial – produse alimentare și non-alimentare, distanța față de acestea</p> <hr/> <p>Existența oportunităților de locuri de muncă</p> <p>Existența sau nu a mijloacelor de transport către oportunitățile de locuri de muncă</p>

Analiza propunerilor de proiecte prin intermediul principiului non-segregării

În procesul de evaluare a propunerilor de proiecte, elementele privind diferitele forme de segregare vor trebui luate în calcul. Astfel, așa cum se precizează de către Ministerul Fondurilor Europene în Anexa 4 - Considerente generale privind respectarea principiilor nonsegregării și desegregării⁶⁵ din anexa noul apel de proiecte Programul „ȘCOALĂ PENTRU TOȚI” (POCU, Obiective Specifice 6.2, 6.3, 6.4, 6.6), trebuie respectate principiile Comisiei Europene cuprindere la non-segregare și desegregare:

1. "Nonsegregarea – fondurile structurale și de investiții nu pot fi folosite pentru crearea de facilități/servicii noi, segregate, sau pentru dezvoltarea/întreținerea celor deja segregate. Investițiile în locuire sau educație nu pot duce la izolarea sau concentrarea grupurilor vulnerabile în anumite spații.
2. Desegregarea – fondurile structurale și de investiții pot fi folosite pentru eliminarea sau pentru diminuarea semnificativă a segregării. Activitățile ar trebui să fie de relocare a locuitorilor din zonele segregate în comunități nesegregate și mutarea copiilor din școlile/clasele segregate."

⁶⁵ Vezi detalii la <http://www.fonduri-ue.ro/apeluri/details/2/73/apeluri-pocu-4-6-6-2,6-3,6-4,6-6-program-%E2%80%9Dscoal%C4%83-pentru-to%C8%9Bi%E2%80%9D> (1.02.2017)

Aspecte cheie ce trebuie avute în vedere de către solicitanții de proiecte și evaluatorii care realizează analize ale comunităților marginalizate

---

Solicitanți Solicitantul va identifica dacă există sau nu segregare în respectiva comunitate, din mai multe perspective (locuire, educație, ocuparea forței de muncă, etc.)

Noile activități din proiect nu trebuie folosite pentru a crea noi facilități/servicii segregate sau pentru a le dezvolta/menține pe cele deja segregate.

În cazul în care există segregare, o parte a fondurilor structurale și de investiție vor fi folosite pentru a elimina sau reduce semnificativ segregarea.

Listă de verificare pentru solicitanți

Descriere	DA	NU
Există un plan pentru desegregare școlară sau urmează a se realiza un astfel de plan?		
Activitățile vizează reducerea sau eliminarea decalajelor privind existența și calitatea serviciilor educaționale?		
Activitățile vizează reducerea sau eliminarea distanței fizice dintre comunitatea marginalizată și restul comunității?		
Serviciile sociale existente și cele nou create prin proiect nu se adresează exclusiv persoanelor din grupurile vulnerabile		
Există activități derulate în comun de membrii grupurilor vulnerabile segregate și de cei ai comunității principale, cu scopul de a îmbunătăți relația dintre cele două comunități?		

Evaluatori Activitățile noi din cadrul proiectului nu trebuie folosite pentru a crea noi facilități/servicii segregate sau pentru a le dezvolta/menține pe cele deja segregate.

---

6. Identificarea etniei membrilor comunității și posibile domenii de intervenție specifică

Datele oficiale ale Recensămintelor Populației și al Locuințelor⁶⁶ din 2011 ne arată faptul că populația de etnie romă din România este într-un proces de creștere. Așa cum se poate observa din tabelul de mai jos, 3,2% din populația României se declară ca aparținând etniei rome, în creștere față de Recensământul din 2002, când acest procent era de 2,5%.

Diferitele cercetări sociologice din ultimii ani pun această creștere atât pe natalitatea mai ridicată în rândul etniei rome, cât și pe creșterea numărului de persoane care se auto-identifică drept romi în contextul oficial al procesului de recenzare a populației.

Tabel 4. Evoluția populației de etnie romă comparativ cu populația de etnie română și maghiară, conform datelor de Recensământ

Anul	Total populatie (mil.)	Romi	Romani (%)	Maghiari (%)	Romi (%)
1930	14.28	242.656	77.9	10.0	1.7
1956	17.48	104.216	85.7	9.1	0.6
1966	19.1	64.197	87.7	8.5	0.3
1977	21.55	227.398	88.1	7.9	1.1
1992	22.81	401.087	89.5	7.1	1.8
2002	21.68	535.14	89.5	6.6	2.5
2011	20.25	619.000	88.6	6.5	3.2

La Recensământul Populației și al Locuințelor din anul 2011⁶⁷, au fost colectate date cu privire la caracteristicile etno-culturale și în mod specific respondenții au fost întrebați "**Cărei etnii consideră persoana că îi aparține?**".

Variantele de lucru ale operatorului de recensământ pentru a identifica o persoană de etnie romă (codul 1200 – rom) au fost următoarele: 1201– rom, 1202 – băieș, 1203 – boldean, 1204 – caștal, 1205 – căldărar, 1206 – cărămidar, 1207 - cocalar, 1208 - gabor, 1209 – geambaș, 1210 – lăieș, 1211 - lăutar, 1212 - pletos, 1213 – rudar, 1214 – spoitor, 1215 – țigan, 1216 – țigan de mătase, 1217 – ursar, 1218 – vătraș, 1219 – zavrașiu.

Iată deci o diversitate de denumiri care au fost asociate la Recensământ etniei rome. Vorbind de diversitate, putem analiza fiecare dintre aceste grupuri sau neamuri de romi plecând de la caracteristicile lor tradiționale, utilizarea sau nu a limbii Romani sau a unui dialect al acesteia, etc. În contextul actual neamul tradițional nu pare să mai constituie un fapt foarte viu de conștiință pentru o mare parte a populației de romi⁶⁸ din România, de aceea cercetătorii s-au îndreptat către studiul diversității comunităților de romi.

Astfel, diversitatea comunităților poate fi analizată prin prisma unor elemente precum:

- Prezența caracteristicilor vieții tradiționale;
- Autoidentificarea ca aparținând etniei rome în context publice și private;
- Hetero-identificarea din parte altor populații cu care aceștia intră în contact;

⁶⁶ Recensământul Populației și al Locuințelor, vezi detalii la <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>

⁶⁷ Pentru mai multe detalii, vezi <http://www.recensamantromania.ro/instrumentar/>

⁶⁸ Burtea, V. (2002). Rromii în sincronia și diacronia populațiilor de contact. București: Lumina Lex, pag. 52

- Nivelul de utilizare al limbii romani.

În analiza populației de romi pot fi identificate cinci nivele etnice pentru romi⁶⁹:

- Romi care au toate caracteristicile tradiționale și care se autoidentifică în toate circumstanțele (oficiale, administrative și informale);
- Romi care arată toate caracteristicile etnice tradiționale și care sunt, de asemenea, identificați ca romi de către ceilalți care le văd stilul de viață, dar care nu se autoidentifică în circumstanțe oficiale-administrative;
- Romi "modernizați" care și-au schimbat stilul de viață în sensul modernizării și care nu mai prezintă indicii vizibile ale modului tradițional de viață, care se autoidentifică ei înșiși ca romi, atât în contexte formale, cât și informale și care sunt identificați de ceilalți ca romi în virtutea propriei identificări (activității romi, oameni de cultură, oameni de afaceri romi etc.);
- Romi "modernizați", care tind să nu se mai autoidentifice ca romi, sau o fac în mod fluctuant și pe care ceilalți îi pot sau nu identifica, ca romi;
- "Foști Romi", care s-au integrat în populația majoritară până la dispariția trăsăturilor distinctive, care au renunțat chiar pentru ei înșiși la autoidentificarea ca romi.

Pornind de la acest model, se poate face o identificare a posibilelor domenii de intervenție socială conform tabelului de mai jos. Apare evident din această clasificare faptul că romii modernizați (categoria D - care tind să nu se mai identifice ca romi) și romii integrați în populația majoritară (categoria E) nu mai pot fi cu adevărat considerați ca membri ai comunității romilor, problemele specifice comunităților de romi nemaifiindu-le neapărat familiare.

Există un acord cvasi-general al liderilor politici, al cercetătorilor, al instituțiilor internaționale asupra realității unui număr mai mare de persoane de etnie romă decât cel înregistrat oficial. Un studiu sociologic al Băncii Mondiale⁷⁰ estimează în varianta minimă 730.174 romi, iar în varianta maximă 968.275 romi. Alte estimări vorbesc de peste un milion de romi și ajung chiar până la peste două milioane de romi.

Problemele cu care se confruntă astăzi comunitățile de romi din România sunt înrădăcinate în discriminarea și excluderea socială istorică, în sistemul de viață tradițional și anumite valori ale comunității care nu corespund tendințelor și standardelor actuale ale societății. Studiile sociologice și datele statistice oficiale arată că romii sunt populația cu risc foarte ridicat de sărăcie și excluziune socială.

Ciclul vicios al sărăciei îi menține pe romi în situații de excludere socială, de la sistemul legal/democratic, la ocupare și asigurări sociale, până la sistemul familial și comunitar⁷¹. Consecințele sunt dintre cele mai diverse, de la neparticiparea la procesul alegerilor, accesul dificil la servicii de sănătate și alte servicii sociale, neangajarea pe piața muncii în condiții legale, locuire în condiții dificile, acces dificil la educație, scăderea solidarității comunitare etc.

⁶⁹ Zamfir, C., Zamfir, E. (coord) (1993). *Țigani în ignorare și îngrijorare*. București: Alternative, pag. 57

⁷⁰ Sandu, D. (2005). *Comunitățile de romi din România. O hartă a sărăciei comunitare prin sondajul PROROMI*. București: Banca Mondială. Pag. 68-70

⁷¹ Zamfir, C., Preda, M. (2002). *Romii în Romania*. București: Expert. Pag. 283-301

Tabel 5. Posibile intervenții de intervenție specifică în comunitățile de romi, în funcție de caracteristicile acestora

Categorie Romi	Prezența caracteristicilor tradiționale	Auto-identificare ca rom	Hetero-identificare	Nevoia estimată de intervenție socială specifică	Posibile domenii de intervenție specifică
A. Au toate caracteristicile tradiționale Se autoidentifică în toate circumstanțele (oficiale, administrative și informale)	DA	DA în toate contextele	DA	Ridicată	Păstrarea culturii și a identității etnice Modernizarea meseriilor tradiționale Antreprenoriat Înțelegerea, acceptarea, aplicarea normelor curente ale societății Participarea la educație Acces la servicii sociale
B. Arată toate caracteristicile etnice tradiționale. Sunt identificați ca romi de către ceilalți care le văd stilul de viață. Nu se autoidentifică în circumstanțe oficiale-administrative	DA	DA, doar în context infomal	DA	Medie	Păstrarea culturii și a identității etnice Participarea la educație, a doua șansă Programe de formare profesională Programe active de angajare, antreprenoriat Acces la servicii sociale
C. "Modernizați", care nu mai prezintă indicii vizibile ale modului tradițional de viață. Se autoidentifică ei înșiși ca romi, atât în contexte formale, cât și informale. Sunt identificați de ceilalți ca romi în virtutea propriei identificări (activiștii romi, oameni de cultură, oameni de afaceri romi etc.)	NU	NU	DA/ NU	Medie	Păstrarea elementelor culturale și a identității etnice Continuarea măsurilor afirmative în educație Măsuri afirmative pentru angajarea în muncă, antreprenoriat
D. "Modernizați" care tind să nu se mai autoidentifice ca romi, sau o fac în mod fluctuant și pe care ceilalți îi pot sau nu să îi identifice ca romi	NU	NU	DA/ NU	Scăzută	Promovarea elementelor culturale și a identității etnice Programe active de angajare, antreprenoriat Acces la servicii sociale
E. "Foști Romi" care s-au integrat în populația majoritară până la dispariția trăsăturilor distinctive. Au renunțat la autoidentificarea ca romi.	NU	NU	NU	Scăzută	Nu este nevoie

Autoidentificare versus hetero-identificare

Date fiind conotațiile negative asociate etniei rome, autoidentificarea ca rom este o chestiune problematică, mulți dintre romi evitând posibilele etichetări și stigmatizarea asociată cuvântului rom.

În lucrarea "Vino mai aproape. Incluziunea și excluziunea romilor în societatea românească de azi"⁷², autorii, citând un studiu de referință în domeniu⁷³, arată cu privire la heteroidentificarea romilor intervievați că:

- "aproape toate persoanele care se autoidentifică drept romi sunt heteroidentificați drept romi;
- persoanele autoidentificate reprezintă o submulțime a persoanelor heteroidentificate: aproximativ 10% din respondenții din România care s-au autoidentificat drept ne-romi erau încă desemnați drept romi de către intervievați;
- caracteristicile externe ale individului afectează probabilitatea de a fi heteroidentificat drept rom: faptul de a locui într-o așezare (percepută drept) majoritar romă / țigănească, nivelul scăzut de educație (învățământ primar sau mai puțin), numărul de persoane din gospodărie și veniturile reduse cresc probabilitatea de a fi definit drept rom;
- faptul de a locui într-o zonă populată de romi crește această probabilitate de douăsprezece ori, lipsa de educație de aproximativ trei ori, iar sărăcia și aglomerarea – fiecare de aproximativ 1,5 ori."

Cercetările sociologice din ultimi 20 de ani au arătat o anumită evoluție a abordării. Dacă la început putem vorbi de preponderența unor cercetări în care heteroidentificarea era cea utilizată și considerată acceptabilă, ulterior cercetările au devenit mult mai sofisticate în metodologia de eșantionare.

Acest proces a avut loc și pe fondul creșterii prezenței cercetătorilor de etnie romă sau activiștilor care au adus în discuție colectarea datelor segregate etnic. Rezultatul pozitiv este că toate cercetările din ultimii ani au folosit cu preponderență un model de identificare a respondenților romi prin auto-identificare.

Există anumite variante de lucru în care este folosită inițial, în prima etapă a eșantionării, heteroidentificarea, urmând ca în etapa ce colectare a datelor pe teren să fie utilizate doar datele de la persoanele care se auto-identifică etnic ca romi. Pentru prima etapă se folosesc diferite metode, de la datele de recensământ până la colectarea datelor de la structurile administrației publice locale, experții locali pentru romi, mediatori sanitari, mediatori școlari, birourile județene pentru romi etc. O altă practică întâlnită este cea a construirii unor eșantioane (nerepresentative la nivel național spre exemplu) de populație ne-romă, care pot oferi date comparative interesante cu privire la diferențele dintre romi și ne-romi la nivelul comunităților locale în care aceștia trăiesc împreună.

În demersurile de cercetare sociologică vom regăsi diferite tipuri de întrebări care conduc la date privind etnia romă:

Întrebări	Observații
Apartineți etniei rome?	Răspunsul poate fi afirmativ sau negativ sau non-răspuns
Cărui grup etnic aparțineți?	Se oferă o listă a grupurilor etnice sau se așteaptă o auto-identificare etnica a respondentului

⁷² Fleck, Gabor și Rughiniș, Cosima (Ed.) (2008). *Vino mai aproape. Incluziunea și excluziunea romilor în societatea românească de azi*. București: Human Dynamics. Pag. 8-10.

⁷³ Ahmed, Patricia, Feliciano, Cynthia și Jean Emigh, Rebecca (2001). *Ethnic Classification in Eastern Europe*. Disponibil pe 13 martie 2004 pe site-ul Centrului pentru Analize Sociale Comparate: <http://www.sscnet.ucla.edu/soc/groups/ccsa/past.htm>

Cărei etnii considerați că îi aparțineți, în primul rând? Dar în al doilea rând?	Indică afilierea etnică primară dar și cea secundară. O astfel de întrebare contribuie la reducerea stigmei sau stereotipurilor negative și încurajează asupra etnică
Cărui neam de romi considerați că aparțineți?	Se oferă o listă a neamurilor de romi sau se așteaptă o auto-identificare etnică din punct de vedere al neamului de romi din partea respondentului
Dacă vă gândiți la cei care trăiesc în zona în care locuiți dvs. cam cât la sută dintre aceștia sunt romi?	O estimare a procentului de populație romă din zona de interes
Dacă vă gândiți la cei care trăiesc în aceeași localitate cu dvs. cam cât la sută dintre aceștia sunt romi?	O estimare a procentului de populație romă la nivelul întregii localități
Dacă vă gândiți acum la toți oamenii care trăiesc în România, cam cât la sută dintre aceștia credeți că sunt romi?	O estimare a procentului de populație de etnie romă la nivelul întregii țări
Dacă un tânăr are tatăl rom și mama româncă, ce este tânărul?	Aprecierea asupra etniei în funcție de etnia diferită a celor doi părinți, din care unul de etnie romă

Calcularea numărului/procentului de romi conform cerințelor din Ghidul Solicitantului pentru obiectivele specifice 4.1. și 4.2.

Așa cum indică documentele de program ale MFE⁷⁴, în demersul de realizare a studiilor de comunitate, a analizelor preliminare de comunitate, se pot folosi surse diferite de date. Este foarte important să menționăm faptul că datele prezentate în aceste studii de comunitate sunt cele care vor fi utilizate pentru fundamentarea intervenției, astfel încât pornind de la problemele identificate să poată fi reprezentate soluțiile cele mai bune de îmbunătățire a situației comunității sau comunităților.

Procentul de persoane de etnie romă poate să difere în funcție de sursa datelor, astfel că datele de recensământ nu sunt suficiente. La nivel local pot să existe date statistice rezultate din cercetări științifice anterioare sau date colectate de structuri ale administrației publice sau ale altor structuri și instituții publice - *Institutul Național de Statistică/ Direcțiile Județene de Statistică, Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului, Direcțiile de Sănătate Publică, Serviciile Publice de Asistență Socială, Poliția Locală* etc.

În **Anexa B: Fișa sintetică minimală a comunității**, regăsim următoarele:

⁷⁴ Fostul Minister al Fondurilor Europene, până în ianuarie 2017.

2. POPULAȚIE	Total populație conform recensământului	NEROMI			ROMI			TOTAL NEROMI+ ROMI		
		adultți	copii	Total neromi	adultți	copii	Total romi	adultți	copii	Total neromi+ romi
	Total populație conform evaluării primăriei	NEROMI			ROMI			TOTAL NEROMI+ ROMI		
		adultți	copii	NEROMI	adultți	copii	ROMI	adultți	copii	Total neromi+ romi
	Total populație conform leaderi romi	NEROMI			ROMI			TOTAL NEROMI+ ROMI		
		adultți	copii	NEROMI	adultți	copii	ROMI	adultți	copii	Total neromi+ romi

Se observă că sunt indicate trei surse de date, respectiv:

1. Recensământ:

- Total populație de romi și ne-romi, conform Recensământului din anul 2011, cu date suplimentare cu privire la numărul de adulți și de copii;
- Utilizând site-ul <http://www.recensamantromania.ro/noutati/volumul-ii-populatia-stabila-rezidenta-structura-etnica-si-confesionala/> se vor putea identifica destul de ușor datele generale de Recensământ pe diferite localități; datele care pot fi astfel obținute merg către alte detalii cu privire la statutul ocupațional, nivel de educație, utilizarea limbii materne, religie, etc.;

2. **Primărie:** datele prezentate de Primărie pot fi total diferite în ceea ce privește proporția populației romi, evaluările acestei structuri însă putând fi extrem de relevante, mai ales în contextul procesului de migrație; la acest nivel, datele sunt cel mai adesea oferite de expertul local pe problemele romilor, mediatorul sanitar sau mediatorul școlar, acolo unde aceștia există, sau de la Serviciile Publice de Asistență Socială sau cel de protecție a drepturilor copilului, Poliție, etc.;

3. **Lideri romi:** Lideri romi sunt cetățeni români de etnie romă care au reședința în localitate/zona de intervenție și exercită o formă de autoritate asupra populației rezidente în localitate și îi reprezintă formal sau informal în raport cu alți actori sociale. În anumite localități vom putea identifica și consilieri locali romi aleși, reprezentanți ai partidei Romilor sau a altor organizații politice sau neguvernamentale a romilor.

Pe de altă parte, putem vorbi de datele obținute din studiul de referință prin activități de cercetare pe teren, caz în care activitățile de cercetare sunt realizate de aplicant, pe baza unor chestionare sau altor metode de colectare a datelor.

În funcție de dimensiunea comunităților țintă, cercetarea de teren poate să aibă în vedere întreaga populație sau un eșantion al acesteia. Datele ordin cantitativ pot fi suplimentate cu alte date obținute prin metode calitative.

Încercând o ierarhizare a surselor de date, putem vorbi de:

	Sursă date	Auto/hetero identificare	Observații
1	Institutul Național de Statistică/ Direcțiile Județene de Statistică	Auto-identificare	Singura sursa de date oficiale
2	Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului	Hetero-identificare	Date parțiale în general, rezultat al demersurilor profesionale din aria de responsabilitate

3	Direcțiile de Sănătate Publică	Hetero-identificare	Date parțiale în general, rezultat al demersurilor profesionale din aria de responsabilitate
4	Serviciile Publice de Asistență Socială	Hetero-identificare	Date parțiale în general, rezultat al demersurilor profesionale din aria de responsabilitate
5	Poliția	Hetero-identificare	Date parțiale în general, rezultat al demersurilor profesionale din aria de responsabilitate
6	Primărie	Hetero-identificare	Date parțiale, relevante, dar neoficiale, instituția neavând atribuții oficiale de colectare de date
7	Lideri Romi	Auto-identificare și Hetero-identificare	Date informale
8	Cercetări	Auto-identificare și Hetero-identificare	Date de cercetare
9	Studiu de referință	Auto-identificare și Hetero-identificare	Date de cercetare

Este util ca aplicantul să folosească estimări ale ponderii de romi din comunitate din surse diferite - recensământ INS, estimări ale liderilor din comunitatea romă și estimări ale primăriei. Principiul de alegere a procentului folosit efectiv pentru încadrarea comunității este legat de două criterii. Este indicat a) să fie reținut procentul care are cea mai elaborată fundamentare metodologică, științifică, explicită și care b) implică în mai mare măsură autoidentificarea și nu hetero-identificarea etnică. Estimările de tip convingere sau credință ("eu știu", "noi știm sau credem" că sunt atâția romi) trimit mai mult la fundamente subiective de evaluare.

Aspecte cheie ce trebuie avute în vedere de către solicitanții de proiecte și evaluatorii care realizează analize ale comunităților marginalizate

Solicitanți și evaluatori Solicitantul va calcula, atât cât se poate, procentul de populație romă din comunitate, folosind mai multe surse: recensământul INS, liderii comunităților romi, autoritățile locale, noi anchete/recensăminte. În final, principiul folosit pentru alegerea uneia din sursele de date este acela ca procentul (i) să se bazeze pe un suport metodologic cât mai extins și (ii) să implice, cât de mult se poate, auto-identificare și nu hetero-identificare din perspectiva etniei.

Evaluatori A se vedea secțiunea „Calcularea numărului/procentului de cetățeni romi, conform cerinței din Ghidul solicitantului pentru obiectivele specifice 4.1 și 4.2”

7. Evaluarea de impact și sustenabilitatea proiectelor

Evaluarea de impact urmărește schimbările din nivelul de bunăstare al indivizilor, gospodăriilor, comunităților sau companiilor, care pot fi atribuite unui anumit proiect, program sau unei politici. Întrebarea principală a evaluării de impact este ce s-ar fi întâmplat cu cei care primesc intervenția dacă nu ar fi beneficiat de acest program. Evaluarea de impact are ca scop oferirea de feedback, pentru a ajuta la îmbunătățirea elaborării programelor și politicilor. Pe lângă faptul că permit un nivel mai ridicat de răspundere, evaluările de impact reprezintă un instrument pentru învățarea dinamică, permițându-le decidenților să îmbunătățească programele în derulare și, în final, să aloce mai bine fondurile la nivelul programelor.

Multe instituții și mulți manageri de proiect sunt reticenți în realizarea evaluărilor de impact, deoarece acestea sunt văzute ca fiind scumpe, necesită timp, sunt complexe din punct de vedere tehnic, li deoarece constatările pot fi delicate din punct de vedere politic, mai ales dacă sunt negative. Multe evaluări au fost criticate și pentru că rezultatele au venit prea târziu, nu au răspuns la întrebările importante sau pentru că nu fuseseră realizate cu suficientă rigurozitate. O altă constrângere este, de multe ori, reprezentată de cantitatea limitată a datelor disponibile și de calitatea acestora. Însă, cu o planificare corespunzătoare, din timp, cu sprijinul decidenților și cu o investiție relativ mică raportat la costul total al proiectului, o evaluare riguroasă poate fi extrem de pertinentă pentru a evalua caracterul adecvat și eficacitatea unui program.

Informațiile generate de evaluările de impact sunt folosite la luarea unor decizii privind extinderea, modificarea sau eliminarea unei anumite politici sau a unui program, și pot fi folosite la prioritizarea acțiunilor. În plus, evaluările de impact contribuie la îmbunătățirea eficacității politicilor și a programelor.

Evaluările de impact necesită o cantitate semnificativă de informații, timp și resurse. Prin urmare, acele intervenții care vor fi evaluate trebuie selectate cu atenție. Un set de patru întrebări cheie poate ghida decizia despre când să se realizeze o evaluare de impact: (i) Politică sau programul sunt considerate ca având o relevanță strategică pentru reducerea sărăciei?; (ii) Intervenția testează o abordare inovatoare pentru reducerea sărăciei?; (iii) Există suficiente dovezi că acest tip de intervenții funcționează bine în mai multe contexte diferite?; (iv) Când ar trebui să ne așteptăm la rezultate?

Ca o componentă a procesului de monitorizare și evaluare, evaluările de impact reprezintă un instrument esențial pentru a testa validitatea anumitor abordări alese pentru dezvoltare și eliminarea sărăciei. Evaluările de impact îi ajută pe cei implicați într-un proiect să stabilească dacă există sau nu o legătură de cauzalitate între o intervenție și acele rezultate importante pentru decidenți. Analiza contrafactuală folosită în evaluările de impact este un instrument critic pentru a evalua eficacitatea intervențiilor de dezvoltare. Oferind feedback critic despre ce funcționează și ce nu funcționează, evaluările de impact pot ajuta la solidificarea unei structuri a proiectului bazate pe rezultate.

Pentru a măsura impactul unei intervenții este necesară o strategie de evaluare clară, bine proiectată. Integrarea unei evaluări de impact într-un program de dezvoltare necesită un plan de monitorizare și evaluare bine structurat. Fiecare evaluare de impact are nevoie de un plan metodologic specific, multe dintre acestea fiind descrise pe acest site. În urma discuțiilor dintre managerii de proiect, oficialii din administrație și cercetători este aleasă metodologia corespunzătoare, care va fi apoi integrată în procesul de monitorizare și de evaluare.

Evaluările de impact se integrează în lanțul procesului de monitorizare și evaluare în mai multe moduri:

- Ajută la evaluarea legăturii cauzale dintre o intervenție și un rezultat de interes;
- Evaluările de impact oferă informații inițiale privind eficacitatea unei intervenții, care poate fi apoi comparată cu alte intervenții similare; prin acest proces, evaluările de impact ajută la stabilirea unor comparații credibile cost/eficacitate;

- Evaluările de impact pot ajuta la crearea unei baze de informații despre ce funcționează pentru dezvoltare. În contextul unei cereri din ce în ce mai mari de dovezi privind eficacitatea asistențelor, evaluările riguroase oferă o metodă prin care pot fi evidențiate succesele din dezvoltare.

7.1. Sustenabilitatea proiectelor, context și miză

Adesea, în implementarea unui proiect, echipa de management pune cu prioritate și chiar exclusiv accentul asupra procesului de implementare, realizării activităților în acord cu obiectivele proiectului, îndeplinirii indicatorilor de proiect și respectării ad-litteram a regulilor birocratice și legale. Rațiunile unei astfel de abordări sunt lesne de înțeles: consecințele nerespectării întocmai a regulilor formale asumate în proiect, odată cu acordarea finanțării, poate conduce la invalidarea unor cheltuieli, a unor sume angajate, ceea ce constituie risc de blocaj financiar și, implicit, de faliment organizațional. Cu alte cuvinte, este o problemă de sustenabilitate a organizației implementatoare și, evident, asta preocupă esențial managementul proiectului.

Însă, alături de *sustenabilitatea organizației*, există tema *sustenabilității intervenției* puse în act de proiect. Acest lucru are, pe fond, o miză mai mare decât orice altceva, pentru că sustenabilitatea este aspectul cheie care dă seama, până la urmă, de succesul proiectelor implementate. Proiectele finanțate prin instrumentele structurale au o limitare de principiu, cu implicații fundamentale: au de la bun început o durată de viață determinată, în medie undeva la maxim 3-5 ani.

Întrebarea cheie este ce se întâmplă cu activitățile organizate în proiect, după încheierea acestuia? Ce se întâmplă cu beneficiarii acestor proiecte? Ce se întâmplă cu alți potențiali beneficiari din generațiile care vor veni, care vor trăi în zona de intervenție a proiectului? Dar cu alți potențiali beneficiari (persoane vulnerabile) care trăiesc în alte zone unde nu s-a implementat un proiect care să le ofere sprijin? Poate contribui proiectul la bunăstarea acestor beneficiari, și după finalizarea lui?

A răspunde unor astfel de întrebări înseamnă, de fapt, a ne întreba asupra sustenabilității efectelor unui proiect derulat. Sustenabilitatea ar trebui, practic, să se refere la următoarele aspecte:

- Modalități de continuare a intervenției suport acordate pe parcursul derulării proiectului și după finalizarea acestuia, cu resurse autonome/independente de cele angajate prin intermediul proiectului;
- Gradul în care efectele sau impactul intervenției proiectului produc ele însele alte efecte dezirabile, de natură a contribui la obținerea unor rezultate pe termen lung, după finalizarea proiectului, în sprijinul beneficiarilor proiectului sau altor potențiali beneficiari;
- Modalități prin care intervenția pusă în act în proiect poate fi multiplicată, replicată la scară largă, prin identificarea resurselor necesare.

În acest sens este de așteptat ca fiecare proiect să țină cont, să prevadă mecanisme sau o strategie de continuare ("exit strategy") a intervențiilor puse în act în proiect și după încheierea acestora, eventual multiplicarea sau replicarea acestora la scară mai largă.

În cadrul unui material elaborat sub egida Băncii Mondiale și Comisiei Europene au fost evidențiate elemente posibile ale unui instrument de diagnoză a sustenabilității unui proiect⁷⁵. Instrumentul cuprinde întrebări cheie care pot orienta evaluarea sustenabilității unui proiect către anumite aspecte, tipuri de riscuri potențiale asociate, modalități de diminuare a riscurilor, exemple de bună practică. Recomandăm această sursă bibliografică ca un mijloc excelent de analiză a sustenabilității efectelor unui proiect.

⁷⁵ "Handbook for improving the living conditions of Roma".(2014) World Bank & European Commission. p. 136-143.

Ghidul pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale Romilor indică următoarele tipuri de risc ale sustenabilității unui proiect:

- Lipsa conștientizării, în rândul persoanelor din grupul țintă și a altor categorii de persoane din afara acestuia (de ex. populația ne-romă), a implementării proiectului și caracteristicilor de intervenție ale acestuia;
- Capacitate redusă a populației țintă de a plăti serviciile furnizate în proiect;
- Capacitate organizațională inadecvată și lipsa participării membrilor comunității, ai grupului vizat;
- Costuri de oportunitate și tranzacționare ridicate (dificultăți în a accesa serviciile propuse de proiect, lipsa de timp sau slabă adaptare a activităților proiectului la programul cotidian/sezonier al potențialilor beneficiari, gradul de confort resimțit de populația țintă în accesarea serviciilor și facilităților oferite în proiect etc.)
- Lipsa documentelor civile (certificat naștere, carte de identitate, acte de proprietate) care blochează accesul la serviciile și facilitățile proiectului;
- Relații de neîncredere și resentimente în relațiile intragrupale (între romi și ne-romi, de exemplu), grad scăzut de acceptare a diversității.
- Sustenabilitatea efectelor unui proiect depinde în mod esențial de modul în care anumite riscuri precum cele menționate mai sus sunt gestionate.

Este important și să se urmărească efectul multiplicator al unui proiect, gradul în care practica de intervenție propusă de acesta poate fi preluată și replicată la scară largă, în cadrul politicilor publice, pe termen lung. Pentru acest lucru este însă necesară evaluarea impactului proiectului, identificarea bunelor practici și promovarea adecvată a acestora (prin campanii de advocacy etc.).

7.2. Evaluarea de impact

Evaluarea impactului proiectelor/programelor/intervențiilor este considerată, adesea, o activitate marginală în economia implementării unei intervenții. Se întâmplă astfel și pentru că, în multe ghiduri de finanțare, această activitate nu este eligibilă pentru a fi finanțată. Totuși importanța evaluării impactului unui proiect este covârșitoare, fapt evidențiat cu claritate și de robuste surse bibliografice⁷⁶.

Simplu spus, "evaluarea de impact arată schimbările la nivelul bunăstării indivizilor care pot fi atribuite unui proiect, program sau politici particulare"⁷⁷. În condițiile în care schimbările produse de proiect/program/politică sunt cele scontate, sunt pozitive, atunci acest fapt devine un argument pentru ca intervenția să fie replicată la scară largă, pentru un grup de beneficiari mult mai numeros, chiar să devină politică publică, asumată și dezvoltată de guvern, dedicată tuturor celor care au nevoie de astfel de sprijin. În cazul în care intervenția nu a avut rezultatele scontate, se învață cum nu trebuie abordat un anumit

---

⁷⁶ "Handbook for improving the living conditions of Roma". (2014). World Bank & European Commission. p. 76-83; Peter H. Rossi, Mark W. Lipsey, Howard E. Freeman. (2004). *Evaluation. A Systematic Approach*. SEVENTH EDITION. SAGE Publications; Gertler, Paul J., Sebastian Martinez, Patrick Premand, Laura B. Rawlings, and Christel M. J. Vermeersch. (2011). *Impact Evaluation in Practice*. World Bank, Washington, DC. https://siteresources.worldbank.org/EXTHDOFFICE/Resources/5485726-1295455628620/Impact_Evaluation_in_Practice.pdf (1.02.2017)

⁷⁷ Gertler, Paul J., Sebastian Martinez, Patrick Premand, Laura B. Rawlings, and Christel M. J. Vermeersch. (2011). *Impact Evaluation in Practice*. World Bank, Washington, DC. https://siteresources.worldbank.org/EXTHDOFFICE/Resources/5485726-1295455628620/Impact_Evaluation_in_Practice.pdf - p. 4

grup țintă, se caută un tip de intervenție alternativă, mai eficace și mai eficientă. Este evidentă, așadar, importanța evaluării impactului unei intervenții. Aceasta poate conduce la multiplicarea numărului beneficiarilor dintr-un anumit grup țintă, și implicit, la rezolvarea, la scară largă, a unor probleme sociale.

Mai trebuie să facem în acest punct o distincție foarte importantă. Evaluarea de impact diferă de alte tipuri de evaluări, familiare celor care au analizat sau au implementat proiecte, cum ar fi, de exemplu, *evaluarea descriptivă* sau *evaluarea normativă*⁷⁸. Evaluarea descriptivă arată situația de dinainte de începerea proiectului, pe parcursul și după finalizarea acestuia, reflectând procesul de implementare; evaluarea normativă compară rezultatele așteptate cu rezultatele obținute; în schimb, evaluarea de impact *"examinează relația de cauzalitate dintre intervenție și rezultatele măsurate. Cu alte cuvinte, evaluarea de impact intenționează să răspundă la următoarea întrebare: care este impactul (sau efectul de cauzalitate) unui proiect la nivelul rezultatului pe termen lung (outcome) care interesează?"*⁷⁹

Evaluarea de impact aduce un plus de cunoaștere, este un demers de cercetare, derulat în acord cu uzanțele științifice pentru a avea validitate. De aceea, acest proces implică utilizarea de argumente solide, bazate pe o metodologie bine pusă la punct (și documentată în literatura de specialitate). În plus, evident, un astfel de demers necesită expertiză elaborată și resurse destul de consistente – fapt care face ca de multe ori intervențiile derulate să nu fie însoțite de evaluarea impactului, pierzându-se o oportunitate de a identifica o "bună practică" sau, de ce nu, o "rea practică".

Evaluarea de impact nu se poate face, fără colectarea de date/informații din realitatea socială, din contextul unde are loc intervenția. Mai mult, colectarea acestor date trebuie realizată în acord cu o anumită metodologie.

Există cel puțin următoarele elemente esențiale care definesc metodologia de evaluare a impactului:

1. De la cine se colectează date?
2. Ce date se colectează?
3. Când se colectează datele, în ce moment?
4. Cum se colectează datele?

De la cine se colectează date?

Datele se colectează în primul rând de la beneficiarii proiectului, dar asta nu este suficient. Pentru adecvata realizare a evaluării de impact, este necesar ca datele să fie colectate și de la non-beneficiari ai intervenției, persoane care nu primesc niciun suport în proiect. În limbajul specific metodologiei de evaluare a impactului, grupul beneficiarilor reprezintă grupul experimental (adică acel grup constituit din persoanele care primesc o anumită intervenție), iar grupul non-beneficiarilor reprezintă grupul de control (utilizat pentru a compara/raporta dinamica grupului experimental). Persoanele care alcătuiesc grupul de control trebuie însă selectat după o procedură specifică, *aleatoare*. Evaluarea de impact răspunde la întrebarea: ce s-ar fi întâmplat cu grupul experimental dacă intervenția/proiectul nu ar fi avut loc? Acest răspuns se obține în fapt din comparația evoluției grupului în cadrul căruia are loc intervenția (grup experimental) cu evoluția unui grup de persoane care manifestă o evoluție naturală, care nu beneficiază de intervenție (grup de control). Însă, pentru ca rezultatele comparației să fie valide, este necesar ca persoanele din cele două grupuri (experimental și de control) să fie similare din punct de vedere al profilului socio-demografic.

---

⁷⁸ "Handbook for improving the living conditions of Roma". (2014) World Bank & European Commission. p. 82;

⁷⁹ Idem.

Ce date se colectează?

Pentru a putea realiza adecvat comparații între grupul experimental și cel de control este necesar a colecta, înainte de toate, *date socio-demografice* specifice care sunt relevante, în acord cu evidențe anterioare, rezultatelor intervenției (de ex., în cadrul unei intervenții din sfera educației, este necesar a colecta date precum nivelul educației parentale, riscul de sărăcie al familiei, capacitatea financiară a familiei de a susține adecvat procesul educațional, capitalul cultural al familiei etc.). O altă categorie de date extrem de importantă permite caracterizarea rezultatelor/efectelor la nivelul beneficiarilor. De exemplu, în cazul unei intervenții la nivelul unor elevi/studenti, se va măsura performanța școlară prin intermediul unui test aplicabil identic și în aceleași condiții atât grupului experimental, cât și celui de control. La nivelul unui program în domeniul sănătății, rezultatele măsurate pot fi starea de sănătate, frecvența anumitor comportamente sănătoase, incidența anumitor boli/deficiențe (precum obezitatea etc.). Se pot colecta și alte date, precum opinii ale beneficiarilor, familiei acestora privind anumite aspecte cheie, relevante.

Există în literatura de specialitate mai multe categorii de indicatori consacrați, testați, validați, care pot fi utilizați cu încredere pentru a descrie starea de la un moment dat a unui anumit grup. De exemplu, un manual publicat sub egida Băncii Mondiale și Comisiei Europene sugerează un set de indicatori care ar putea fi utilizați în caracterizarea situației romilor în dimensiuni cheie precum educația, ocupare, sănătate, locuire⁸⁰. De exemplu, la nivelul educației, un astfel de indicator indicat în sursa citată este "*% de copii Roma care au părăsit educația preșcolară, primară, gimnazială, profesională (vocațională) în zonele unde se implementează proiectul (ca urmare a intervențiilor proiectului)*". În Anexe, se poate găsi o listă orientativă de indicatori propuși pentru evaluarea activităților proiectului (*Anexa 15: Indicatori utili în evaluarea activităților proiectului*).

Când se colectează datele, în ce moment?

Pentru ca rezultatele evaluării de impact să fie valide, datele se colectează de la ambele grupuri (experimental și de control) atât înainte de începerea intervenției, cât și la finalizarea acesteia. Este oportun a se colecta date și într-un moment intermediar, mai ales când durata intervenției este mai lungă. Evoluția care face obiectul comparației între cele două grupuri amintite (experimental și de control) se referă la schimbările survenite de la momentul t_0 – înainte de începerea intervenției – până la momentul t_f – după ce intervenția s-a finalizat (eventual și la un moment t_i intermediar).

Cum se colectează datele?

Datele se colectează prin utilizarea de instrumente de cercetare cantitative, consacrate în științele socio-umane. Chestionarul este un astfel de instrument. Starea de fapt a cărei schimbare este urmărită prin rezultate se poate măsura prin teste standardizate (de cunoștințe, medicale etc.).

Mai trebuie precizat că analiza datelor colectate pentru evaluarea de impact a proiectului necesită expertiză și abilități statistice avansate, inclusiv utilizarea unor softuri de analiză statistică. Mai mult, pentru ca bunele practici identificate să fie multiplicabile, este necesar ca rezultatele evaluării de impact să fie promovate, publicate, supuse dezbaterii publice și atenției celor care creionează, respectiv decid adoptarea de politici publice.

---

⁸⁰ Idem, p. 76-83.

Aspecte cheie ce trebuie avute în vedere de către solicitanții de proiecte și evaluatorii care realizează analize ale comunităților marginalizate

---

Solicitanți Încă de la început evaluatorul se va gândi cu atenție nu doar la modul în care vor fi realizate activitățile în timpul implementării proiectului, ci și la sustenabilitatea acestora după închiderea proiectului. Exemple de întrebări de avut în vedere: ce se întâmplă cu activitățile prestate și cu infrastructura dezvoltată în cadrul proiectului, ce se întâmplă cu beneficiarii proiectului, ce se întâmplă cu alți potențiali beneficiari ai generațiilor viitoare?

Proiectul ar trebui să se concentreze nu doar pe realizarea unor activități, ci pe a avea un impact real asupra comunităților. Ideal ar fi ca solicitantul să aibă în vedere și măsurarea impactului asupra comunității pe perioada implementării proiectului.

Evaluatori Evaluatorii ar trebui să evalueze dacă solicitantul a justificat în mod realist sustenabilitatea proiectului după închidere.

Evaluatorii ar trebui să verifice dacă proiectul urmărește să aibă vreun impact asupra comunităților (că nu are doar rezultate imediate, ci că și schimbă rezultatele finale (outcome) ale comunităților, în domeniile relevante pentru proiect – ocuparea forței de muncă, educație, servicii sociale, etc.)

Referințe

- Anan, K., Karacsony, S., Anton, S., Balica, M., Botonogu, F., Catana, A., Dan, A., Danchev, P., Farcasanu, D., Ferre, C., Florescu, R., Grigoras, V., Ionita, S., Ivasiuc, A., Kits, B., Kullman, A., de Laat, J., Magheru, M., Mathema, A., Mihalache, C., Moarcas, M., Ofiteru, L., Rokx, C., Rostas, I., Stanculescu, M. S., Swinkels, R., Tan, L., Thapa, D., Weber, M. (2014) *Achieving Roma inclusion in Romania : what does it take? (Vol. 2). Raport final*. Banca Mondială, Washington D.C. Disponibil la adresa: <http://documents.worldbank.org/curated/en/2014/02/19362999/achieving-roma-inclusion-romania-take-vol-2-2-final-report>
- Babbie, E. (2010). *Practica cercetării sociale. Iași, Editura Polirom*.
- Banca Mondială (1992). Discussion Paper # 183: *Dezvoltarea Participativă și Banca Mondială*
- Banca Mondială (2013) *Zone Urbane Sărace și Comunități Dezavantajate: Evaluare Calitativă Al doilea raport intermediar*. Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Regional 2007-2013.
- Bădescu, G., Grigoraș, V., Rughiniș, C., Voicu, M., Voicu, O. (2007) *Barometrul Incluziunii Romilor*. Fundația pentru o Societate Deschisă, București. Disponibil la adresa: <http://www.edrc.ro/docs/docs/cercetari/Barometrul-incluziunii-romilor.pdf>
- Berescu, C., Celac, M., Ciobanu, O., Manolache, C. (2006) *Locuirea și sărăcia exterimă. Cazul romilor*, Ed. Universitară Ion Mincu, București.
- Berescu, C., Celac, M., Botonogu, F., Marin, V., Balteanu, A. (2007) *Metodologie de reabilitare a locuirii în zone afectate de degradare fizică și excluziune socială*, Raport MDRAP nepublicat.
- Berescu, C. (2011) *Locuire și sărăcie – o privire interdisciplinară asupra spațiului locuirii sărace*, Teză de doctorat, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București.
- Botonogu, F. (coord) (2011) *Comunități ascunse - Ferentari*, Ed. Expert, București.
- Chelcea, L. (2001) „Grupuri marginale în zone centrale: gentrificare, drepturi de proprietate și acumulare primitivă postsocialistă în București”, în *Sociologie Românească*, serie nouă 3-4/ 2000.
- Chelcea, Septimiu. (2001). *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*. București: Editura Economică.
- Chircă, C., Teșliuc, E. (coord.) (1999) *De la sărăcie la dezvoltare rurală*, Banca Mondială și Institutul Național de Statistică, București.
- Constantinescu, M., Nițulescu, D., Băjenaru, C. (2005) „Zone precare de locuire în spațiul urban”, în *Calitatea Vieții*, XVI, nr. 1-2, pp. 65-85. Disponibil la adresa: <http://www.iccv.ro/oldiccv/romana/revista/rcalvit/pdf/cv2005.1-2.a04.pdf>.
- Daragiu, M., Daragiu, L.A. (2012) *Liderii romi și contribuția acestora în procesul de incluziune socială a comunităților. Studiu de caz în județul Bihor*, Fundația Ruhama, www.ruhama.ro.
- Duminică, G., Preda, M. (2003) *Accesul romilor pe piața muncii*. Ed. Cărții de Agribusiness, București. Disponibil la adresa: http://www.agentiaimpreuna.ro/files/publicatii/Accesul_romilor_pe_piata_muncii.pdf
- Fleck, G., Rughinis, C. (ed.) (2008) *Come Closer. Inclusion and Exclusion of Roma in Present Day*. Romanian Society. Human Dynamics. Disponibil la adresa:

https://www.academia.edu/285918/Come_Closer_Inclusion_and_Exclusion_of_Roma_In_Present_Day_Romanian_Society

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights, PNUD și Comisia Europeană (2012) *The situation of Roma in 11 EU Member States. Survey results at a glance*. Raport pregătit de FRA și PNUD pentru Comisia Europeană, în baza studiului regional privind romii realizat de PNUD/BM/EC în 2011. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Disponibil la adresa: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2099-FRA-2012-Roma-at-a-glance_EN.pdf

Gertler, Paul J., Sebastian Martinez, Patrick Premand, Laura B. Rawlings, and Christel M. J. Vermeersch. (2011). *Impact Evaluation in Practice*. World Bank, Washington, DC. https://siteresources.worldbank.org/EXTHDOFFICE/Resources/5485726-1295455628620/Impact_Evaluation_in_Practice.pdf (1.02.2017)

Giurcă, D. (coord.) (2012) *Incluziunea romilor din România: politici, instituții, experiențe*. Proiect "EU INCLUSIVE – transfer de date și experiențe privind integrarea pe piața muncii a romilor între România, Bulgaria, Italia și Spania" POSDRU/98/6.4/S/63841, implementat de Fundația Soros România. Disponibil la adresa: http://www.soros.ro/ro/program_articol.php?articol=400#

Groza, O. (coord.), Muntele, I., Țurcănașu, G., Rusu, A., Boamfă, I. (2016) *Atlas Teritorial al României. Instrument de analiză teritorială*. Disponibil la adresa: <http://www.mdrl.ro/documente/atlas/index.htm>.

"Handbook for improving the living conditions of Roma".(2014). World Bank & European Commission; <http://documents.worldbank.org/curated/en/426791468030548664/pdf/923950WP0P14390C00Handbook0complete.pdf> (1.02.2017)

ICCV – Institutul de Cercetare a Calității Vieții (2010) *Legal și egal pe piața muncii pentru comunitățile de romi. Diagnoza factorilor care influențează nivelul de ocupare la populația de romi din România*. Proiect "L@EGAL 2 – investiție europeană pentru viitorul romilor din România" POSDRU/70/6.2./S/30873. București: Fundația Soros România. Disponibil la adresa: <http://www.fundatia.ro/sites/default/files/Raport%20-%20Legal%20si%20egal.pdf>

Krueger, Richard A. & Casey, Mary Anne. (2015). *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research, 5th Edition*. Sage Publications Inc.

Peter H. Rossi, Mark W. Lipsey, Howard E. Freeman. (2004). *Evaluation. A Systematic Approach. SEVENTH EDITION*. SAGE Publications;

Pop, L. (coord.) (2004) *Harta sărăciei în România. Metodologia utilizată și prezentarea rezultatelor*, Raport Comisia Anti-Sărăcie și Promovarea Incluziunii Sociale (CASPI) realizat de Universitatea din București și Institutul Național de Statistică, București.

Preda, M. (coord.) (2009) *Riscuri și inechități sociale în România. Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice*. Ed. Polirom, Iași. Disponibil la adresa: http://www.presidency.ro/static/CPARSDR_raport_extins.pdf

Preoteasa, A. M., Cace, S., Duminică, G. (coord.) (2009) *Strategia națională de îmbunătățire a situației romilor: vocea comunităților*. Agenția de Dezvoltare Comunitară "Împreună", București. Disponibil la adresa: http://www.agentiaimpreuna.ro/files/publicatii/10-RAPORT_tipar-p-ro.pdf

Rughiniș, C. (2000) *Proiecte de dezvoltare în comunități de romi: Echilibrarea unei relații asimetrice*, in *Revista de cercetări sociale*, nr. 3-4, pp. 77-96.

Sandu, D. (1998) *Rural community poverty in Romania Targets for poverty alleviation by Romania Social Development Fund*, Raport Banca Mondială, București.

- Sandu, D. (2005) *Roma Social Mapping Targeting by a Community Poverty Survey*, Raport Banca Mondială, București. Disponibil la adresa: <http://sites.google.com/site/dumitrusandu/>
- Sandu, D., Voineagu, V., Panduru, F. (2009) *Dezvoltarea comunelor din România*. Disponibil la adresa: <https://sites.google.com/site/dumitrusandu/>
- Sandu, D. (2011) „Social Disparities in the Regional Development and Policies of Romania”, în *International Review of Social Research*, Volume 1/1, Februarie 2011, pp. 1-30. Disponibil la adresa: <http://sites.google.com/site/dumitrusandu/>
- Sandu, D. (1992). Statistică în științele sociale. *Probleme teoretice și aplicații pentru învățământul universitar*.
- Swinkels, R., Stanculescu M. (coord.) (2015). Atlasul zonelor urbane marginalizate din Romania.
- Stănculescu, M. S. (ed.) (1999) *Sărăcia în România 1995-1998*, Vol. I. *Coordonate, dimensiuni și factori*, UNDP Poverty Alleviation Project, București.
- Stănculescu, M. S., Berevoescu, I. (coord.) (2004) *Sărac lipit, caut altă viață! Fenomenul sărăciei extreme și al zonelor sărace în România 2001*, Ed. Nemira, București.
- Stănculescu, M. S. (2005) *K-Typologies of the rural and small urban communities in Romania*, Raport Banca Mondială, București.
- Stănculescu, M. S. (2010) „Incluziunea socială la nivel local în România”, în Toth, A., Dărășteanu, C., Tarnovschi, D. *Autoritățile locale față în față cu fondurile europene*, Fundația Soros România, pp. 48-66.
- Stănculescu, M. S. (coord.), Marin, M., Braniște, S. (2010) *Calitatea vieții și gradul de satisfacție privind locuirea în cartierul Cetate, municipiul Alba Iulia. Raport final*, financed by Asociația Intercomunitară de Dezvoltare Alba Iulia, proiect “Legături între regenerarea urbană, planificarea spațială – NODUS WG6”, Programul Operațional de Cooperare Teritorială URBACT. Disponibil la adresa: [www.albaiulia-aida.ro/nodus/NODUS%20WG6%20-%20Studiu%20Sociologic%20\(Raport%20Final%20](http://www.albaiulia-aida.ro/nodus/NODUS%20WG6%20-%20Studiu%20Sociologic%20(Raport%20Final%20)
- Stănculescu M.S., Marin, M. (2011) „Using triangulation in targeting social interventions for at-risk-children”, în *Review of Research and Social Intervention*, vol. 33/2011/iunie, pp. 131-140.
- Stănculescu M.S., Marin, M. (2012) *Helping the invisible children Evaluation Report*, Raport UNICEF. Disponibil la adresa: http://www.unicef.org/romania/Raport_HIC_engleza.pdf
- Stănculescu M.S., Teșliuc, E., Grigoraș, V., Pop, V. (coord.) (2016) *România: Copiii din sistemul de protecție a copilului*, Banca Mondială, București. Disponibil la adresa: http://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Copiii_din_sistemul_de_protectie_a_copilului.pdf
- Swinkels, R., Stănculescu, M.S., Anton, S., Koo, B., Man, T., Moldovan, C. (2014) *Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate în România*. Banca Mondială, București. Disponibil la adresa: http://backend.elard.eu/uploads/wb-project-in-ro/atlas_24april_en.pdf
- Tarnovschi, D. (coord.) (2012) *Situația romilor în România, 2011. Între incluziune socială și migrație*. Raport de țară în cadrul proiectului “EU INCLUSIVE – transfer de date și experiențe privind integrarea pe piața muncii a romilor între România, Bulgaria, Italia și Spania” POSDRU/98/6.4/S/63841, implementat de Fundația Soros România. Disponibil la adresa: <http://www.soros.ro/ro/publicatii.php#>
- Teșliuc, E., Grigoraș, V., Stănculescu, M.S. (coord.) (2015a) *Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din Romania*. Banca Mondială, București. Disponibil la adresa: <http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Minister/F6 Atlas Rural RO 23Mar2016.pdf>

Teșliuc, E., Grigoraș, V., Stănculescu, M.S. (coord.) (2015b). Studiu de fundamentare pentru Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020. Banca Mondială. București. Disponibil la adresa: http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/SF_BancaMondiala_RO_web.pdf

Treiman, D. J. (2014). *Quantitative data analysis: Doing social research to test ideas*: John Wiley & Sons.

Voicu, B., Voicu, M. (2004) *Knowledge Divide in Romania Series, Papers No.1-6*, Raport Banca Mondială, București.

Zamfir, E., Zamfir, C. (coord.) (1993) *Țiganii între ignorare și îngrijorare*. Ed. Alternative, București.

Zamfir, C., Preda, M. (coord.) (2002) *Romii în România*. Ed. Expert, București.

Anexe

Anexa 1: Repere completare "Anexa B: Fișă sintetică minimală a comunității"

Această secțiune se completează conform Ghidului Solicitantului pentru Obiectivele specific 4.1. și 4.2.

Aspecte generale

1. Fișa se completează pentru fiecare dintre comunitățile / zonele vizate, cu date privind *comunitatea / zona de intervenție* vizată de proiect. Acest lucru reiese chiar din denumirea fișei, este vizată *comunitatea*, nu *comuna*. Dacă datele aferente zonei de intervenție nu pot fi identificate folosind statisticile oficiale, date ale unor cercetări științifice sau obținute printr-o cercetare de teren proprie, se acceptă furnizarea unor date/estimări obținute de la UAT din care a fost decupată zona de intervenție. Datele furnizate de UAT au o anumită relevanță pentru descrierea zonei de intervenție încorporate ei, dar UAT nu are responsabilitatea de a colecta date și nici infrastructura sau cunoașterea specifică unui proces științific de colectare de date.
2. Sursa datelor:
  - a) **date oficiale.** Conform Ghidului Solicitantului pentru Obiectivele Specifice 4.1. și 4.2. pagina 11 sunt acceptate a fi utilizate datele administrative ale entităților relevante (*de exemplu:* Institutul Național de Statistică/ Direcțiile Județene de Statistică, Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului, Direcțiile de Sănătate Publică, Serviciile Publice de Asistență Socială, Poliția Locală etc.), enumerarea fiind doar exemplificatoare. UAT/Primăria nu se numără printre sursele enumerate explicit de date oficiale acceptate, dar putem admite că este o sursă relevantă și posibilă.
  - b) **date ale unor cercetări științifice.** Sintagma de "cercetarea științifică" nu este definită în ghid, dar presupune o metodă, un demers de cercetare în acord cu uzanțele unei discipline. Un studiu publicat, un articol publicat într-o revistă științifică, un raport al unei cercetări sunt astfel de exemple.
  - c) **date obținute din studiul de referință prin activități de cercetare pe teren.** Este vorba în acest caz de activități de cercetare realizate de aplicant, la inițiativa lui. Detaliile privind modalitatea de organizare a studiului de referință apar în prezentările făcute de experții în date cantitative.

"Datele utilizate în analiză trebuie să fie: date statistice rezultate din cercetări științifice sau date administrative ale entităților relevante (de exemplu: *Institutul Național de Statistică/ Direcțiile Județene de Statistică, Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului, Direcțiile de Sănătate Publică, Serviciile Publice de Asistență Socială, Poliția Locală* etc.) și/ sau date obținute din studiul de referință prin activități de cercetare pe teren." (p.11, Ghid solicitant condiții specifice)

Observație: în ghid nu se discută o prioritizare a datelor în funcție de sursă, deci solicitantul poate prezenta date din sursa care o consideră adecvată, chiar dacă are mai multe surse, cu valori diferite.

3. Completarea Anexei B este obligatorie conform precizărilor de la pagina 10 din Ghid. Nu se precizează explicit obligativitatea completării tuturor câmpurilor Anexei B. Conform precizărilor din ghid – vezi mai jos – Anexa B este completată dacă include o centralizare a elementelor minime cuantificabile pe baza cărora va fi dezvoltată analiza la nivel de comunitate.

Completarea **Anexei B: Fișă sintetică minimală a comunității** - care include o centralizare a elementelor minime cuantificabile pe baza cărora va fi dezvoltată analiza la nivel de comunitate.p.10

Completarea Anexei B

Datele demografice.

- Determinarea zonei de intervenție. În acest punct se va descrie zona de intervenție, prin menționarea străzilor și reperelor (de ex. lac, pod, cale ferată, drum național etc.) care o delimitează. Denumirile utilizate pot fi cele oficiale și / sau populare / utilizate de localnici (ex. ... *din deal*, ... *la moară*, etc.). Se atașează și harta localității în care se poate identifica zona de intervenție.
- Inventarul gospodăriilor cu numele străzii. Se precizează străzile, cu denumirea oficială, care compun zona de intervenție și numărul gospodăriilor care intră în componența zonei de intervenție. Nu se cere precizarea sursei datelor (nr. de gospodării) în acest context, dar se au în vedere prevederile din ghid (p.11).

1.	DATE DEMOGRAFICE	Determinați zona de intervenție (și atașați harta)	(descriere)		
		Inventarul gospodăriilor cu numele străzii	(descrierea gospodăriilor)		
			Numele străzii		Nr. gospodării

Populație.

- Total populație cf. Recensământ 2011, defalcat după apartenența etnică. De avut în vedere că în multe localități există un număr de persoane pentru care apartenența etnică este o informație care nu a putut fi obținută.
- Total populație conform evaluării Primăriei.
- Total populație conform leaderi romi. Leaderi romi sunt cetățeni români de etnie romă care rezidențiază în localitate/zona de intervenție și exercită o formă de autoritate asupra populației rezidente în localitate, îi reprezintă formal sau informal în raport cu alți stakeholderi.

2.	POPULAȚIE	Total populație conform recensământului	NEROMI			ROMI			TOTAL NEROMI+ ROMI		
			adultți	copii	Total neromi	adultți	copii	Total romi	adultți	copii	Total neromi+ romi
		Total populație conform evaluării primăriei	NEROMI			ROMI			TOTAL NEROMI+ ROMI		
			adultți	copii	NEROMI	adultți	copii	ROMI	adultți	copii	Total neromi+ romi
		Total populație conform leaderi romi	NEROMI			ROMI			TOTAL NEROMI+ ROMI		
			adultți	copii	NEROMI	adultți	copii	ROMI	adultți	copii	Total neromi+ romi

Observație: Datele prezentate se referă la zona de intervenție, nu la întreaga UAT (atunci când cele două diferă). Dacă totuși nu pot fi obținute date pentru zona de intervenție distinct, sunt utile și date la nivelul întregii UAT din care face parte zona de intervenție. Cel mai important lucru: datele nu se prezintă doar pentru a bifa o cerință a ghidului, ci pentru a fi utilizate în validarea și fundamentarea intervenției, pentru a arăta că nevoile și soluțiile alese s-au fundamentat pe date. Datele de recensământ pot să fie diferite de datele furnizate de primărie sau de liderii locali.

Educație. Sunt urmărite la acest capitol trei categorii de informații:

- Date privind populația și infrastructura școlară din zona de intervenție / localitate (nr. elevi, rata abandon școlar, nr. școli, nr. grădinițe). Ideal a se lua în considerare școala / școlile și grădinița / grădinițele care deservește cei mai mulți elevi / preșcolari din zona de intervenție / localitate. Se pot

adăuga și comentarii în această secțiune, pot fi menționate narativ anumite aspecte relevante. Ar fi un plus dacă se va menționa definiția abandonului școlar utilizată de beneficiar pentru precizarea ratei acestui fenomen. Dacă există mai multe școli / grădinițe care deservesc zona de intervenție, sunt utile eventuale comentarii asupra distanței de parcurs, a numărului de copii care frecventează fiecare dintre aceste unități, etc.

- b) Copii care nu urmează o formă de învățământ, deși au vârsta școlară. Având în vedere dinamica migrației, erorile de înregistrare și evidență a persoanelor etc., este posibil ca aceste date să fie mai puțin acurate. Pot fi utilizate și anumite estimări, justificate (pornind de exemplu de la dimensiunea cohortelor, luând în calcul anumite rate de migrație etc.)
- c) Distanța până la cel mai apropiat liceu în raport cu zona de intervenție. Chiar și în mediul urban anumite zone periferice pot avea o distanță considerabilă până la cel mai apropiat liceu. Este oportună și indicarea numelui liceului, profilului acestuia etc.

	Mediator școlar	Total elevi	Rata abandon școlar	Nr. școli	Nr. grădinițe															
3. EDUCAȚIE	Copii care nu urmează o formă de învățământ																			
	Distanța până la cel mai apropiat liceu																			

Ocupare.

- a. Date privind angajarea: rata neocupării, nr. angajați, rata șomajului. Conform INS (baza TEMPO), "Rata de ocupare a resurselor de muncă reprezintă raportul, exprimat procentual, dintre populația ocupată civilă și resursele de muncă". Pot fi prezentate fie date oficiale, per localitate, deținute de organizații publice (precum Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă), fie date rezultate din calculele proprii ale celor care elaborează proiectul.

$$\text{Rata de ocupare a resurselor de muncă} = \frac{\text{populația ocupată civilă}}{\text{resurse de muncă}} * 100$$

- b. Meșteșuguri tradiționale/profesii libere/agricultură. La acest capitol se descriu eventuale:
- meserii tradiționale practicate în zona de intervenție - acestea sunt asociate, de obicei, grupurilor / neamurilor tradiționale de romi – fierar, lăutar, cărămidar, lingurar, etc.
  - profesii libere. Conform unor definiții utilizate curent, profesiile libere sunt asociate "profesiilor medicale, de avocat, notar, auditor financiar, consultant fiscal, expert contabil, contabil autorizat, consultant de plasament în valori mobiliare, arhitect sau a altor profesii reglementate, desfășurate în mod independent, în condițiile legii."⁸¹ Aceste tipuri de profesii nu vor fi frecvente în comunitățile țintă, dar vor putea apărea în descrierea profesiei precum: cărăușie, colectare materiale reciclabile, construcții, etc.
  - agricultură - sau cei care își desfășoară activitatea în domeniul agriculturii, de ex. practicând agricultura de subzistență, activități sezoniere sau ziliere.

⁸¹ http://www.conta-conta.ro/legislatie/ghiduri_2014/ghid_profesii_libere_2014.pdf (14.09.2016), p. 3.

- c. Alte forme de resurse economice în zonă - vor fi identificate principalele investiții locale, unități productive, comerciale, resurse naturale, turism etc., care pot deveni potențiali angajatori pentru populația din zonă.

4. OCUPARE	Rata neocupării	Nr. angajați	Rata șomajului										
	Meșteșuguri tradiționale			Profesii libere			Agricultură						
	(descriere)			(descriere)			(descriere)						
	Există și alte forme de resurse economice în zonă		(descriere)										

Sănătate.

- a) Profilaxie. Se menționează în special infrastructura care poate contribui la profilaxie. Se poate descrie localizarea celui mai apropiat dispensar medical, a celui mai apropiat spital în raport cu zona de intervenție, eventuale cabinete de stat sau private de medicină, stomatologie etc., existența sau nu a unui asistent medical comunitar.
- b) Prevenție. Se menționează în special resursele umane specializate sau care pot contribui la prevenție, inclusiv dacă există centru comunitar integrat.

5. SĂNĂTATE	Profilaxie	Nr. unități medicale	Asistent medical comunitar										
	prevenție	Asistenți medicali comunitari și mediatori sanitari, asistent medical școlar și medic școlar		Centre comunitare integrate									

Acte.

- a) Documente stare civilă. Se utilizează date oficiale obținute de la UAT sau alte surse, ori estimări conform studiu referință privind ponderea/numărul persoanelor fără acte de stare civilă. Trebuie făcută diferența, acolo unde este cazul, între lipsa înregistrării nașterii și lipsa certificatului de naștere, acestea generând ulterior modalități diferite de abordare juridică (înregistrarea tardivă a nașterii).
- b) Persoane care dețin acte pentru spațiul unde locuiesc. Similar, se precizează un număr estimat al persoanelor care dețin acte pentru spațiul în care locuiesc.

6. ACTE	Documente stare civilă	Persoane fără certificat de naștere	Persoane fără acte de identitate										
	Persoane care dețin acte pentru spațiul unde locuiesc												

NB. Estimarea numărului persoanelor (caracteristicile relevante ale acestora) care nu au documente/acte este necesară pentru a justifica propunerea unor măsuri de intervenție în acest caz în cadrul proiectului. Date suplimentare privind diversele situații ale actelor de proprietate sau închiriere sunt necesare (ex. contract de vânzare-cumpărare la mână, construcții pe teren privat sau în proprietate publică, etc).

Locuire.

- a) Context de locuit. Se furnizează existența sau nu a furnizării de electricitate, apă, canalizare, gaz și gradul de conectare al gospodăriilor la acestea, respectiv date pentru caracterizarea condițiilor de locuit, densitatea de locuire, electricitate, acces la apă curentă, baie în interior, sistem de încălzire, dotări care facilitează activități educaționale (cameră de studiu de exemplu, birou pentru copil etc.) etc.. Se poate face referire și la statutul juridic la locuinței.
- b) Neamuri de romi. Se descriu neamurile de romi existente în zona de intervenție/localitate (căldărari, ursari, vătrași, rudari etc.) se precizează eventual dacă există și comunități de romi tradiționali, ce meserii/obiceiuri au etc. O resursă exemplificatoare poate fi găsită aici: <http://www.natgeo.ro/locuri-si-oameni/comunitati/9165-neamuri-tiganesti> (14.09.2016)

7.	LOCUIRE	Descrierea contextului de locuit (condiții de locuit, utilități, statutul juridic)	
		Neamuri de romi	(descriere)

Cultură.

- a) Ponderea romilor din zona de intervenție definiți de păstrarea obiceiurilor tradiționale și gradul de integrare / asimilare. Romii integrați păstrează încă elemente de ordin tradițional, obiceiuri, limbă Romani, și utilizează pentru supraviețuire meserii sau abilități provenind din meserii tradiționale, pe când romii asimilați au pierdut aceste elemente tradiționale și nu mai vorbesc limba Romani. Evident, în acest caz, aceste proporții nu pot fi decât estimative.
- b) Căsătorii timpurii. Se precizează dacă există (și câte) "căsătorii" timpurii (cupluri care nu au împlinit vârsta legală pentru căsătorie, dar trăiesc în comun ca un cuplu, într-o gospodărie), eventual dacă au rezultat și copii din astfel de legături. Este utilă și informația privind căsătoriile legale sau nu, cu implicații legale pentru familia extinsă.
- c) Se va preciza numărul persoanelor din zona de intervenție / localitate care vorbesc încă limba romani, în mod curent sau ocazional.

8.	CULTURĂ	Proporția în care se regăsesc	romii tradiționali	romii integrați	romii asimilați																
		Există căsătorii timpurii?																			
		Se vorbește limba romani?																			

Alte resurse locale. Se vor specifica alte resurse locale, utile/necesare asigurării unui standard decent de viață, derulării de activități economice sau culturale. Se va menționa, pentru fiecare categorie, dacă există și câte unități din fiecare categorie există în localitate.

- Cămin cultural – relevant mai degrabă pentru zonele rurale, respectiv pentru accesul la diferite evenimente culturale, de familie etc.
- Poștă – serviciile poștale curente disponibile la nivelul comunității
- Farmacie – funcționarea unor farmacii în zonă asigură accesul la produsele farmaceutice de bază, dar este și un semn al interesului economic al zonei
- Biserica – tipul de biserică, cultul religios aferent. Bisericile neoprotestante au reușit să atragă un număr din ce în ce mai mare de persoane de etnie romă, întărind sentimentul de comunitate

- Magazine – numărul și diversitatea acestora
- Spații de socializare – formale (parc, locuri de joacă pentru copii, amenajări cu mobilier urban) și zone de întâlnire informale
- Piață – de alimente sau de bunuri, piață de vechituri, etc

9.	ALTE RESURSE LOCALE	Cămin cultural	
		Poștă	
		Farmacie	
		Biserică	
		Magazine	
		Spații de socializare	
		Piață	

Tensiuni și dinamică socială

- Reclamații / sesizări ale cetățenilor. Se vor preciza, dacă există, astfel de reclamații / sesizări, eventual obiectul celor mai frecvente.
- Segregare teritorială - sunt furnizate explicații conform specificațiilor din anexă.
- Segregare școlară – sunt furnizate explicații conform specificațiilor din anexă.
- Surse de tensiune. Se precizează dacă au avut loc sau există un risc anticipat de tensiuni/conflicte intra/extra-comunitare (în interiorul comunității / localității, în raport cu alte comunități).
- Familii mixte. Se precizează numărul / ponderea căsătoriilor mixte din zona de intervenție / localitate, etniile implicate, eventual statutul legal al acestor căsătorii.

10.	TENSIUNI ȘI DINAMICĂ SOCIALĂ	Reclamații/sesizări ale cetățenilor la primărie în ultimii doi ani	
		Segregare teritorială	Se va ține cont de definiția și aspectele prezentate în anexă. Dacă există segregare teritorială se vor descrie cel puțin următoarele elemente: distanța față de cea mai apropiată localitate sau față de localitatea unde există servicii precum educație, sănătate, locuri de muncă; existența barierelor fizice sau simbolice; distanța socială – calitatea (cooperare, conflicte, indiferență, etc) și cantitatea (majoritatea interacțiunilor membrilor grupului segregat sunt realizat tot cu membrii grupului segregat sau cu membrii comunității dintre grupul segregat și comunitatea majoritară); gradul de concentrare (procentul) a romilor sau a grupului vulnerabil segregat în teritoriul vizat și procentul romilor în alte zone/cartiere ale unității administrativ-teritoriale.
		Segregare școlară	Se va ține cont de definiția și aspectele prezentate în anexă. Dacă există segregare școlară se vor descrie cel puțin următoarele elemente: procentul de romi sau procentul membrilor altui grup vulnerabil segregat în școală/clasă, procentul aceluiași grup segregat în comunitatea vizată și procentul aceluiași grup în alte școli/clase care deservește comunitatea respectivă; distanța până la școală, distanță exprimată în timpul pe care copilul îl petrece pentru deplasarea la școală (dus-întors). E încurajată și descrierea altor aspecte (calitatea educației, dotările școlii, etc), în funcție de specificul fiecărei comunități.
		Principalele surse de tensiune	Intra-comunitar Extra-comunitar
		Familii mixte (romi/ne-romi)	

Anexa 2: Calculare volum de eşantion in excel

Pentru a putea calcula eşantionul dați dublu click pe tabelul de mai jos pentru a deschide documentul excel.

Care este marimea populatiei din zona din care se extrage esantionul (N)	500
Eroarea limita (marja de eroare) vreti sa fie de 3%, 5% sau alt procent pana la 10%. Notati in celula C8 cifra dorita, fara semnul de %.	3
Calcul esantion pentru nivel de incredere de 95%	340
Calcul esantion pentru nivel de incredere de 99%	394
Mod de lucru:	
Inlocuiti in celulele marcate prin umbrire cifrele corespunzatoare situatiei pentru sondajul pe care il planificati. Cifrele actuale sunt exemplificative pentru o comunitate marginala de 500 persoane si o marja de eroare de 3%. Într-un astfel de caz, eşantionul necesar ar fi de 340 persoane pentru un nivel de incredere de 95% si de 394 pentru un nivel de incredere de 99%.	
<i>Pentru detalii de mod de calcul</i>	
http://www.academia.edu/20430059/Statistica in stiintele sociale. Probleme teoretice si aplicatii pentru invatamantul universitar 1992	

Anexa 3: Ghid pentru selecția de tip “drum aleator” în construirea eșantioanelor

Pași pentru selecția de tip “drum aleator”⁸²:

1. Punctul de pornire poate fi indicat inițial printr-o adresă din localitate (primăria, biserica, școala etc.) sau printr-o zonă din localitate. Este preferabil ca locația de pornire să nu fie o instituție centrală din localitate pentru că în acest fel se mărește probabilitatea de a selecta mai multe gospodării din zona centrală, indiferent de algoritmul de deplasare urmat ulterior. Restul instrucțiunilor se referă la situația în care punctul de pornire este dat de o anumită secție de votare din localitate⁸³, selectată aleator.
2. În cadrul secției de vot de unde trebuie ales subeșantionul se pornește de la cel mai mic număr identificabil de pe stradă al cărui nume este primul în ordinea alfabetică.
3. Deplasarea pe stradă se face pe aceeași parte pe care se află numărul identificabil cel mai mic, din 4 în 4 clădiri⁸⁴, în direcția numerelor mai mari, considerând fiecare scară de bloc drept clădire.
  - 3.1. Nu se numără clădirile care nu conțin nici o locuință. La terminarea străzii se continuă deplasarea pe prima stradă la stânga, în cadrul aceleiași secții.
  - 3.2. Dacă numărul identificabil cel mai mic pe stradă este 1, prima adresă va fi la numărul 1 iar cea de-a doua, după numărarea a patru clădiri de locuit pe aceeași parte a străzii și așa mai departe, exceptând clădirile care nu conțin nici o locuință.
4. Dacă selecția trebuie făcută pe o scară de bloc atunci se folosește tabelul cu numere întâmplătoare de mai jos.
  - 4.1. Operatorul observă de la scara blocului care este numărul minim și numărul maxim de la apartamentele de pe scară.
  - 4.2. Se alege coloana din tabel care are litera sau numărul indicat în tabel sau cea mai apropiată de ceea ce există în tabel. Pe coloana respectivă, în deplasare de sus în jos, se alege primul apartament care are un număr identic cu cel din coloana de referință. Dacă pe coloana respectivă nu este un astfel de număr atunci se alege apartamentul care are numărul cel mai apropiat de cel din tabel.
  - 4.3. Dacă, spre exemplu, scara este A sau unu (I) și pe scară sunt apartamente de la 1 la 20, se va alege apartamentul 6 pentru că acesta este primul număr din intervalul între 1 și 20 care apare în deplasarea vizuală pe coloana A: 117, 86, 54, 37, 77, 135, 49, 6.
  - 4.4. Dacă pe scară sunt apartamente de la 200 la 230, se alege apartamentul 190.
  - 4.5. Dacă trebuie selectat un apartament de la scara H iar pe scară sunt apartamente de la 150 la 170, se va alege apartamentul cu numărul 161, primul care apare pe coloana H, în deplasare de sus în jos, în intervalul 150-170.
  - 4.6. Dacă secția de votare este foarte mică și se impune alegerea a două apartamente de pe scara blocului, atunci se va folosi aceeași regulă: se alege coloana din tabel care are litera sau numărul indicat în tabel sau cea mai apropiată de ceea ce există în tabel. Pe coloana respectivă, în deplasare de sus în jos, se aleg primele două apartamente care au un număr identic cu cel din coloana de referință. Dacă, spre exemplu scara este G și apartamentele sunt între 80 și 100, vor fi alese apartamentele 89 și 98.

---

⁸² Sursa: Dumitru Sandu, 2008. Ghid pentru selecția de tip “drum aleator” în construirea eșantioanelor, <https://sites.google.com/site/dumitrusandu/Ghidpentruselectiadrumaleator2.pdf>

⁸³ Sau, similar cu secția de votare poate fi secția de recensământ sau o altă unitate teritorială standard, de dimensiuni reduse (de exemplu, o stradă din localitate).

⁸⁴ Pasul de selecție în deplasarea stradală este în funcție de resursele materiale și de timp pentru realizarea sondajului dar și de tipul de așezare. În principiu, un pas de selecție mai mare mărește diversitatea gospodăriilor selectate, dar reduce posibilitatea de controlare ulterioară a operatorului. În localitățile bine sistematizate, cu străzi și numere de case ușor de identificat, se poate merge cu un pas mai mare.

Tabel cu numere întâmplătoare pentru alegerea apartamentului pe scara de bloc:

Rând	Scara de bloc identificată prin litera sau cifra romană									
	A /I	B /II	C /III	D/IV	E /V	F /VI	G /VII	H /VIII	I/IX	J/X
1	117	157	56	135	85	187	2	197	2	100
2	86	52	127	194	121	130	117	101	65	105
3	54	34	37	174	93	68	89	98	86	63
4	37	104	21	112	177	98	126	133	57	13
5	77	63	143	197	91	52	23	63	22	177
6	135	186	59	122	20	47	32	64	1	184
7	49	150	176	113	6	35	173	74	124	90
8	6	47	197	19	59	6	197	180	16	149
9	138	17	153	180	95	126	8	161	191	117
10	147	140	87	185	48	125	31	49	49	105
11	93	23	68	13	102	55	32	137	64	175
12	29	14	24	199	57	80	187	150	144	39
13	101	148	89	175	40	179	60	198	123	147
14	54	143	59	90	20	171	98	102	93	106
15	27	12	162	27	14	73	177	168	30	190
16	197	56	64	183	176	2	197	29	58	112
17	11	106	155	36	153	43	135	134	159	186
18	85	120	69	161	61	110	50	195	46	193
19	190	17	197	114	82	182	9	69	15	170
20	190	140	91	196	157	43	90	77	153	67
21	177	146	130	183	106	189	137	183	35	36
22	107	53	51	54	22	35	146	167	7	189
23	185	153	142	11	194	4	79	166	118	161
24	70	170	142	56	192	123	36	103	27	28
25	66	36	131	99	134	30	78	177	8	18

5. Dacă la anumite adrese nu pot fi efectuate interviuri (nu mai locuiește nimeni, persoanele nu pot fi găsite acasă după trei reveniri, în două zile diferite, la ore diferite etc.) se continuă deplasarea cu pas din patru în patru.
  - 5.1. Dacă se ajunge la ultima adresă din secția de votare după procedeul anterior specificat și nu se completează numărul necesar de chestionare pe secția de votare se reia procedeul de la strada ultimă în ordinea alfabetică din secția de votare, de la numărul minim identificabil, cu același pas de patru clădiri.
  - 5.2. Sunt sărite la numărătoare clădirile fără locuințe și clădirile la care s-a ajuns în selecția anterioară.
6. Dacă la adresa la care trebuia să fie făcut interviul nu este nimeni acasă, după două vizite, se continuă selecția ca și cum la adresă ar fi răspuns o persoană. Deficitul de chestionare se acoperă conform regulii 5.
7. În cadrul gospodăriei se selectează persoana care își aniversează nașterea în cea mai apropiată zi de data interviului. Dacă aceasta nu este acasă, operatorul stabilește data revenirii și se întoarce la adresa de cel puțin trei ori, în două zile diferite, la ore diferite, până găsește subiectul.

8. Pe un tabel separat se înregistrează codul de chestionar (fiecare operator primește un interval de numere pentru a codifica chestionarele completate), adresa persoanei intervievate pentru control dar și adresa la care nu a putut fi operat interviul.

Sectie de votare nr. _____, Operator _____

Nr. Crit.	Stradă	Nr. locuință/ bloc-scară la care a fost sau trebuia completat chest.	Nr telefon, dacă s-a completat chestionar	Cod chestionar completat	Motiv necompletare, număr de vizite	Data și ora la care a fost făcută vizita

“(Sursa: Dumitru Sandu, 2008. Ghid pentru selecția de tip “drum aleator” în construirea eșantioanelor, <https://sites.google.com/site/dumitrusandu/Ghidpentruselectiadrumaleator2.pdf>)”

Anexa 4: Contextualizarea comunităților rurale marginalizate

Satul și comuna și microregiunea sunt principalele niveluri de contextualizare spațială a comunităților marginale din mediul rural. Datorită lipsei de date publice s-a instituit modelul negativ de a face analize de micro-unități teritoriale rurale numai sau, în principal, prin raportare la comune. Modelul din Atlasul zonelor rurale marginalizate, în care o întreagă secțiune este consacrată dezvoltării umane a satelor și legăturii dintre marginalizarea sectoarelor de recensământ și sărăcia-dezvoltarea satelor este unul de urmat.

Tabelele de mai jos susțin ideea că marginalizarea la nivel de sector de recensământ este puternic dependentă de caracteristici ale satului.

Satele fără CM sunt, predominant, sate centru de comună, cu pondere redusă de romi (sub 10%) și cu un indice al dezvoltării umane locale (IDUL) de nivel mediu sau peste media națională. Satele cu o singură comunitate marginalizată sunt, în principal, sărace sau mediu-inferior dezvoltate pe IDULsat.

Satele cu două comunități marginalizate sunt, în principal periferice în cadrul comunei, cu peste 10% romi, și cu nivel de dezvoltare mediu pe IDULsat.

Anexă Tabel 1: Sate cu comunități marginalizate funcție de localizare, pondere de romi și dezvoltarea umană

Tip de sat		Sate de peste 50 locuitori			Total sate	
		Fără comunități marginalizate	Cu o comunitate marginalizată	Cu 2+ comunități marginalizate	%	N
Poziția satului în comună	Periferic	83	10	7	100	2741
	Central	87	10	3	100	9133
Pondere romi în sat, 2011	Sub 10% romi	89	11	0	100	11315
	Peste 10% romi	59	3	38	100	1051
Indicele dezvoltării umane la nivel de sat (IDULsat), 2011	Sărac	61	34	5	100	1352
	Mediu-inferior dezvoltat	84	12	3	100	3958
	Mediu dezvoltat	86	7	8	100	2180
	Mediu-super dezvoltat	97	1	2	100	3192
	Dezvoltat	99	0	1	100	477
	Total sate	86	10	4	100	11159

Sursa date primare: INS. IDULsat - valori prezentate în secțiunea "Atlasul dezvoltării umane locale" în cadrul vol. E.Tesliuc, V.Grigoras, M. Stanculescu (coord.), Atlasul Zonelor Rurale și al Dezvoltării Umane Locale din România. The World Bank, România. Calcule pentru IDULsat - D.Sandru

Comunitățile marginalizate rurale au, conform rezultatelor de analiză din tabelul 2, o probabilitate semnificativ mai mare de localizare în satele:

- Mari, sub aspect demografic
- Periferice în cadrul comunei
- Depărtate de orașe
- Depărtate de drumuri europene
- Cu pondere mare de romi în populație.
- Localizate ca regiune de dezvoltare mai ales în: NORD-EST, SUD-EST, CENTRU
- Localizate mai ales la margine de județ, indiferent de regiune.

Nivelul de dezvoltare a satului (IDUL) determină, hotărâtor, probabilitatea de a avea, pe teritoriul său, comunități marginalizate (CM): o treime din satele cu CM sunt sărace și 40% dintre satele cu CM se află în sate mediu-inferior dezvoltate.

Anexă Tabel 2: Predictorii ai prezenței unei comunități marginalizate la nivel de sat

Predictori ai satelor care aveau comunități marginalizate în 2011	Modelul 1		Modelul 2	
	B	Sig.	B	Sig.
populația satului (ln)	.322	.000	1.171	.000
sat periferic*	.175	.041	.102	.288
sat apropiat de drum european*	-.557	.000	.024	.822
distanța până la cel mai apropiat oraș de peste 30 mii loc. (ln)	.354	.000	-.090	.173
ponderea de romi în sat	.090	.000	.632	.000
regiunea SE*	1.139	.000	.712	.000
regiunea NE*	1.834	.000	1.112	.000
regiunea Centru*	.508	.000	1.767	.000
regiunea NV	-.068	.620	.782	.000
regiunea Vest	-.815	.000	.810	.000
regiunea București-Ilfov	-1.767	.014	.279	.677
regiunea Sud-Vest	.214	.117	.135	.367
sat la margine de județ	.144	.026	.043	.544
indice dezvoltare umană - sat			-.150	.000
Constanta	-6.266	.000	-3.765	.000
% predicție corectă	87.0		89	
R2 Nagelkerke	0.235		.438	
N	10684		10684	

Sursa date primare: INS. IDULsat - valori prezentate în secțiunea "Atlasul dezvoltării umane locale" în cadrul vol. E.Tesliuc, V.Grigoras, M. Stanculescu (coord.), Atlasul Zonelor Rurale și al Dezvoltării Umane Locale din România. The World Bank, România. Calcule pentru IDULsat - D.Sandu

Anexa 5: Indicatori pentru justificarea activităților eligibile

Indicatori pentru intervenții în domeniul educației

„Activitatea 1. Sprijin pentru creșterea accesului și participării la educație: educația timpurie (de nivel ante-preșcolar și preșcolar), învățământ primar și secundar, inclusiv a doua șansă și reducerea părăsirii timpurii a școlii) prin acordarea unor pachete integrate (pachetele integrate ar putea include de exemplu. *costuri de transport și masă pentru copiii din grupul țintă, materiale educaționale, accesul la servicii medicale și sociale, măsuri de prevenire și diminuare a părăsirii timpurii a școlii prin servicii educaționale specifice nevoilor persoanelor din grupul țintă, măsuri de acompaniere (de exemplu. îmbrăcăminte și încălțăminte, stimulente condiționate de prezență), adaptate nevoilor și specificului comunității etc.)*

În vederea sprijinirii și stimulării creșterii calității actului educațional în școlile care deservește copiii din comunitățile vizate de proiect, pot fi acordate pachete integrate pentru profesorii ce predau la școli din zone defavorizate, pe baza performanței acestora în ceea ce privește atragerea copiilor din grupul țintă către sistemul de învățământ (de exemplu: pentru creșterea prezenței zilnice și a participării școlare, îmbunătățirea performanțelor școlare, organizarea de activități extra-curriculare stimulative pentru copiii din grupul țintă, educația părinților etc.).”(Ghidul Solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.)

1.1. Sprijin pentru creșterea accesului și a participării la educația timpurie – învățământ ante-preșcolar

„Sub-activitatea 1.1. Sprijin pentru creșterea accesului și participării la educația timpurie - învățământ ante-preșcolar în cadrul căreia pot fi finanțate atât acțiuni care vizează creșterea accesului și participării la educația ante-preșcolară, inclusiv prin asigurarea/ dezvoltarea de servicii locale și utilizarea de materiale de învățare pentru copiii din învățământul ante-preșcolar, în special pentru copiii aparținând minorității romă și pentru copiii cu dizabilități, furnizarea de servicii de informare și consiliere a părinților, programe de educație parentală, inclusiv măsuri de acompaniere și de asigurare de sprijin financiar etc.”(Ghidul Solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.)

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% copiilor 0-2 ani care nu sunt înscriși la creșă	Numărul de copii 0-2 ani care nu sunt înscriși la creșă / Numărul total de copii 0-2 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D12
% copiilor 0-2 ani care nu merg la creșă zilnic	Numărul de copii 0-2 ani care nu merg la creșă zilnic/ Numărul total de copii 0-2 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D13
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 0-2 ani nu sunt înscriși la creșă	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu este înscriș la creșă / Numărul de copii 0-2 ani care nu sunt înscriși la creșă	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 0-2 ani nu merg zilnic la creșă	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu merge zilnic la creșă / Numărul de copii 0-2 ani care nu merg zilnic la creșă	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% copiilor (0-2 ani) care suferă de o dizabilitate,	Numărul copiilor (0-2 ani) care suferă de o	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie

boală cronică sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice	dizabilitate, boală cronică sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice / Numărul de copii (0-2 ani)		/ D3 și D7
% părinților care au copii (0-2 ani) care în prezent nu sunt înscriși la creșă	Numărul părinților care au copii (0-2 ani) care în prezent nu sunt înscriși la creșă / Numărul total de părinți cu copii (0-2 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12
% părinților care au copii (0-2 ani) care în prezent nu merg la creșă	Numărul părinților care au copii (0-2 ani) care în prezent nu merg la creșă / Numărul total de părinți cu copii (0-2 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D13

1.2. Sprijin pentru creșterea accesului și participării la educația timpurie - învățământ preșcolar

“Sub-activitatea 1.2. Sprijin pentru creșterea accesului și participării la educația timpurie - învățământ preșcolar, în cadrul căreia pot fi finanțate acțiuni care vizează creșterea accesului și participării la educația preșcolară, inclusiv prin asigurarea/ dezvoltarea și utilizarea de servicii locale și materiale de învățare pentru copiii din învățământul preșcolar, în special pentru copiii aparținând minorității roma și copiii cu dizabilități, furnizarea de servicii de informare și consiliere a părinților, programe de educație parentală, inclusiv măsuri de acompaniere și de asigurare de sprijin financiar etc.” (Ghidul solicitantului [pentru obiectivele 4.1. și 4.2.](#)).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% copiilor 3-6 ani care nu sunt înscriși la grădiniță	Numărul de copii 3-6 ani care nu sunt înscriși la grădiniță / Numărul total de copii 3-6 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D12
% copiilor 3-6 ani care nu merg la grădiniță zilnic	Numărul de copii 3-6 ani care nu merg la grădiniță zilnic / Numărul total de copii 3-6 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D13
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 3-6 ani nu sunt înscriși la grădiniță	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu este înscris la grădiniță / Numărul de copii 3-6 ani care nu sunt înscriși la grădiniță	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 3-6 ani nu merg zilnic la grădiniță	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu merge zilnic la grădiniță / Numărul de copii 3-6 ani care nu merg zilnic la grădiniță	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% copiilor (3-6 ani) care suferă de o dizabilitate, boală cronică sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice	Numărul copiilor (3-6 ani) care suferă de o dizabilitate, boală cronică sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice / Numărul de copii (3-6 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D7

% părinților care au copii (3-6 ani) care în prezent nu sunt înscriși la grădiniță	Numărul părinților care au copii (3-6 ani) care în prezent nu sunt înscriși la grădiniță / Numărul total de părinți cu copii (3-6 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12
% părinților care au copii (3-6 ani) care în prezent nu merg la grădiniță zilnic	Numărul părinților care au copii (3-6 ani) care în prezent nu merg la grădiniță zilnic / Numărul total de părinți cu copii (3-6 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D13

1.3. Sprijin pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii prin: programe de tip zone prioritare de educație/ școală după școală

„Sub-activitatea 1.3. Sprijin pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii prin: programe de tip zone prioritare de educație/ școală după școală, în cadrul căreia pot fi finanțate atât acțiuni care vizează reducerea părăsirii timpurii a școlii, inclusiv prin servicii de informare, consiliere și mentorat destinate elevilor în risc de părăsire timpurie a școlii, precum și părinților acestora, programe care promovează activitățile extra-curriculare cu accent pe dobândirea de competențe cheie, măsuri care vizează desegregarea școlară, acțiuni care contribuie la creșterea stimei de sine, educație interculturală, programe de sprijin individualizat și adaptare curriculară, dezvoltare de resurse și materiale noi de învățare etc., furnizarea unor programe specifice de promovare a regulilor elementare de igienă dezvoltate și adaptate pentru copii/ tineri romi și pentru copii/ tineri care sunt cel mai afectați de sărăcie și au o stare de sănătate și condiții de viață precare etc.” (Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.)

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% copiilor 7-11 ani care nu sunt înscriși la școala primară	Numărul de copii 7-11 ani care nu sunt înscriși la școala primară / Numărul total de copii 7-11 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D12
% copiilor 7-11 ani care nu merg la școala zilnic	Numărul de copii 7-11 ani care nu merg la școala zilnic / Numărul total de copii 7-11 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D13
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 7-11 ani nu sunt înscriși la școala primară	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu este înscris la școala primară / Numărul de copii 7-11 ani care nu sunt înscriși la școala primară	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 7-11 ani nu merg zilnic la școala primară	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu merge zilnic la școala primară / Numărul de copii 7-11 ani care nu merg zilnic la școala primară	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% copiilor 12-15 ani care nu sunt înscriși la școala generală	Numărul de copii 12-15 ani care nu sunt înscriși la școala generală / Numărul total de copii 12-15 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D12
% copiilor 12-15 ani care nu merg la școala zilnic	Numărul de copii 12-15 ani care nu merg la școala zilnic / Numărul total de copii 12-15 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D13

% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 12-15 ani nu sunt înscriși la școala generală	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu este înscris la școala generală / Numărul de copii 12-15 ani care nu sunt înscriși la școala generală	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 12-15 ani nu merg zilnic la școala generală	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu merge zilnic la școala generală / Numărul de copii 12-15 ani care nu merg zilnic la școala generală	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% copiilor 15-16 ani care nu sunt înscriși la treapta I liceală	Numărul de copii 15-16 ani care nu sunt înscriși la treapta I liceală / Numărul total de copii 15-16 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D12
% copiilor 15-16 ani care nu merg la treapta I liceală zilnic	Numărul de copii 15-16 ani care nu merg la treapta I liceală zilnic / Numărul total de copii 15-16 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D13
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 15-16 ani nu sunt înscriși la treapta I liceală	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu este înscris la treapta I liceală / Numărul de copii 15-16 ani care nu sunt înscriși la treapta I liceală	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 15-16 ani nu merg zilnic la treapta I liceală	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu merge zilnic la treapta I liceală / Numărul de copii 15-16 ani care nu merg zilnic la treapta I liceală	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% copiilor 15-18 ani care nu sunt înscriși la liceu	Numărul de copii 15-18 ani care nu sunt înscriși la liceu / Numărul total de copii 15-18 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D12
% copiilor 15-18 ani care nu merg la liceu zilnic	Numărul de copii 15-18 ani care nu merg la liceu zilnic / Numărul total de copii 15-18 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D13
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 15-18 ani nu sunt înscriși la liceu	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu este înscris la liceu / Numărul de copii 15-18 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14

	care nu sunt înscriși la liceu		
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 15-18 ani nu merg zilnic la liceu	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu merge zilnic la liceu / Numărul de copii 15-18 ani care nu merg zilnic la liceu	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% copiilor 15-18 ani care nu sunt înscriși la școala profesională, complementară / de ucenici	Numărul de copii 15-18 ani care nu sunt înscriși la școala profesională, complementară / de ucenici / Numărul total de copii 15-18 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D12
% copiilor 15-18 ani care nu merg la școala profesională, complementară / de ucenici zilnic	Numărul de copii 15-18 ani care nu merg la școala profesională, complementară / de ucenici zilnic / Numărul total de copii 15-18 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D13
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 15-18 ani nu sunt înscriși la școala profesională, complementară / de ucenici	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu este înscriș la școala profesională, complementară / de ucenici / Numărul de copii 15-18 ani care nu sunt înscriși la școala profesională, complementară / de ucenici	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% fiecăruia dintre motivele pentru care copiii de 15-18 ani nu merg zilnic la școala profesională, complementară / de ucenici	Numărul situațiilor în care este menționat un anumit motiv pentru care copilul nu merge zilnic la școala profesională, complementară / de ucenici / Numărul de copii 15-18 ani care nu merg zilnic la școala profesională, complementară / de ucenici	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D14
% copiilor (7-18 ani) care suferă de o dizabilitate, boală cronică sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice	Numărul copiilor (7-18 ani) care suferă de o dizabilitate, boală cronică sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice / Numărul de copii (7-18 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D7
% părinților care au copii (7-11 ani) care în prezent nu sunt înscriși în ciclul primar	Numărul părinților care au copii (7-11 ani) care în prezent nu sunt înscriși în ciclul primar / Numărul total de părinți cu copii (7-11 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12
% părinților care au copii (7-11 ani) care în prezent care în prezent nu merg la școală zilnic	Numărul părinților care au copii (7-11 ani) care în prezent nu merg la școală zilnic /	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D13

	Numărul total de părinți cu copii (7-11 ani)		
% părinților care au copii (12-18 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală	Numărul părinților care au copii (12-18 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală / Numărul total de părinți cu copii (12-18 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12
% părinților care au copii (12-18 ani) care în prezent care în prezent nu merg la școală zilnic	Numărul părinților care au copii (12-18 ani) care în prezent nu merg la școală zilnic / Numărul total de părinți cu copii (12-18 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D13

1.4. Programe de tip a doua șansă

„Sub-activitatea 1.4. Programe de tip a doua șansă - Sprijin pentru implementarea programelor integrate destinate tinerilor care au abandonat școala și adulților care nu și-au finalizat educația obligatorie, consiliere și programe de educație parentală pentru membrii familiilor copiilor și adulților care se află în afara sistemului educațional, acțiuni și campanii de conștientizare destinate creșterii ratelor de menținere în sistemul inițial de învățământ și pentru a asigura înțelegerea beneficiilor pe care le oferă educația în relație cu oportunitățile de angajare, furnizarea de programe de tip "A doua șansă", alte măsuri care vizează creșterea numărului de persoane care se reîntorc în sistemul de educație și formare.” (Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% copiilor (10-14 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală	Numărul copiilor (10-14 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală / Numărul total de copii (10-14 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12
% părinților care au copii (10-14 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală	Numărul părinților care au copii (10-14 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală / Numărul total de părinți cu copii (10-14 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12
% copiilor (15-17 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală	Numărul copiilor (15-17 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală / Numărul total de copii (15-17 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12
% părinților care au copii (15-17 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală	Numărul părinților care au copii (15-17 ani) care în prezent nu urmează o formă de educație formală / Numărul total de părinți cu copii (15-17 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12
% adulților (18+ ani) care nu au absolvit cel puțin treapta 1 de liceu	Numărul de adulți (18+ ani) care nu au absolvit cel puțin treapta 1 de liceu / Numărul total de adulți (18+ ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie / D3 și D12

Indicatori pentru intervenții în domeniul ocupării forței de muncă

Sprrijin pentru accesul și/sau menținerea pe piața muncii

„Pentru activitatea 2, în funcție de rezultatele analizei realizate la nivel de comunitate și de nevoile de ocupare ale persoanelor din grupul țintă – *persoane (șomeri, inactivi) din comunitatea marginalizată aflate în risc de sărăcie și excluziune socială*, - propunerile de proiecte ar putea include următoarele sub-activități:

- ▶ **Sub-activitatea 2.1 Participarea la programe de ucenicie la locul de muncă** (inclusiv prin acordarea de sprijin financiar angajatorilor)
- ▶ **Sub-activitatea 2.2. Participarea la programe de stagii pentru absolvenții de învățământ superior** (inclusiv prin acordarea de sprijin financiar angajatorilor)
- ▶ **Sub-activitatea 2.3. Măsuri de sprijin pentru găsirea unui loc de muncă** (de exemplu informare și consiliere profesională, plasare pe piața muncii, formare profesională, subvenționarea angajatorilor pentru angajarea persoanelor aparținând acestor categorii, evaluarea competențelor dobândite în sistem non-formal și informal, etc.)”(Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

2.1 Participarea la programe de ucenicie la locul de muncă

„Ucenicia reprezintă formarea profesională realizată la locul de muncă în baza unui contract de ucenicie, fiind organizată conform prevederilor Legii nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă, republicată. Ucenicia la locul de muncă se organizează pentru calificările stabilite prin legislația în vigoare și pentru ocupațiile cuprinse în Clasificarea Ocupațiilor din România, pentru care există standarde de pregătire profesională, respectiv standarde ocupaționale. Ucenicia are o durată cuprinsă între 1 și 3 ani în funcție de nivelul de calificare solicitat de ocupația pentru care se organizează schema.

Angajatorii care doresc să organizeze activități de ucenicie la locul de muncă potrivit domeniilor de activitate au obligația să declare la AJOFM/AMOFM locurile de muncă vacante pentru care organizează aceste activități.

Pentru formarea profesională a ucenicului, angajatorul are obligația de a respecta prevederile OG nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, cu modificările și completările ulterioare, activitatea de formare fiind finalizată cu certificate de calificare cu recunoaștere națională. Evaluarea și certificarea formării profesionale prin ucenicie la locul de muncă se realizează în conformitate cu prevederile legale în vigoare privind formarea profesională.

În situația în care contractul de ucenicie încetează anterior absolvirii stagiului de ucenicie⁸⁵, angajatorul este obligat să restituie integral stimulentele financiare de care a beneficiat pentru derularea contractului de ucenicie.” (Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% persoanelor de 14+ ani aflate în căutarea unui loc de muncă	Numărul de persoane 14+ ani care sunt în căutarea unui loc de muncă / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D10
% persoanelor de 14+ ani care nu au nicio calificare	Numărul de persoane 14+ ani care nu au nicio calificare / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D15

⁸⁵ Conform art 18 din Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă, republicată

% persoanelor de 14+ ani care declară că au obținut o anumită calificare formală (pentru fiecare calificare)	Numărul de persoane 14+ ani care au o anumită calificare / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D16
% persoanelor de 14+ ani care declară că nu știu nicio meserie	Numărul de persoane 14+ ani care declară că nu știu nicio meserie / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D17
% persoanelor de 14+ ani care declară că știu anumite meserii / meșteșuguri (pentru fiecare meserie / meșteșug)	Numărul de persoane 14+ ani care declară că știu anumite meserii / meșteșuguri / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D17
% persoanelor de 14+ ani care în prezent au un loc de muncă dar nu în baza unui contract scris	Numărul de persoane 14+ ani care în prezent au un loc de muncă dar nu în baza unui contract scris / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D8 și D9

2.2. Participarea la programe de stagii pentru absolvenții de învățământ superior (inclusiv prin acordarea de sprijin financiar angajatorilor)

„Organizarea stagiilor pentru absolvenții de învățământ superior de către angajatori se realizează în baza unui contract de stagiu încheiat între angajator și stagiar, cu durată de 6 luni, anexă la contractul individual de muncă, conform prevederilor Legii nr. 335/2013 privind efectuarea stagiului pentru absolvenții de învățământ superior, cu modificările și completările ulterioare.

Perioada de stagiu se desfășoară conform unui program de activități aprobat de angajator, la propunerea conducătorului compartimentului în care își desfășoară activitatea stagiarul.

La sfârșitul perioadei de stagiu, angajatorul are obligația să evalueze cunoștințele stagiului și să elibereze certificatul/ adeverința din care să reiasă perioada în care acesta a desfășurat activitatea în baza contractului de stagiu, competențele și deprinderile practice dobândite. Certificatul atestă dobândirea de experiență și vechime în muncă sau în specialitate, după caz.

În situația în care contractul de stagiu încetează anterior datei prevăzute în contract⁸⁶, angajatorul este obligat să restituie integral stimulentele financiare de care a beneficiat pentru derularea contractului de stagiu.”(Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% absolvenților de studii superioare care în prezent nu au un loc de muncă	Numărul absolvenților de studii superioare care în prezent nu au un loc de muncă / Numărul total de absolvenți de studii superioare	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D8 și D11

⁸⁶ Conform art 331 din Legea nr. 335/2013 privind efectuarea stagiului pentru absolvenții de învățământ superior, cu modificările și completările ulterioare

% absolvenților de studii superioare care în prezent își caută un loc de muncă	Numărul absolvenților de studii superioare care în prezent își caută un loc de muncă / Numărul total de absolvenți de studii superioare	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D10 și D11
% absolvenților de studii superioare care în ultimele 12 luni au avut un grad de ocupare redus (au lucrat mai puțin de 6 luni)	Numărul absolvenților de studii superioare care în ultimele 12 luni au avut un grad de ocupare redus (au lucrat mai puțin de 6 luni) / Numărul total de absolvenți de studii superioare	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DX și D11
% absolvenților de studii superioare care în prezent au un loc de muncă dar nu în baza unui contract scris	Numărul absolvenților de studii superioare care în prezent au un loc de muncă dar nu în baza unui contract scris / Numărul total de absolvenți de studii superioare	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D8, D9 și D11

2.3. Măsuri de sprijin pentru găsirea unui loc de muncă

„(de exemplu informare și consiliere profesională, plasare pe piața muncii, formare profesională, subvenționarea angajatorilor pentru angajarea persoanelor aparținând acestor categorii, evaluarea competențelor dobândite în sistem non-formal și informal, etc.)

Formarea profesională trebuie să fie realizată de către furnizori de formare profesională autorizați în conformitate cu prevederile OG nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, cu modificările și completările ulterioare, fiind finalizată cu certificate de calificare sau de absolvire cu recunoaștere națională. Formarea profesională se organizează prin programe de inițiere, calificare, recalificare, perfecționare, specializare. Angajatorii pot organiza ei înșiși programe de formare profesională doar dacă sunt autorizați ca furnizori de formare profesională în condițiile OG nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, cu modificările și completările ulterioare.

Conform anexei 2 a HG nr. 918/2013 privind Cadrul național al calificărilor, cu modificările și completările ulterioare, persoanele care au absolvit învățământul primar (4 clase) pot participa la programe de inițiere, definite în OG nr. 129/2000, cu modificările și completările ulterioare, privind formarea profesională a adulților, organizate de furnizori de formare profesională autorizați, care se finalizează cu certificate de absolvire cu recunoaștere națională.

Angajatorii care beneficiază de astfel de subvenții sunt obligați să mențină ocupat locul de muncă nou-creat încă 6 luni de la finalizarea perioadei pentru care au primit subvenția (conform prevederilor legislative în vigoare).

Activitățile de contractare, pe baze temporare, a personalului, desfășurate de persoanele juridice în baza autorizației de funcționare ca agent de muncă temporară, nu intră în sfera serviciilor specializate pentru stimularea ocupării forței de muncă.” (Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% persoanelor de 14+ ani aflate în căutarea unui loc de muncă	Numărul de persoane 14+ ani care sunt în căutarea unui loc de muncă / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D10

% persoanelor de 14+ ani care nu au nicio calificare	Numărul de persoane 14+ ani care nu au nicio calificare / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D15
% persoanelor de 14+ ani care declară că au obținut o anumită calificare formală (pentru fiecare calificare)	Numărul de persoane 14+ ani care au obținut o anumită calificare / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D16
% persoanelor de 14+ ani care declară că nu știu nicio meserie	Numărul de persoane 14+ ani care declară că nu știu nicio meserie / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D17
% persoanelor de 14+ ani care declară că știu anumite meserii / meșteșuguri (pentru fiecare meserie / meșteșug)	Numărul de persoane 14+ ani care declară că știu anumite meserii / meșteșuguri / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D17
% persoanelor de 14+ ani care în prezent au un loc de muncă dar nu în baza unui contract scris	Numărul de persoane 14+ ani care în prezent au un loc de muncă dar nu în baza unui contract scris / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D8 și D9

Susținerea antreprenoriatului în cadrul comunității, inclusiv a ocupării pe cont-propriu

3.1. Acordarea de sprijin persoanelor din grupul țintă

„Sub-activitatea 3.1. Acordarea de sprijin persoanelor din grupul țintă (persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială) **pentru înființarea de afaceri sub forma unor servicii personalizate de sprijin**, de exemplu. consiliere/ consultanță/ mentorat/ formare profesională antreprenorială, sprijin pentru elaborarea planului de afaceri etc., analiza și selectarea planurilor de afaceri viabile, suport în înființarea companiei etc.

Planurile de afaceri vor fi supuse aprobării unei comisii de selecție, pe baza unor criterii stabilite de beneficiarul finanțării nerambursabile, în cadrul unui proces transparent și nediscriminatoriu. Comisia de selecție a ideilor de afaceri va include obligatoriu un număr impar de membri din care se recomandă să facă parte reprezentanți ai:

- Mediului de afaceri;
- Patronatelor din aria de implementare a proiectului.” (Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% persoanelor de 14+ ani care în prezent sunt patroni sau lucrători pe cont propriu	Numărul de persoane 14+ ani care în prezent sunt patroni sau lucrători pe cont propriu /	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D8

	Numărul total de persoane 14+ ani		
% persoanelor de 14+ ani care au o calificare	Numărul de persoane 14+ ani care au o calificare / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D15
% persoanelor de 14+ ani care declară că au obținut o anumită calificare formală (pentru fiecare calificare)	Numărul de persoane 14+ ani care au obținut o anumită calificare / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D16
% persoanelor de 14+ ani care declară că știu cel puțin o meserie	Numărul de persoane 14+ ani care declară că știu cel puțin o meserie / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D17
% persoanelor de 14+ ani care declară că știu anumite meserii / meșteșuguri (pentru fiecare meserie / meșteșug)	Numărul de persoane 14+ ani care declară că știu anumite meserii / meșteșuguri / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D17

3.2. Acordarea de subvenții (micro-granturi) pentru înființarea de noi afaceri

„Sub-activitatea 3.2. Acordarea de subvenții (micro-granturi) pentru înființarea de noi afaceri, inclusiv sprijin post-înființare afacere. Acordarea subvenției (micro-grant) va fi condiționată de înființarea firmei (costurile aferente înființării companiei vor fi acoperite prin proiect – **Sub-activitatea 3.1.**).

Subvenția maximă pentru un plan de afaceri aprobat este de **25.000 euro/ plan de afaceri/ firmă**. Pentru subvenția acordată este obligatorie angajarea a minimum 1 persoană în cadrul afacerii sprijinite. Afacerile înființate trebuie să funcționeze minimum 12 de luni pe perioada implementării proiectului și să asigure o perioadă de sustenabilitate de minimum 6 luni. Perioada de sustenabilitate presupune continuarea funcționării afacerii, inclusiv obligația menținerii locului de muncă ocupat, și poate fi contabilizată pe perioada implementării proiectului sau după finalizarea implementării.”(Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% persoanelor de 14+ ani care în prezent sunt patroni sau lucrători pe cont propriu	Numărul de persoane 14+ ani care în prezent sunt patroni sau lucrători pe cont propriu / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D8
% persoanelor de 14+ ani care au o calificare	Numărul de persoane 14+ ani care au o calificare / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D15
% persoanelor de 14+ ani care declară că au obținut o anumită calificare formală (pentru fiecare calificare)	Numărul de persoane 14+ ani care au obținut o anumită calificare / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D16
% persoanelor de 14+ ani care declară că știu cel puțin o meserie	Numărul de persoane 14+ ani care declară că știu cel puțin o meserie / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D17

% persoanelor de 14+ ani care declară că știu anumite meserii / meșteșuguri (pentru fiecare meserie / meșteșug)	Numărul de persoane 14+ ani care declară că știu anumite meserii / meșteșuguri / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D17
---	--	---------------	----------------------------

Indicatori pentru intervenții în domeniul dezvoltării de servicii (sociale/medicale/medico-sociale)

„Activitatea 4. Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii sociale/ furnizarea de servicii, inclusiv în cadrul centrelor comunitare integrate (medico-sociale). Se are în vedere furnizarea de servicii integrate pentru copii, tineri, adulți/ părinți etc. (de exemplu măsuri active de ocupare, formare profesională, educație, măsuri de inserție socio-profesională, servicii – sociale/medicale, /medico-sociale, consiliere psihologică etc.) recomandabil prin intermediul centrelor comunitare integrate/ punctelor unice de acces la servicii /prin implicarea specialiștilor de la nivelul rețelei teritoriale a Serviciului Public de Ocupare sau a celor de la nivelul serviciilor publice de asistență socială, în colaborare, pe bază de protocoale, cu rețeaua teritorială a Serviciului Public de Ocupare;

Se va acorda prioritate încurajării abordărilor inovative în furnizarea acestor servicii, cum ar fi:

- furnizarea serviciilor sociale prin promovarea utilizării forței de muncă de la nivelul comunității (inclusiv prin scheme de ucenicie);
- furnizarea de servicii de către echipe mobile multi-funcționale;
- experimentarea unor noi relații de tip contractual între autoritățile locale și/sau furnizorii privați de servicii sociale și partenerii comunitari;
- pachet de servicii sociale destinat prevenirii separării copilului de familia sa;
- pachet de servicii medico-sociale/ pachet de servicii de asistență medicală comunitară destinat persoanelor aflate în risc de sărăcie și excludere socială, inclusiv etnicilor romi, realizat de către asistentul medical comunitar, mediatorul sanitar și asistentul social pentru reducerea mortalității infantile, prevenirea sarcinilor la minore, creșterea numărului de persoane din comunitățile cu populație aparținând minorității rome înscrise la medicul de familie și/ sau beneficiari de diferite programe de sănătate (TB, diabet, boli cardio-vasculare, boli infecțioase etc), prevenirea și/ sau monitorizarea cazurilor de autism, probleme de sănătate mintală a copilului și adultului, reducerea mortalității materne, creșterea numărului de beneficiari de servicii și programe privind sănătatea reproducerii /planificarea familială.

NB Acordarea finanțării va fi condiționată de asumarea la nivelul parteneriatului a responsabilității pentru asigurarea sustenabilității serviciilor dezvoltate (sociale/ medicale/ medico-sociale) etc. după finalizarea sprijinului FSE“(Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% persoanelor care suferă de o dizabilitate cronică sau altă afecțiune care îi limitează activitățile zilnice	Numărul de persoane care suferă de o dizabilitate cronică sau altă afecțiune care îi limitează activitățile zilnice / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D7
% persoanelor care nu sunt înscrise la un medic de familie	Numărul de persoane care nu sunt înscrise la un medic de familie / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18

% femeilor care nu sunt înscrise la un medic de familie	Numărul de femei care nu sunt înscrise la un medic de familie / Numărul total de femei	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% femeilor tinere (19-30 ani) care nu sunt înscrise la un medic de familie	Numărul de femei tinere (19-30 ani) care nu sunt înscrise la un medic de familie / Numărul total de femei tinere (19-30 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% copiilor 0-1 ani care nu sunt înscrise la un medic de familie	Numărul de copii 0-1 ani care nu sunt înscrise la un medic de familie / Numărul total de copii 0-1 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% copiilor 2-6 ani care nu sunt înscrise la un medic de familie	Numărul de copii 2-6 ani care nu sunt înscrise la un medic de familie / Numărul total de copii 2-6 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% copiilor 7-18 ani care nu sunt înscrise la un medic de familie	Numărul de copii 7-18 ani care nu sunt înscrise la un medic de familie / Numărul total de copii 7-18 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% persoanelor care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultimele 12 luni	Numărul de persoane care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultimele 12 luni / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% femeilor care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultimele 12 luni	Numărul de femei care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultimele 12 luni / Numărul total de femei	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% femeilor tinere (19-30 ani) care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultimele 12 luni	Numărul de femei tinere (19-30 ani) care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultimele 12 luni / Numărul total de femei tinere (19-30 ani)	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% copiilor 0-1 ani care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultima lună	Numărul de copii 0-1 ani care nu au fost văzuți de medicul de familie / alt medic în ultima lună / Numărul total de copii 0-1 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% copiilor 2-6 ani care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultimele 6 luni	Numărul de copii 2-6 ani care nu au fost văzuți de medicul de familie / alt medic în ultimele 6 luni / Numărul total de copii 2-6 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18
% copiilor 7-18 ani care nu au fost văzute de medicul de familie / alt medic în ultimele 12 luni	Numărul de copii 7-18 ani care nu au fost văzuți de medicul de familie / alt medic în ultimele 12 luni / Numărul total de copii 7-18	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D18

	ani		
% persoanelor care suferă de TBC	Numărul de persoane care suferă de TBC / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D19
% persoanelor care suferă de diabet	Numărul de persoane care suferă de diabet / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D19
% persoanelor care suferă de o boală cardio-vasculară	Numărul de persoane care suferă de o boală cardio-vasculară / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D19
% persoanelor care suferă de o boală infecțioasă	Numărul de persoane care suferă de o boală infecțioasă / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D19
% persoanelor care au probleme de sănătate mintală	Numărul de persoane care au probleme de sănătate mintală / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D19
% femeilor care sunt căsătorite tradițional	Numărul de femei care sunt căsătorite tradițional / Numărul total de femei	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D21
% femeilor care sunt divorțate	Numărul de femei care sunt divorțate / Numărul total de femei	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D21
% femeilor care sunt separate	Numărul de femei care sunt separate / Numărul total de femei	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D21
% femeilor care coabitează	Numărul de femei care coabitează / Numărul total de femei	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D21
% femeilor care s-au căsătorit / coabitat la 30-39 ani	Numărul de femei care s-au căsătorit / coabitat la 30-39 ani / Numărul total de femei 30-39 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D23
% femeilor care s-au căsătorit / coabitat la 25-29 ani	Numărul de femei care s-au căsătorit / coabitat la 25-29 ani / Numărul total de femei 25-29 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D23
% femeilor care s-au căsătorit / coabitat la 18-24 ani	Numărul de femei care s-au căsătorit / coabitat la 18-24 ani / Numărul total de femei 18-24 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D23
% femeilor care s-au căsătorit / coabitat la 14-17 ani	Numărul de femei care s-au căsătorit / coabitat la 14-17 ani / Numărul total de femei 14-17 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D23
% femeilor care au / avut copii	Numărul de femei care au / avut copii / Numărul total de femei	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D23
% femeilor 30-39 ani care au / avut copii	Numărul de femei 30-39 ani care au / avut	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/

	copii / Numărul total de femei 30-39 ani		D23
% femeilor 25-29 ani care au / avut copii	Numărul de femei 25-29 ani care au / avut copii / Numărul total de femei 25-29 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D23
% femeilor 18-24 ani care au / avut copii	Numărul de femei 18-24 ani care au / avut copii / Numărul total de femei 18-24 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D23
% femeilor 14-17 ani care au / avut copii	Numărul de femei 14-17 ani care au / avut copii / Numărul total de femei 14-17 ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D23
% gospodăriilor formate doar din persoane în vârstă (60+)	Numărul de gospodării formate din persoane în vârstă (60+) / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D3

Indicatori pentru intervenții în domeniul îmbunătățirii condițiilor de locuit

„Activitatea 5. Activități de îmbunătățire a condițiilor de locuit ale persoanelor din grupul țintă (de exemplu lucrări de reparații, consolidări structurale, izolație termică și încălzire a locuinței, extinderi de camere, îmbunătățirea igienei locuinței și spațiilor conexe, conectare la rețelele de utilități - gaze, apă, electricitate etc.), pentru a reduce pericolul pe care locuirea precară îl reprezintă pentru siguranța familiilor și pentru a facilita îmbunătățirea stării de sănătate și a capacității de învățare și ocupare a persoanelor din grupul țintă.”(Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% gospodăriilor care locuiesc în locuințe din materiale nepotrivite (paiantă, chirpici)	Numărul gospodăriilor care locuiesc în locuințe din materiale nepotrivite (paiantă, chirpici) / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ L1
% gospodăriilor care nu sunt racordate la curent electric	Numărul gospodăriilor fără racordare la curent electric / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ L2
% gospodăriilor care locuiesc în locuințe fără surse de căldură sau surse improprii	Numărul gospodăriilor care locuiesc în locuințe fără surse de căldură sau surse improprii / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ L3
% gospodăriilor care locuiesc în locuințe fără sursă de apă în interior	Numărul gospodăriilor care locuiesc în locuințe fără surse de apă în interior / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ L5
% gospodăriilor care locuiesc în locuințe fără baie în interior	Numărul gospodăriilor care locuiesc în locuințe fără baie în interior / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ L7
% gospodăriilor care locuiesc în locuințe cu o	Numărul gospodăriilor care locuiesc în	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/

singură cameră	locuințe cu o singură cameră / Numărul total de gospodării		L8
% gospodăriilor de 3+ persoane care locuiesc în locuințe cu o singură cameră	Numărul gospodăriilor de 3+ persoane care locuiesc în locuințe cu o singură cameră / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ L8
% gospodăriilor care locuiesc în locuințe cu o suprafață utilă pe membru mai mică de 15,3 m ²	Numărul gospodăriilor care locuiesc în locuințe cu o suprafață utilă pe membru mai mică de 15,3 m ² / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ L9

Indicatori pentru intervenții în domeniul acordării de asistență juridică pentru reglementări acte

„Activitatea 6. Activități de asistență juridică pentru reglementări acte (acolo unde este cazul). În cadrul acestei activități se va acorda sprijin pentru furnizarea de asistență juridică pentru reglementarea actelor de identitate, de proprietate, de stare civilă, de obținere a drepturilor de asistență socială (beneficii de asistență/ servicii sociale.”(Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% persoanelor fără certificat de naștere	Numărul de persoane fără certificat de naștere / Numărul total de persoane	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D4
% persoanelor fără carte de identitate	Numărul de persoane fără carte de identitate / Numărul total de persoane 14+ ani	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ D4
% gospodăriilor care nu au acte de proprietate pentru locuință	Numărul gospodăriilor fără acte de proprietate a locuinței / Numărul total de gospodării	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ L10

Indicatori pentru intervenții în domeniul combaterii discriminării și promovării multiculturalismului

„Activitatea 7. Campanii de informare și conștientizare/ acțiuni specifice în domeniul combaterii discriminării și acțiuni de implicare activă și voluntariat al membrilor comunității în soluționarea problemelor cu care se confruntă comunitatea/ Acțiuni de facilitare și mediere pentru identificarea și consolidarea de parteneriate pentru rezolvarea problemelor comunității printr-o abordare participativă. În cazul comunităților segregate sau a existenței unor servicii segregate (precum cele educaționale) sunt încurajate campaniile de informare care au ca scop pregătirea procesului de desegregare și integrare a grupului marginalizat în societate (în special cele ce vizează desegregarea școlară și cea legată de locuire).” (Ghidul solicitantului pentru obiectivele 4.1. și 4.2.).

Nume indicator	Definiție	Nivel dezagregare	Instrument/variabile
% persoanelor care declară că discută cu alți părinți	Numărul persoanelor care declară că discută cu alți părinți / Numărul total al persoanelor cu copii la grădiniță / școală	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM1
% persoanelor care declară că le place să participe la ședințele cu părinții	Numărul persoanelor care declară că le place să participe la ședințele cu părinții / Numărul total al persoanelor cu copii la grădiniță / școală	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM2
% persoanelor care declară că se simt confortabil când discută cu educatoarele / învățătoarele / profesorii copiilor	Numărul persoanelor care declară că se simt confortabil când discută cu educatoarele / învățătoarele / profesorii copiilor / Numărul total al persoanelor cu copii la grădiniță / școală	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM3
% persoanelor care declară că se simt confortabil când discută cu reprezentanți ai primăriei	Numărul persoanelor care declară că se simt confortabil când discută cu reprezentanți ai primăriei / Numărul total al respondenților	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM4
% persoanelor care declară că s-au simțit discriminați în anul anterior	Numărul persoanelor care declară că s-au simțit discriminați în anul anterior / Numărul total al respondenților	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM6
% persoanelor care declară că se înțeleg (foarte)bine cu vecinii români / romi / maghiari	Numărul persoanelor care declară că se înțeleg (foarte)bine cu vecinii români / romi / maghiari / Numărul total al respondenților care au vecini români / romi / maghiari	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM7
% persoanelor care declară că se înțeleg (foarte)bine cu alți locuitori români / romi / maghiari	Numărul persoanelor care declară că se înțeleg (foarte)bine cu alți locuitori români / romi / maghiari / Numărul total al respondenților	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM7
% persoanelor care declară că discută zilnic cu	Numărul persoanelor care declară că discută	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/

vecinii români / romi / maghiari	zilnic cu vecinii români / romi / maghiari / Numărul total al respondenților care au vecini români / romi / maghiari		DM8
% persoanelor care declară că discută săptămânal cu alți locuitori români / romi / maghiari	Numărul persoanelor care declară că discută săptămânal cu alți locuitori români / romi / maghiari / Numărul total al respondenților	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM8
% persoanelor care declară că se ajută săptămânal cu vecinii români / romi / maghiari	Numărul persoanelor care declară că se ajută săptămânal cu vecinii români / romi / maghiari / Numărul total al respondenților care au vecini români / romi / maghiari	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM9
% persoanelor care declară că se ajută săptămânal cu alți locuitori români / romi / maghiari	Numărul persoanelor care declară că se ajută săptămânal cu alți locuitori români / romi / maghiari / Numărul total al respondenților	Romi/non-romi	Chestionar gospodărie/ DM9

Anexa 6: Chestionar minimal la nivel de gospodărie în rural

Chestionarul minimal conține doar itemii necesari (i) validării comunității marginalizate conform Tabelului 1, (ii) completării informației la nivel de individ/gospodărie din Fișa Minimală și (iii) identificării grupului țintă.

Chestionar minimal gospodărie rural

Bună dimineața / ziua / seara! Numele meu este [...] și vin la dvs. din partea [XXX]. [XXX] împreună cu Primăria realizează un studiu despre nevoile familiilor din [NUMELE LOCALITĂȚII]. Aș dori să discut cu o persoană care ne poate oferi cel mai bine informații despre această gospodărie. Numele dvs. nu va apărea în niciun raport. Discuția nu va dura mai mult de 5 minute.

I1. Județul: _____ **I2. Comuna:** _____ **I3. Satul:** _____

I4. Numele comunității marginalizate (numele neoficial al comunității / numele folosit de localnici): _____

I5. Adresa gospodăriei (stradă și număr): _____

I6. Orice altă informație specifică care poate ajuta la identificarea gospodăriei: _____

Vizite	V1. Vizita 1	V2. Vizita 2	V3. Vizita 3	V4. Vizita 4
1. Zi / Lună	...../.....	...../.....	...../.....	...../.....
2. Oră / Minute	....h.....min	....h.....min	....h.....min	....h.....min
3. Rezultat	.....	.....	.....	.....

Coduri pentru rezultatul vizitei:		
1. Non-contact (nu este nimeni acasă / nu deschide ușa / altă situație)		
2. Refuz	3. Întâlnire stabilită	4. Chestionar completat parțial
5. Chestionar complet	6. Altceva _____	

Chestionarul se aplică pentru toate gospodăriile (în cazul în care sunt mai multe) care locuiesc în locuința selectată!

SU. Care este suprafața totală utilă a acestei locuințe?..... GO. Câte gospodării trăiesc în această locuință?.....

În continuare o să vă pun câteva întrebări despre fiecare gospodărie în parte. Să începem cu prima gospodărie.	Gosp. 1	Gosp. 2	Gosp. 3	Total
1. Din câte persoane este formată [prima / a 2-a / a 3-a] gospodărie?				
1.1. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte suferă de dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice?				
1.2. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte au cel mult 17 ani împliniți?				
1.3. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte au cel mult 13 ani împliniți?				
1.4. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte au cel mult 7 ani împliniți?				
1.5. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte au vârsta între 15 și 64 de ani?				
1.5.1. Dintre persoanele de 15-64 ani, câte au absolvit maxim 8 clase (gimnaziu)?				
1.5.2. Dintre persoanele de 15-64 ani, câte nu sunt încadrate pe piața formală a muncii (adică nu intră în una dintre următoarele categorii: salariat cu contract de muncă, lucrător oficial pe cont propriu, cu sau fără angajați, patron sau administrator de firmă, PFA, AF, întreprindere individuală, liber profesionist) și nici nu urmează o formă de învățământ?				
1.6. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte sunt de etnie romă?				
2. Această gospodărie are acte de proprietate pentru locuință? 1. Da 2. Nu				
3. Această gospodărie este racordată la rețeaua de curent electric? 1. Da 2. Nu				
4. Această gospodărie are acces la apă curentă (la robinet, în interiorul locuinței)? 1. Da 2. Nu				
5. Ce limba se folosește cel mai mult în această gospodărie? 1. Română 2. Romani 3. Maghiară 4. Germană 5. Alta				
6. În ultimele 12 luni, s-a întâmplat să nu plățiți la timp următoarele cheltuieli din cauza dificultăților financiare? 1. DA, o singură dată 2. DA, de mai multe ori 3. NU 4. Nu e cazul	Gosp. 1	Gosp. 2	Gosp. 3	Total
a. chiria				
b. întreținerea locuinței (apa, gazul, căldura etc.)				
c. energia electrică				

d. ipoteca locuinței principale				
e. abonamentul telefonic				
f. alte cheltuieli				
7. Gospodăria dvs. își poate permite să facă următoarele cheltuieli în măsura în care și le-ar dori? 1. Da 2. Nu				
a. încălzirea corespunzătoare a locuinței				
b. plata unei săptămâni de vacanță departe de casă				
c. consumul cel puțin a unui fel de mâncare cu carne sau pește o dată la două zile				
8. Care dintre următoarele bunuri se află în folosința gospodăriei dvs.? 1. DA 2. NU, pt. că nu doresc 3. NU, alt motiv				
a. televizor color				
b. mașină de spălat rufe				
c. autoturism				
d. telefon (fix sau mobil)				
9. Gospodăria dumneavoastră poate să acopere o cheltuială neprevăzută de 450 lei din propriile sale resurse, fără a apela la ajutorul financiar al altor persoane, gospodăriei sau instituții? 1. Da 2. Nu				
10. În gospodăria dvs. cumpărați toate alimentele pe care le consumați sau o parte sunt produse / primite? DACĂ ALIMENTE PRODUSE/PRIMITE: Dacă ar trebui să cumpărați alimentele produse în gospodărie sau primite, cam cât ar trebui să plătiți pentru ele într-o lună obișnuită? (RON)				
11. Aș dori să vă întreb despre veniturile obținute de către oricare dintre membrii gospodăriei dvs., indiferent de sursa lor. luna trecută, a primit cineva din gospodăria dvs. [...]? DACĂ DA: Care a fost suma primită "în mână"? [DACĂ NU A PRIMIT UN ANUMIT TIP DE VENIT TRECE 0]	RON	RON	RON	RON
a. Orice tip de pensie (socială, limită vârstă, invaliditate, anticipată, de urmaș, etc.)				
b. Alocație pentru copii				

c. Venitul minim garantat				
d. Alte tipuri de ajutoare sociale				
e. Salarii, muncă ocazională				
f. Alte venituri				

OPERATOR, vă mulțumim pentru munca dumneavoastră! Vă rugăm să citiți fraza următoare și apoi să semnați.

Declar că selecția respondentului și aplicarea chestionarului s-au realizat în concordanță cu instrucțiunile primite.

Numele operatorului: .....

Semnătura: .....

Data: .....

Anexa 7: Chestionar minimal la nivel de gospodărie în urban

Chestionarul minimal conține doar itemii necesari (i) validării comunității marginalizate conform Tabelului 1, (ii) completării informației la nivel de individ/gospodărie din Fișa Minimală și (iii) identificării grupului țintă.

Chestionar minimal gospodărie urban

Bună dimineața / ziua / seara! Numele meu este [...] și vin la dvs. din partea [XXX]. [XXX] împreună cu Primăria realizează un studiu despre nevoile familiilor din [NUMELE LOCALITĂȚII]. Aș dori să discut cu o persoană care ne poate oferi cel mai bine informații despre această gospodărie. Numele dvs. nu va apărea în niciun raport. Discuția nu va dura mai mult de 5 minute.

I1. Județul: _____ **I2. Orașul:** _____ **I3. Cartierul:** _____

I4. Numele comunității marginalizate (numele neoficial al comunității / numele folosit de localnici): _____

I5. Adresa gospodăriei (stradă și număr): _____

I6. Orice altă informație specifică care poate ajuta la identificarea gospodăriei: _____

Vizite	V1. Vizita 1	V2. Vizita 2	V3. Vizita 3	V4. Vizita 4
1. Zi / Lună	...../.....	...../.....	...../.....	...../.....
2. Oră / Minute	....h....min	....h....min	....h....min	....h....min
3. Rezultat	.....	.....	.....	.....

Coduri pentru rezultatul vizitei:		
1. Non-contact (nu este nimeni acasă / nu deschide ușa / altă situație)		
2. Refuz	3. Întâlnire stabilită	4. Chestionar completat parțial
5. Chestionar complet	6. Altceva _____	

Chestionarul se aplică pentru toate gospodăriile (în cazul în care sunt mai multe) care locuiesc în locuința selectată!

SU. Care este suprafața totală utilă a acestei locuințe? .....

GO. Câte gospodării trăiesc în această locuință?.....

În continuare o să vă pun câteva întrebări despre fiecare gospodărie în parte. Să începem cu prima	Gosp. 1	Gosp. 2	Gosp. 3	Total
--	---------	---------	---------	-------

gospodărie.				
1. Din câte persoane este formată [prima / a 2-a / a 3-a] gospodărie?				
1.1. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte suferă de dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice?				
1.2. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte au cel mult 17 ani împliniți?				
1.3. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte au cel mult 13 ani împliniți?				
1.4. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte au cel mult 7 ani împliniți?				
1.5. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte au vârsta între 15 și 64 de ani?				
1.5.1. Dintre persoanele de 15-64 ani, câte au absolvit maxim 8 clase (gimnaziu)?				
1.1.2. Dintre persoanele de 15-64 ani, câte nu sunt încadrate pe piața formală a muncii (adică nu intră în una dintre următoarele categorii: salariat cu contract de muncă, lucrător oficial pe cont propriu, cu sau fără angajați, patron sau administrator de firmă, PFA, AF, întreprindere individuală, liber profesionist) și nici nu urmează o formă de învățământ?				
1.6. Dintre toate persoanele din această gospodărie, câte sunt de etnie romă?				
2. Această gospodărie are acte de proprietate pentru locuință? 1. Da 2. Nu				
3. Această gospodărie este racordată la rețeaua de curent electric? 1. Da 2. Nu				
4. Această gospodărie are acces la apă curentă (la robinet, în interiorul locuinței)? 1. Da 2. Nu				
5. Ce limba se folosește cel mai mult în această gospodărie? 1. Română 2. Romani 3. Maghiară 4. Germană 5. Alta				
6. În ultimele 12 luni, s-a întâmplat să nu plățiți la timp următoarele cheltuieli din cauza dificultăților financiare? 1. DA, o singură dată 2. DA, de mai multe ori 3. NU 4. Nu e cazul	Gosp. 1	Gosp. 2	Gosp. 3	Total
a. chiria				
b. întreținerea locuinței (apa, gazul, căldura etc.)				
c. energia electrică				
d. ipoteca locuinței principale				

e. abonamentul telefonic				
f. alte cheltuieli				
7. Gospodăria dvs. își poate permite să facă următoarele cheltuieli în măsura în care și le-ar dori? 1. Da 2. Nu				
a. încălzirea corespunzătoare a locuinței				
b. plata unei săptămâni de vacanță departe de casă				
c. consumul cel puțin a unui fel de mâncare cu carne sau pește o dată la două zile				
8. Care dintre următoarele bunuri se află în folosința gospodăriei dvs.? 1. DA 2. NU, pt. că nu doresc 3. NU, alt motiv				
a. televizor color				
b. mașină de spălat rufe				
c. autoturism				
d. telefon (fix sau mobil)				
9. Gospodăria dumneavoastră poate să acopere o cheltuială neprevăzută de 450 lei din propriile sale resurse, fără a apela la ajutorul financiar al altor persoane, gospodării sau instituții? 1. Da 2. Nu				
10. În gospodăria dvs. cumpărați toate alimentele pe care le consumați sau o parte sunt produse / primite? DACĂ ALIMENTE PRODUSE/PRIMITE: Dacă ar trebui să cumpărați alimentele produse în gospodărie sau primite, cam cât ar trebui să plătiți pentru ele într-o lună obișnuită? (RON)				
11. Aș dori să vă întreb despre veniturile obținute de către oricare dintre membrii gospodăriei dvs., indiferent de sursa lor. luna trecută, a primit cineva din gospodăria dvs. [...]? DACĂ DA: Care a fost suma primită "în mână"? [DACĂ NU A PRIMIT UN ANUMIT TIP DE VENIT TRECE 0]	RON	RON	RON	RON
a. Orice tip de pensie (socială, limită vârstă, invaliditate, anticipată, de urmaș, etc.)				
b. Alocație pentru copii				
c. Venitul minim garantat				
d. Alte tipuri de ajutoare sociale				

Anexa 8: Chestionar extins la nivel de gospodărie

Chestionarul extins conține itemii necesari (i) validării comunității marginalizate conform Tabelului 1, (ii) completării informației la nivel de individ/gospodărie din Fișa Minimală, (iii) identificării grupului țintă și (iv) identificării nevoilor de activități în cadrul proiectului.

Chestionar gospodărie

Bună dimineața / ziua / seara! Numele meu este [...] și vin la dvs. din partea [XXX]. [XXX] împreună cu Primăria realizează un studiu despre nevoile familiilor din [NUMELE LOCALITĂȚII]. Aș dori să discut cu o persoană care ne poate oferi cel mai bine informații despre această gospodărie. Numele dvs. nu va apărea în niciun raport. Discuția nu va dura mai mult de 10 minute.

I1. Județul: _____ **I2. Comuna:** _____ **I3. Satul:** _____

I4. Numele comunității marginalizate (numele neoficial al comunității / numele folosit de localnici): _____

I5. Adresa gospodăriei (stradă și număr): _____

I6. Orice altă informație specifică care poate ajuta la identificarea gospodăriei: _____

Vizite	V1. Vizita 1	V2. Vizita 2	V3. Vizita 3	V4. Vizita 4
1. Zi / Lună	...../.....	...../.....	...../.....	...../.....
2. Oră / Minute	.....h.....min	.....h.....min	.....h.....min	.....h.....min
3. Rezultat	.....	.....	.....	.....

Coduri pentru rezultatul vizitei:		
1. Non-contact (nu este nimeni acasă / nu deschide ușa / altă situație)		
2. Refuz	3. Întâlnire stabilită	4. Chestionar completat parțial
5. Chestionar complet		6. Altceva _____

OPERATOR, vă mulțumim pentru munca dumneavoastră! Vă rugăm să citiți fraza următoare și apoi să semnați.

Declar că selecția respondentului și aplicarea chestionarului s-au realizat în concordanță cu instrucțiunile primite.

Numele operatorului: .....

Semnătura: .....

Data:

ÎNCEPERE COMPLETARE CHESTIONAR!

D0. Pentru început vă rog să-mi spuneți numele mic al persoanelor care fac parte din această gospodărie. Începeți vă rog cu capul gospodăriei, apoi ceilalți adulți și în final copiii. Deci în total sunt ..... [TRECE NUMĂRUL D EPERSOANE] persoane în gospodăria dvs.

Date demografice [se completează pentru fiecare membru al gospodăriei; pe prima linie se trece capul gospodăriei – menționat de respondent; dacă NȘ/NR se trece 99]

ID	D0. Numele	D1. Tip pers.	D2. Sex	D3. Vârsta [ani împliniți]	D4. Are carte de identitate /certificat de naștere?	D5. Etnia	D6. Care este limba pe care o vorbește și înțelege cel mai bine?	D7. [numele] suferă de o dizabilitate, boală cronică sau alte afecțiuni care îi limitează activitățile zilnice?	D8. Luna trecută, care a fost principala activitate a lui [numele]? [citește lista]	DACĂ 1-7 la D8: D9. Munca făcută de [numele] se realizează în principal în baza unui contract (de muncă) scris sau a unei înțelegeri verbale?	DACĂ 18-59 ani: DX. Câte luni din ultimele 12 a lucrat* [numele]?
	Numele	Cod	1=M 2=F	Ani	1=certificat 2=carte id. 3=ambele 4=niciunul	Cod	Cod	1=DA 2=NU	Cod	1=contract scris 2=înțelegere verbală	0-12
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											

* salariat, patron, lucrător pe cont propriu, membru asociație agricolă sau de alt tip (cod 1-7 la D8)

D1. Tip persoană 1. Respondentul 2. Capul gospodăriei 3. Ambele 4. Altă situație	D5. Etnia 1. Român 2. Rom 3. Maghiar 4. German 5. Alta	D6. Limba 1. Română 2. Romani 3. Maghiară 4. Germană 5. Alta	D8. Luna trecută, care a fost principala activitate a lui [numele]? [citește lista] 1. Salariat(ă) / Angajat(ă) 2. Patron (are angajat cel puțin un salariat) 3. Lucrător pe cont propriu în agricultură 4. Lucrător pe cont propriu în alt domeniu 5. Membru al unei asociații familiale agricole 6. Membru societate agricolă, personalitate juridică 7. Membru al unei cooperative alta decât agricolă	8. Șomer(ă), fără ocupație (nu a lucrat dar a căutat un loc de muncă în ultima lună) 9. Casnic(ă) (nu a lucrat și nici nu a căutat un loc de muncă în ultima lună) 10. Pensionar(ă) 11. Student 12. Elev 13. Preșcolar 14. Altă situație (pers. cu handicap, pers. în întreținere, etc.)
---	--	--	---	--

Date demografice CONTINUARE [ATENȚIE, COMPLETAȚI DATELE PE LINIA CORESPUNZĂTOARE PERSOANEI INDICATE DE ID]

ID	D0. Numele	DACĂ 14+ ani: D10. În prezent, [numele] își caută un (alt) loc de muncă?	D11. Care este ultima școală absolvită de [numele]? [nu citi lista, codifică]	D12. În prezent [numele] este înscris la creșă / grădiniță / școală / liceu / facultate? [nu citi lista, codifică]	DACĂ 1-9 la D12: D13. Într-o săptămână obișnuită, câte zile merge [numele] la creșă / grădiniță / școală / liceu / altă formă de educație?	DACĂ 0 la D12 / 0-4 la D13: D14. Care sunt principalele două motive pentru care copilul nu este înscris / nu merge zilnic? [nu citi lista; trece codul principalului motiv]		DACĂ 14+ ani: D15. [numele] a urmat vreodată cursuri de calificare?	DACĂ DA la D15: D16. Ce calificări a obținut în urma cursurilor? [trece în clar]
		1=DA 2=NU	Cod	Cod	Zile/săpt. (0-5)	Cod 1	Cod 2	1=DA 2=NU	Text
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									

D11. Care este ultima școală absolvită de [numele]? [citește lista]

D12. În prezent [numele] este înscris la creșă / grădiniță / școală / liceu / facultate?

0. fără școală absolvită / nu este înscris
1. creșă
2. grădiniță
3. școala primară (clasele I-IV)
4. școala gimnazială (clasele V- VIII)
5. treapta I liceală
6. profesională, complementară / de ucenici
7. liceu
8. postliceală de specialitate / tehnic de maiștri
9. universitare (licență, master, doctorat)

D14. Principalele două motive [nu citi lista]

0. Nu există creșa / grădinița / școala în apropiere
1. Nu există suficiente locuri pentru copii la creșă / grădiniță / școală
3. Nu sunt condiții bune la creșă / grădiniță / școală
4. Nu sunt cadre didactice calificate la creșă / grădiniță / școală
5. Nu îmi plac cadrele didactice, nu am încredere în ele
6. Unii copii de la creșă/grădiniță/școală se poartă urât cu copilul nostru
7. Mama / tatăl / altcineva nu este de acord
8. Copilul nu dorește să meargă
9. Nu avem (bani pentru) caiete, creioane, culori, etc.
10. Nu avem (bani pentru) haine / încălțăminte
11. Nu avem bani pentru transport
12. Nu are cine să-l ducă pe copil la creșă / grădiniță / școală

13. Copilul are cu cine să stea acasă
14. Copilul trebuie să stea cu familia lui
15. Copilul nu înțelege limba în care se vorbește la creșă / grădiniță / școală
16. Copilul are o boală / dizabilitate
17. Copilul este prea mic
18. Alte motive. Care?

.....
.....

Date demografice CONTINUARE [ATENȚIE, COMPLETAȚI DATELE PE LINIA CORESPUNZĂTOARE PERSOANEI INDICATE DE ID]

ID	D0. Numele	DACĂ 14+ ani:	D18. E înscris la un medic de familie?	D19. Când a fost văzut ultima dată de un doctor / medicul de familie?	D20. Suferă de ...?		D21. Starea civilă	DACĂ 1-6 la D21:	D22. La ce vârstă s-a căsătorit / a coabitat (1 dată)?	D23. La ce vârstă a avut primul copil? [0 dacă nu are/a avut copii]	D24. Relația cu capul gospodăriei
		D17. Ce fel de munci / meserii știe [numele] să facă, indiferent dacă urmat sau nu o școală / cursuri? [trece în clar]			Cod 1	Cod 2		Vârsta în ani			
	Numele	Text	1=DA 2=NU	Cod	Cod 1	Cod 2	Cod	Vârsta în ani	Vârsta în ani	Cod	
1										1	
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											

D19. Când a fost văzut ultima dată de un doctor / medicul de familie? 0. niciodată 1. ultima lună 2. ultimele 6 luni 3. ultimul an 4. ultimii doi ani 5. cu mai mult de doi ani în urmă	D20. Suferă de ...? 1. TBC 2. Diabet 3. Boală cardio-vasculară 4. Boală infecțioasă 5. Probleme de sănătate mintală 6. etc. 9. Alte boli 0. Nicio boală	D21. Starea civilă 1. Căsătorit - tradițional 2. Căsătorit – oficial, la biserică / primărie 3. Divorțat 4. Separat 5. Văduv(ă) /partenerul cu care a coabitat a murit 6. Coabitare / trăiește cu cineva fără să fie căsătoriți 7. Niciodată căsătorit(ă)	D24. Relația cu capul gospodăriei 01 Capul gospodăriei 02 Soț/Soție 03 Partener/Parteneră 04 Fiu/Fiică 05 Ginere/Noră 06 Nepot/Nepoată de fiu/fiică 07 Tată/Mamă 08 Bunic/Bunică 09 Frate/Soră 10 Cumnat(ă) de frate/soră 11 Nepot(ă) de frate/soră 12 Socru/Soacră 13 Altă rudă 14 Persoană neînrudită
--	--	---	---

LI. Ce limbă folosiți cel mai mult în gospodăria dvs.? 1. Română 2. Romani 3. Maghiară 4. Germană 5. Alta. Care? _____
 9. NȘ/NR

L1. Din ce este construită în principal locuința dvs.?

1. beton
2. piatră, cărămidă, BCA, bolțari
3. lemn
4. paianță, chirpici
5. altele, care? _____

L2. Care este sursa principală pentru iluminarea locuinței dvs.?

1. curent electric
2. gaz lampant
3. altele; care? _____
4. nu există sursă de iluminat / doar lumina naturală

L3. Care este sursa principală pentru încălzirea locuinței dvs.?

1. de la rețeaua publică de termoficare
2. sistem propriu de încălzire/centrală proprie
3. sobă/calorifere încălzite cu gaz metan
4. sobă cu lemne /cărbuni /petrol/coceni
5. altele; care? _____
6. nu există o sursă de încălzire / doar căldura naturală

L4. Ce folosiți în principal pentru gătit?

1. curent electric
2. gaz metan
3. butelie
4. lemn/cărbune/petrol/coceni
5. altele; care? _____
6. nimic

L5. Alimentarea cu apă a locuinței dvs. este ...?

1. în casă, prin conectare de la sistemul public
2. în casă, instalație proprie
3. în afara casei /clădirii, dar în curte, de la sistemul public
4. în afara casei/clădirii, dar în curte, instalație proprie –fântână/puț
5. în afara curții, de la fântână/puț
6. în afara curții, de la cișmea, pompă
7. apa se ia direct din râu
8. altele; care? _____
9. nu are alimentare cu apă

L6. Locuința dvs. are sistem de canalizare?

1. da, conectat la rețeaua publică
2. da, rețea proprie
3. nu

L7. Aveți baie?

1. da, baia e in interior   da, baia e în exterior   nu există baie

L8. Câte camere are locuința dvs.? Nu includeți aici bucătăria, coridorul, baia sau camerele închiriate cuiva sau folosite de altă gospodărie. |_|_| camere

[DACĂ O PARTE A UNEI CAMERE ESTE FOLOSITĂ CA BUCĂTĂRIE O CONSIDERAȚI CAMERĂ]

L9. Cam câți metri pătrați are locuința dvs. / care este suprafața utilă a locuinței dvs.? |_|_|_| m²

L10. Dvs. sau alt membru al familiei aveți acte care să arate că sunteți proprietarul acestei locuințe?

1. da, avem acte de proprietate
2. nu, nu avem acte de proprietate
3. locuim cu chirie

Venituri și bunuri

V1. Dvs. sau cineva din gospodăria dvs. are în proprietate ...?

	DA	NU	NȘ/NR
a. Mașină de spălat rufe	1	2	9
b. TV color	1	2	9
c. Telefon (mobil / fix)	1	2	9
d. Autoturism	1	2	9

	DA	NU	NȘ/NR
e. Computer	1	2	9
f. 30 sau mai multe cărți	1	2	9
g. Bicicletă	1	2	9
h. Motocicletă	1	2	9

V2. Dvs. sau cineva din gospodăria dvs. are în proprietate ...?

	DA	NU	NȘ/NR
a. Cai	1	2	9
b. Măgari și catâri	1	2	9
c. Vite (vacă, tauri, boi, etc)	1	2	9

	DA	NU	NȘ/NR
d. Oi și capre/țapi	1	2	9
e. Porci	1	2	9
f. Păsări	1	2	9

V3. Dvs. sau cineva din gospodăria dvs. deține pământ, cu sau fără acte? *[DACĂ NU ARE TRECE 0]*

Nr. rând	Denumire	Total pământ deținut, cu sau fără acte	din care, pământ cu titlu de proprietate (inclusiv contract de vânzare-cumpărare, adeverință)
1	Suprafață agricolă - ha - (cu o zecimală)	_ _ _ , _	_ _ _ , _
2	Parcele (câte)	_ _	_ _

V4. În ultimele 12 luni, s-a întâmplat să nu plățiți la timp următoarele cheltuieli din cauza dificultăților financiare?	1. DA, o dată	2. DA, de mai multe ori	3. NU	4. Nu e cazul
a. chiria	1	2	3	4
b. întreținerea locuinței (apa, gazul, căldura etc.)	1	2	3	4
c. energia electrică	1	2	3	4
d. ipoteca locuinței principale	1	2	3	4
e. abonamentul telefonic	1	2	3	4
f. alte cheltuieli	1	2	3	4

V5. Gospodăria dvs. își poate permite să facă următoarele cheltuieli în măsura în care și le-ar dori?	1. DA	2. NU
a. încălzirea corespunzătoare a locuinței	1	2
b. plata unei săptămâni de vacanță departe de casă	1	2
c. consumul cel puțin a unui fel de mâncare cu carne sau pește o dată la două zile	1	2

V6. Gospodăria dumneavoastră poate să acopere o cheltuială neprevăzută de 450 lei din propriile sale resurse, fără a apela la ajutorul financiar al altor persoane, gospodării sau instituții?

1. Da   2. Nu

V7. În gospodăria dvs. cumpărați toate alimentele pe care le consumați sau o parte sunt produse / primite?

DACĂ ALIMENTE PRODUSE/PRIMATE: Dacă ar trebui să cumpărați alimentele produse în gospodărie sau primite, cam cât ar trebui să plătiți pentru ele într-o lună obișnuită?

|_|_|_|_|RON   9. NȘ/NR

V8. Aș dori să vă întreb despre veniturile obținute de către oricare dintre membrii gospodăriei dvs., indiferent de sursa lor. luna trecută, a primit cineva din gospodăria dvs. [...]? DACĂ DA: Care a fost suma primită "în mână"?

[DACĂ NU A PRIMIT UN ANUMIT TIP DE VENIT TRECE 0]

a. Orice tip de pensie (socială, limită vârstă, invaliditate, anticipată, de urmaș, etc.)	_ _ _ _ RON	9. NȘ/NR
b. Alocație pentru copii	_ _ _ _ RON	9. NȘ/NR
c. Venitul minim garantat	_ _ _ _ RON	9. NȘ/NR
d. Alte tipuri de ajutoare sociale	_ _ _ _ RON	9. NȘ/NR
e. Salarii, muncă ocazională	_ _ _ _ RON	9. NȘ/NR
f. Alte venituri	_ _ _ _ RON	9. NȘ/NR

Discriminare, multiculturalism

DACĂ EXISTĂ COPII CARE MERG LA GRĂDINIȚĂ / ȘCOALĂ

DM1. De obicei stați de vorbă, adică mai mult decât să vă salutați, cu alți părinți la grădiniță / școală?

1. Da 2. Nu 9. NR

DM1da. Vă simțiți confortabil când stați de vorbă cu alți părinți? 1. Da 2. Nu 9. NR

DM2. Vă place să participați la ședințele cu părinții? 1. Da 2. Nu 9. NR

DM2nu. De ce? .....

.....

DM3. Vă simțiți confortabil când vorbiți cu educatoarele / învățătoarele / profesorii copiilor dvs.?

1. Da 2. Nu 9. NR

DM2nu. De ce? .....

.....

PENTRU TOȚI SUBIEȚII

DM4. Vă simțiți confortabil când vorbiți cu reprezentanți ai Primăriei?

1. Da 2. Nu 9. NR

DM4nu. De ce? .....

.....

DM5. Dumneavoastră sau cineva din familia dumneavoastră v-ați simțit vreodată discriminat?

1. Da 2. Nu 9. NR

DM5da. Vă rog să descrieți situațiile cel mai des întâlnite.

.....

.....

.....

.....

DM6. Anul trecut, dumneavoastră sau cineva din familia dumneavoastră v-ați simțit vreodată discriminat?

1. Da 2. Nu 9. NR

DM6da. Vă rog să descrieți situațiile cel mai des întâlnite.

.....

.....

.....

.....

DM7. În general, cum vă înțelegeți cu ...? DM8. Cât de des discutați cu ...? DM9. Cât de des vă ajutați cu ...?	DM7						DM8						DM9					
	1. foarte bine 2. bine 7. nu există 3. rău 9. NR 4. foarte rău						1. zilnic 2. săpt. 7. nu există 3. lunar 9. NR 4. mai rar						1. zilnic 2. săpt. 7. nu există 3. lunar 9. NR 4. mai rar					
a. vecinii dvs. de etnie română	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9
b. vecinii dvs. de etnie roma	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9
c. vecinii dvs. de etnie maghiară	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9
d. locuitorii din zonă de etnie română	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9
e. locuitorii din zonă de etnie roma	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9
f. locuitorii din zonă de etnie maghiară	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9	1	2	3	4	7	9

Nevoi, servicii, soluții

N1. După părerea dvs., care sunt serviciile cele mai importante care lipsesc din satul / zona în care locuiți?

[NU CITI LISTA.CODIFICĂ.]

Care este primul? **Serviciul 1** |__|__| **Dacă altele:**

.....
Și al doilea? **Serviciul 2** |__|__| **Dacă altele:**

.....
Și al treilea? **Serviciul 3** |__|__| **Dacă altele:**

.....

1.Școli	8.Consultanță agricolă	15.Salubritate
2.Grădinițe	9.Cursuri de calificare/angajare	16.Electricitate
3.Creșe	10.Credite/finanțe (bănci)	17.Surse sigure de apă
4.Servicii medicale/policlinici	11.Transport	18.Farmaci
5.Drumuri/drumuri reabilitate	12.Securitate (siguranță)	19.Suport pentru bătrâni
6.Distribuirea apei	13.Iluminat public	20.Altele
7.Servicii de salubritate	14.Telefoane	

N2. Dvs. sau cineva din gospodăria dvs. de ce servicii ați avea mai mare nevoie?

[**NU CITI LISTA.CODIFICĂ.**]

Care este primul? **Serviciul 1** |__|__| **Dacă altele:**

.....
Și al doilea? **Serviciul 2** |__|__| **Dacă altele:**

.....
Și al treilea? **Serviciul 3** |__|__| **Dacă altele:**

.....

N3. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă copiii din gospodăria dvs.?

Prima mențiune? **Nevoia 1**

.....

A 2-a mențiune? **Nevoia 2**

.....

A 3-a mențiune? **Nevoia 3**

.....

N4. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă bătrânii din gospodăria dvs.?

Prima mențiune? **Nevoia 1**

.....

A 2-a mențiune? **Nevoia 2**

.....

A 3-a mențiune? **Nevoia 3**

.....

N5. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă adulții din gospodăria dvs.?

Prima mențiune? **Nevoia 1**

.....

A 2-a mențiune? **Nevoia 2**

.....

A 3-a mențiune? **Nevoia 3**

.....

N6. Care ar fi cel mai MIC salariu net, adică banii primiți „în mână”, pentru care dvs. ați accepta un loc de muncă?

0. Nu doresc un loc de muncă

|_|_|_| RON

Vă mulțumesc!

Anexa 9: Fișa de diagnoză a comunității marginalizate

Modelul de Fișă de diagnoză a comunității marginalizate conține doar informațiile care se pot completa la nivel de comunitate marginalizată (inclusiv pe baza informației colectate cu ajutorul chestionarului la nivel de gospodărie). Itemii sunt corelați cu indicatorii privind justificarea activităților eligibile.

Fișa de diagnoză a comunității marginalizate

(se va completa pentru fiecare zonă marginalizată vizată prin proiect)

Denumirea localității..... Județul.....

(se va completa cu datele persoanei care completează chestionarul)

Nume și prenume .....

Funcție..... Instituție .....

Telefon ..... Email .....

Data completării |_|_| |_|_| 2016
   ZZ   LL   2016

1. Introducere

Scurtă prezentare a proiectului și a echipei de cercetare.

2. Zonele marginalizate

Q1. În localitatea identificată există zone marginalizate (cu populație săracă cu nivel redus de educație, cu acces redus la ocupare, infrastructură, condiții de locuire precare etc.)?

1. Da   Q1Da. Câte astfel de zone există?

|_|_|

2. Nu

(se va completa numărul de zone marginalizate; numărul de zone completat la Q1 va fi identic cu numărul zonelor prezentate la Q2)

Q2. Zonele marginalizate identificate pe baza datelor

În tabelul de mai jos se regăsesc zonele marginalizate identificate pe baza datelor de la recensământ și a altor indicatori statistici. Pentru fiecare zonă, vă rugăm să identificați delimitarea geografică cu ajutorul sectorului de recensământ și să ne spuneți dacă este marginalizată sau nu.

Cod zonă	Denumire sat / oras	Delimitare geografică	Sector de recensământ	Populație totală în zonă	Populație romi în zonă	Zonă validată de către autoritățile locale	
1						1. Da	2. Nu
2						1. Da	2. Nu
3						1. Da	2. Nu
....						1. Da	2. Nu

Fisă Zonă Marginalizată (se va completa pentru fiecare zonă marginalizată identificată în tabelul de la Q2)

Criteria	Indicatori cheie	Valoare identificată (%)	Valoare referință	Criteriu îndeplinit (Da/Nu)
Capital uman	Proporția persoanelor de 15 - 64 de ani care au absolvit maxim 8 clase (gimnaziu)	<i>Se va calcula procentul persoanelor de 15 -64 de ani care a absolvit maxim 8 clase (gimnaziu) din totalul populației la nivel de sector de recensământ/ din zona identificată</i>	>22%	
	Proporția persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice	<i>Se va calcula procentul persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice din totalul populației din zona identificată</i>	>8%	
	Proporția copiilor și tinerilor (0-17 ani) din populația totală	<i>Se va calcula procentul copiilor și tinerilor (0-17 ani) din totalul populației din zona identificată</i>	>20,5%	
Ocuparea forței de muncă	Proporția persoanelor de 16-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii (salariați cu contract de muncă sau lucrează oficial pe cont propriu, cu sau fără angajați - patron sau administrator de firmă, PFA, AF, întreprindere individuală, liber profesionist) și nici nu urmează o formă de învățământ	<i>Se va calcula procentul persoanelor de 16-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii și nici nu urmează o formă de învățământ, din totalul populației la nivel de sector de recensământ / din zona identificată</i>	>22,5%	
Locuire	Proporția locuințelor supra-aglomerate (< 15,33 m ² pe persoană)	<i>Se va calcula procentul locuințelor supraaglomerate din totalul locuințelor existente în zona identificată</i>	>54%	
	Nesiguranță locativă: proporția locuințelor ce nu sunt deținute în proprietate personală	<i>Se va calcula procentul locuințelor ce nu sunt deținute în proprietate personală din totalul locuințelor existente în zona identificată</i>	>12%	

În raport cu pragurile minimale din Tabelul 1, comunitatea este validată ca marginalizată dacă **îndeplinește simultan** următoarele trei condiții:

- (1) are un nivel scăzut de capital uman;

- (2) are un nivel scăzut de ocupare în sectorul formal;
- (3) are condiții de locuire precară,

unde:

- (1) o **zonă / comunitate are un nivel scăzut de capital uman** dacă oricare doi din cei trei indicatori corespunzători din tabelul 1 au valori ce depășesc pragul minimal aferent.
- (2) o **zonă / comunitate are un nivel scăzut de ocupare a forței de muncă** în sectorul formal dacă indicatorul corespunzător din tabelul 1 are valori de peste 22,5% (pragul minimal).
- (3) o **zonă / comunitate are condiții de locuire precară** dacă cel puțin unul dintre indicatorii din tabelul 1 au valori ce depășesc pragul minimal aferent.

Denumirea localității.....

Județul.....

Comunități marginalizate

- Fișă zonă marginalizată –

Zona marginalizată |_| (notată pe hartă și în tabelul Q3 din Fișă comună cu codul |_|)

(Pentru fiecare zonă se va completa câte o Fișă zonă marginalizată.)

Populația zonei marginalizate

Număr gospodării conform ...

	NEROME	ROME	TOTAL NEROME+ ROME
recensământului INS			
recensământului PROPRIU			
evaluării primăriei			
lideri romi			

Populație conform recensământului INS

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

Populație conform ... 1. recensământului propriu   2. sondajului propriu

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

Populație conform evaluării primăriei

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

Populație conform lideri romi

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A. Reprezentanți autoritate locală

A1. Nume zonă sau denumire recunoscută la nivel local		
A2. Numele satului/satelor/orasului de care aparține zona		
A3. Descrierea zonei marginalizate		
A4. Delimitarea zonei marginalizate (nu uitați să atașați harta zonei)	Numele străzilor sau reperele care o delimitează	Numărul gospodăriilor

A5. Tip zonă

1. comunitate de romi (indiferent de etnia declarată la recensământ)	Care este % romi din totalul populației din zona marginalizată? .....%
2. alt tip și anume ...	

A6. Istoricul zonei

Din ce an există această zonă marginalizată?

1. Înainte de 1990   2. După 1990, aproximativ anul |_|_|_|_|_|

A7. Cum s-a format comunitatea și cum a ajuns în situația de astăzi?

.....
.....

A8. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă copiii din această zonă?

Problema / Nevoia 1 .....

.....

Problema / Nevoia 2 .....

.....

Problema / Nevoia 3 .....

.....

A9. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă bătrânii din această zonă?

Problema / Nevoia 1 .....

.....

Problema / Nevoia 2 .....

.....

Problema / Nevoia 3 .....

.....

A10. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă adulții din această zonă?

Problema / Nevoia 1 .....

.....

Problema / Nevoia 2.....

.....

Problema / Nevoia 3.....

.....

A11. Zona în care se află comunitatea este:

1. intravilan, în centrul satului/ orașului   2. intravilan, la periferia satului/ orașului   3. extravilan

Pt. cei care au răspuns cu codul 2 / 3 la întrebarea anterioară

A12. Aproximativ care este distanța de la zona marginalizată până la ...?

- a. primărie | | | | , | | | | km sau | | | | | min de mers pe jos
 b. școală | | | | , | | | | km sau | | | | | min de mers pe jos
 c. dispensar | | | | , | | | | km sau | | | | | min de mers pe jos
 d. cel mai apropiat magazin alimentar
 | | | | , | | | | km sau | | | | | min de mers pe jos
 e. cel mai apropiat spital
 | | | | , | | | | km

A13. Din ce este făcut drumul care leagă zona de sat/ oraș?

1. Pământ 3. Asfalt 5. Amestecat, peste 50% pietriș
 2. Pietriș 4. Amestecat, peste 50% pământ 6. Amestecat, peste 50% asfalt

A14. Dar, în zonă, ce fel de drumuri se întâlnesc cel mai des?

1. de pământ 2. pietruite 3. asfaltate

A15. Bariere geografice

Există bariere geografice (obstacole fizice naturale/ construite de om sau de altă natură) care împiedică locuitorii zonei marginalizate să ajungă pe cel mai scurt drum în centrul comunei/ separă zona de restul comunei? 1. Da 2. Nu

Care sunt aceste bariere?

(râu, cale ferată, gard, râpă, deal, vale, pădure, groapă de gunoi, stație de epurare etc.)

.....
 .....

A16. Există rețea de telefonie ... funcțională? Cam care e ponderea celor care folosesc acest serviciu de telefonie?

1. Fixă	2. Nu	1. Da	Pondere gospodării .....
2. Mobilă	2. Nu	1. Da	Pondere locuitori .....

Educație

A17. Unități școlare

1. Există grădiniță în comunitatea marginalizată?	1. Da		2. Nu	
Cu privire la această grădiniță, cum apreciați ...? a. starea clădirii și a sălilor de clasă	Foarte bună	Bună	Rea	Foarte rea
	1	2	3	4

b. dotarea / materialele didactice disponibile	1	2	3	4
c. pregătirea cadrelor didactice	1	2	3	4
<i>Dacă nu există:</i> Care este distanța până la cea mai apropiată grădiniță?	..... km			
Există mijloace de transport în comun până la această grădiniță?	1. Da		2. Nu	

2. Există școala primară în comunitatea marginalizată?	1. Da		2. Nu	
Cu privire la această școală, cum apreciați ...?	Foarte bună	Bună	Rea	Foarte rea
a. starea clădirii și a sălilor de clasă	1	2	3	4
b. dotarea / materialele didactice disponibile	1	2	3	4
c. pregătirea cadrelor didactice	1	2	3	4
<i>Dacă nu există:</i> Care este distanța până la cea mai apropiată școala primară?	..... km			
Există mijloace de transport în comun până la această școala primară?	1. Da		2. Nu	

3. Există școala generală în comunitatea marginalizată?	1. Da		2. Nu	
Cu privire la această școală, cum apreciați ...?	Foarte bună	Bună	Rea	Foarte rea
a. starea clădirii și a sălilor de clasă	1	2	3	4
b. dotarea / materialele didactice disponibile	1	2	3	4
c. pregătirea cadrelor didactice	1	2	3	4
<i>Dacă nu există:</i> Care este distanța până la cea mai apropiată școala generală?	..... km			
Există mijloace de transport în comun până la această școala generală?	1. Da		2. Nu	

4. Există liceu în comunitatea marginalizată?	1. Da		2. Nu	
Cu privire la acest liceu, cum apreciați ...?	Foarte bună	Bună	Rea	Foarte rea
a. starea clădirii și a sălilor de clasă	1	2	3	4
b. dotarea / materialele didactice disponibile	1	2	3	4
c. pregătirea cadrelor didactice	1	2	3	4
<i>Dacă nu există:</i> Care este distanța până la cel mai apropiat liceu?	..... km			
Există mijloace de transport în comun până la acest liceu?	1. Da		2. Nu	

5. În comunitate există un mediator școlar?	1. Da		2. Nu	
---	-------	--	-------	--

A18. Număr copii ...

	NEROMI	ROMI	TOTAL
1. 0-2 ani			
2. 3-6 ani			

3.	3-6 ani înscriși la grădiniță			
4.	3-6 ani care merg aproape zilnic la grădiniță			
5.	7-11 ani			
6.	7-11 ani înscriși la școala primară			
7.	7-11 ani care merg aproape zilnic la școala primară			
8.	12-15 ani			
9.	12-15 ani înscriși la școala generală			
10.	12-15 ani care merg aproape zilnic la școala generală			
11.	16-19 ani			
12.	16-19 ani înscriși la liceu / școală profesională			
13.	16-19 ani care merg aproape zilnic la liceu / școală profesională			

A19. Relativ la educație, care sunt principalele probleme cu care se confruntă copiii din această comunitate?

.....
.....
.....

A20. Care sunt principalele probleme cu care se confruntă cadrele didactice din această comunitate / proximitate?

.....
.....
.....

A21. Număr persoane ...

	NEROMI	ROMI	TOTAL
1. Care urmează studii superioare în prezent			
2. Care au studii superioare			

Ocupare și surse de trai/venit

A22. Număr persoane care sunt ...

	NEROMI	ROMI	TOTAL
1. Salariați (cu sau fără contract / carte de muncă)			
2. Patroni			

3. Lucrători pe cont propriu			
4. Agricultori			
5. Pensionari			
6. Șomeri			
7. Casnice			
8. Plecate temporar la muncă în străinătate			

A23. Cu ce se ocupă oamenii din zonă? Care sunt principalele lor surse de venit / trai?

.....
.....
.....

A24. Număr persoane ocupate / care au un loc de muncă ...

	NEROMI	ROMI	TOTAL
9. Formal (cu contract / carte de muncă)			
10. Informal (fără contract / carte de muncă)			
11. În domeniul agricultură			
Descrieți:*			
12. În domeniul meșteșuguri			
Descrieți:*			
13. În domeniul profesii libere (instalator, zidar, etc.)			
Descrieți:*			
14. În alte domenii			
Descrieți:*			

* enumerarea surselor de venit pe cele trei domenii cu indicarea meșteșugurilor / ocupațiilor preponderente; prezentarea unor caracteristici socio-demografice relativ la persoanele care au aceste ocupații.

A25. Ce fel de resurse economice sunt din zonă (tip, cantitate, relevanță, etc.)?

.....
.....
.....

A26. Ce fel de afaceri / angajatori sunt în zonă (domeniu, angajați existenți / doriți, etc.)?

.....
.....
.....

A27. Ce alte afaceri s-ar putea dezvolta în zonă (domeniu, angajați, etc.)?

.....
.....
.....

A28. Beneficii sociale acordate populației din zona marginalizată (dosare în plată)

1. Număr beneficiari de VMG	_ _ _
2. Număr beneficiari de ASF (alocații de susținere și indemnizații familiale)	_ _ _
3. Număr beneficiari de ajutoare pentru încălzirea locuinței	_ _ _
4. Număr dosare acordare de ajutoare persoanelor cu nevoi speciale, inclusiv persoane cu dizabilități	_ _ _
5. Număr dosare privind protecția copilului	_ _ _

A29. Locuitorii din zona marginalizată se mută des sau sunt mai degrabă stabili? Descrieți situația.

.....
.....
.....

Sănătate

A30. Care sunt cele mai importante probleme legate de sănătate cu care se confruntă locuitorii din zona marginalizată? Descrieți situația.

.....
.....
.....

A31. În zona marginalizată / proximitate există ...? Câte zile pe săptămână are program? Și câte ore pe zi, de obicei?

	Există?	Zile/Săpt. (1-7)	Ore/Zi (1-24)
1. medic de familie	1. Da 2. Nu		
2. asistent medical comunitar	1. Da 2. Nu		
3. mediator sanitar	1. Da 2. Nu		
4. medic școlar	1. Da 2. Nu		
5. asistent medical școlar	1. Da 2. Nu		
6. centru comunitar integrat	1. Da 2. Nu		
7. dispensar medical	1. Da 2. Nu		
8. spital	1. Da 2. Nu		

A32. Estimare număr persoane înscrise la medic de familie

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A33. Estimare număr persoane care suferă de TBC

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A34. Estimare număr persoane care suferă de hepatită

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A35. Estimare număr persoane care suferă de boli cardio-vasculare

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A36. Estimare număr persoane care suferă de boli infecțioase

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A37. Estimare număr persoane care au o dizabilitate fizică

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A38. Estimare număr persoane care probleme de sănătate mintală

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A39. Estimare număr copii ... ani vaccinați

NEROMI		ROMI		TOTAL NEROMI+ ROMI	
0-2 ani	3-6 ani	0-2 ani	3-6 ani	0-2 ani	3-6 ani

Acte**A40. Estimare număr persoane fără acte de identitate (CNP)**

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

Locuire**A41. Zona este în cea mai mare parte...**

1. de blocuri	3. case din chirpici/ paiantă	5. altă situație și anume
2. de case din cărămidă/ beton	4. de locuințe improvizate (din cartoane, table etc.)	

Număr total de locuințe în zonă Din care:	_ _ _
în proprietate privată	_ _ _
în proprietatea primăriei	_ _ _ locuințe goale și

	<p>____ ____ ____ închiriate rezidenților din zonă</p> <p><i>Dacă există locuințe în proprietatea primăriei închiriate populației, în ultimii 5 ani, au existat cazuri de familii care au fost evacuate din locuințe? Dacă Da: Pentru ce motiv?</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p>
--	--

A42. Care este forma de proprietate a terenului cel mai des întâlnită în comunitatea marginalizată?

1. proprietate personală sau a unei rude	4. concesionat de la primărie	7. ocupat fără nicio formă juridică
2. închiriat de la primărie	5. concesionat de la o persoană	
3. închiriat de la o persoană/firmă	6. concesionat de la firmă privată	

A43. În ce stare sunt locuințele din zonă?

1. oricând ar putea să se dărâme	3. rezistente, dar neîngrijite
2. deteriorate, ar necesita consolidare	4. rezistente și îngrijite

A44. În zonă, locuințele sunt supraaglomerate? 1. Da 2. Nu

A45. Estimare număr gospodării care nu au acte de proprietate asupra locuinței/terenului
____|____|

Dacă există: Descrieți: Care sunt cauzele pentru care nu există acte de proprietate? Ce soluții sunt?

.....

.....

.....

A46. Număr locuințe cu ...

____ ____ ... apă curentă în locuință din rețea publică zonă	9999. NU există rețea publică în
____ ____ ... apă curentă în locuință din sistem propriu	
____ ____ ... apă curentă în afara locuinței din rețea publică	
____ ____ ... apă curentă în afara locuinței din sistem propriu	

A47. Număr locuințe conectate la ...

____ ____ rețeaua publică de canalizare	9999. NU există rețea publică în zonă
____ ____ un sistem propriu de canalizare	

Dacă sistem propriu: Descrieți situațiile cele mai comune de sistem propriu

.....

.....

.....
A48. Număr locuințe cu baie proprie în locuință |__|__|

A49. Număr locuințe conectate la sistemul de energie electrică |__|__|

Dacă sunt locuințe neconectate: Care sunt motivele pentru care nu sunt conectate?

.....
.....
.....

A50. Număr locuințe conectate la rețeaua de gaz |__|__|

Dacă sunt locuințe neconectate: Care sunt motivele pentru care nu sunt conectate?

.....
.....
.....

A51. În zonă există iluminat public? 1. Da 2. Nu

A52. Zona are acces la serviciile de ridicare și transport a gunoiului menajer? 1. Da 2. Nu

Dacă Nu: Care sunt motivele pentru care nu este acces?

.....
.....
.....

A53. Zona este inundabilă? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: În ultimii 5 ani s-a produs o inundație sau viitură? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți.

.....
.....
.....

A54. Comunitatea se află în apropierea unei gropi/ depozit de gunoi? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți.

.....
.....
.....

A55. Se acumulează gunoi menajer și deșeuri de altă natură în jurul gospodăriilor? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți.

.....
.....
.....

**A56. Comunitatea se află într-o zonă cu alunecări de teren / orice alte riscuri de mediu? 1.Da
2.Nu**

Dacă Da: Descrieți.

.....
.....
.....

A57. Care sunt principalele probleme din zonă?

.....
.....
.....

A58. În ultimii 5 ani, autoritățile locale s-au implicat în rezolvarea acestor probleme? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Cum anume?

.....
.....
.....

A59. Dar vreo altă organizație guvernamentală sau neguvernamentală? 1. Da 2. Nu

Dacă Da, cum anume?

.....
.....
.....

Cultură

	tradiționali	integrați	asimilați
A60. Număr persoane de etnie roma care sunt ...			

A61. Există căsătorii timpurii? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți (câte cupluri, au copii, etc.).

.....
.....
.....

A62. Se vorbește limba romani? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți (număr persoane / gospodării care vorbesc limba romani, în mod curent sau ocazional).

.....
.....
.....

A63. Ce neamuri de romi există în zona marginalizată?

.....
.....
.....

A64. Ce obiceiuri, cutume, reguli au romii din această zonă? Descrieți.

.....
.....
.....

Alte resurse locale

A65. Care dintre următoarele există în zona marginalizată / proximitatea acesteia?

	Există?	Descriere situației (număr, program, funcționalitate, bunuri, calitate, distanță, etc.), problemelor, soluțiilor posibile
1. Cămin cultural	1. Da 2. Nu	
2. Oficiu poștal	1. Da 2. Nu	
3. Oficiu bancar	1. Da 2. Nu	
4. Farmacie	1. Da 2. Nu	
5. Biserică	1. Da 2. Nu	
6. Magazine	1. Da 2. Nu	
7. Spații de socializare, joacă	1. Da 2. Nu	
8. Piață de alimente	1. Da 2. Nu	
9. Piață de haine	1. Da 2. Nu	
10. Piață de vechituri	1. Da 2. Nu	

11. Stație de autobuz	1. Da 2. Nu	
12. Gară / Stație de tren	1. Da 2. Nu	
13. Organizație non-guvernamentală (ONG)	1. Da 2. Nu	

Tensiuni și dinamică socială

A66. În ultimii doi ani locuitorii acestei zone au făcut reclamații / sesizări la primărie? Care au fost principalele probleme semnalate și ce s-a întâmplat în urma acestor reclamații? Descrieți (în ce a constat reclamația, cine le-a făcut, cine ce soluții a propus, urmările, soluțiile, etc.).

.....
.....
.....

A67. Care sunt principalele surse de tensiune în interiorul acestei zone marginalizate? Descrieți (sursa, grupurile implicate, mărimea acestora, soluții, etc.).

.....
.....
.....

A68. Care sunt principalele surse de tensiune între locuitorii din zona marginalizată și ceilalți locuitori ai localității? Descrieți (sursa, grupurile implicate, mărimea acestora, soluții, etc.).

.....
.....
.....

A69. În zona marginalizată există familii mixte (romi care trăiesc împreună cu neromi)? Cam care e ponderea familiilor mixte, ce etnii sunt implicate, relațiile sunt legalizate, etc.? Descrieți.

.....
.....
.....

A70. Cum se raportează localnicii comunei la rezidenții acestei zone? Se poartă la fel ca și cu locuitorii din alte zone? Îi evită? Nu au încredere în ei?

.....
.....
.....

A71. Copiii romi care merg la grădiniță fac parte din ...? Descrieți situația.

1. grupe care includ copii romi și copii de altă etnie
2. grupe care includ doar copii romi

.....
.....
.....

A72. Există un lider formal sau informal în comunitate? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți.

.....
.....
.....

A73. În zonă există probleme legate de criminalitate și ordine publică? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Ce tip de infracționalitate predomină (furturi, certuri, scandaluri, beții, bătăi, violență domestică etc.)?

.....
.....
.....

B. Reprezentanți comunitate marginalizată

Discuție cu locuitorii zonei marginalizate pe următoarele teme:

Alternativ, se pot prelua întrebările adresate reprezentanților instituțiilor locale din modulul A

B1. Istoricul zonei

De când există această zonă, cine locuiește aici (tineri, bătrâni, copii), de cât timp locuiesc aici etc.	
---	--

B2. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă copiii din această zonă?

Problema / Nevoia 1 .....

.....

Problema / Nevoia 2 .....

.....

Problema / Nevoia 3.....

.....

B3. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă bătrânii din această zonă?

Problema / Nevoia 1.....

.....

Problema / Nevoia 2.....

.....

Problema / Nevoia 3.....

.....

B4. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă adulții din această zonă?

Problema / Nevoia 1.....

.....

Problema / Nevoia 2.....

.....

Problema / Nevoia 3.....

.....

B5. Locuire

Forma de proprietate asupra locuinței / terenului	
Starea locuințelor	
Condiții de locuire, aglomerare etc.	

B6. Infrastructură (străzi, apă, canalizare, energie electrică)

Străzi	
Apă	
Canalizare	
Energie electrică	

B7. Ocupare și obținerea veniturilor

Surse de trai formale	
Surse de trai informale	
Pensii sau alte ajutoare sociale	
De ce nu găsec de lucru?	

Cultură

	tradiționali	întegrați	asimilați
B8. Număr persoane de etnie roma care sunt ...			

B9. Există căsătorii timpurii? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți (câte cupluri, au copii, etc.).

.....

.....

.....

B10. Se vorbește limba romani? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți (număr persoane / gospodării care vorbesc limba romani, în mod curent sau ocazional).

.....

.....

.....

B11. Ce neamuri de romi există în zona marginalizată?

.....

.....

.....

B12. Ce obiceiuri, cutume, reguli au romii din această zonă? Descrieți.

.....

.....

.....

B13. Accesul la servicii publice

	Există?	Descriere situației (număr, program, funcționalitate, bunuri, calitate, distanță, etc.), problemelor, soluțiilor posibile
1. Cămin cultural	1. Da 2. Nu	
2. Oficiu poștal	1. Da 2. Nu	
3. Oficiu bancar	1. Da 2. Nu	
4. Farmacie	1. Da 2. Nu	
5. Biserică	1. Da 2. Nu	
6. Magazine	1. Da 2. Nu	
7. Spații de socializare, joacă	1. Da 2. Nu	
8. Piață de alimente	1. Da 2. Nu	
9. Piață de haine	1. Da 2. Nu	
10. Piață de vechituri	1. Da 2. Nu	
11. Stație de autobuz	1. Da 2. Nu	
12. Gară / Stație de tren	1. Da 2. Nu	
13. Organizație non-guvernamentală (ONG)	1. Da 2. Nu	

Tensiuni și dinamică socială

B14. În ultimii doi ani locuitorii acestei zone au făcut reclamații / sesizări la primărie? Care au fost principalele probleme semnalate și ce s-a întâmplat în urma acestor reclamații? Descrieți (în ce a constat reclamația, cine le-a făcut, cine ce soluții a propus, urmările, soluțiile, etc.).

.....
.....
.....

B15. Care sunt principalele surse de tensiune în interiorul acestei zone marginalizate? Descrieți (sursa, grupurile implicate, mărimea acestora, soluții, etc.).

.....
.....
.....

B16. Care sunt principalele surse de tensiune între locuitorii din zona marginalizată și ceilalți locuitori ai localității? Descrieți (sursa, grupurile implicate, mărimea acestora, soluții, etc.).

.....
.....
.....

B17. În zona marginalizată există familii mixte (romi care trăiesc împreună cu neromi)? Cam care e ponderea familiilor mixte, ce etnii sunt implicate, relațiile sunt legalizate, etc.? Descrieți.

.....
.....
.....

B18. Cum se raportează localnicii comunei la rezidenții acestei zone? Se poartă la fel ca și cu locuitorii din alte zone? Îi evită? Nu au încredere în ei?

.....
.....
.....

B19. Copiii romi care merg la grădiniță fac parte din ...? Descrieți situația.

1. grupe care includ copii romi și copii de altă etnie
2. grupe care includ doar copii romi

.....
.....
.....

B20. Există un lider formal sau informal în comunitate? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți.

.....
.....
.....

B21. În zonă există probleme legate de criminalitate și ordine publică? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Ce tip de infracționalitate predomină (furturi, certuri, scandaluri, beții, bătăi, violență domestică etc.)?

.....
.....
.....

C. Fișă de observație

Faceți o poză de ansamblu a zonei marginalizate și câteva poze care să illustreze punctual datele colectate relativ la diferite domenii.

Pe baza observației directe pe teren, completați în tabelul de mai jos, dacă există în zona marginalizată...?

a. garduri rupte	1. Da	2. Nu
b. acoperișuri de proastă calitate	1. Da	2. Nu
c. multe case deteriorate	1. Da	2. Nu
d. mulți copii pe stradă	1. Da	2. Nu
e. copii dezbrăcați	1. Da	2. Nu
f. gunoaie/ mizerie	1. Da	2. Nu
g. pături/ covoare pe garduri	1. Da	2. Nu
h. drumuri în mare parte din pământ	1. Da	2. Nu
i. drumuri în mare parte pietruite	1. Da	2. Nu
j. drumuri în mare parte asfaltate	1. Da	2. Nu

Anexa 10: Indicatorii la nivel de comunitate pe baza chestionarului la nivel de gospodărie

Tabelul conține toți indicatorii ce pot fi calculați la nivel de comunitate pe baza chestionarului extins: (i) indicatorii din Tabelul 1, (ii) indicatorii din Fișa minimală și (iii) ceilalți indicatori care justifică nevoia de intervenții în diferite domenii identificați anterior.

Indicatorii la nivel de comunitate pe baza chestionarului la nivel de gospodărie

Tabelul conține toți indicatorii ce pot fi calculați la nivel de comunitate pe baza chestionarului extins: (i) indicatorii din Tabelul 1, (ii) indicatorii din Fișa minimală și (iii) ceilalți indicatori care justifică nevoia de intervenții în diferite domenii identificați anterior.

Indicatorii...	Numărul întrebării de chestionar
Indicatorii din tabelul 1	
Proporția persoanelor de 15-64 de ani care au absolvit maxim 8 clase (gimnaziu)	D3 încrucișat cu D11 (+ D5 pentru etnie)
Proporția persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le limitează activitățile zilnice	D7 (+ încrucișat cu D5 pentru etnie)
Proporția copiilor și tinerilor (0-17 ani) din populația totală	D3 (+ încrucișat cu D5 pentru etnie)
Proporția persoanelor de 16-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii (salariați cu contract de muncă sau lucrează oficial pe cont propriu, cu sau fără angajați - patron sau administrator de firmă, PFA, AF, întreprindere individuală, liber profesionist) și nici nu urmează o formă de învățământ	D3 încrucișat cu D9 (+ D5 pentru etnie)
Proporția locuințelor supra-aglomerate (< 15,33 m2 pe persoană)	L9 împărțit la D0
Nesiguranță locativă: proporția gospodăriilor ce nu dețin locuința în proprietate personală	L10
Indicatorii din fișa minimală	
Total populație conform recensământului	D0
... din care romi	D0 încrucișat cu D5
... din care copii (0-17) romi	D0 încrucișat cu D5 și D3
... din care adulți (18+) romi	D0 încrucișat cu D5 și D3
... din care neromi	D0 încrucișat cu D5
... din care copii (0-17) neromi	D0 încrucișat cu D5 și D3
... din care adulți (18+) neromi	D0 încrucișat cu D5 și D3
... din care copii (0-17)	D0 încrucișat cu D3
... din care adulți (18+)	D0 încrucișat cu D3
Copii care nu urmează o formă de învățământ	D3 încrucișat cu

	D12 / D13
Rata neocupării	D8 încrucișat cu D12 și D3
Număr angajați	D8
Rata șomajului	D8
Persoane fără certificat de naștere	D4
Persoane fără acte de identitate	D4
Persoane care dețin acte pentru spațiul unde locuiesc	L10
Descrierea contextului de locuit (condiții de locuit, utilități, statutul juridic)	L1-L10
Ponderea familiilor înscrise la medicul de familie	L11
Se vorbește limba romani	D6, LI
Indicatorii indicatori care justifică încadrarea în grupul țintă (persoane în risc de sărăcie și excluziune)	
Pragul de sărăcie = 60% din venitul median disponibil echivalat	D3 - nr. adulți, copii V7 - auto-consum V8 - venituri monetare
Deprivare materială severă (cel puțin 4 din 9 elemente de deprivare) <ul style="list-style-type: none"> • Nu își permit să plătească chiria, ratele la împrumuturi sau facturile la utilități • Nu își permit să își mențină locuința încălzită adecvat • Nu pot să facă față cu resursele proprii cheltuielilor neprevăzute • Nu își permit să consume carne sau proteine o dată la două zile • Nu își permit să plece în vacanțe anuale de câte o săptămână departe de casă • Nu își permit un televizor color • Nu își permit o mașină de spălat • Nu își permit un autoturism • Nu își permit un telefon 	V1a-d, V4a-d, V5, V6
Persoane care trăiesc în gospodării cu o intensitate extrem de redusă a muncii (0-59 ani care locuiesc în gospodării în care adulții - 18-59 ani - au lucrat în anul anterior la mai puțin de 20% din potențialul lor total)	D3 încrucișat cu DX
Indicatorii indicatori care justifică nevoia de intervenții în diferite domenii	
Servicii necesare gospodăriei dar care nu există în sat / zonă	N2
Principalele probleme cu care se confruntă copiii din gospodărie	N3
Principalele probleme cu care se confruntă bătrânii din gospodărie	N4
Principalele probleme cu care se confruntă adulții din gospodărie	N5

Anexa 11: Fișa de diagnoză a satului în care se află comunitatea marginalizată

Modelul de fișă conține doar informațiile care se pot completa la nivel de sat (și care nu sunt colectate în chestionarul de comunitate sau cel de UAT). Itemii sunt corelați cu indicatorii privind justificarea activităților eligibile.

Fișa localității (sat)

La sursa datelor se trece:

1. Recensământ INS	4. Sondaj propriu	7. Estimare cadre / date școală / grădiniță creșă
2. Recensământ propriu	5. Alt sondaj	8. Estimare doctori / date spital dispensar
3. Sondaj al unui institut de sondare	6. Estimare primar, funcționar / date primărie	9. Altă sursă

Date socio-demografice

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
1.	Nr. gospodării			
2.	Nr. rezidenți			
3.	Nr. femei			
4.	Nr. bărbați			
5.	Nr. 0-2 ani			
6.	Nr. 3-6 ani			
7.	Nr. 0-14 ani			
8.	Nr. 15-64 ani			
9.	Nr. 65+ ani			
10.	Nr. cu studii școala primară			
11.	Nr. cu studii școala generală			
12.	Nr. cu studii liceale			
13.	Nr. cu studii superioare			
14.	Structură etnică (Nr.):			
15.	români			
16.	romi			
17.	maghiari			
18.	alte grupuri etnice (care? _____)			
19.	Structura confesională (Nr.):			
20.	ortodocși			
21.	catolici			
22.	protestanți/ neoprotestanți			
23.	alte confesiuni (care? _____)			
24.	Nr. nașteri			
25.	Nr. decese			
26.	Nr. decese copii sub 1 an			
27.	Nr. divorțuri			
28.	Nr. căsătorii			
29.	Nr. sarcini la minore			

30.	Nr. copii abandonati			
31.	Nr. copii în institutii			
32.	Nr. copii în familii monoparentale			
33.	Nr. copii în familii care primesc VMG			
34.	Nr. copii cu probleme speciale de sanatate, copii cu nevoi speciale			

Infrastructură

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
35.	Drum național (km în localitate)			
36.	Total drumuri asfaltate (km în localitate)			
37.	Total drumuri pietruite (km în localitate)			
38.	Total drumuri de pământ (km în localitate)			
39.	Distanța față de centrul de comună / centrul de oraș (km)			
40.	Distanța față de cel mai apropiat municipiu (km)			
41.	Acces la calea ferată 1. Da 2. Nu			
42.	Există telefonie fixă 1. Da 2. Nu			
43.	Există telefonie mobilă 1. Da 2. Nu			
44.	Nr. gospodării conectate la rețeaua de apă (0 dacă nu există)			
45.	Nr. gospodării conectate la rețeaua de canalizare (0 dacă nu există)			
46.	Nr. gospodării conectate la rețeaua de curent (0 dacă nu există)			
47.	Nr. gospodării conectate la rețeaua de gaz (0 dacă nu există)			
48.	Nr. clădiri abandonate sau a căror construcție a fost întreruptă			

Activități economice

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
49.	Nr. unități economice (agricole și neagricole)			
50.	Nr. unități economice neagricole			
51.	Principalele domenii de activitate - 1			
52.	Principalele domenii de activitate - 2			
53.	Principalele domenii de activitate - 3			
54.	Principalele domenii de activitate - 4			
55.	Nr. unități economice agricole			
56.	Principalele tipuri de activitate - 1			
57.	Principalele tipuri de activitate - 2			
58.	Principalele tipuri de activitate - 3			
59.	Principalele tipuri de activitate - 4			
60.	Suprafață totală teren agricol			
61.	din care teren arabil			
62.	din care pășune			
63.	din care fânețe			

ONG-uri

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
64.	Număr ONG-uri active			
65.	Principalele domenii și activități - 1			
66.	Principalele domenii și activități - 2			
67.	Principalele domenii și activități - 3			
68.	Principalele domenii și activități - 4			

Structura ocupațională

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
69.	Număr salariați			
70.	Număr patroni			
71.	Număr lucrători pe cont propriu			
72.	Număr lucrători cu ziua			
73.	Număr șomeri indemnizați			
74.	Număr persoane ocupate în agricultură			
75.	Număr pensionari			
76.	Număr casnice			
77.	Număr navetiști			
78.	Număr persoane plecate temporar la muncă în străinătate			

Asistență socială

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
79.	Nr. de cereri pentru VMG			
80.	Nr. de dosare VMG aprobate			
81.	Nr. de locuințe sociale			
82.	Nr. de beneficiari – cantină de ajutor social			
83.	Nr. de beneficiari – ajutoare pentru încălzirea locuinței			
84.	Nr. de beneficiari – ajutoare pentru persoane cu nevoi speciale, inclusiv persoane cu dizabilități			
85.	Nr. dosare privind protecția copilului			

Educație

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
86.	Distanța până la cea mai apropiată grădiniță (0 dacă există în localitate)			
87.	Distanța până la cea mai apropiată școală primară (0 dacă există în localitate)			
88.	Distanța până la cea mai apropiată școală generală (0 dacă există în localitate)			
89.	Distanța până la cea mai apropiată școală profesională (0 dacă există în localitate)			
90.	Distanța până la cel mai apropiat liceu (0 dacă există în localitate)			
91.	Distanța până la cea mai apropiată post-liceală (0 dacă există în localitate)			
92.	Distanța până la cea mai apropiată facultate (0 dacă există în localitate)			
93.	Număr grupe grădiniță			
94.	Număr clase școala primară			
95.	Număr clase școala generală			
96.	Număr clase școala profesională			
97.	Număr clase liceu			
98.	Număr clase post-liceală			
99.	Număr copii înscriși la grădiniță			
100.	Număr copii înscriși la școala primară			
101.	Număr copii înscriși la școala generală			
102.	Număr copii înscriși la școala profesională			
103.	Număr copii înscriși la liceu			
104.	Număr copii înscriși la post-liceală			
105.	Număr copii care frecventează grădinița zilnic sau aproape zilnic			
106.	Număr copii care frecventează școala primară zilnic sau aproape zilnic			

107.	Număr copii care frecventează școala generală zilnic sau aproape zilnic			
108.	Număr copii care frecventează școala profesională zilnic sau aproape zilnic			
109.	Număr copii care frecventează liceul zilnic sau aproape zilnic			
110.	Număr copii care frecventează post-liceala zilnic sau aproape zilnic			
111.	Număr de copii care au abandonat școala primară			
112.	Număr de copii care au abandonat școala generală			
113.	Număr de copii care au abandonat școala profesională			
114.	Număr de copii care au abandonat liceul			
115.	Număr de copii care au abandonat post-liceala			
116.	Număr de cadre didactice cu calificare – grădiniță			
117.	Număr de cadre didactice fără calificare – grădiniță			
118.	Număr de cadre didactice cu calificare – școala primară			
119.	Număr de cadre didactice fără calificare – școala primară			
120.	Număr de cadre didactice cu calificare – școala generală			
121.	Număr de cadre didactice fără calificare – școala generală			
122.	Număr de cadre didactice cu calificare – școala profesională			
123.	Număr de cadre didactice fără calificare – școala profesională			
124.	Număr de cadre didactice cu calificare – liceu			
125.	Număr de cadre didactice fără calificare – liceu			
126.	Număr de cadre didactice cu calificare – post-liceală			
127.	Număr de cadre didactice fără calificare – post-liceală			

Sănătate

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
128.	Nr. medici de familie			
129.	Nr. asistente medicale			
130.	Nr. doctori			
131.	Nr. persoane înscrise la un medic de familie			
132.	Nr. copii 0-2 ani înscriși la un medic de familie			
133.	Nr. copii 3-6 ani înscriși la un medic de familie			
134.	Nr. copii sub 0-2 ani vaccinați (schema obligatorie)			
135.	Nr. copii sub 3-6 ani vaccinați (schema obligatorie)			
136.	Nr. bolnavi - TBC			
137.	Nr. bolnavi - hepatită			
138.	Nr. bolnavi – boli cardio-vasculare			
139.	Nr. bolnavi – boli infecțioase			
140.	Nr. bolnavi – dizabilitate fizică			
141.	Nr. bolnavi – probleme de sănătate mintală			
142.	Distanța până la cel mai apropiat medic de familie (km) (0 dacă există în localitate)			
143.	Distanța până la cel mai apropiat cabinet medical (km) (0 dacă există în localitate)			
144.	Distanța până la cea mai apropiată policlinică (km) (0 dacă există în localitate)			
145.	Distanța până la cel mai apropiat spital (km) (0 dacă există în localitate)			
146.	Distanța până la cea mai apropiată farmacie (km) (0 dacă există în localitate)			

Anexa 12: Fișa de diagnoză a comunei/orașului în care se află comunitatea marginalizată

Fișa conține doar informațiile care se pot completa la nivel de comună (și care nu sunt colectate în chestionarul de comunitate sau cel de sat). Itemii de chestionar trebuie să fie corelați cu indicatorii privind justificarea activităților eligibile.

Fișa localității (comună / oraș)

La sursa datelor se trece:

1. Recensământ INS	4. Sondaj propriu	7. Estimare cadre / date școală / grădiniță creșă
2. Recensământ propriu	5. Alt sondaj	8. Estimare doctori / date spital dispensar
3. Sondaj al unui institut de sondare	6. Estimare primar, funcționar / date primărie	9. Altă sursă

Date socio-demografice

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
1.	Nr. gospodării			
2.	Nr. rezidenți			
3.	Nr. femei			
4.	Nr. bărbați			
5.	Nr. 0-2 ani			
6.	Nr. 3-6 ani			
7.	Nr. 0-14 ani			
8.	Nr. 15-64 ani			
9.	Nr. 65+ ani			
10.	Nr. cu studii școala primară			
11.	Nr. cu studii școala generală			
12.	Nr. cu studii liceale			
13.	Nr. cu studii superioare			
14.	Structură etnică (Nr.):			
15.	români			
16.	romi			
17.	maghiari			
18.	alte grupuri etnice (care? _____)			
19.	Structura confesională (Nr.):			
20.	ortodocși			
21.	catolici			
22.	protestanți/ neoprotestanți			
23.	alte confesiuni (care? _____)			
24.	Nr. nașteri			

25.	Nr. decese			
26.	Nr. decese copii sub 1 an			
27.	Nr. divorțuri			
28.	Nr. căsătorii			
29.	Nr. sarcini la minore			
30.	Nr. copii abandonți			
31.	Nr. copii în instituții			
32.	Nr. copii în familii monoparentale			
33.	Nr. copii în familii care primesc VMG			
34.	Nr. copii cu probleme speciale de sănătate, copii cu nevoi speciale			

Infrastructură

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
35.	Drum național (km în localitate)			
36.	Total drumuri asfaltate (km în localitate)			
37.	Total drumuri pietruite (km în localitate)			
38.	Total drumuri de pământ (km în localitate)			
39.	Distanța față de centrul de comună / centrul de oraș (km)			
40.	Distanța față de cel mai apropiat municipiu (km)			
41.	Acces la calea ferată 1. Da 2. Nu			
42.	Există telefonie fixă 1. Da 2. Nu			
43.	Există telefonie mobilă 1. Da 2. Nu			
44.	Nr. gospodării conectate la rețeaua de apă (0 dacă nu există)			
45.	Nr. gospodării conectate la rețeaua de canalizare (0 dacă nu există)			
46.	Nr. gospodării conectate la rețeaua de curent (0 dacă nu există)			
47.	Nr. gospodării conectate la rețeaua de gaz (0 dacă nu există)			
48.	Nr. clădiri abandonate sau a căror construcție a fost întreruptă			

Activități economice

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
49.	Nr. unități economice (agricole și neagricole)			
50.	Nr. unități economice neagricole			
51.	Principalele domenii de activitate - 1			
52.	Principalele domenii de activitate - 2			
53.	Principalele domenii de activitate - 3			
54.	Principalele domenii de activitate - 4			
55.	Nr. unități economice agricole			
56.	Principalele tipuri de activitate - 1			
57.	Principalele tipuri de activitate - 2			
58.	Principalele tipuri de activitate - 3			
59.	Principalele tipuri de activitate - 4			
60.	Suprafață totală teren agricol			
61.	din care teren arabil			
62.	din care pășune			
63.	din care fânețe			

ONG-uri

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
64.	Număr ONG-uri active			
65.	Principalele domenii și activități - 1			
66.	Principalele domenii și activități - 2			
67.	Principalele domenii și activități - 3			
68.	Principalele domenii și activități - 4			

Structura ocupațională

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
69.	Număr salariați			
70.	Număr patroni			
71.	Număr lucrători pe cont propriu			
72.	Număr lucrători cu ziua			
73.	Număr șomeri indemnizați			
74.	Număr persoane ocupate în agricultură			
75.	Număr pensionari			
76.	Număr casnice			
77.	Număr navetiști			
78.	Număr persoane plecate temporar la muncă în străinătate			

Asistență socială

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
79.	Nr. de cereri pentru VMG			
80.	Nr. de dosare VMG aprobate			
81.	Nr. de locuințe sociale			
82.	Nr. de beneficiari – cantină de ajutor social			
83.	Nr. de beneficiari – ajutoare pentru încălzirea locuinței			
84.	Nr. de beneficiari – ajutoare pentru persoane cu nevoi speciale, inclusiv persoane cu dizabilități			
85.	Nr. dosare privind protecția copilului			

Educație

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
86.	Distanța până la cea mai apropiată grădiniță (0 dacă există în localitate)			
87.	Distanța până la cea mai apropiată școală primară (0 dacă există în localitate)			
88.	Distanța până la cea mai apropiată școală generală (0 dacă există în localitate)			
89.	Distanța până la cea mai apropiată școală profesională (0 dacă există în localitate)			
90.	Distanța până la cel mai apropiat liceu (0 dacă există în localitate)			

91.	Distanța până la cea mai apropiată post-liceală (0 dacă există în localitate)			
92.	Distanța până la cea mai apropiată facultate (0 dacă există în localitate)			
93.	Număr grupe grădiniță			
94.	Număr clase școala primară			
95.	Număr clase școala generală			
96.	Număr clase școala profesională			
97.	Număr clase liceu			
98.	Număr clase post-liceală			
99.	Număr copii înscriși la grădiniță			
100.	Număr copii înscriși la școala primară			
101.	Număr copii înscriși la școala generală			
102.	Număr copii înscriși la școala profesională			
103.	Număr copii înscriși la liceu			
104.	Număr copii înscriși la post-liceală			
105.	Număr copii care frecventează grădinița zilnic sau aproape zilnic			
106.	Număr copii care frecventează școala primară zilnic sau aproape zilnic			
107.	Număr copii care frecventează școala generală zilnic sau aproape zilnic			
108.	Număr copii care frecventează școala profesională zilnic sau aproape zilnic			
109.	Număr copii care frecventează liceul zilnic sau aproape zilnic			
110.	Număr copii care frecventează post-liceala zilnic sau aproape zilnic			
111.	Număr de copii care au abandonat școala primară			
112.	Număr de copii care au abandonat școala generală			
113.	Număr de copii care au abandonat școala profesională			
114.	Număr de copii care au abandonat liceul			
115.	Număr de copii care au abandonat post-liceala			
116.	Număr de cadre didactice cu calificare – grădiniță			
117.	Număr de cadre didactice fără calificare – grădiniță			
118.	Număr de cadre didactice cu calificare – școala primară			
119.	Număr de cadre didactice fără calificare – școala primară			
120.	Număr de cadre didactice cu calificare – școala generală			
121.	Număr de cadre didactice fără calificare – școala generală			
122.	Număr de cadre didactice cu calificare – școala profesională			
123.	Număr de cadre didactice fără calificare – școala profesională			
124.	Număr de cadre didactice cu calificare – liceu			
125.	Număr de cadre didactice fără calificare – liceu			
126.	Număr de cadre didactice cu calificare – post-liceală			
127.	Număr de cadre didactice fără calificare – post-liceală			

Sănătate

Id	Indicator	Valoarea indicatorului	Anul de referință	Sursa datelor
128.	Nr. medici de familie			
129.	Nr. asistente medicale			
130.	Nr. doctori			
131.	Nr. persoane înscrise la un medic de familie			

132.	Nr. copii 0-2 ani înscriși la un medic de familie			
133.	Nr. copii 3-6 ani înscriși la un medic de familie			
134.	Nr. copii sub 0-2 ani vaccinați (schema obligatorie)			
135.	Nr. copii sub 3-6 ani vaccinați (schema obligatorie)			
136.	Nr. bolnavi - TBC			
137.	Nr. bolnavi - hepatită			
138.	Nr. bolnavi – boli cardio-vasculare			
139.	Nr. bolnavi – boli infecțioase			
140.	Nr. bolnavi – dizabilitate fizică			
141.	Nr. bolnavi – probleme de sănătate mintală			
142.	Distanța până la cel mai apropiat medic de familie (km) (0 dacă există în localitate)			
143.	Distanța până la cel mai apropiat cabinet medical (km) (0 dacă există în localitate)			
144.	Distanța până la cea mai apropiată policlinică (km) (0 dacă există în localitate)			
145.	Distanța până la cel mai apropiat spital (km) (0 dacă există în localitate)			
146.	Distanța până la cea mai apropiată farmacie (km) (0 dacă există în localitate)			

Anexa 13: Fișă sintetică minimală a comunității marginalizate

Fișa sintetică minimală a comunității marginalizate este un instrument ce poate fi cerut să fie completat de către solicitanți în mod minimal. Această fișă ar putea înlocui Anexa B din prezentul apel.

Fișa sintetică minimală de diagnoză a comunității marginalizate

(se va completa pentru fiecare zonă marginalizată vizată prin proiect)

Denumirea localității..... Județul.....

Comunități marginalizate

- Fișă sintetică minimală zonă marginalizată -

Zona marginalizată [___] (notată pe hartă și în tabelul Q3 din Fișă comună cu codul [___])

(Pentru fiecare zonă se va completa câte o Fișă zonă marginalizată.)

Populația zonei marginalizate

P1. Număr gospodării conform ...

	NEROME	ROME	TOTAL NEROME+ ROME
1. recensământului INS			
2. recensământului PROPRIU			
3. evaluării primăriei			
4. lideri romi			

P2. Populație conform recensământului INS

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

P3. Populație conform ... 1. recensământului propriu 2. sondajului propriu

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

P4. Populație conform evaluării primăriei

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

P5. Populație conform lideri romi

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

A1. Nume zonă sau denumire recunoscută la nivel local		
A2. Numele satului/satelor/orasului de care aparține zona		
A3. Descrierea zonei marginalizate		
A4. Delimitarea zonei marginalizate (nu uitați să atașați harta zonei)	Numele străzilor sau reperele care o delimitează	Numărul gospodăriilor

A5. Tip zonă

1. comunitate de romi (indiferent de etnia declarată la recensământ)	Care este % romi din totalul populației din zona marginalizată? .....%
2. alt tip și anume ...	

A6. Istoricul zonei

Din ce an există această zonă marginalizată?

1. Înainte de 1990   2. După 1990, aproximativ anul |__|__|__|__|

Cum s-a format comunitatea și cum a ajuns în situația de astăzi?

.....
.....

A7. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă copiii din această zonă?

Problema / Nevoia 1.....

.....

Problema / Nevoia 2.....

.....

Problema / Nevoia 3.....

.....

A8. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă bătrânii din această zonă?

Problema / Nevoia 1.....

.....

Problema / Nevoia 2.....

.....

Problema / Nevoia 3.....

.....

A9. Care sunt problemele cele mai mari cu care se confruntă adulții din această zonă?

Problema / Nevoia 1.....

.....

Problema / Nevoia 2.....

.....

Problema / Nevoia 3.....

.....

A10. Bariere geografice

Există bariere geografice (obstacole fizice naturale/ construite de om sau de altă natură) care împiedică locuitorii zonei marginalizate să ajungă pe cel mai scurt drum în centrul comunei/ separă zona de restul comunei? 1. Da 2. Nu

Care sunt aceste bariere?

(râu, cale ferată, gard, râpă, deal, vale, pădure, groapă de gunoi, stație de epurare etc.)

.....
 .....

Educație

A11. Unități școlare

1. Există grădiniță în comunitatea marginalizată?	1. Da	2. Nu
<i>Dacă nu există:</i> Care este distanța până la cea mai apropiată grădiniță?	..... km	
Există mijloace de transport în comun până la această grădiniță?	1. Da	2. Nu
2. Există școala primară în comunitatea marginalizată?	1. Da	2. Nu
<i>Dacă nu există:</i> Care este distanța până la cea mai apropiată școala primară?	..... km	
Există mijloace de transport în comun până la această școala primară?	1. Da	2. Nu
3. Există școala generală în comunitatea marginalizată?	1. Da	2. Nu
<i>Dacă nu există:</i> Care este distanța până la cea mai apropiată școala generală?	..... km	
Există mijloace de transport în comun până la această școala generală?	1. Da	2. Nu
4. Există liceu în comunitatea marginalizată?	1. Da	2. Nu

<i>Dacă nu există:</i> Care este distanța până la cel mai apropiat liceu?	..... km			
Există mijloace de transport în comun până la acest liceu?	1. Da	2. Nu		

5. În comunitate există un mediator școlar?	1. Da	2. Nu
---	-------	-------

A12. Număr copii ...

	NEROMI	ROMI	TOTAL
14. 0-2 ani			
15. 3-6 ani			
16. 3-6 ani înscriși la grădiniță			
17. 3-6 ani care merg aproape zilnic la grădiniță			
18. 7-11 ani			
19. 7-11 ani înscriși la școala primară			
20. 7-11 ani care merg aproape zilnic la școala primară			
21. 12-15 ani			
22. 12-15 ani înscriși la școala generală			
23. 12-15 ani care merg aproape zilnic la școala generală			
24. 16-19 ani			
25. 16-19 ani înscriși la liceu / școală profesională			
26. 16-19 ani care merg aproape zilnic la liceu / școală profesională			

A13. Relativ la educație, care sunt principalele probleme cu care se confruntă copiii din această comunitate?

.....
.....
.....

A14. Care sunt principalele probleme cu care se confruntă cadrele didactice din această comunitate / proximitate?

.....
.....

.....

Ocupare și surse de trai/venit

A15. Număr persoane ocupate / care au un loc de muncă ...

	NEROMI	ROMI	TOTAL
15. Formal (cu contract / carte de muncă)			
16. Informal (fără contract / carte de muncă)			
17. În domeniul agricultură			
Descrieți:*			
18. În domeniul meșteșuguri			
Descrieți:*			
19. În domeniul profesii libere (instalator, zidar, etc.)			
Descrieți:*			
20. În alte domenii			
Descrieți:*			

* enumerarea surselor de venit pe cele trei domenii cu indicarea meșteșugurilor / ocupațiilor preponderente; prezentarea unor caracteristici socio-demografice relativ la persoanele care au aceste ocupații.

A16. Beneficii sociale acordate populației din zona marginalizată (dosare în plată)

6. Număr beneficiari de VMG	_ _ _
7. Număr beneficiari de ASF (alocații de susținere și indemnizații familiale)	_ _ _
8. Număr beneficiari de ajutoare pentru încălzirea locuinței	_ _ _
9. Număr dosare acordare de ajutoare persoanelor cu nevoi speciale, inclusiv persoane cu dizabilități	_ _ _
10. Număr dosare privind protecția copilului	_ _ _

Sănătate

A17. Care sunt cele mai importante probleme legate de sănătate cu care se confruntă locuitorii din zona marginalizată? Descrieți situația.

.....
.....
.....

A18. În zona marginalizată / proximitate există ...? Câte zile pe săptămână are program? Și câte ore pe zi, de obicei?

	Există?			
9. medic de familie	1. Da	2. Nu		
10. asistent medical comunitar	1. Da	2. Nu		
11. mediator sanitar	1. Da	2. Nu		
12. medic școlar	1. Da	2. Nu		
13. asistent medical școlar	1. Da	2. Nu		
14. centru comunitar integrat	1. Da	2. Nu		
15. dispensar medical	1. Da	2. Nu		
16. spital	1. Da	2. Nu		

Acte

A19. Estimare număr persoane fără acte de identitate (CNP)

NEROMI				ROMI				TOTAL NEROMI+ ROMI			
total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani	total	0-14 ani	15-64 ani	65+ ani

Locuire

A20. Zona este în cea mai mare parte...

1. de blocuri	3. case din chirpici/ paiantă	5. altă situație și anume
2. de case din cărămidă/ beton	4. de locuințe improvizate (din cartoane, table etc.)	

Număr total de locuințe în zonă	_____
Din care:	_____
în proprietate privată	_____

în proprietatea primăriei	_ _ _ locuințe goale și _ _ _ închiriate rezidenților din zonă <i>Dacă există locuințe în proprietatea primăriei închiriate populației,</i> În ultimii 5 ani, au existat cazuri de familii care au fost evacuate din locuințe? Dacă Da: Pentru ce motiv? ....
---------------------------	--

A21. Care este forma de proprietate a terenului cel mai des întâlnit în comunitatea marginalizată?

1. proprietate personală sau a unei rude	4. concesionat de la primărie	7. ocupat fără nicio formă juridică
2. închiriat de la primărie	5. concesionat de la o persoană	
3. închiriat de la o persoană/firmă	6. concesionat de la firmă privată	

A22. În ce stare sunt locuințele din zonă?

1. oricând ar putea să se dărâme	3. rezistente, dar neîngrijite
2. deteriorate, ar necesita consolidare	4. rezistente și îngrijite

A23. În zonă, locuințele sunt supraaglomerate? 1. Da 2. Nu

A24. Estimare număr gospodării care nu au acte de proprietate asupra locuinței/terenului

|_|_|_|

Dacă există: Descrieți: Care sunt cauzele pentru care nu există acte de proprietate? Ce soluții sunt?

.....

.....

.....

A25. Număr locuințe cu ...

_ _ ... apă curentă în locuință din rețea publică zonă	9999. NU există rețea publică în
_ _ ... apă curentă în locuință din sistem propriu	
_ _ ... apă curentă în afara locuinței din rețea publică	
_ _ ... apă curentă în afara locuinței din sistem propriu	

A26. Număr locuințe conectate la ...

_ _ rețeaua publică de canalizare	9999. NU există rețea publică în zonă
_ _ un sistem propriu de canalizare	

A27. Număr locuințe cu baie proprie în locuință |__|__|

A28. Număr locuințe conectate la sistemul de energie electrică |__|__|

A29. Număr locuințe conectate la rețeaua de gaz |__|__|

Dacă sunt locuințe neconectate: Care sunt motivele pentru care nu sunt conectate?

A30. În zonă există iluminat public? 1. Da 2. Nu

A31. Zona are acces la serviciile de ridicare și transport a gunoiului menajer? 1. Da 2. Nu

A32. Zona este inundabilă? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: În ultimii 5 ani s-a produs o inundație sau viitură? 1. Da 2. Nu

A33. Comunitatea se află în apropierea unei gropi/ depozit de gunoi? 1. Da 2. Nu

A34. Se acumulează gunoi menajer și deșeuri de altă natură în jurul gospodăriilor? 1. Da 2. Nu

A35. Comunitatea se află într-o zonă cu alunecări de teren / orice alte riscuri de mediu? 1. Da 2. Nu

Cultură

	tradiționali	integrați	asimilați
A36. Număr persoane de etnie roma care sunt ...			

A37. Există căsătorii timpurii? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți (câte cupluri, au copii, etc.).

.....
.....

.....

A38. Se vorbește limba romani? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți (număr persoane / gospodării care vorbesc limba romani, în mod curent sau ocazional).

.....

.....

.....

A39. Ce neamuri de romi există în zona marginalizată?

.....

.....

.....

A40. Ce obiceiuri, cutume, reguli au romii din această zonă? Descrieți.

.....

.....

.....

Alte resurse locale

A41. Care dintre următoarele există în zona marginalizată / proximitatea acesteia?

	Există?	Descriere situației (număr, program, funcționalitate, bunuri, calitate, distanță, etc.), problemelor, soluțiilor posibile
14. Cămin cultural	1. Da 2. Nu	
15. Oficiu poștal	1. Da 2. Nu	
16. Oficiu bancar	1. Da 2. Nu	
17. Farmacie	1. Da 2. Nu	
18. Biserică	1. Da 2. Nu	
19. Magazine	1. Da 2. Nu	
20. Spații de socializare, joacă	1. Da 2. Nu	
21. Piață de alimente	1. Da 2. Nu	

22. Piață de haine	1. Da 2. Nu	
23. Piață de vechituri	1. Da 2. Nu	
24. Stație de autobuz	1. Da 2. Nu	
25. Gară / Stație de tren	1. Da 2. Nu	
26. Organizație non-guvernamentală (ONG)	1. Da 2. Nu	

Tensiuni și dinamică socială

A42. În ultimii doi ani locuitorii acestei zone au făcut reclamații / sesizări la primărie? Care au fost principalele probleme semnalate și ce s-a întâmplat în urma acestor reclamații? Descrieți (în ce a constat reclamația, cine le-a făcut, cine ce soluții a propus, urmările, soluțiile, etc.).

.....
.....
.....

A43. Care sunt principalele surse de tensiune în interiorul acestei zone marginalizate? Descrieți (sursa, grupurile implicate, mărimea acestora, soluții, etc.).

.....
.....
.....

A44. Care sunt principalele surse de tensiune între locuitorii din zona marginalizată și ceilalți locuitori ai localității? Descrieți (sursa, grupurile implicate, mărimea acestora, soluții, etc.).

.....
.....
.....

A45. În zona marginalizată există familii mixte (romi care trăiesc împreună cu neromi)? Cam care e ponderea familiilor mixte, ce etnii sunt implicate, relațiile sunt legalizate, etc.? Descrieți.

.....
.....
.....

A46. Cum se raportează localnicii comunei la rezidenții acestei zone? Se poartă la fel ca și cu locuitorii din alte zone? Îi evită? Nu au încredere în ei?

.....
.....
.....

A47. Copiii romi care merg la grădiniță fac parte din ...? Descrieți situația.

1. grupe care includ copii romi și copii de altă etnie
2. grupe care includ doar copii romi

.....
.....
.....

A48. Există un lider formal sau informal în comunitate? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Descrieți.

.....
.....
.....

A49. În zonă există probleme legate de criminalitate și ordine publică? 1. Da 2. Nu

Dacă Da: Ce tip de infracționalitate predomină (furturi, certuri, scandaluri, beții, bătăi, violență domestică etc.)?

.....
.....
.....

Anexa 14: Chestionar de validare a apartenenței la grupul țintă din proiect (în sărăcie sau excluziune socială)

Fișă identifică dacă persoanele dintr-o anumită gospodărie fac parte din grupul țintă și apoi câte dintre ele participă la diferite activități ale proiectului.

Chestionar de validare a apartenenței la grupul țintă din proiect (în sărăcie și excluziune socială)

11. Județul: _____ 12. Orașul / Comuna: _____ 13. Cartierul / Satul: _____

14. Numele comunității marginalizate (numele neoficial al comunității / numele folosit de localnici): _____

15. Adresa gospodăriei (stradă și număr): _____

16. Orice altă informație specifică care poate ajuta la identificarea gospodăriei: _____

Indicatorii indicatori care justifică încadrarea în grupul țintă (persoane în risc de sărăcie și excluziune)

Pragul de sărăcie (sub 60% din venitul median disponibil echivalat)	Nr. adulți (18+)	Nr. copii (0-17)	Nr. adulți echivalent	Venit net total al gosp. în ultimele 12 luni (RON)	Venitul mediu / echivalent (RON)	Pragul de sărăcie la nivel național (RON)
Deprivare materială severă (condiție respectată dacă sunt îndeplinite cel puțin 4 din cele 9 elemente de deprivare)						
	☐ Nu își permit să plătească chiria, ratele la împrumuturi sau facturile la utilități ☐ Nu își permit să își mențină locuința încălzită adecvat ☐ Nu pot să facă față cu resursele proprii cheltuielilor neprevăzute ☐ Nu își permit să consume carne sau proteine o dată la două zile ☐ Nu își permit să plece în vacanțe anuale de câte o săptămână departe de casă ☐ Nu își permit un televizor color ☐ Nu își permit o mașină de spălat ☐ Nu își permit un autoturism ☐ Nu își permit un telefon					

Persoane care trăiesc în gospodării cu o intensitate extrem de redusă a muncii (0-59 ani care locuiesc în gospodării în care adulții - 18-59 ani - au lucrat în anul anterior la mai puțin de 20% din potențialul lor total)	Nr. pers. 18-59 ani	Nr. total de luni de muncă în ultimele 12 luni ale pers. 18-59 ani	Nr. mediu de luni de muncă în ultimele 12 luni ale pers. 18-59 ani	Intensitatea muncii (condiție respectată dacă $(c)/12 < 0.2$)
	(a)	(b)	$(c) = b/a$	$(d) = (c)/12$

Tabelul următor se completează pentru fiecare categorie socială (sub-grup) a grupului țintă mare (persoane în sărăcie și excluziune socială). Pe linii vor fi listate activitățile și sub-activitățile proiectului aferente acelei categorii. În capul de coloane se va trece numele membrilor gospodăriei și pe liniile corespunzătoare datele socio-demografice relativ la fiecare persoană care participă la cel puțin o activitate. În celulele interioare (intersecția dintre activități și persoane) se va trece DA pentru persoanele care participă la acea activitate sau NU dacă nu participă.

DEFINIRE CATEGORIE SOCIALĂ 1 (SUB-GRUP A GR. ȚINTĂ):.....	Pers. 1	Pers. 2	Pers. 3	Pers. 4	Pers. 5	Pers. 6	Pers. 7	Pers. 8
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Gen								
Vârstă								
Ultima școală absolvită								
Statut ocupațional								
... *								
Activitatea 1								
Sub-activitatea 1.1								
Sub-activitatea 1.2								
Sub-activitatea 1.3								
...								
Activitatea 2								

Sub-activitatea 2.1								
Sub-activitatea 2.2								
Sub-activitatea 2.3								
...								
Activitatea 3								
Sub-activitatea 3.1								
Sub-activitatea 3.2								
Sub-activitatea 3.3								
...								

* se trec toate caracteristicile relevante care justifică includerea în grupul țintă aferent activităților la care participă o persoană

DEFINIRE CATEGORIE SOCIALĂ 2 (SUB-GRUP A GR. ȚINTĂ)	Pers. 1	Pers. 2	Pers. 3	Pers. 4	Pers. 5	Pers. 6	Pers. 7	Pers. 8
....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Gen								
Vârstă								
Ultima școală absolvită								
Statut ocupațional								
... *								
Activitatea 1								
Sub-activitatea 1.1								
Sub-activitatea 1.2								
Sub-activitatea 1.3								

...								
Activitatea 2								
Sub-activitatea 2.1								
Sub-activitatea 2.2								
Sub-activitatea 2.3								
...								
Activitatea 3								
Sub-activitatea 3.1								
Sub-activitatea 3.2								
Sub-activitatea 3.3								
...								

* se trec toate caracteristicile relevante care justifică includerea în grupul țintă aferent activităților la care participă o persoană

Declarație pe proprie răspundere semnată de capul gospodăriei:

Subsemnatul ....., declar pe proprie răspundere că toate informațiile menționate mai sus sunt corecte și sunt de acord ca persoanele respective să participe la activitățile respective.

Semnătura: ..... Data: .....

Anexa 15: Indicatori utili în evaluarea activităților proiectului

Domeniu	Indicator	Tip
Educație	Numărul de elevi romi înrolați în școli / clase integrate.	Outcome
	Ponderea copiilor de etnie roma înrolați în școli / clase pentru copii cu nevoi speciale.	Outcome
	Ponderea copiilor de etnie roma care abandonează grădinița / școala primară / generală / vocațională.	Outcome
	Ponderea copiilor de etnie roma care termină școala generală / vocațională.	Outcome
	Numărul de copii de etnie roma care frecventează grădinița.	Outcome
	Numărul suplimentar de săli de grădiniță construite sau reabilite (situate în zonele cu populație roma).	Output
	Numărul de copii / familii roma care primesc suport educațional.	Output
	Numărul de copii / familii roma care primesc suport educațional suplimentar.	Output
	Media evaluărilor școlare la nivelul copiilor din zona proiectului (per total copii, respectiv per copii roma).	Outcome
	Numărul părinților roma care se implică în activitățile desfășurate de școală.	Output
	Numărul de cadre didactice care au urmat cursuri suplimentare de pregătire (în vederea lucrului cu copii dezavantajați).	Output
	Numărul de cadre didactice care au beneficiat de training cu privire la competențele culturale.	Output
	Numărul de adulți roma care au beneficiat de training vocațional.	Output
Ocuparea forței de muncă	Numărul de adulți roma care au beneficiat de training sau suport în vederea obținerii primului loc de muncă.	Output
	Numărul de adulți roma care au obținut un certificat sau permis.	Output
	Numărul de adulți roma care au beneficiat de suport tehnic în vederea deschiderii unei afaceri sau activități pe cont propriu.	Output
	Numărul de adulți roma care au acces la credite.	Outcome
	Numărul de afaceri noi create de adulți roma.	Outcome
	Numărul de adulți roma care beneficiază de servicii din partea unui oficiu al forțelor de muncă.	Outcome
	Numărul de adulți roma angajați în sectorul public.	Outcome
	Ponderea adulților roma care declară că au fost discriminați pe piața forței de muncă.	Outcome
Sănătate	Numărul de cadre medicale care servesc comunități rome și care au	Output

	beneficiat de training cu privire la competențele culturale.	
	Numărul de romi susținuți de mediatori sanitari.	Outcome
	Numărul de spații sanitare construite, renovate și / sau dotate în zonele cu populație roma.	Output
	Numărul de romi care au obținut acte de identitate.	Outcome
	Numărul de romi care au acces la pachetul minim de servicii de sănătate, nutriție și reproducere.	Outcome
	Numărul (sau creșterea ponderii) femeilor roma însărcinate care beneficiază de îngrijire prenatală.	Outcome
	Numărul (sau creșterea ponderii) nașterilor asistate de personal medical specializat.	Outcome
	Numărul femeilor roma însărcinate / perioada de lactație, adolescente roma, și / sau copii roma cu vârsta de până la 5 ani care au beneficiat de servicii de nutriție.	Outcome
	Numărul de copii roma vaccinați.	Outcome
	Numărul de romi care au fost atinși în urma unei campanii de conștientizare.	Output
	Ponderea romilor care au cunoștințe de bază cu privire la stilul de viață sănătos.	Outcome
Locuire	Numărul suplimentar de familii roma care locuiesc în case sociale.	Output
	Numărul de campinguri destinate romilor nomazi.	Outcome
	Numărul de romi care folosesc campingurile.	Outcome
	Numărul de romi care beneficiază de infrastructură (apă, gaz, electricitate) nou creată.	Outcome
	Numărul de romi care au obținut acces la surse de apă mai bune.	Outcome
	Numărul de romi care au obținut acces la condiții de salubritate mai bune.	Outcome
	Numărul de romi care au dobândit acces la drumuri utilizabile indiferent de anotimp pe o rază de 500 m.	Outcome
	Numărul de romi care au dobândit acces la servicii de colectare a gunoiului menajer.	Outcome
	Numărul de romi care au dobândit acces la curent electric ca urmare a conectării gospodăriei.	Outcome
	Numărul de romi pentru care s-a înregistrat dreptul de utilizare sau proprietate a unor bunuri.	Outcome
	Numărul de parcele de teren pentru care s-a înregistrat dreptul de utilizare sau proprietate (relativ la populația roma).	Outcome
	Numărul de hectare de teren pentru care s-a înregistrat dreptul de utilizare sau proprietate (relativ la populația roma).	Outcome

Alți indicatori	Ponderea romilor în numărul total al beneficiarilor direcți ai proiectului	Output
	Numărul de persoane vulnerabile și marginalizate conștiente de investițiile realizate în cadrul proiectului.	Outcome
	Numărul și ponderea populației roma care participă la consultări și luarea deciziilor la nivelul comunității.	Outcome
	Ponderea romilor în structurile de management și comisiile locale de luare a deciziilor.	Output
	Numărul și ponderea romilor care participă la consultări și luarea deciziilor în cadrul proiectului.	Outcome
	Numărul vizat al beneficiarilor romi care sunt au informații despre proiect și investițiile realizate în cadrul acestuia.	Outcome
	Numărul de reclamații ale beneficiarilor romi în legătură cu distribuirea beneficiilor proiectului.	Outcome
	Numărul de sub-proiecte sau investiții având drept beneficiar populația de romi pentru care există acord la nivel local și care urmează să fie realizate după finalizarea proiectului.	Output
	Numărul și ponderea beneficiarilor roma care declară că investițiile realizate în cadrul proiectului reflectă nevoile lor.	Outcome
	Numărul beneficiarilor roma care au părăsit proiectul.	Outcome

Anexa 16: Instrumente de cercetare calitativă

Ghid de interviu (individual sau de focus grup)

Model orientativ⁸⁷

GRUP ȚINTĂ (se vor descrie participanții la interviu sau focus grup, respectiv care au fost categoriile/criteriile în funcție de care au fost selectați participanții care au răspuns la interviu/focus-grup):

LOCALITATE (de unde au fost selectați participanții la interviu/focus grup):

PERIOADA (de realizare a cercetării, se precizează perioada întregii cercetării, care poate dura mai multe zile/săptămâni etc.):

Prezentare moderator, tema de discuție generală, specificarea detaliilor tehnice, prezentarea participanților la discuție - 10 min.

Bună ziua. Numele meu este ... și sunt..... Vă mulțumesc pentru că ați acceptat invitația noastră de a participa la această întâlnire pentru a discuta despre probleme importante din localitatea/comunitatea dvs. Vă adresăm, înainte de toate, rugămintea să vă exprimați punctul dvs. de vedere cât mai direct și lipsit de prejudecăți. Vă precizez de asemenea că nu există păreri corecte sau greșite, răspunsuri bune sau rele, ne interesează doar părerea dvs. sinceră vizavi de aspectele pe care le vom discuta; răspunsurile dvs. sunt foarte importante pentru noi pentru a ne face o imagine reală despre ceea ce cred oamenii ca dvs. despre aceste lucruri.

Discuția va dura aproximativ o oră, o oră și jumătate. Vă solicit acordul, de asemenea, de a înregistra discuția noastră, pentru a ne fi mai ușor să ne amintim ulterior toate detaliile și pentru a putea realiza raportul final. Vă asigur în același timp că tot ce vom discuta aici rămâne strict confidențial și va fi folosit exclusiv în cadrul cercetării noastre, păstrând anonimatul respondenților.

(După obținerea acceptului de înregistrare) Acum vă propun să facem cunostință. Prezentare subiecți, nume sau prenume/vârsta, ocupație, nivel de educație.

---

⁸⁷ Întrebările din prezentul ghid de interviu sunt doar orientative, fiecare cercetător/expert care va realiza studiul are libertatea de a adăuga alte întrebări sau de a le adapta pe cele din prezenta grilă. Deși grila de față propune modele de întrebări atât pentru realizarea de interviuri individuale cât și pentru interviuri de grup / focus grupuri, trebuie precizat că cele două tipuri de demersuri de cercetare au totuși anumite specificități de care cercetătorul trebuie să țină cont și care se vor reflecta ca atare în instrumentul de cercetare utilizat în cadrul studiului. În plus, mai trebuie precizat că grila de interviu va reflecta, pe de o parte, și ipotezele/premisele teoretice care vor fundamenta demersul de cercetare și, pe de altă parte, caracteristicile grupului țintă vizat (se vor adapta întrebările în funcție de persoana interogată, de ex. reprezentanți autorități locale sau persoane din grupuri vulnerabile).

Întrebări generale/introductive

- 1.** Cât de mulțumit sunteți în general de condițiile de viață din localitatea/comunitatea dvs.? Credeți că în anii următori acestea se vor îmbunătăți, sau dimpotrivă, se vor înrăutăți? De ce credeți astfel?
- 2.** Care sunt principalele probleme cu care se confruntă localitatea/comunitatea dvs.? De ce anume ar fi nevoie în localitatea/comunitatea dvs. pentru ca viața dvs. să fie mai bună? De ce? Cunoașteți și situația comunității de romi din localitate? Ce ne puteți spune despre aceasta?
- 3.** Cine credeți că ar putea ajuta cel mai mult să rezolvați problemele menționate aici?
- 4.** Dacă dvs. ați fi primar, care ar fi primele trei lucruri/probleme pe care v-ați propune să le rezolvați?

Piața muncii, oportunități de angajare

- 5.** În general, ați putea spune că oamenii din localitate/din comunitatea dvs. pot găsi ușor un loc de muncă? Sunt mulți oameni din localitate/comunitate care ar vrea să muncească, dar nu au un loc de muncă? Cum credeți că se explică această situație?
- 6.** Unde se poate găsi de muncă pentru oamenii din localitate/comunitatea dvs.? Fac naveta oamenii și în alte localități? Căror persoane le este mai dificil să obțină un loc de muncă? Ce angajatori mari sunt în zona?
- 7.** Există varianta angajării în străinătate, sunt oamenii interesați să emigreze la muncă în străinătate? De ce?
- 8.** Care sunt ocupațiile principalele ale oamenilor din localitate/comunitatea dvs., cu ce se ocupă cei mai mulți dintre ei?
- 9.** Există firme locale, mici afaceri locale, în localitate/comunitate sau în apropiere (5-10 km)? În ce domeniu, ce obiect de activitate au/cu se ocupă/ce produc/comercializează? Cum vedeți patronii acestor firme, cei care gestionează afacerile?
- 10.** Există investitori din afara localității, fabrici de producție mai mare? Dacă da, ce produc? Sunt astfel de investitori o soluție pentru a crește rata de angajare în localitate? De ce credeți asta?
- 11.** PENTRU MEDIUL RURAL SAU LOCALITĂȚI URBANE MICI, SIMILARE CELOR RURALE. Cât de importantă este activitatea agricolă în localitatea/comunitatea dvs.? Sunt mulți oameni care se ocupă cu agricultura în localitatea dvs.? Cam ce pondere din totalul populației? Credeți că munca prestată în agricultură vă poate acoperi nevoile gospodăriei? De ce?
- 12.** Ce considerați că s-ar putea face în localitatea dvs. astfel încât oamenii să își găsească mai ușor un loc de muncă? Ce inițiative, ce responsabili, ce acțiuni etc.? Justificați răspunsul

Educația în localitate

- 13.** Cum vi se par condițiile de învățare din școala din localitatea/comunitatea/cartierul dvs.? Există suficient spațiu, clasele sunt încălzite iarna, există suficient material didactic (laboratoare, săli de sport, etc.)? Sunt destui profesori, sunt destul de bine pregătiți? Altceva? Ce s-ar putea face pentru a remedia aceste probleme?
- 14.** Există creșă/grădiniță în localitate/ în apropierea comunității/cartierului unde locuiți? Poate ea asigura educație pentru toți copiii din localitate/comunitate/cartier? Le este ușor copiilor din

localitate/comunitate/cartier să continue studiile la liceu? Merg toți copiii din localitate/comunitate/cartier în acestea? De ce? S-ar putea face ceva pentru a îmbunătății situația din prezent?

15. Sunt probleme cu deplasarea copiilor la școală? Sunt anumiți copii care nu se pot deplasa la școală în anumite perioade ale anului (iarna, toamna, când ninge sau plouă mult)? De ce? Sunt copii care parcurg distanțe prea mari de acasă la școală? Ce s-ar putea face pentru a remedia aceste probleme?

16. Sunt mulți copii din familii nevoiașe, sărace, în școală, din câte știti dvs.? Care sunt problemele cu care se confruntă acești copii la școală? Ce s-ar putea face pentru a remedia situația?

17. Dar sunt copii care au vârstă școlară, dar nu mai merg la școală, care au abandonat școala? Ați putea spune că sunt cazuri numeroase, sau doar cazuri rare? De ce există astfel de copii, sunt anumite categorii de copii care abandonează școala în mai mare măsură? Ce s-ar putea face pentru a reduce abandonul școlar în rândul acestor copii?

18. Care este relația dintre Primărie și conducerea școlii? Cum ați descrie relația părinților cu școala? Există o asociație de părinți în școala/școlile din localitate pe care le cunoașteți? S-ar putea face ceva pentru a îmbunătății aceste aspecte?

19. Ce s-ar putea face, în opinia dvs., pentru a avea condiții de învățare mai bune în școlile din localitate/comunitate/cartier, în special pentru copiii din medii vulnerabile (săraci, copii romi, familii monoparentale, fără părinți acasă etc.)? Ce lipsește pentru a putea obține aceste lucruri?

Accesul la servicii de sănătate

20. Există în localitatea/comunitatea/cartierul dvs. dispensar medical, farmacie? Cât de des poate fi găsit un medic la cabinetul medical cel mai apropiat de comunitatea de romi? Medicul este din localitate? Dar există un cabinet stomatologic? Există probleme în furnizarea acestor servicii medicale către oameni?

21. La ce distanță este cel mai apropiat spital de localitatea/comunitate/cartierul dvs.? Se întâmplă ca salvarea să întârzie prea mult în cazuri de urgențe medicale? De exemplu iarna, oamenii au acces la servicii medicale? Ce s-ar putea face pentru a rezolva această problemă?

22. Sunt anumite categorii de locuitori care au acces mai greu la servicii medicale de calitate? Care sunt acestea și de ce? Ce s-ar putea face pentru a rezolva astfel de probleme?

23. Ce s-ar putea face, în opinia dvs., pentru ca locuitorii să beneficieze de servicii medicale mai bune, pentru ca atunci când au o problemă medicală aceasta să poată fi rezolvată mai ușor?

Infrastructura din localitate/locuire

24. Ce părere aveți despre drumurile din localitate, despre calitatea acestora? Sunt ele destul de bune peste tot în comună?

25. Există anumite comunități/zonă ale localității unde accesul pe drum este mai dificil de obicei sau în anumite perioade ale anului (iarna, toamna, etc.)? De ce? Ce s-ar putea face?

26. Sunt ape/râuri care trec prin zonă și unde ar trebui să existe mai multe poduri de trecere? Ce fel de poduri (pentru oameni, pentru utilaje/mașini, etc.)? Alte probleme?

27. Se poate ajunge ușor de la un cartier la altul învecinate sau în localități ori orașe apropiate? Cum se ajunge în aceste cu mijloace de transport în comun? Există gară în localitate? Curse de autobuz/microbuz regulate?

28. Cum sunt locuințele oamenilor, au ele un standard minim de confort și siguranță? Sunt oameni care nu au case adecvate pentru a asigura căldură iarna sau adăpost în vreme ploioasă? Cu se își asigură oamenii încălzirea locuinței? Sunt gospodării în care cei care locuiesc acolo nu au acte de proprietate pe casă? De ce se întâmplă astfel?

29. Sunt case/gospodării fără curent, fără utilități (canalizare, gaze, acces la apă curentă)? Ce pondere, și unde sunt ele localizate în comună? Cum s-ar putea soluționa problema acestora?

30. Ce s-ar putea face în localitatea dvs. pentru ca locuitorii să aibă condiții de locuit mai bune? Ce lipsește pentru a face aceste lucruri?

31. Ce s-ar putea face pentru a avea condiții de transport/deplasare mai bune? Ce lipsește pentru acest lucru?

Alte probleme

În plus, față de cele discutate, există și alte probleme care ar considerați că ar trebui rezolvate în localitate/comunitate/cartier? Cum s-ar putea rezolva în opinia dvs., cine sunt responsabili?

Încheiere 5 min

Ne apropiem de finalul întâlnirii noastre ... (**brief discuție**). Dacă mai aveți ceva de adăugat în legătură cu cele discutate etc.

Timpul alocat sesiunii de focus-group **1h 30 min.**

Model fișă observație comunitate/zonă vizată de intervenție

Model orientativ

Localitate / cartier / zona unde are loc observația.....

Specificarea spațiului observat (școală, grădiniță, dispensar medical, gospodării de persoane vulnerabile, Primărie, centru cultural, parc etc.)

.....
.....

Perioada în care a avut loc observația.....

Echipe care realizează observația (expert/experti)

1.....

2.....

3.....

Aspecte de observat (aspectele menționate mai jos sunt orientative, non-exhaustive):

A. Descrierea mediului observat

- Descrierea serviciilor furnizate/funțiile sau utilitatea spațiului observat (servicii educaționale, medicale, culturale, folosire pentru locuire în cazul gospodăriilor etc.), accesul la aceste spații, calitatea lor
- Descrierea scopului vizat de serviciile furnizate, standarde de calitate stabilite ca reper, cum se stabilește calitatea serviciilor, calitatea locuirii etc.
- Descrierea spațiului, facilităților existente (accesul în școală, în dispensarul medical, în clase, dotări, organizarea claselor / segregare școlară, organizarea acordării serviciilor medicale în funcție de boală, de etnie, gen, de tipul intervenției medicale etc.) în termeni de adecvare la scopurile urmărite, calitate etc.
- Alte aspecte relevante privind mediul observat

Documente relevante de consultat (în măsură în care este posibil): regulamente de ordine interioară, cataloage, registrul pacienților, schița cadastrală locuință, raport asistent social etc.

B. Descrierea actorilor, participanților principali, rolului și statusului actorilor

- Directori școală/cadre didactice/medicale/coordonatori/angajați primărie/membrii familiei
- Personal auxiliar din unitățile/structurile observate și alte persoane care frecventează spațiul - brangardieri, paznici, femei de serviciu, membrii familiei etc.)
- Beneficiarii serviciilor: copii, părinți, pacienți și familiile acestora, rude, vecini etc.
- Descrierea serviciilor furnizate și a activităților derulate în spațiul observat
- Care este rolul actorilor/persoanelor active în spațiul social observat?
- Care este rolul personalului auxiliar?
- Care este rolul beneficiarilor?
- Dar care este statusul fiecărei categorii din cele menționate?
- Alți actori?

Documente relevante de consultat (în măsură în care este posibil):

- Organigrama posturilor
- Anchete de familie
- Fișa post actori
- Regulament de organizare și funcționare secție/spital
- Alte documente utilizate – fișă de internare, proceduri de lucru etc.

Atenție! Se iau în considerare atât nivelul formal (de exemplu ceea ce este menționat în fișa postului sau alte regulamente scrise) dar și nivelul "informal" (ce este de la sine înțeles între actori că trebuie să facă, fără ca acele lucruri să fie explicit menționate în scris, într-un regulament sau document).

C. Descrierea relațiilor specifice dintre actori

- Care este aria de autoritate a fiecăruia dintre actorii menționați?
- Ce responsabilitate are fiecare din categoriile de actori menționate?
- Ce tip de ordine / comenzi pot da fiecare dintre actori?
- Evaluarea afinităților dintre actori (prietenie, răceală, respingere, neînțelegere, ură etc.)
- Descrierea relațiilor personale (prietenie, rudenie, căsătorie, colegiale etc)
- Tipologia beneficiarilor (elevi vulnerabili, pacienți care întâmpină dificultăți în accesarea serviciilor sociale etc.)

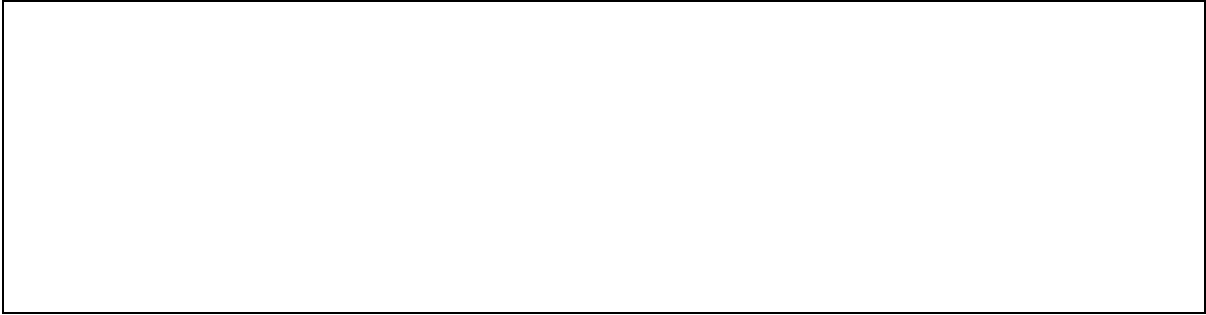
Documente relevante de consultat (în măsură în care este posibil): fișa de post.

Metode suplimentare utilizate: discuții cu actorii, conversații etc.

D. Descrierea procedurilor de lucru, modului de realizare a activităților curente, comportamentelor în spațiile sociale observate

- Etape abordare beneficiari: elevi (înscriere școală, program școlar, programare ore, derularea orelor de pregătire școlară, realizarea temelor, management școlar, ședințe cu părinți etc.), pacienți (consultație, internare, administrare tratament etc.) etc
- Rutina activităților școlare, medicale, rutina în gospodăriile observate etc.
- Descrierea sancțiunilor, recompenselor care stimulează comportamentul actorilor, obișnuințelor de comportament, rutine zilnice, program de lucru, durata de lucru, participarea economică a adulților. ocupare etc
- Descrierea comportamentelor în momente specifice (realizarea temelor, servirea mesei, ore de matematică/limba română, consultație etc.)

E. Alte observații relevante/relatate specific datorită relevanței

- Harta comentată = notarea pe o hartă fotocopiată sau desenată de operatori a discriminărilor spațiale, spațiilor publice și de socializare, zonelor cu probleme grave etc.
- Descrierea unei intervenții specifice, observate (consultația medicală asupra unui pacient, îmbrăcămirea elevilor, hrana din timpul orelor de școală, relații dintre elevi, o ședință de părinți și teme abordate, o ședință a Consiliului de Administrație al școlii și teme abordate, discuție în gospodărie etc.)
- Alte resurse locale și rolul lor (asociații locale, culturale, grupuri informale etc.)
- Descriere socio-demografică a localității (după etnie, vârstă, rata natalității, emigrație/re-migrație etc.)
- Infrastructura locală care condiționează accesul la serviciile publice (calitatea drumurilor, poduri, distanță etc.)
- Accesul la piața muncii, ocuparea populației
- Rolul bisericii, participarea religioasă a locuitorilor (sursă de coeziune socială, de capital social în unele cazuri)
- Distanța până la alte spații relevante pentru activitatea economică a populației, sănătate, educație etc (distanța până la cel mai apropiat oraș dezvoltat economic, până la cel mai apropiat spital, până la cel mai apropiat liceu), tip transport disponibil (tren, rutier etc.)
- Sărbători specifice locului, tradiții, cutume etc.

Anexa 17: Ghid privind mobilizarea comunității

De ce și când este necesară utilizarea unei abordări comunitare?

- Mobilizarea comunității este în mod deosebit necesară atunci când intervenția presupune o reconfigurare sau ajustare a valorilor care caracterizează o anumită comunitate, vizează sau pune sub semnul întrebării un anumit etos moral dezvoltat la nivelul comunității, etc.
- În majoritatea cazurilor, intervenția de suport la nivelul unei comunități presupune anumite schimbări ale valorilor, normelor și principiilor adoptate de membrii unei comunități.
- Succesul unei intervenții depinde de gradul de diseminare a inițiativei în comunitatea vizată (familiarizarea cu motivația și conținutul intervenției, condițiile de punere în aplicare, oportunitățile oferite de această inițiativă, consecințele și rezultatele scontate ale acesteia, etc.)
- Nu doar cunoașterea intervenției propuse este importantă, ci și obținerea acceptării sau sprijinului comunității pentru inițiativa respectivă.

Etapele mobilizării comunității:

Familiarizarea cu comunitatea, colectarea de date privind contextul în care va avea loc intervenția.

Scopul acestei abordări este de a înțelege în mod adecvat nevoile comunității, factorii care stau la baza problemelor identificate, modalitatea de abordare/soluționare a problemelor într-o manieră eficientă și eficace.

Această abordare poate include următoarele metode: analiza datelor disponibile cu privire la comunitate (statistici oficiale, date administrative ale unităților administrativ-teritoriale (UAT), focus grupuri, interviuri sociologice, observare sociologică, sondaje, discuții participative. În această abordare, este esențial să se observe, să se colecteze date și informații și să se înțeleagă mecanismele care generează situația actuală (dezirabilă sau nu). Rolul cercetătorului în această abordare este vital, însă în această etapă se recomandă și includerea facilitatorului comunitar (acel membru al comunității care va coordona procesul de mobilizare a comunității).

Identificarea actorilor cheie (grupuri, persoane individuale, entități) care pot juca un rol cheie în procesul de mobilizare.

Scopul acestei etape este de a căuta/identifica actorii cheie de care depinde situația respectivă și care pot contribui la o schimbare în bine prin intermediul intervenției preconizate la nivel local.

În acest sens vor fi utilizate datele deja colectate în urma activității de cercetare și vor avea loc discuții mai aprofundate cu membrii comunității, workshop-uri sau sesiuni de brainstorming. Actorii cheie pot fi atât membri ai comunității (lideri, persoane cu influență, antreprenori, etc.), cât și organizații (autorități locale, organizații locale care furnizează servicii comunitare și servicii de utilitate publică, biserica, etc.). Membrii vulnerabili ai grupului țintă cărui i se adresează intervenția sunt la rândul lor actori cheie în acest demers.

Metodele de cercetare care pot fi utilizate în această etapă includ: analiza SWOT, analiza factorilor de interes, analiza PEST (politică, economică, socială și tehnologică), analiza rețelelor sociale (SNA – *social networking analysis*). În acest stadiu, este importantă „scanarea” comunității țintă din perspectiva resurselor care pot fi implicate în procesul de derulare a intervenției de suport. Rolul cercetătorului și rolul facilitatorului comunitar sunt la fel de

---

---

	importante în această etapă.
Constituirea unor grupuri de inițiativă, aducerea în atenția comunității a problemelor și nevoilor identificate, crearea de rețele de luare a deciziilor și de participare, aderarea la anumite principii, valori și obiective ale comunității	<p>Scopul acestei etape este de a încerca să îi conecteze pe toți factorii de interes relevanți din comunitate la mizele și obiectivele intervenției de suport prestabilite, la agenda și nevoile identificate, la valorile, normele și principiile promovate.</p> <p>Metodele utilizate în această abordare sunt eminentamente participative: brainstorming, workshop-uri, reuniuni, evenimente. În această abordare, este extrem de important să se obțină sprijinul și ajutorul comunității pentru soluțiile propuse prin intervenție, prin intermediul diferitelor structuri organizate/crete împreună cu și de către membrii comunității. În această etapă, rolul principal îi revine facilitatorului comunitar, alături de echipa de proiect.</p>
Angajarea de acțiuni și implicare pentru a atinge obiectivul dorit la nivelul comunității	<p>Scopul acestei etape este de a încuraja asumarea angajamentului comunității pentru a implementa intervenția, precum și de a promova participarea activă și sprijinul din partea membrilor comunității.</p> <p>Putem utiliza metodele participative menționate mai sus, inclusiv acțiuni de promovare a intervenției la care pot participa membrii comunității. Facilitatorul comunitar joacă în continuare un rol cheie, dar membrii și reprezentanții comunității joacă și ei un rol deosebit de important în această etapă.</p>
Implementarea proiectului și a acțiunilor necesare pentru a asigura sustenabilitatea intervenției	<p>Scopul acestei etape este de a stimula participarea comunității și de a obține sprijinul acesteia pentru implementare.</p> <p>În acest sens, reprezentanții comunității pot fi instruiți și abilitați să își asume anumite activități circumscrise intervenției, chiar și managementul total al intervenției. Doar astfel sunt întrunite condițiile necesare pentru a asigura sustenabilitatea intervenției. În această etapă, rolul cheie este jucat de echipa de management și experții din cadrul proiectului, care îi vor instrui pe membrii comunității cu privire la aspectele principale care țin de sustenabilitate (dezvoltarea comunității, comunicare, legislație, etc.); facilitatorul comunitar joacă la rândul său un rol important.</p>
Monitorizarea și evaluarea rezultatelor mobilității comunității	<p>Scopul acestei etape este de a evidenția rezultatele intervenției și rolul jucat de comunitate prin participarea la proces.</p> <p>Pe lângă monitorizarea indicatorilor de rezultat ai proiectului, este necesară utilizarea unor metode de cercetare sociologică pentru a evalua în mod obiectiv impactul proiectului precum și schimbările profunde pe care le generează intervenția la nivelul comunității. În această etapă este necesar să se apeleze la expertiza specialiștilor sociali. Astfel, rolul primordial îi revine cercetătorului care elaborează structura de evaluare a impactului, colectează datele, interpretează și diseminează datele împreună cu facilitatorul comunitar.</p>
Urmărirea și multiplicarea/replicarea inițiativei	<p>Scopul acestei ultime etape este de a promova continuarea intervenției și în cele din urmă multiplicarea/replicarea acesteia în alte contexte relevante.</p> <p>Pe baza rezultatelor obținute în urma evaluării de impact se pot propune</p>

---

argumente solide pentru continuarea intervenției, alocarea de noi resurse și replicarea intervenției în alte medii mai extinse, care se confruntă cu probleme similare. Modelul de dezvoltare comunitară testat poate fi astfel îmbunătățit și eficientizat. Rolul cercetătorului, al specialiștilor în politici publice și comunicare, al presei și al altor reprezentanți instituționali este esențial în această etapă.
